

Orientări pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate

Versiune în RO tradusă cu DeepL, fără corecturi

Editat de Nigel Dudley

Inclusiv Ghidul de bune practici al IUCN WCPA privind recunoașterea ariilor protejate și atribuirea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare de Sue Stolton, Peter Shadie și Nigel Dudley

Dezvoltarea capacității pentru o planetă protejată

Seria de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate nr. 21

Seria de ghiduri privind cele mai bune practici în materie de arii protejate a IUCN WCPA (IUCN WCPA's BEST PRACTICE PROTECTED AREA GUIDELINES SERIES)

Linii directoare privind cele mai bune practici pentru ariile protejate ale IUCN-WCPA reprezintă o resursă de referință la nivel mondial pentru administratorii ariilor protejate. Implicând colaborarea între practicieni specializați dedicați sprijinirii unei mai bune implementări pe teren, acestea distilează învățături și sfaturi din întreaga IUCN. Aplicate pe teren, acestea consolidează capacitatea instituțională și individuală de a gestiona eficient, echitabil și durabil sistemele de arii protejate și de a face față multitudinii de provocări cu care se confruntă în practică. De asemenea, acestea ajută guvernele naționale, agențiile pentru arii protejate, organizațiile neguvernamentale, comunitățile și partenerii din sectorul privat să își îndeplinească angajamentele și obiectivele, în special Programul de lucru privind ariile protejate al Convenției privind diversitatea biologică.

Un set complet de orientări este disponibil la adresa:

www.iucn.org/pa_guidelines Resurse complementare sunt disponibile

la www.cbd.int/protected/tools/

Contribuiți la dezvoltarea capacității pentru o planetă protejată la www.protectedplanet.net/

DEFINIȚIA ARIILOR PROTEJATE IUCN, CATEGORIILE DE GESTIONARE ȘI TIPURILE DE GUVERNANȚĂ

IUCN definește o arie protejată ca:

Un spațiu geografic clar definit, recunoscut, dedicat și gestionat, prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii, cu serviciile ecosistemice și valorile culturale asociate.

Definiția este completată de șase categorii de gestionare (una cu o subdiviziune), rezumate mai jos.

Ia Rezervație naturală strictă: Strict protejată din punct de vedere al biodiversității și, eventual, al caracteristicilor geologice/geomorfologice, unde vizitarea, utilizarea și impactul antropic sunt controlate și limitate pentru a asigura protecția valorilor de conservare

Ib Zonă sălbatică: De obicei, zone mari nemodificate sau ușor modificate, care își păstrează caracterul și influența naturală, fără locuire umană permanentă sau semnificativă, protejate și gestionate pentru a-și păstra starea naturală

II Parc național: Zone naturale sau aproape naturale de mari dimensiuni care protejează procese ecologice la scară largă, cu specii și ecosisteme caracteristice, care oferă, de asemenea, oportunități spirituale, științifice, educaționale, recreative și de vizitare compatibile din punct de vedere ecologic și cultural

III Monument sau caracteristică naturală: Zone rezervate pentru a proteja un monument natural specific, care poate fi o formă de relief, un munte marin, o peșteră marină, o caracteristică geologică, cum ar fi o peșteră, sau o caracteristică vie, cum ar fi o livadă antică

IV Zonă de gestionare a habitatelor/speciilor: Zone destinate protejării anumitor specii sau habitate, în care gestionarea reflectă această prioritate. Multe dintre acestea vor necesita intervenții regulate și active pentru a satisface nevoile anumitor specii sau habitate, dar aceasta nu este o cerință a categoriei

V Peisaj natural sau protejat: În cazul în care interacțiunea dintre oameni și natură de-a lungul timpului a produs un caracter distinct cu o valoare ecologică, biologică, culturală și peisagistică semnificativă: și în cazul în care salvagardarea integrității acestei interacțiuni este vitală pentru protejarea și susținerea zonei și a valorilor sale asociate de conservare a naturii și de altă natură

VI Arii protejate cu utilizare durabilă a resurselor naturale: Zone care conservă ecosistemele, împreună cu valorile culturale asociate și sistemele tradiționale de gestionare a resurselor naturale. În general mari, în principal în stare naturală, cu o proporție care face obiectul gestionării durabile a resurselor naturale și în care utilizarea neindustrială la nivel scăzut a resurselor naturale, compatibilă cu conservarea naturii, este considerată unul dintre principalele obiective

Categoria ar trebui să se bazeze pe obiectivul (obiectivele) primar(e) de gestionare, care ar trebui să se aplice la cel puțin trei sferturi din aria protejată - regula celor 75 %.

Categoriile de gestionare sunt aplicate împreună cu o tipologie a tipurilor de guvernanță - o descriere a persoanelor care dețin autoritatea și responsabilitatea pentru aria protejată. IUCN definește patru tipuri de guvernanță.

Guvernarea de către guvern: Ministerul/agenția federală sau națională responsabilă; ministerul/agenția subnațională responsabilă; gestionarea delegată de guvern (de exemplu, către un ONG)

Guvernanță partajată: Management colaborativ (diferite grade de influență); management comun (consiliu de management pluralist; management transfrontalier (diferite niveluri dincolo de frontierele internaționale)

Guvernanță privată: De către un proprietar individual; de către organizații non-profit (ONG-uri, universități, cooperative); de către organizații cu scop lucrativ (persoane fizice sau juridice)

Guvernarea de către popoarele indigene și comunitățile locale: Zone și teritorii conservate de populațiile indigene; zone conservate de comunități - declarate și gestionate de comunitățile locale

Pentru mai multe informații cu privire la definiția, categoriile și tipul de guvernanță IUCN, consultați

Ghidul 2008 pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate, care poate fi descărcat de la adresa: www.iucn.org/pa_categories

Orientări pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate

Editat de Nigel Dudley

IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii)

IUCN ajută lumea să găsească soluții pragmatice la cele mai presante provocări legate de mediu și dezvoltare.

Activitatea IUCN se concentrează pe valorificarea și conservarea naturii, pe asigurarea unei guvernări eficiente și echitabile a utilizării acestora și pe implementarea de soluții bazate pe natură la provocările globale legate de climă, alimentație și dezvoltare. IUCN sprijină cercetarea științifică, gestionează proiecte pe teren în întreaga lume și reunește guvernele, ONG-urile, ONU și companiile pentru a dezvolta politici, legi și bune practici.

IUCN este cea mai veche și cea mai mare organizație globală de mediu din lume, cu peste 1 200 de organizații guvernamentale și ONG-uri membre și aproape 11.000 de experți voluntari în aproximativ 160 de țări. Activitatea IUCN este sprijinită de peste 1.000 de angajați din 45 de birouri și de sute de parteneri din sectorul public, ONG și privat din întreaga lume. www.iucn.org

Comisia Mondială pentru Aree Protejate (CMAP) a IUCN CMAP este cea mai importantă rețea mondială de experți în arii protejate. Aceasta este administrată de Programul privind ariile protejate al IUCN și are peste 1 400 de membri, din 140 de țări. IUCN WCPA își desfășoară activitatea ajutând guvernele și alte părți interesate să planifice ariile protejate și să le integreze în toate sectoarele; oferind consultanță strategică factorilor de decizie; consolidând capacitatea și investițiile în ariile protejate; și reunind diversele părți interesate de ariile protejate pentru a aborda probleme dificile. Timp de peste 50 de ani, IUCN și CMAP au fost în fruntea acțiunilor globale privind ariile protejate.

www.iucn.org/wcpa

Convenția privind diversitatea biologică

Convenția privind diversitatea biologică (CDB), care a intrat în vigoare în decembrie 1993, este un tratat internațional pentru conservarea biodiversității, utilizarea durabilă a componentelor biodiversității și partajarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice. Cu 193 de părți, Convenția are o participare aproape universală între țări. Convenția urmărește să abordeze toate amenințările la adresa biodiversității și a serviciilor ecosistemice prin evaluări științifice, dezvoltarea de instrumente, stimulente și procese, transferul de tehnologii și bune practici și implicarea deplină și activă a părților interesate relevante, inclusiv a comunităților indigene și locale, a tinerilor, a ONG-urilor, a femeilor și a de afaceri. Cea de-a zecea reuniune a Conferinței părților la CDB, desfășurată în 2010, a adoptat un plan strategic revizuit și actualizat pentru biodiversitate pentru perioada 2011-2020, care cuprinde cinci obiective strategice și 20 de obiective Aichi privind biodiversitatea. Planul este cadrul general privind biodiversitatea, nu numai pentru convențiile legate de biodiversitate, ci și pentru întregul sistem al Organizației Națiunilor Unite.

www.cbd.int

[protectedplanet](http://protectedplanet.net)

Planeta protejată

Planeta protejată este un parteneriat între IUCN, IUCN-WCPA și UNEP-WCMC care are în vedere o lume care recunoaște valoarea ariilor protejate și este împuternicită să ia măsuri pozitive pentru a menține și îmbunătăți integritatea acestora în fața schimbărilor globale. Parteneriatul include dezvoltarea de o platformă globală pentru achiziționarea, analiza, schimbul și comunicarea de date și cunoștințe privind starea și tendințele ariilor protejate, care implică întregul spectru de părți interesate și care contribuie la realizarea Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului, a Planului strategic pentru biodiversitate al CDB, la luarea deciziilor în cunoștință de cauză și la consolidarea acțiunilor. Raportul "Planeta protejată", Orientările privind cele mai bune practici ale IUCN CMAP și revista PARKS fac parte din consolidarea acestei acțiuni.

www.protectedplanet.net

Consiliul Regional pentru Mediu din Junta de Andalucía

Consiliul Regional pentru Mediu al Junta de Andalucía este agenția guvernului regional din Andaluzia responsabilă de conservarea naturii, de aplicarea reglementărilor și politicilor de mediu privind utilizarea și gestionarea resurselor naturale, de declararea și gestionarea ariilor protejate, precum și de definirea, dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiei și politicilor de atenuare și adaptare la schimbările climatice.

Fundación Biodiversidad

Fundația Biodiversității

Fundación Biodiversidad (Fundația Biodiversității) este o organizație non-profit înființată în 1998 ca urmare a angajamentelor asumate de Spania după ratificarea a Convenției privind diversitatea biologică. Aceasta desfășoară activități în domeniul conservării, studiului și utilizării durabile a biodiversității, precum și în domeniul cooperării internaționale pentru dezvoltare. Prin intermediul cooperării internaționale, Fundación Biodiversidad reușește să unească eforturile și să creeze sinergii, precum și să promoveze colaborarea cu organizații, instituții și programe naționale și internaționale.

Cercetare în domeniul echilibrului

Equilibrium Research promovează schimbări sociale și de mediu pozitive prin corelarea cercetărilor specifice cu aplicațiile pe teren. Sue Stolton și Nigel Dudley au înființat Equilibrium în 1991. Equilibrium lucrează cu grupuri care variază de la comunități locale la agenții ale Organizației Națiunilor Unite. Printre problemele majore se numără ariile protejate și abordările la scară largă ale conservării. Equilibrium oferă un serviciu de consultanță și, de asemenea, își gestionează propriul portofoliu de proiecte. Sue și Nigel sunt membri ai Comisiei mondiale pentru arii protejate (CMAP) și ai Comisiei pentru politici de mediu, economice și sociale (CEESP) a IUCN. Nigel prezidează tema CMAP privind soluțiile naturale. www.EquilibriumResearch.com

Serviciul Parcului Național din Coreea (KNPS)

Korea National Park Service (KNPS) este autorizat de Ministerul Mediului (MOE) să conserve resursele naturale prin cercetare și studiu. De la înființarea sa în 1987, organizația a jucat un rol important în gestionarea generală a parcului național: conservarea și restaurarea resurselor naturale, instalarea și întreținerea facilităților parcului, dezvoltarea sistemelor de protecție a mediului și a unei game largi de servicii pentru vizitatori, precum și activități de cooperare între diferitele părți interesate. Până în prezent, 21 de parcuri naționale în total au fost desemnate pentru a asigura conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale și istorice din Peninsula Coreeană. <http://english.knps.or.kr/>

Desemnarea entităților geografice în această carte și prezentarea materialului nu implică exprimarea vreunei opinii din partea IUCN sau a altor organizații participante cu privire la statutul juridic al oricărei țări, teritoriu sau zonă, sau al autorităților sale, sau cu privire la delimitarea frontierelor sau limitelor sale. Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă în mod necesar cele ale IUCN sau ale altor participante. Publicată de:

IUCN, Gland, Elveția

Drepturi de autor:

© 2008 și 2013 Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii și a Resurselor Naturale

Reproducerea acestei publicații în scopuri educaționale sau în alte scopuri necomerciale este autorizată fără acordul prealabil scris al deținătorului drepturilor de autor, cu condiția menționării complete a sursei.

Reproducerea acestei publicații pentru revânzare sau în alte scopuri comerciale este interzisă fără permisiunea scrisă prealabilă a deținătorului drepturilor de autor.

Citat:

Dudley, N. (editor) (2008). *Orientări pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate*. Gland, Elveția: IUCN. x+ 86pp.

WTH Stoltz, S., P. Shadie și N. Dudley (2013). *IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types*, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21, Gland, Elveția: IUCN. xxpp.

ISBN:

978-2-8317-1636-7

Fotografii de copertă:

Față: Discuție cu comunitățile locale de lângă Morondava, Madagascar, despre zonarea unei arii protejate propuse pentru conservarea speciilor rare de arbori baobab © Nigel Dudley

Înapoi: Noua Caledonie © Dan Laffoley

Layout by:

Bookcraft Ltd, Stroud, Marea Britanie

Tipărit de:

IUCN Publications Services

Disponibil la:

IUCN

(Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii)

Programul mondial pentru arii protejate

Rue Mauverney 28

1196 Gland

Elveția

Tel +41 22 999 0000

Fax +41 22 999 0002

delwyn.dupuis@iucn.org

[/publications](http://iucn.org/publications)

Cuprins

Prefață.....	vii
Recunoștințe.....	viii
Introducere	x
1. Context.....	1
Ariile protejate.....	2
Istoria categoriilor de arii protejate ale IUCN.....	3
Scopul categoriilor IUCN de gestionare a ariilor protejate	6
2. Definiție și categorii.....	7
Noua definiție IUCN a unei arii protejate.....	8
Principii	10
Definirea unui sistem de arii protejate și abordarea ecosistemică	10
Categorii.....	11
Obiective comune pentru toate cele șase categorii de arii protejate	12
Categorie Ia: Rezervație naturală strictă.....	13
Categorie Ib: Zonă sălbatică.....	14
Categorie II: Parc național.....	16
Categorie III: Monument sau caracteristică naturală.....	17
Categorie IV: Zonă de gestionare a habitatelor/speciilor.....	19
Categorie V: Peisaj protejat/peisaj marin	20
Categorie VI: Arie protejată cu utilizare durabilă a resurselor naturale	22
Relația dintre categorii.....	23
3. Guvernanță.....	25
Guvernanța ariilor protejate.....	26
Guvernarea de către popoarele indigene și comunitățile locale.....	28
Guvernanță privată.....	31
4. Aplicarea categoriilor.....	33
Alegerea categoriei corecte	34
Atribuire.....	39
Raportare.....	40
Consolidarea atribuirii categoriilor.....	41
5. Utilizarea categoriilor.....	43
Utilizarea categoriilor de arii protejate IUCN ca instrument pentru planificarea conservării.....	44
Planificarea pentru schimbările climatice.....	45
Utilizarea categoriilor de arii protejate IUCN ca instrument pentru politica de conservare.....	48
6. Aplicații specializate	51
Arii protejate forestiere	52
Arii marine protejate.....	55
Arii protejate în apele interioare.....	58
Situri naturale sacre.....	64
Geodiversitate.....	66
Restaurarea și categoriile de arii protejate IUCN.....	67
7. Inițiative internaționale de conservare.....	69
Convenția privind patrimoniul mondial.....	70
Convenția Ramsar.....	73

Convenția privind diversitatea biologică	75
8. Eficacitatea categoriilor IUCN	77
Evaluarea gestionării și a categoriilor IUCN	78
Anexă. Tipologie și glosar	81
Referințe	85
Mese	
1. Explicarea definiției ariilor protejate.....	8
2. "Parcuri naționale" în diverse categorii.....	11
3. "Matricea IUCN privind ariile protejate": un sistem de clasificare a ariilor protejate care cuprinde atât gestionarea categoria și tipul de guvernare.....	27
4. Cum se raportează dimensiunea ariei protejate la categorie.....	36
5. Analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor pentru categoriile din cadrul schimbărilor climatice	47
6. Exemple de arii forestiere protejate, precum și de păduri bine conservate care nu sunt arii forestiere protejate	54
7. Distincția zonelor de conservare a conectivității, cum ar fi coridoarele biologice, stepping-stones și zonele tampon în interiorul și în exteriorul ariilor protejate.....	55
8. Categorizarea Marii Bariere de Corali.....	57
9. Aplicarea categoriilor în ariile marine protejate	57
10. Exemple de arii protejate din diferite categorii care aduc beneficii apelor interioare	61
11. Compatibilitatea diferitelor strategii de protecție a apelor interioare cu categoriile IUCN.....	62
12. Cele mai adecvate categorii de arii protejate pentru diferite tipuri de ecosisteme ale zonelor umede interioare	63
13. Exemple de situri sacre în categoriile IUCN	65
14. Exemple de geodiversitate în diferite categorii de arii protejate IUCN	67
15. Indicații privind categoriile adecvate de arii protejate IUCN pentru diferite aspecte ale geodiversității.....	67
16. Ghid indicativ pentru restaurare în diferite categorii IUCN	68
17. Schimbarea în timp a relației dintre siturile naturale din patrimoniul mondial și ariile protejate	71
18. Elemente ale cadrului CMAP pentru evaluarea eficacității gestionării ariilor protejate.....	78
19. Definiția termenilor utilizați în orientări.....	81
Cifre	
1. Naturalitatea și categoriile de arii protejate IUCN.....	24
2. Zone și categorii de arii protejate IUCN	38
3. Procesul de atribuire a categoriilor de arii protejate	40
4. Frecvența apariției categoriilor de AP IUCN în siturile naturale de biodiversitate și non-biodiversitate ale WH	73

Prefață

Ariile protejate rămân elementele fundamentale ale practic tuturor strategiilor naționale și internaționale de conservare, susținute de guverne și de instituții internaționale precum Convenția privind diversitatea biologică. Acestea constituie nucleul eforturilor de protejare a speciilor amenințate la nivel mondial și sunt recunoscute din ce în ce mai mult ca furnizori esențiali de servicii ecosistemice și resurse biologice, componente-cheie ale strategiilor de atenuare a schimbărilor climatice și, în unele cazuri, vehicule de protecție a comunităților umane amenințate sau a siturilor de mare valoare culturală și spirituală. Acoperind aproape 12 % din suprafața terestră a lumii, sistemul global de arii protejate reprezintă un angajament unic față de viitor, o rază de speranță în ceea ce uneori pare a fi o alunecare deprimantă către declinul ecologic și social.

Cu toate acestea, ariile protejate nu sunt deloc entități uniforme; acestea au o gamă largă de obiective de gestionare și sunt guvernate de multe părți interesate diferite. La o extremă, câteva situri sunt atât de importante și de fragile încât nimeni nu are voie să intre în ele, în timp ce alte arii protejate cuprind zonele tradiționale, peisaje locuite și peisaje marine în care acțiunile umane au modelat peisaje culturale cu o biodiversitate ridicată. Unele situri sunt deținute și gestionate de guverne, altele de persoane private, companii, comunități și grupuri religioase. Începem să ne dăm seama că există o varietate mult mai mare de guvernare decât am presupus până acum.

Categoriile IUCN de gestionare a ariilor protejate sunt un cadru global, recunoscut de Convenția privind diversitatea biologică,

pentru clasificarea diversității tipurilor de gestionare a ariilor protejate. Strângerea gamei aproape infinite de abordări în șase categorii nu poate fi niciodată mai mult decât o aproximare. Cu toate acestea, interesul profund și pasiunea dezbaterii din jurul revizuirii acestor categorii arată că, pentru mulți conservatoriști și nu numai, acestea reprezintă un cadru general esențial care contribuie la modelarea gestionării și a priorităților ariilor protejate din întreaga lume.

Nu am grăbit această revizuire. Ea a început cu un proiect de cercetare consultativă de doi ani, care a fost prezentat Congresului Mondial al Conservării de la Bangkok din 2004, având ca rezultat o rezoluție care solicita elaborarea liniilor directoare prezentate în această carte. În anii care au urmat, IUCN s-a consultat cu un număr foarte mare de membri ai săi în cadrul unor reuniuni speciale, conferințe, dezbateri electronice și prin ceea ce uneori părea o corespondență fără sfârșit. Suntem conștienți că rezultatele nu sunt perfecte - o sarcină imposibilă. Dar credem că interpretarea definiției ariilor protejate și categoriile prezentate aici reprezintă opinia mării majorități a membrilor IUCN. În mod important, acestea sunt completate de tipurile de guvernare IUCN, demonstrând importanța pe care Uniunea o acordă aspectelor legate de guvernare.

În anii următori, ne vom strădui să promovăm sistemul de categorii, să traducem orientările în mai multe limbi și să ne asigurăm că acestea sunt aplicate în mod eficient, pentru a maximiza potențialul sistemului global de arii protejate în perpetuitate.

Recunoștințe

Revizuirea liniilor directe ale IUCN a urmat un proces lung și exhaustiv de consultare în cadrul IUCN. Suntem profund recunoscători membrilor IUCN, Comisiei Mondiale pentru Arie Protejată a IUCN și Grupului de lucru pentru categorii pentru ajutorul acordat

în elaborarea și aprobarea textului final. Prezenta publicație este rezultatul acestei revizuii și a fost posibilă datorită contribuției financiare generoase din partea Fundación Biodiversidad din Spania. Fundación Biodiversidad (Fundatia Biodiversității) este o Fundație non-profit înființată în 1998 ca urmare a angajamentelor asumate de Spania după ratificarea Convenției privind diversitatea biologică. Aceasta desfășoară activități în domeniul conservării, studiului și utilizării durabile a biodiversității, precum și în domeniul cooperării internaționale pentru dezvoltare. Prin intermediul cooperării internaționale, Fundación Biodiversidad reușește să unească eforturile și să creeze sinergii, precum și să promoveze colaborarea cu organizații, instituții și programe naționale și internaționale.

În primul rând, mulțumim numeroaselor persoane care au comentat proiectul "*Speaking a Common Language*", ceea ce a dus la un raport final scris de Kevin Bishop, Nigel Dudley, Adrian Phillips și Sue Stolton, care a constituit cercetarea de bază care a condus la revizuirea a categoriilor. O listă completă de mulțumiri este inclusă în raportul acestui proiect, dar mai recent ar trebui să o menționăm pe Natalia Danilina, vicepreședintele CMAP pentru Eurasia de Nord, pentru organizarea traducerii întregului raport în limba rusă.

În continuare, adresăm mulțumiri tuturor persoanelor care au scris lucrări comandate sau independente privind aplicarea categoriilor și sugestii pentru revizuirea textului. Acestea includ: Robin Abell, José Antonio Azañón, Christian Barthod, Charles Besançon, Harry Biggs, Luigi Boitani, Grazia Borrini-Feyerabend, Peter Bridgewater, Jessica Brown, Phillip Bubb, Neil Burgess, José Courrau, Roger Crofts, Nick Davidson, Jon Day, Phillip Deardon, Benita Dillon, Charlie Falzon, Lucy Fish, Pete Frost, Roberto Gambino, John Gordon, Craig Groves, David Harmon, Marc Hockings, Sachin Kapila, Cyril Kormos, Ashish Kothari, Dan Laffoley, Harvey Locke, Stephanie Mansourian, Josep-Maria Mallarach, Claudio Maretti, Carole Martinez, Kenton Miller, Brent Mitchell, John Morrison, C. Niel, Gonzalo Oviedo, Jeffrey Parrish, Andrew Parsons, Marc Patry, Jean-Marie Petit, Adrian Phillips, Kent Redford, Liesbeth Renders, Carlo Rondinini, Deborah Bird Rose, Fausto Sarmiento, David Sheppard, Daniela Talamo, Daniel Vallauri, Bas Verschuuren, John Waugh și Bobby Wishitemi. Finanțarea pentru producerea unora dintre aceste lucrări a venit din partea BP și le suntem foarte recunoscători pentru sprijinul acordat.

O parte esențială a acestui proces de revizuire a fost punerea în aplicare a Summitului categoriilor IUCN, care a avut loc la Almería, Spania (7-11 mai 2007). Summitul categoriilor a fost organizat și implementat cu sprijinul financiar și instituțional al

Junta de Andalucía, Fundación Biodiversidad și IUCN Centre for Mediterranean Cooperation. Consiliul Regional pentru Mediu al Junta de Andalucía a oferit sprijin logistic și tehnic în timpul summitului, sub forma

studii de caz și activități pe teren, care au contribuit substanțial la succesul său. Consiliul Regional pentru Mediu al Junta de Andalucía este agenția guvernului regional din Andaluzia responsabilă de conservarea naturii, de aplicarea reglementărilor și politicilor de mediu privind utilizarea și gestionarea resurselor naturale, de declararea și gestionarea ariilor protejate, precum și de definirea, dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiilor și politicilor de atenuare și adaptare la schimbările climatice.

Un număr mare de persoane au renunțat la o săptămână din timpul lor pentru a discuta revizuirea categoriilor în timpul Summitului categoriilor IUCN. Mulțumiri speciale se cuvin următorilor experți care au participat: Tarek Abulhawa, Andrés Alcántara, Germán Andrade, Alexandru Andrasanu, Suade Arancil, Margarita Astralaga, José Antonio Altauri, Jim Barborak, Brad Barr, Christian Barthod, Louis Bélanger, Charles Besançon, Ben Böer, Grazia Borrini-Feyerabend, Peter Bridgewater, Tom Brooks, Jessica Brown, Susana Calvo Roy, Sonia Castenada, Carles Castell Puig, Miguel Castroviejo Bolívar, Peter Cochrane, Peter Coombes, José Courrau, Botella Coves, Roger Crofts, Marti Domènech I Montagut, Marc Dourojeanni, Holly Dublin, Nigel Dudley, Abdellah El Mastour, Ernest Enkerlin Hoeflicj, Reinaldo Estrada, Jordi Falgarona-Bosch, Antonio Fernández de Tejada González, Georg Frank, Roberto Gambino, Javier Garat, Sarah Gindre, Craig Groves, José Romero Guirado, Manuel Francisco Gutiérrez, Heo Hag-Young, Marc Hockings, Rolf Hogan, Bruce Jeffries, Vicente Jurado, Ali Kaka, Sachin Kapila,

Seong-II Kim, Cyril Kormos, Meike Kretschmar, Zoltan Kun, Dan Laffoley, Kari Lahti, Maximo Liberman Cruz, Harvey Locke, Axel Loehken, Arturo Lopez, Elena López de Montenegro, Nik Lopoukhine, Ibanez Luque, Maher Mahjoub, Josep Maria Mallarach, Moses Mapesa, Claudio Maretti, Vance Martin, María Teresa Martín Crespo, Carole Martinez, Baldomero Martinez, Julia Marton-Lefèvre, Mehrasa Pehradi, Rosa Mendoza Castellón, Kenton Miller, Susan Miller, Carmen Miranda, Fernando Molina, Sophie Moreau, Gérard Moulinas, Marta Múgica, Eduard Müller, Anread Múselar, Olav Nord-Varhaug, Juan Carlos Orella, Gonzalo Oviedo, Ana Pena, Milagros Pérez Villalba, Christine Pergent-Martini, Rosario Pintos Martin, Anabelle Plantilla, Francisco Quiros, Mohammed Rafiq, Tamica Rahming, Anitry Ny Aina Ratsifandrihamanana, Kent Redford, Manuel Rodríguez de Los Santos, Pedro Rosabal, Juan Carlos Rubio Garcia, Alberto Salas, Francisco Sanchez, Ana Elena Sánchez

de Dios, José Luis Sánchez Morales, Mohammed Seghir Melouhi, Peter Shadie, David Sheppard, Sue Stolton, Gustavo Suárez de Freitas, Daniela Talamo, Tony Turner, Rauno Väisänen, Tafe Veselaj, Nestor Windevoxel și Stephen Woodley.

În plus, au avut loc reuniuni regionale pentru discutarea categoriilor la ^{cea} de-a doua Conferință ASEAN privind parcurile de patrimoniu și la cea ^{de-} a patra Conferință regională privind ariile protejate din Asia de Sud-Est din Sabah, Malaezia; în asociere cu Centrul mondial de monitorizare a conservării UNEP din Nairobi, Kenya; la cel de-al doilea Congres latino-american privind parcurile din Bariloche, Argentina și la Reuniunea europeană a CMAP din Barcelona, Spania. Suntem recunoscători organizatorilor, inclusiv lui Christi Nozawa, Anabelle Plantilla, Geoffrey Howard, Sue Stolton, Carmen Miranda și Roger Crofts. De asemenea, suntem recunoscători tuturor persoanelor care au luat parte la ateliere și ale căror idei au contribuit la orientările finale.

De asemenea, au avut loc întâlniri la Consiliul Internațional pentru Minerit și Metale și la Consiliul Internațional al Petrolului

Environmental Conservation Association, ambele la Londra, și la o întâlnire specială a reprezentanților industriei cu IUCN în Gland, Elveția, și mulțumim acestor evenimente.

Multe persoane au comentat definiția ariei protejate, întregul ghid sau o parte a ghidului și multe altele au contribuit la dezbaterile electronice. Printre cei care au trimis comentarii scrise, au participat sau au organizat întâlniri au fost, pe lângă persoanele deja enumerate mai sus: Mike Appleton, Alberto Arroyo, Andrea Athanas, Tim Badman, John Benson, Juan Bezaury, Stuart Blanch, Andrer Bouchard, José Briha, Kenneth Buk, Eduardo Carqueijeiro, Brian Child, Thomas Cobb, Nick Conner, Marina Cracco, Adrian Davey, Fekadu Desta, Jean Pierre d'Huart, Paul Eagles, Joerg Elbers, Neil Ellis, Penny Figgis, Frauke Fisher, James Fitzsimmons, Gustavo Fonseca, Alistair Gammell, George Gann, Brian Gilligan, Fernando Ghersi, Hugh Govan, Mary Grealey, Michael Green, Larry Hamilton, Elery Hamilton Smith, Alan Hemmings, John Hough, Pierre Hunkeler, Glen Hvengaard, Tilman Jaeger, Jan Jenik, Graeme Kelleher, Richard Kenchington, Saskia de Koning, Linda Krueger, Barbara Lausche, Richard Leahey, Mary Kay LeFevour, Li Lifeng, Heather MacKay, Brendan Mackey, Dave MacKinnon, Vinod Mathur, Nigel Maxted, Jeffrey McNeely, Mariana Mesquita, Paul Mitchell, Russ Mittermeier, Geoff Mosley, Fulori Nainoca, Juan Oltremari, Sarah Otterstrom, Thymio Papayanis, Jamie Pittock, Sarah Pizzey, Dave Pritchard, Allen Putney, Joanna Robertson, Jaime Rovira, Tove Maria Ryding, Heliodoro Sánchez, Andrej Sovinc, Rania Spyropoulou, Erica Stanciu, David Stroud, Surin Suksawan, Martin Taylor, Djafarou Tiomoko, Joseph Ronald Toussaint, Frank Vorhies, Daan Vreugdenhil, Haydn Washington, Sue Wells, Rob Wild, Graeme Worboys, Eugene Wystorbets și Edgard Yerena.

Multe persoane au trimis răspunsuri colective, reflectând un număr de colegi sau o instituție sau un ONG.

David Sheppard, Pedro Rosabal, Kari Lahti și Tim Badman, din cadrul Programului privind ariile protejate (PPA) al UICN, au oferit contribuții tehnice și îndrumări în materie de politici pe tot parcursul acest proces; Delwyn Dupuis, Anne Erb și Joanna Erfani (PPA) au oferit, de asemenea, asistența și sprijinul administrativ atât de necesare de la sediul central al IUCN din Gland. Nik Lopoukhine, președintele CMAP, a sprijinit constant acest proces, la fel ca și membrii Comitetului director al CMAP. În special Trevor Sandwith, Roger Crofts și Marc Hockings au citit în detaliu întregul text, iar Grazia Borrini-Feyerabend și Ashish Kothari au comentat numeroase versiuni ale secțiunii privind guvernarea. Consilierea tehnică și politică din partea lui Gonzalo Oviedo, consilier principal IUCN pe probleme de politică socială, a fost fundamentală în ceea ce privește guvernarea și problemele legate de populațiile indigene.

Peter Cochrane și Sarah Pizzey de la Parks Australia au organizat și susținut o călătorie îndelungată în cinci state din Australia pentru a discuta categoriile cu zeci de profesioniști din domeniul ariilor protejate, atât în cadrul reuniunilor, cât și pe teren. Această contribuție ne-a ajutat foarte mult să înțelegem provocările și oportunitățile în stabilirea noilor orientări și ne-a permis să testăm idei.

Lucrările privind categoria Ib au fost conduse de grupul de lucru privind zonele sălbatice, prezidat de Vance Martin, iar Cyril Kormos a preluat conducerea privind categoriile. Poziția privind categoria V a IUCN a fost dezvoltată în continuare prin intermediul a două reuniuni ale grupului de lucru special dedicat abordării peisajelor, finanțat cu generozitate de guvernul catalan și de un consorțiu de agenții de conservare din Regatul Unit: Natural England, Scottish Natural Heritage și Countryside Council for Wales.

Jessica Brown prezidează grupul de lucru și a organizat reuniunile, cu ajutorul lui Jordi Falgarone și, respectiv, Andy Brown. Poziția privind categoria VI a fost elaborată prin activitatea unui nou grup operativ pentru categoria VI, prezidat de Claudio Maretti, și în cadrul unei reuniuni care a avut loc în cadrul Congresului parcurilor din America Latină și Caraibe de la Bariloche, Argentina.

Introducere

Următoarele orientări sunt oferite pentru a ajuta la aplicarea categoriilor IUCN de gestionare a ariilor protejate, care clasifică ariile protejate în funcție de obiectivele lor de gestionare.

Categoriile sunt recunoscute de organisme internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și de multe guverne naționale ca fiind standardul global pentru definirea și înregistrarea ariilor protejate și, ca atare, sunt încorporate din ce în ce mai mult în legislația guvernamentală. De exemplu,

Programul de lucru al CDB privind ariile protejate "recunoaște valoarea unui sistem internațional unic de clasificare a ariilor protejate și avantajul de a furniza informații comparabile între țări și regiuni și, prin urmare, salută eforturile actuale ale Comisiei mondiale a IUCN privind ariile protejate de a rafina sistemul de categorii al IUCN ..."

Orientările oferă cât mai multă claritate cu privire la semnificația și aplicarea categoriilor. Acestea descriu definiția și categoriile și discută aplicarea în anumite biome și abordări de gestionare.

Intenția inițială a sistemului de categorii de gestionare a ariilor protejate al IUCN a fost de a crea o înțelegere comună a ariilor protejate, atât în cadrul țărilor, cât și între acestea. Acest lucru este prezentat în introducerea la orientări de către președintele de atunci al CNPPA (Comisia pentru parcuri naționale și arii protejate, cunoscută în prezent sub numele de Comisia mondială pentru arii protejate),

P.H.C. (Bing) Lucas, care a scris: "*Aceste linii directoare au o semnificație specială deoarece sunt destinate tuturor celor implicați în ariile protejate, oferind un limbaj comun prin care managerii, planificatorii, cercetătorii, politicienii și grupurile de cetățeni din toate țările pot face schimb de informații și opinii*" (IUCN 1994).

După cum a remarcat Phillips (2007), orientările din 1994 au urmărit, de asemenea, să: "*reducerea confuziei legate de utilizarea a numeroși termeni diferiți pentru a descrie ariile protejate; furnizarea de standarde internaționale pentru contabilizarea la nivel global și regional și pentru comparații între țări, utilizând un cadru comun pentru colectarea, gestionarea și diseminarea datelor privind ariile protejate; și, în general, pentru a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea între toți cei implicați în conservare*".

Această utilizare a categoriilor de arii protejate ca mijloc de a "vorbi o limbă comună" s-a extins considerabil de la adoptarea orientărilor în 1994. În special, au existat o serie de aplicații ale sistemului de categorii în politici la o serie de niveluri: internațional, regional și național. Orientările actuale acoperă astfel o gamă mai largă de aspecte și oferă mai multe detalii decât versiunea din 1994. Acestea vor fi completate, după caz, cu orientări mai detaliate privind categoriile individuale, aplicarea în anumite biome și alte domenii specializate. În urma unei ample

consultare în cadrul IUCN și cu membrii săi, din 1994 au fost aduse o serie de modificări suplimentare, inclusiv definiției unei arii protejate și a unora dintre categorii.

Ar trebui ca termenul "arie protejată" să fie exclusiv sau exhaustiv?

O întrebare fundamentală referitoare la definiția și categoriile de arii protejate este dacă termenul "arie protejată" ar trebui să fie un termen general care poate cuprinde o gamă foarte largă de tipuri de gestionare a terenurilor și a apelor care, *întâmplător*, au o anumită valoare pentru conservarea biodiversității și a peisajelor, sau ar trebui să fie un termen mai precis care să descrie o anumită formă de sistem de gestionare *care vizează* în special conservarea. Țările au interpretări diferite, ceea ce face uneori comparațiile dificile: unele dintre siturile care "contează" ca arie protejată într-o țară nu vor fi neapărat considerate ca atare în altă țară. IUCN a încercat să ajungă la un anumit consens cu privire la această problemă între principalele părți interesate. Deși am recunoscând că este la latitudinea fiecărei țări să stabilească ceea ce descrie ca fiind o arie protejată, opinia membrilor IUCN și a altora pare să fie în favoarea înăsprii definiției generale.

Una dintre implicații este că nu toate zonele care sunt valoroase pentru conservare - de exemplu, pădurile bine gestionate, zonele de utilizare durabilă, zonele de antrenament militar sau diverse forme de desemnarea unui peisaj larg - vor fi "arii protejate", așa cum sunt recunoscute de IUCN. Nu este intenția noastră să minimalizăm sau să subminăm astfel de eforturi mai ample de gestionare durabilă. Recunoaștem că aceste abordări de gestionare sunt valoroase pentru conservare, dar nu se încadrează în definiția IUCN a unei arii protejate, astfel cum este stabilită în prezentele orientări.

1. Context

Prima secțiune a orientărilor stabilește cadrul prin prezentarea a ceea ce IUCN înțelege prin termenul "arie protejată".

Acesta analizează istoria IUCN categoriile de arii protejate, inclusiv procesul actual de revizuire a orientărilor. Acesta explică apoi principalele obiective ale categoriilor, și anume

înțeleasă de IUCN. În cele din urmă, un glosar oferă definiții ale termenilor-cheie care sunt utilizați în orientări pentru a asigura coerența înțelegerii.

Ariile protejate

Ariile protejate sunt esențiale pentru conservarea biodiversității. Acestea sunt pietrele de temelie ale aproape tuturor strategiilor naționale și internaționale de conservare, fiind puse deoparte pentru a menține ecosistemele naturale funcționale, pentru a acționa ca refugii pentru specii și pentru a menține procesele ecologice care nu pot supraviețui în cele mai intens gestionate peisaje naturale și marine. Ariile protejate servesc drept puncte de referință pentru înțelegerea interacțiunilor omului cu lumea naturală. În prezent, acestea adesea singura noastră speranță de a opri dispariția multor specii amenințate sau endemice. Acestea sunt complementare

la măsuri de conservare și utilizare durabilă a biodiversității în afara ariilor protejate, în conformitate cu orientările CBD, cum ar fi principiile Malawi și Addis Abeba (CBD VII/11-12). Majoritatea ariilor protejate există în ecosisteme naturale sau aproape naturale, sau sunt în curs de restabilire într-o astfel de stare, deși există și excepții. Multe dintre acestea conțin caracteristici majore ale istoriei și proceselor terestre, în timp ce altele documentează interacțiunea subtilă dintre activitatea umană și natură în peisajele culturale. Ariile protejate mai mari și mai naturale oferă, de asemenea, spațiu pentru evoluție și pentru adaptarea și restaurarea ecologică viitoare, ambele din ce în ce mai importante în condițiile schimbărilor climatice rapide.

Aceste locuri au, de asemenea, beneficii directe pentru oameni. Oamenii - atât cei care locuiesc în interiorul sau în apropierea ariilor protejate, cât și alții veniți de mai departe - profită de oportunitățile de recreere și reînnoire disponibile în parcurile naționale și în ariile naturale, de potențialul genetic al speciilor sălbatice și de serviciile de mediu furnizate de ecosistemele naturale, cum ar fi furnizarea de apă.

Multe arii protejate sunt, de asemenea, esențiale pentru societățile umane vulnerabile și conservă locuri valoroase, cum ar fi siturile naturale sacre. Deși multe arii protejate sunt înființate de guverne, altele sunt create din ce în ce mai des de comunități locale, populații indigene, organizații caritabile de mediu, persoane fizice, companii și altele.

Există un interes uriaș și în creștere pentru lumea naturală, iar ariile protejate ne oferă oportunități de a interacționa cu natura într-un mod care este din ce în ce mai dificil în alte părți. Acestea ne oferă un spațiu care altfel lipsește pe o planetă din ce în ce mai gestionată și mai aglomerată.

Ariile protejate reprezintă, de asemenea, un angajament față de generațiile viitoare. Majoritatea oamenilor cred, de asemenea, că avem obligația etică de a preveni dispariția speciilor ca urmare a propriilor noastre acțiuni și acest lucru este susținut de învățăturile marii majorități a credințelor religioase din lume (Dudley et al., 2006). Protejarea peisajelor iconice și a peisajelor marine este considerată ca fiind importantă din o perspectivă culturală mai largă, de asemenea, și o emblemă protejată

sunt la fel de importante pentru patrimoniul unei țări ca, de exemplu, clădirile celebre precum Catedrala Notre Dame sau Taj Mahal, echipele naționale de fotbal sau operele de artă.

Creșterea sistemului mondial de arii protejate

În prezent, aproximativ o zecime din suprafața terestră a lumii se află sub o formă sau alta de arie protejată. În ultimii 40 de ani suprafața globală a ariilor protejate a crescut de la o suprafață cu cea a Regatului Unit la o suprafață egală cu cea a Americii de Sud. Cu toate acestea, persistă provocări semnificative. Multe arii protejate nu sunt încă pe deplin implementate sau gestionate. Ariile marine protejate sunt mult în urma ariilor protejate terestre și a celor din apele interioare, deși în prezent se depun eforturi considerabile

pentru a corecta această situație. Marea majoritate a ariilor protejate au fost identificate și clasificate în secolul al XX-lea, în ceea ce este aproape sigur cea mai mare și mai rapidă schimbare conștientă a gestionării terenurilor din istorie (deși nu la fel de mare ca degradarea terenurilor, în principal neplanificată, care a avut loc în aceeași perioadă). Această schimbare de valori nu a fost încă pe deplin recunoscută și înțeleasă. Ariile protejate continuă să fie înființate și au primit un impuls în 2004, când Convenția privind diversitatea biologică (CDB) a convenit asupra unui *program ambițios de lucru privind ariile protejate*, bazat pe principalele rezultate ale celui de-al V-lea Congres mondial al UICN privind parcurile¹, care urmărește să completeze sistemele de arii protejate reprezentative din punct de vedere ecologic din întreaga lume și care are aproape o sută de obiective limitate în timp. Acest lucru este necesar deoarece, deși rata de creștere a fost impresionantă, multe arii protejate au fost create în zone îndepărtate, nepopulate sau slab populate, cum ar fi munții, câmpurile de gheață și tundra și există încă lacune notabile în sistemele de arii protejate în unele ecosisteme forestiere și de pășuni, în deșerturi și semideșerturi, în apele dulci și, în special, în zonele de coastă și marine. Multe dintre speciile de plante și animale sălbatice din lume nu au populații viabile în ariile protejate, iar o proporție substanțială se află complet în afara ariilor protejate (Rodrigues *et al.* 2004). Prin urmare, este probabil ca noi arii protejate să continue să fie înființate în viitor. O evoluție importantă din ultimul deceniu este creșterea profesionalismului în selectarea ariilor protejate, prin utilizarea unor tehnici precum analiza lacunelor ecologice (Dudley și Parrish, 2006).

În același timp, s-a înregistrat o creștere rapidă a înțelegerii noastre cu privire la modul în care ar trebui gestionate aceste zone. În graba de a înființa arii protejate, adesea pentru a salva fragmente de teren natural și de apă de un atac brusc al dezvoltării, ariile protejate au fost adesea lăsate deoparte fără o analiză atentă a competențelor și a capacității necesare pentru a le menține ele. Cunoștințele cresc rapid la toate nivelurile de gestionare, de la planificatorii de rang înalt până la rangerii de teren, și există o rețea de voluntari din ce în ce mai sofisticată, pregătită să sprijine dezvoltarea sistemelor de arii protejate. În paralel

¹ A avut loc la Durban, Africa de Sud, în septembrie 2003.

dezvoltare, multe comunități locale și popoare tradiționale și indigene încep să vadă ariile protejate ca o modalitate de a proteja locuri importante pentru ele, de exemplu situri naturale sacre sau zone gestionate pentru beneficii de mediu, cum ar fi apa curată sau menținerea stocurilor de pește.

Varietatea de protecție

Termenul "arie protejată" este, prin urmare, o abreviere pentru o serie de denumiri de terenuri și ape, uneori derutante, dintre care unele dintre cele mai cunoscute sunt *parcul național*, *rezervația naturală*, *zona sălbatică*, *zona de gestionare a faunei sălbatice* și *zona protejată a peisajului*, dar poate include și abordări precum *zonele conservate de comunitate*. Mai important, termenul cuprinde o gamă largă de abordări diferite în materie de gestionare, de la situri foarte protejate în care accesul oamenilor este interzis sau chiar interzis, până la parcuri în care accentul este pus pe pe conservare, dar vizitatorii sunt bineveniți, până la abordări mult mai puțin restrictive în care conservarea este integrată în stilul de viață tradițional (și uneori nu atât de tradițional) al oamenilor sau chiar are loc în paralel cu extracția durabilă limitată a resurselor. Unele arii protejate interzic activități precum colectarea hranei, vânătoarea sau extragerea resurselor naturale, în timp ce pentru altele acestea sunt acceptate și chiar o parte necesară a gestionării. Abordările adoptate în ariile protejate terestre, în apele interioare și marine pot, de asemenea, să difere semnificativ, iar aceste diferențe sunt prezentate mai departe în orientări.

Varietatea reflectă recunoașterea faptului că conservarea nu se realizează pe aceeași cale în orice situație, iar ceea ce poate fi de dorit sau fezabil într-un loc ar putea fi contra-productive sau imposibile din punct de vedere politic în altele. Zonele protejate sunt rezultatul unui accent binevenit pus pe gândirea pe termen lung și pe grija față de lumea naturală, dar uneori au și un preț pentru cei care trăiesc în zonele protejate sau în apropierea acestora, în ceea ce privește pierderea drepturilor, a terenurilor sau a accesului la resurse. Există o presiune din ce în ce mai mare și foarte justificată pentru a se ține seama în mod corespunzător de nevoile umane atunci când se creează arii protejate, iar acestea trebuie uneori să fie "compensate" de nevoile de conservare. În timp ce, în trecut, guvernele luau adesea decizii cu privire la ariile protejate și informau ulterior populația locală, astăzi se pune accentul pe discuții mai ample cu părțile interesate și pe decizii comune cu privire la modul în care aceste terenuri ar trebui să fie puse deoparte și gestionate. Astfel de negocieri nu sunt niciodată ușoare, dar, de obicei, produc rezultate mai puternice și mai durabile atât pentru conservare, cât și pentru oameni.

IUCN recunoaște că multe abordări privind stabilirea și gestionarea ariilor protejate sunt valide și pot contribui substanțial la strategiile de conservare. Aceasta nu înseamnă că toate sunt la fel de utile în orice situație: abilitatea în selectarea și combinarea diferitelor abordări de gestionare în cadrul ariilor protejate și între acestea este adesea cheia dezvoltării unui sistem de arii protejate care funcționează eficient.

Unele situații vor necesita protecție strictă; altele pot

funcționa sau se descurcă mai bine cu abordări de gestionare mai puțin restrictive sau cu zonarea diferitelor strategii de gestionare în cadrul unei singure arii protejate.

Descrierea diferitelor abordări

În încercarea de a înțelege și de a descrie diferitele abordări, IUCN a convenit asupra unei **definiții** a ceea ce este și nu este o arie protejată și a identificat apoi șase **categorii** diferite **de** arii protejate, pe baza obiectivelor de gestionare, dintre care una este subdivizată în două părți. Deși categoriile au fost inițial destinate în principal rezonabil de modest de a ajuta la colectarea de date și informații privind ariile protejate, acestea au devenit în timp un instrument mai complex.

În prezent, categoriile încapsulează filozofia IUCN privind ariile protejate și contribuie, de asemenea, la furnizarea unui cadru în care diversele strategii de protecție pot fi combinate împreună, împreună cu sistemele de gestionare de sprijin din afara ariilor protejate, într-o abordare coerentă a conservării naturii. Categoriile IUCN sunt utilizate în prezent în scopuri atât de diverse precum planificarea, stabilirea de reglementări și negocierea utilizării terenurilor și a apelor. Această carte descrie categoriile și explică modul în care acestea pot fi utilizate pentru planificarea, implementarea și evaluarea strategiilor de conservare.

Un cuvânt de avertizare: ariile protejate există într-o varietate uimitoare - în ceea ce privește dimensiunea, amplasarea, abordările și obiectivele de gestionare. Orice încercare de a înghesui o colecție atât de bogată și de complicată într-o jumătate de duzină de cutiuțe ordonate nu poate decât să să fie aproximative. Definiția și categoriile de arii protejate ale IUCN nu reprezintă o cămașă de forță, ci un cadru care să ghideze o mai bună aplicare a categoriilor.

Istoricul categoriilor de arii protejate IUCN

Pe măsură ce ariile protejate în sens modern au fost înființate într-o țară după alta în cursul secolului al XX-lea, fiecare națiune și-a dezvoltat propria abordare a gestionării acestora și inițial nu au existat standarde sau terminologie comune.

Unul dintre rezultate este faptul că la nivel național se folosesc mulți termeni diferiți pentru a descrie ariile protejate și că există, de asemenea, o varietate de sisteme internaționale de arii protejate create în temeiul unor convenții globale (de exemplu, siturile patrimoniului mondial) și al unor acorduri regionale (de exemplu, siturile Natura 2000 din Europa).

Primul efort de clarificare a terminologiei a fost făcut în 1933, la Conferința internațională pentru protecția faunei și florei, de la Londra. Aceasta a stabilit patru categorii de arii protejate: *parc național*, *rezervație naturală strictă*, *rezervație de faună și floră*, și *rezervație cu interdicție de vânătoare și colectare*. În 1942, Convenția emisferei occidentale privind protecția naturii și conservarea vieții sălbatice a inclus, de asemenea, patru tipuri: *parc național*, *rezervație națională*, *monument al naturii*, și *rezervație naturală strictă* (Holdgate, 1999).

În 1962, nou înființata Comisie pentru parcuri naționale și arii protejate (CNPPA) a IUCN, în prezent Comisia mondială pentru arii protejate (CMAP), a pregătit o *listă mondială a parcurilor naționale și a rezervelor echivalente*, pentru prima Conferință mondială privind parcurile naționale de la Seattle, cu o lucrare privind nomenclatura de C. Frank Brockman (1962). În 1966, IUCN a elaborat o a doua versiune a ceea ce a devenit o publicație periodică, cunoscută în prezent ca *Lista ONU a ariilor protejate*, utilizând un sistem simplu de clasificare: *parcuri naționale, rezervații științifice și monumente naturale*. A doua Conferință Mondială a Parcurilor din 1972 a solicitat IUCN să "definească diferitele scopuri pentru care ariile protejate sunt puse deoparte și să dezvolte standarde și nomenclatură adecvate pentru aceste arii" (Elliott, 1974).

Acesta a fost contextul deciziei CNPPA de a dezvolta un sistem de categorii pentru ariile protejate. Un raport al grupului de lucru (IUCN, 1978) a susținut că un sistem de clasificare ar trebui: să arate cum parcurile naționale pot fi completate de alte tipuri de arii protejate; să ajute națiunile să dezvolte categorii de gestionare care să reflecte nevoile lor; să ajute IUCN să adune și să analizeze datele privind ariile protejate; să elimine ambiguitățile și inconsecvențele; și să se asigure că "indiferent de nomenclatura utilizată de națiuni ... o arie protejată poate fi recunoscută și clasificată în funcție de obiectivele pentru care este de fapt gestionată". Au fost propuse zece categorii, definite în principal în funcție de obiectivul de gestionare, care au fost toate considerate importante, nicio categorie nefiind în mod inerent mai valoroasă decât alta:

Grupa A: Categoriile pentru care CNPPA își va asuma o responsabilitate specială

- I Rezervație științifică
- II Parc național
- III Monument natural/reper național
- IV Rezervație naturală protejată
- V Peisaj protejat

Grupul B: Alte categorii importante pentru IUCN, dar care nu intră exclusiv în domeniul de aplicare al CNPPA

- VI Rezerva de resurse
- VII Rezerva antropologică
- VIII Zonă de gestionare a utilizării multiple

Grupa C: Categoriile care fac parte din programe internaționale

- IX Rezervația biosferei
- X Sit al patrimoniului mondial (natural)

Cu toate acestea, limitările sistemului au devenit curând evidente. Acesta nu conținea o definiție a unei arii protejate; mai mulți termeni erau utilizați pentru a descrie întreaga suită de zece categorii; o singură arie protejată putea fi inclusă în mai multe categorii; iar sistemului îi lipsea o dimensiune marină.

Revizuire și propuneri pentru noi categorii

În 1984, CNPPA a înființat un grup de lucru pentru actualizarea categoriilor. Acesta a prezentat un raport în 1990, recomandând ca un nou sistem să fie construit în jurul categoriilor I-V din 1978, abandonând în același timp categoriile VI-X (Eidsvik, 1990).

CNPPA a sesizat

Congresul mondial al parcurilor din 1992 de la Caracas, Venezuela.

În cadrul unui atelier de trei zile, s-a propus menținerea unei categorii apropiate de cea care fusese anterior categoria VIII pentru ariile protejate în care utilizarea durabilă a resurselor naturale era un obiectiv. Congresul a sprijinit această propunere, iar în ianuarie 1994, Adunarea Generală a IUCN, reunită la Buenos

Aires a aprobat noul sistem. Orientările au fost publicate de IUCN și de Centrul Mondial de Monitorizare a Conservării mai târziu în același an (IUCN, 1994). Acestea stabilesc o definiție a unui

"arie protejată" - o zonă terestră și/sau maritimă special dedicată protecției și menținerii diversității biologice și a resurselor naturale și culturale asociate și gestionată prin mijloace legale sau alte mijloace eficiente - și șase categorii:

Zone gestionate în principal pentru:

- I Protecție strictă [Ia) Rezervație naturală strictă și Ib) Arie sălbatică]
- II Conservarea și protecția ecosistemelor (de exemplu, parc național)
- III Conservarea caracteristicilor naturale (de exemplu, monument natural)
- IV Conservarea prin gestionare activă (de exemplu, zona de gestionare a habitatelor/speciilor)
- V Conservarea peisajelor naturale/marine și recreere (de exemplu, peisaje naturale/marine protejate)
- VI Utilizarea durabilă a resurselor naturale (de exemplu, arie protejată cu resurse gestionate)

Orientările din 1994 se bazează pe principii-cheie: clasificarea se face în funcție de obiectivul principal de gestionare; încadrarea într-o categorie nu reprezintă un comentariu cu privire la eficacitatea gestionării; sistemul de categorii este internațional; denumirile naționale ale ariilor protejate pot varia; toate categoriile sunt importante; și este implicată o gradare a intervenției umane.

Evoluții din 1994

De la publicarea orientărilor, IUCN a promovat în mod activ înțelegerea și utilizarea sistemului de categorii. Aceasta a fost implicată în publicații privind modul de aplicare a orientărilor în contexte geografice specifice sau în alte contexte (de exemplu, EUROPARC și IUCN, 1999; Bridgewater et al., 1996) și într-un volum specific de orientări pentru ariile protejate de categoria V (Phillips, 2002). Sistemul de categorii a fost piatra de temelie a unei declarații de poziție a CMAP privind minierul și ariile protejate, care a fost preluată într-o recomandare (numărul 2.82) adoptată de Congresul Mondial al Conservării IUCN de la Amman în 2000.

IUCN a obținut aprobarea sistemului de către Convenția privind diversitatea biologică, la cea de-a 7-a Conferință a părților la CBD de la Kuala Lumpur din februarie 2004. La Congresul Mondial al Parcurilor de la Durban (2003) și la Congresul Mondial al Conservării de la Bangkok (2004), au fost făcute propuneri pentru adăugarea unei dimensiuni de guvernanta la categorii.

În cele din urmă, IUCN a sprijinit un proiect de cercetare al Universității Cardiff, Marea Britanie, privind utilizarea și performanța sistemului din 1994: *Speaking a Common Language*. Rezultatele au fost discutate în versiune preliminară la Congresul Mondial al Parcurilor din 2003 și publicate pentru Congresul Mondial al Conservării din 2004 (Bishop et al., 2004). O sinteză a lucrărilor a fost, de asemenea, publicată în *PARKS* în 2004 (IUCN, 2004). Acest proiect a contribuit la înființarea Grupului operativ pentru categorii al CMAP și la inițierea procesului de revizuire care a dus la elaborarea noului set de orientări.

Procesul actual de revizuire

Orientările actuale sunt rezultatul unui proces intensiv de consultare și revizuire coordonat de un grup de lucru special desemnat al CMAP, în strânsă colaborare cu membrii CMAP și cu celelalte cinci comisii ale IUCN. Grupul de lucru și-a întocmit planul de lucru inițial pe baza rezultatelor consultării *Speaking a Common Language*, dar cu un mandat mai larg din partea IUCN de a analiza toate aspectele categoriilor. Acesta a petrecut 18 luni colectând informații, vorbind și ascultând printr-o serie de etape:

- **Cercetare:** multe persoane din cadrul și din afara rețelei CMAP au contribuit la revizuirea orientărilor prin redactarea unei serii de documente de lucru, analizând diferite aspecte ale categoriilor. Au fost redactate aproximativ 40 de documente, de la documente de discuție și provocare până la documente care au făcut propuneri foarte specifice sau au sugerat texte pentru noile orientări. Împreună, acestea formează o resursă importantă care analizează modul în care o serie de obiective de gestionare a ariilor protejate contribuie la conservare.
- **Întâlniri și discuții:** grupul de lucru a organizat o serie de întâlniri în întreaga lume sau a contribuit la întâlnirile existente, pentru a oferi oamenilor șansa de a-și exprima opiniile, speranțele și preocupările cu privire la abordările privind gestionarea ariilor protejate. Principalele reuniuni au inclus:
 - Categoria V: reuniune comună cu Grupul operativ pentru peisaje al CMAP în Catalonia, Spania, în 2006, susținută de guvernul catalan pentru a dezvolta o poziție privind categoria V și abordările peisajului, urmată de o nouă reuniune a Grupului operativ în North Yorkshire, Anglia, în 2008;
 - Categoria VI: reuniune în Brazilia pentru pregătirea unui document de poziție și planificarea unui manual tehnic în 2007;
 - Europa: discuții în cadrul reuniunii europene a CMAP de la Barcelona pentru a reuni opiniile membrilor CMAP din Europa în 2007;

- Africa de Sud și de Est: atelier de două zile la Nairobi în 2006, în colaborare cu UNEP-WCMC, la care au participat reprezentanți din 13 state africane;
- Asia de Sud-Est: atelier de două zile privind guvernanta și categoriile în cadrul unei conferințe regionale desfășurate la Kota Kinabalu în Sabah, Malaezia, în 2007, cu reprezentanți din 17 țări;
- America Latină: discuții în cadrul Congresului latino-american privind ariile protejate, desfășurat la Bariloche, Argentina, în 2007, axate în special pe aspecte legate de categoria VI, ariile marine protejate și rezervațiile indigene;
- Consiliul Internațional pentru Metale și Minerit: prezentare urmată de discuții care au condus la elaborarea unui document de lucru de către membrii ICMM în cursul anului 2007.

- De asemenea, au avut loc o serie de reuniuni mai restrânse: de exemplu, cu Comitetul IUCN din Regatul Unit, Consiliul Canadian pentru

Zone ecologice, Programul științific de conservare al WWF, Conservation International, UNESCO, părțile interesate din industrie la sediul IUCN etc.

- În plus, în mai 2007 a avut loc în Spania un "summit" global privind categoriile de arii protejate, finanțat și sprijinit din punct de vedere tehnic de guvernul regional al Andaluziei, Ministerul Mediului din Spania și "Fundación Biodiversidad". Au participat peste o sută de experți din întreaga lume, timp de patru zile o gamă largă de probleme legate de categorii. Deși aceasta nu a fost o reuniune decizională, diferitele poziții de consens dezvoltate în timpul reuniunii au contribuit la stabilirea formei orientărilor revizuite.
- **Site web:** Grupul de lucru are un site dedicat pe site-ul WCPA, cu toate documentele relevante etc. disponibile: www.iucn.org/themes/wcpa/theme/categories/about.html
- **E-forum:** În perioada premergătoare summitului, IUCN și grupul operativ au coordonat o discuție electronică deschisă tuturor cu privire la categorii, care a oferit informații neprețuite pentru reflecția asupra următoarelor etape ale procesului de revizuire.

Proiectul de orientări a fost pregătit pentru reuniunea Comitetului director al Comisiei mondiale pentru arii protejate din septembrie 2007 și revizuit în urma comentariilor membrilor Comitetului director. Diversele proiecte au fost elaborate numai în limba engleză, o limitare creată de lipsa fondurilor, deși orientările finale sunt publicate integral în engleză, franceză și spaniolă, cu rezumate în alte limbi. Orientările au fost puse la dispoziția tuturor membrilor CMAP și a oricăror alte părți interesate pentru comentarii și au fost primite multe comentarii care au fost încorporate în text. O consultare separată a fost efectuată cu privire la definiția ariei protejate.

Comitetul director al CMAP s-a reunit din nou în aprilie 2008 la Cape Town și a discutat proiectul în detaliu, atât în sesiune deschisă, cât și în grupuri separate pentru a aborda anumite aspecte. Deciziile finale cu privire la ceea ce trebuie propus membrilor IUCN au fost luate, după caz, de președintele CMAP.

Scopul categoriilor de gestionare a ariilor protejate IUCN

IUCN consideră categoriile de gestionare a ariilor protejate drept un standard global important pentru planificarea, stabilirea și gestionarea ariilor protejate; această secțiune prezintă principalele utilizări recunoscute. Acestea s-au dezvoltat de la publicarea orientărilor inițiale privind categoriile în 1994, iar lista utilizărilor posibile este mai lungă. Pe de altă parte, categoriile sunt uneori utilizate ca instrumente dincolo de scopurile lor inițiale, poate în absența oricărei alternative, și trebuie să distingem între utilizările pe care IUCN le sprijină și cele față de care este neutră sau se opune.

Scopuri pe care IUCN le sprijină și le încurajează în mod activ

Facilitarea planificării ariilor protejate și a sistemelor de arii protejate

- Să ofere un instrument pentru planificarea sistemelor de arii protejate și pentru exerciții mai ample de planificare a conservării la nivel bioregional sau ecoregional;
- Să încurajeze guvernele și alți proprietari sau administratori de arii protejate să dezvolte sisteme de arii protejate cu o serie de obiective de gestionare adaptate la circumstanțele naționale și locale;
- Recunoașterea diferitelor modalități de gestionare și tipuri de guvernare.

Îmbunătățirea gestionării informațiilor privind ariile protejate

- Furnizarea de standarde internaționale pentru a facilita colectarea de date și raportarea eforturilor de conservare la nivel global și regional, pentru a facilita comparațiile între țări și pentru a stabili un cadru pentru evaluările globale și regionale;
- Să ofere un cadru pentru colectarea, gestionarea și diseminarea datelor privind ariile protejate;
- Îmbunătățirea comunicării și a înțelegerii între toți cei implicați în conservare;
- Pentru a reduce confuzia care a rezultat din adoptarea mai multor termeni diferiți pentru a descrie aceleași tipuri de arii protejate în diferite părți ale lumii.

Ajutarea la reglementarea activităților în ariile protejate

- Utilizarea categoriilor ca orientări la nivel național sau internațional pentru a ajuta la reglementarea activităților, de exemplu, prin prescrierea anumitor activități în anumite categorii în conformitate cu obiectivele de gestionare a ariei protejate.

Scopuri care devin din ce în ce mai frecvente, pe care IUCN le susține și cu privire la care este pregătită să ofere consultanță

- Pentru a furniza baza pentru legislație - un număr tot mai mare de țări utilizează categoriile IUCN ca bază pentru clasificarea ariilor protejate în temeiul legii;
- Stabilirea bugetelor - unele țări bazează bugetele anuale pentru ariile protejate pe categoria acestora;
- Utilizarea categoriilor ca instrument de advocacy - ONG-urile utilizează categoriile ca instrument de campanie pentru a promova obiectivele de conservare și nivelurile adecvate ale activităților de utilizare umană;
- Pentru a interpreta sau clarifica regimul funciar și guvernarea - unele comunități indigene și locale folosesc categoriile ca instrument pentru a ajuta la stabilirea unor sisteme de gestionare, cum ar fi rezervațiile indigene;
- Să ofere instrumente care să ajute la planificarea sistemelor de arii protejate cu o gamă largă de obiective de gestionare și tipuri de guvernare.

Scopuri cărora IUCN li se opune

- Folosirea categoriilor ca scuză pentru expulzarea oamenilor pe pământurile lor tradiționale;
- Schimbarea categoriilor înseamnă degradarea protecției mediului;
- Folosirea categoriilor pentru a susține dezvoltarea nesensibilă la mediu în ariile protejate.

2. Definiție și categorii

Această secțiune prezintă și explică definiția IUCN a unei arii protejate, a unui sistem de arii protejate și a celor șase categorii. Definiția este clarificată frază cu frază și ar trebui să fie aplicată cu unele principii. Categoriile sunt descrise prin obiectivul principal, alte obiective, caracteristicile distinctive, rolul în peisaj sau peisaj marin, punctele unice și acțiunile care sunt compatibile sau incompatibile.

Noua definiție IUCN a unei arii protejate

Definiția IUCN este dată și explicată, frază cu frază

Membrii IUCN au lucrat împreună pentru a elabora o definiție revizuită a unei arii protejate, care este prezentată mai jos. Primul proiect al acestei noi definiții a fost pregătit în cadrul unei reuniuni categoriile de la Almeria, Spania, în mai 2007, iar de atunci a fost rafinat și revizuit succesiv de numeroase persoane din cadrul IUCN-WCPA.

O arie protejată este: **"Un spațiu geografic clar definit, recunoscut, dedicat și gestionat, prin mijloace legale sau alte mijloace eficiente, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii, cu serviciile ecosistemice și valorile culturale asociate".**

În aplicarea sistemului de categorii, primul pas este de a stabili dacă situl corespunde sau nu acestei definiții, iar al doilea pas este de a decide care este cea mai potrivită categorie.

Această definiție cuprinde multe într-o frază scurtă. Tabelul 1 analizează fiecare cuvânt și/sau frază în parte și dezvoltă semnificația.

Tabelul 1. Explicația definiției ariilor protejate

Frază	Explicație	Exemple și detalii suplimentare
Spațiu geografic clar definit	Include terenuri, ape interioare, zone marine și de coastă sau o combinație a două sau mai multe dintre acestea. "Spațiul" are trei dimensiuni, de exemplu, atunci când spațiul aerian de deasupra unei arii protejate este protejat de aeronavele care zboară la joasă altitudine sau în ariile marine protejate atunci când o anumită adâncime a apei este protejată sau fundul mării este protejat, dar apa de deasupra nu este protejată: dimpotrivă, uneori zonele subterane <i>nu sunt</i> protejate (de exemplu, sunt deschise pentru minerit). "Clar definite" implică o zonă definită din punct de vedere spațial, cu limite convenite și demarcate. Aceste limite pot fi uneori definite prin caracteristici fizice care se deplasează în timp (de exemplu, râurilor) sau prin acțiuni de gestionare (de exemplu, zone de interdicție convenite).	Rezervația naturală Wolong din China (categoria Ia, terestră); Parcul Național Lacul Malawi din Malawi (categoria II, în principal apă dulce); Rezervația marină Masinloc și Oyon Bay din Filipine (categoria Ia, în principal marină) sunt exemple de zone din biomi foarte diferiți, dar toate sunt arii protejate.
Recunoscută	Implică faptul că protecția poate include o serie de tipuri de guvernare declarate de oameni, precum și cele identificate de stat, dar că astfel de situri ar trebui să fie recunoscute într-un anumit fel (în special prin includerea în baza de date mondială privind ariile protejate - WDPA).	Aria protejată indigenă (IPA) Anindilyakwa a fost autodeclarată de comunitățile aborigene din peninsula Groote Eylandt, una dintre numeroasele IPA autodeclarate recunoscute de guvern.
Dedicat	Implică un angajament specific obligatoriu de conservare pe termen lung, prin, de exemplu: • Convenții și acorduri internaționale • Legislația națională, provincială și locală • Drept cutumiar • Convenții ale ONG-urilor • Fideicomisii private și polițe de societate • Sisteme de certificare.	Parcul Național Cradle Mountain - Lake St Clair din Tasmania, Australia (categoria II, stat); Sanctuarul piscicol Nabanka din Filipine (zonă conservată de comunitate); Rezervația Port Susan Bay din Washington, SUA (privată) sunt toate arii protejate, dar structura lor juridică diferă considerabil.
Gestionate	Presupune unele măsuri active de conservare a valorilor naturale (și, eventual, a altor valori) pentru care a fost creată aria protejată; rețineți că "gestionat" poate include decizia de a lăsa aria neatinsă, dacă aceasta este cea mai bună strategie de conservare.	Multe opțiuni sunt posibile. De exemplu, Parcul Național Kaziranga din India (categoria II) este gestionat în principal prin controlul braconajului și îndepărtarea a speciilor invazive; insulele din Parcul Național Archipelago din Finlanda sunt gestionate folosind metode agricole tradiționale pentru a menține speciile asociate cu pajiștile.
Juridic sau de altă natură mijloace eficiente	Înseamnă că ariile protejate trebuie fie să fie clasificate (adică recunoscute în temeiul dreptului civil), fie recunoscute prin intermediul unei convenții sau al unui acord internațional sau gestionate prin alte mijloace eficiente, dar care nu fac parte din ghișee, cum ar fi normele tradiționale recunoscute în temeiul cărora funcționează zonele conservate de comunități sau politicile organizațiilor neguvernamentale stabilite.	Parcul Național Flinders Range din Australia este gestionat de autoritatea de stat din Australia de Sud; Rezervația naturală Attenborough din Regatul Unit este gestionată de Nottinghamshire Wildlife Trust în asociere cu compania de pietriș care deține situl; iar Parcul Național Alto Fragua Indiwasi din Columbia este gestionat de populația Ingano.

Tabelul 1. Explicarea definiției ariilor protejate (cont.)

Frază	Explicație	Exemple și detalii suplimentare
... pentru a realiza	Implică un anumit nivel de eficacitate - un element nou care nu a fost prezent în definiția din 1994, dar care a fost solicitat cu insistență de mulți administratori de arii protejate și nu numai. Deși categoria va fi în continuare determinată de obiectiv, eficacitatea gestionării va fi înregistrată progresiv în baza de date mondială privind ariile protejate și, în timp, va deveni un criteriu important în identificarea și recunoașterea ariilor protejate.	Convenția privind diversitatea biologică solicită părților să efectueze evaluări ale eficacității gestionării.
Pe termen lung	Ariile protejate ar trebui să fie gestionate perpetuu și nu ca o strategie de gestionare temporară sau pe termen scurt.	Măsurile temporare, cum ar fi suprafețele agricole retrase din circuitul agricol finanțate prin subvenții pe termen scurt, rotațiile în gestionarea comercială a pădurilor sau zonele temporare de protecție a pescuitului nu sunt arii protejate, astfel cum sunt recunoscute de IUCN.
Conservare	În contextul prezentei definiții, conservarea se referă la menținerea <i>in situ</i> a ecosistemelor și a habitatelor naturale și semi-naturale, precum și a populațiilor viabile de specii în mediul lor natural și, în cazul speciilor domestice sau cultivate (a se vedea definiția agrobiodiversității din apendice), în mediul în care acestea și-au dezvoltat proprietățile distinctive.	Parcul Național Yellowstone din Statele Unite (categoria II) are obiective de conservare axate în special pe menținerea unor populații viabile de urși și lupi, dar și obiective mai largi de conservare a întregului ecosistem funcțional.
Natura	În acest context, natura se referă <i>întotdeauna</i> la biodiversitate, la nivel genetic, de specie și de ecosistem, și adesea se referă și la geodiversitate, relief și valori naturale mai largi.	Parcul Național Bwindi Impenetrable Forest din Uganda (categoria II) este gestionat în principal pentru a proteja pădurile montane naturale și în special gorilele de munte. Rezervația naturală națională Island of Rum din Scoția (categoria IV) a fost înființată pentru a proteja caracteristicile geologice unice.
Servicii ecosistemice asociate	Înseamnă aici serviciile ecosistemice care sunt legate de obiectivul de conservare a naturii, dar care nu interferează cu acesta. Acestea pot include servicii de aprovizionare, cum ar fi hrana și apa; servicii de reglementare, cum ar fi reglementarea inundațiilor, a secetei, degradarea terenurilor și boli; servicii de sprijin, cum ar fi formarea solului și ciclul nutrienților; și servicii culturale, cum ar fi beneficii recreative, spirituale, religioase și alte beneficii nemateriale.	Multe arii protejate furnizează, de asemenea, servicii ecosistemice: de exemplu, Parcul Național Gunung Gede din Java, Indonezia (categoria II) contribuie la aprovizionarea cu apă dulce a Jakartei; iar Parcul Național Sundarbans din Bangladesh (categoria IV) contribuie la protejarea coastei împotriva inundațiilor.
Valori culturale	Include cele care nu interferează cu rezultatul conservării (toate valorile culturale dintr-o arie protejată ar trebui să îndeplinească acest criteriu), incluzând în special: • cele care contribuie la rezultatele conservării (de exemplu, practicile tradiționale de gestionare de care au devenit dependente speciile-cheie); • cele care sunt ele însele amenințate.	Multe arii protejate conțin situri sacre, de exemplu, Parcul Național Nyika din Malawi are un bazin, o cascadă și un munte sacru. Gestionarea tradițională a pădurilor pentru a furniza lemn pentru templele din Japonia a dus la apariția onora dintre cele mai vechi păduri din țară, cum ar fi pădurea virgină protejată în afara orașului Nara . Pădurile Kaya de pe coasta Kenyei sunt protejate atât pentru biodiversitatea lor, cât și pentru valorile lor culturale.

Aspectele tridimensionale ale ariilor protejate

În unele situații, ariile protejate trebuie să ia în considerare impactul activităților umane în trei dimensiuni. Problemele pot include: protejarea spațiului aerian de deasupra unei arii protejate, de exemplu împotriva perturbațiilor cauzate de avioanele care zboară la joasă altitudine, de elicoptere sau de baloane cu aer cald; și limitarea activităților umane sub suprafață, cum ar fi minieritul și alte industrii extractive.

Problemele specifice siturilor marine și ale apelor interioare includ pescuitul, dragarea, scufundările și zgomotul subacvatic. Un număr de

țări au consacrat aspecte tridimensionale în legislația lor privind ariile protejate; de exemplu, Cuba interzice minieritul sub ariile protejate. IUCN încurajează guvernele să ia în considerare o dispoziție legală generală care să protejeze ariile protejate de activitățile intruzive de deasupra și/sau de sub pământ și sub apă. Aceasta încurajează guvernele să se asigure că sunt efectuate evaluări pentru a stabili efectele potențiale ale unor astfel de activități înainte de a se lua orice decizie cu privire la ar trebui să fie permise și, în caz afirmativ, dacă ar trebui să se aplice anumite limite sau condiții.

Principii

Definiția ar trebui să fie aplicată în contextul unei serii de principii însoțitoare, prezentate mai jos

- Pentru IUCN, numai acele zone în care obiectivul principal este conservarea naturii pot fi considerate arii protejate; acestea pot include multe zone cu alte obiective, la același nivel, dar în caz de conflict, conservarea naturii va fi prioritară;
- Ariile protejate trebuie să prevină sau să elimine, dacă este necesar, orice exploatare sau practică de gestionare care ar dăuna obiectivelor desemnării;
- Alegerea categoriei ar trebui să se bazeze pe obiectivul (obiectivele) principal(e) declarat(e) pentru fiecare arie protejată;
- Sistemul nu este destinat să fie ierarhic;
- Toate categoriile au o contribuție la conservare, dar obiectivele trebuie alese în funcție de situația specifică; nu toate categoriile sunt la fel de utile în orice situație;
- Orice categorie poate exista sub orice tip de guvernanta și *viceversa*;
- O diversitate a abordărilor de gestionare este de dorit și ar trebui încurajată, deoarece reflectă numeroasele moduri în care comunitățile din întreaga lume au exprimat valoarea universală a conceptului de arie protejată;
- Categoria ar trebui schimbată dacă evaluarea arată că obiectivele de gestionare pe termen lung declarate nu corespund celor din categoria atribuită;
- Cu toate acestea, categoria nu reflectă eficacitatea gestionării;
- Ariile protejate ar trebui, de obicei, să urmărească menținerea sau, în mod ideal, creșterea gradului de naturalețe a ecosistemului protejat;
- Definiția și categoriile de arii protejate nu ar trebui să fie folosite ca o scuză pentru deposirea oamenilor de pământurile lor.

Definirea unei arii protejate Sistemul și abordarea ecosistemică

Categoriile ar trebui aplicate în contextul sistemelor naționale sau al altor sisteme de arii protejate și ca parte a abordării ecosistemice

IUCN subliniază faptul că ariile protejate nu ar trebui privite ca entități izolate, ci ca parte a unor peisaje de conservare mai largi, incluzând atât sistemele de arii protejate, cât și abordările ecosistemice mai largi ale conservării, care sunt puse în aplicare în întregul peisaj natural sau marin. Secțiunea următoare oferă definiții generale ale acestor două concepte.

Sistemul de arii protejate

Scopul primordial al unui sistem de arii protejate este de a crește eficiența conservării biodiversității *in situ*. IUCN a sugerat că succesul pe termen lung al conservării *in situ* necesită ca sistemul global de arii protejate să cuprindă un eșantion reprezentativ din fiecare dintre diferitele ecosisteme ale lumii (Davey, 1998). IUCN WCPA caracterizează un sistem de arii protejate ca având cinci elemente legate între ele (Davey, 1998 cu completări):

- **Reprezentativitate, exhaustivitate și echilibru:** inclusiv exemple de cea mai bună calitate ale întregii game de tipuri de mediu dintr-o țară; include măsura în care ariile protejate oferă o eșantionare echilibrată tipurilor de mediu pe care pretind că le reprezintă.
- **Adecvare:** integritatea, suficiența întinderii spațiale și disponerea unităților contributive, împreună cu gestionarea eficientă, pentru a susține viabilitatea proceselor de mediu și/sau a speciilor, populațiilor și comunităților care alcătuiesc biodiversitatea țării.
- **Coerență și complementaritate:** contribuția pozitivă a fiecărei arii protejate la întregul set de obiective de conservare și dezvoltare durabilă definite pentru țară.
- **Coerență:** aplicarea obiectivelor de gestionare, a politicilor și a clasificărilor în condiții comparabile, în moduri standard, astfel încât scopul fiecărei arii protejate din cadrul sistemului să fie clar pentru toți și pentru a maximiza șansele ca gestionarea și utilizarea să sprijine obiectivele.
- **Rentabilitate, eficiență și echitate:** echilibru adecvat între costuri și beneficii și echitate adecvată în distribuirea acestora; include eficiența: numărul minim și suprafața minimă de arii protejate necesare pentru atingerea obiectivelor sistemului.

În 2004, *Programul de lucru* al CDB privind ariile protejate a furnizat unele criterii pentru sistemele de arii protejate în cadrul obiectivului general al programului de a stabili și menține "sisteme naționale și regionale de arii protejate cuprinzătoare, gestionate eficient și reprezentative din punct de vedere ecologic".

Abordări ecosistemice

IUCN consideră că ariile protejate ar trebui integrate în sisteme coerente de arii protejate și că aceste sisteme ar trebui integrate în abordări la scară mai largă privind conservarea și utilizarea terenurilor și a apelor, care includ atât terenuri și ape protejate, cât și o gamă largă de abordări de gestionare. Acest lucru este în conformitate cu principiile CBD Malawi (CBD/COP4, 1998), care menționează importanța strategiilor de utilizare durabilă. Aceste strategii de conservare la scară mai largă sunt denumite în mod diferit "abordări la scară peisajului", "abordări bioregionale" sau "abordări ecosistemice". În cazul în care astfel de abordări includ conservarea zonelor care fac legătura între ariile protejate, termenul "conservarea conectivității"

este utilizat. Prin urmare, ariile protejate individuale ar trebui, pe cât posibil, să contribuie la ariile protejate naționale și regionale și la planurile de conservare la scară largă.

Abordarea ecosistemică este un cadru mai larg pentru planificarea și dezvoltarea conservării și a gestionării utilizării terenurilor/apelor într-un mod integrat. În acest context, ariile protejate se încadrează ca

un instrument important - poate cel mai important instrument - într-o astfel de abordare.

CDB definește abordarea ecosistemică drept: "o strategie pentru gestionarea integrată a terenurilor, a apei și a resurselor vii care promovează conservarea și utilizarea durabilă într-un mod echitabil ... " (CBD, 2004).

Categorii

Categoriile individuale sunt descrise la rândul lor sub o serie de titluri:

- Obiectiv(e) primar(e)
- Alte obiective
- Caracteristici distinctive
- Rolul în peisaj sau peisaj marin
- Ce face ca categoria să fie unică
- Aspecte de luat în

Nume de arii protejate

Sistemul de categorii a fost introdus în mare parte pentru a ajuta la standardizarea descrierilor a ceea ce constituie o anumită arie protejată.

Numele tuturor ariilor protejate, cu excepția celor din categoria II, au fost alese astfel încât să aibă legătură, mai mult sau mai puțin strânsă, obiectivul principal de gestionare al categoriei.

S-a constatat că termenul "parc național", care exista cu mult înainte de de categorii, se aplică în mod deosebit ariilor protejate mari din categoria II. Cu toate acestea, este adevărat că multe dintre parcurile naționale existente în întreaga lume au obiective foarte diferite de cele definite în categoria II. De fapt, unele țări și-au clasificat parcurile naționale în alte categorii IUCN (a se vedea tabelul 2 de mai jos).

Tabelul 2. "Parcuri naționale" în diferite categorii

Categorie	Nume și prenume	Locație	Dimensiune (ha)	Data
Ia	Parcul Național Dipperu	Australia	11,100	1969
II	Parcul Național Guanacaste	Costa Rica	32,512	1991
III	Parcul Național Yozgat Camligi	Turcia	264	1988
IV	Parcul Național Pallas Ounastunturi	Finlanda	49,600	1938
V	Parcul Național Snowdonia	Țara Galilor, Regatul Unit	214,200	1954
VI	Expediție Parcul Național	Australia	2,930	1994

Este important de reținut **că faptul că un guvern a numit sau dorește să numească o zonă parc național nu înseamnă că aceasta trebuie să fie gestionată în conformitate cu orientările din categoria II.** În schimb, ar trebui identificat și aplicat cel mai adecvat sistem de gestionare; denumirea este o chestiune asupra căreia guvernele și alte părți interesate trebuie să decidă.

Ceea ce urmează este un cadru. Deși unele arii protejate se vor încadra în mod natural într-o categorie sau alta, în alte cazuri distincțiile vor fi mai puțin evidente și vor necesita o analiză aprofundată a opțiunilor. Deoarece atribuirea unei categorii depinde de obiectivul de gestionare, aceasta depinde mai degrabă de ceea ce *intenționează* autoritatea de gestionare pentru sit decât de un set strict și inviolabil de criterii. Sunt disponibile unele instrumente pentru a ajuta la luarea deciziei privind categoria, dar în multe cazuri decizia finală va fi o chestiune de judecată colectivă.

În plus, deoarece sistemul este global, acesta este inevitabil și destul de general. IUCN încurajează țările să adauge mai multe detalii la definirea categoriilor pentru propriile circumstanțe naționale, dacă acest lucru ar fi util, respectând orientările generale prezentate mai jos. Mai multe țări au făcut deja acest lucru sau sunt în curs de a face acest lucru, iar IUCN încurajează acest proces.

Peisaje naturale și culturale/peisaje marine

Observăm că puține sau chiar niciuna dintre zonele terestre, apele interioare și mările de coastă nu sunt complet afectate de activitatea umană directă, care a avut, de asemenea, un impact asupra oceanelor lumii prin presiunea pescuitului și poluare. Dacă se iau în considerare efectele poluării atmosferice transfrontaliere și ale schimbărilor climatice, întreaga planetă a fost modificată. Prin urmare, termeni precum "natural" și "cultural" sunt aproximativi. Într-o anumită măsură, am putea descrie toate ariile protejate ca existând în peisaje "culturale", în sensul că practicile culturale au schimbat și influențat ecologia, adesea de-a lungul mileniilor. Cu toate acestea, acest lucru nu este de mare ajutor pentru a distinge între tipuri foarte diferite de funcționare a ecosistemelor. Prin urmare folosim termenii după cum urmează:

Zonele naturale sau nemodificate sunt cele care păstrează încă o completare completă sau aproape completă a speciilor native din zonă, în cadrul unui ecosistem care funcționează mai mult sau mai puțin natural.

Zonele culturale au suferit modificări mai substanțiale, de exemplu, din cauza agriculturii așezate, a pășunatului permanent intensiv și a gestionării pădurilor, care au alterat compoziția sau structura pădurii. Este probabil ca compoziția speciilor și funcționarea ecosistemului să fi fost modificate substanțial.

Cu toate acestea, peisajele culturale pot conține încă o gamă bogată de specii și, în unele cazuri, acestea pot fi dependente managementul cultural.

Utilizarea unor termeni precum "natural" și "nemodificat" nu urmărește să ascundă sau să nege administrarea pe termen lung de către populațiile indigene și tradiționale, acolo unde aceasta există; Într-adevăr, multe zone rămân valoroase pentru biodiversitate tocmai datorită acestei forme de gestionare.

Obiective comune pentru toate cele șase categorii de arii protejate

Definiția implică un set comun de obiective pentru ariile protejate; categoriile, la rândul lor, definesc diferențele în abordările de gestionare. Următoarele obiective ar trebui sau se pot aplica tuturor categoriilor de arii protejate: cu alte cuvinte, ele nu disting o categorie de alta.

Trebuie remarcat faptul că membrii IUCN au adoptat o recomandare la Congresul Mondial al Conservării din Amman, Iordania, în octombrie 2000, care sugera că mineritul nu ar trebui să aibă loc în ariile protejate de categoria I-IV ale IUCN. Recomandarea 2.82 include o secțiune care: "*solicită tuturor statelor membre ale IUCN să interzică prin lege orice explorare și extracție de resurse minerale în ariile protejate*

Toate ariile protejate ar trebui să urmărească:

- Conservarea compoziției, structurii, funcției și potențialului evolutiv al biodiversității;
- să contribuie la strategiile regionale de conservare (ca rezervații centrale, zone tampon, coridoare, puncte de sprijin pentru speciile migratoare etc.);
- Menținerea diversității peisajului sau a habitatului și a speciilor și ecosistemelor asociate;
- să aibă o dimensiune suficientă pentru a asigura integritatea și menținerea pe termen lung a obiectivelor de conservare specificate sau să poată fi mărite pentru a atinge acest scop;
- Să mențină valorile pentru care a fost atribuit în perpetuitate;
- să funcționeze sub îndrumarea unui plan de gestionare și a unui program de monitorizare și evaluare care sprijină gestionarea adaptivă;
- Să dispună de un sistem de guvernanță clar și echitabil.

De asemenea, toate ariile protejate ar trebui urmărească, după caz²:

- Conservarea caracteristicilor semnificative ale peisajului, geomorfologiei și geologiei;
- furnizarea de servicii ecosistemice de reglementare, inclusiv de protecție împotriva impactului schimbărilor climatice;
- Conservarea zonelor naturale și pitorești de importanță națională și internațională în scopuri culturale, spirituale și științifice;
- Oferirea de beneficii rezidenților și comunităților locale, în concordanță cu celelalte obiective de gestionare;
- Furnizarea de beneficii recreative în concordanță cu celelalte obiective de gestionare;
- Facilitarea activităților de cercetare științifică cu impact redus și de monitorizare ecologică legate de valorile ariei protejate și în concordanță cu acestea;
- Utilizați strategii de gestionare adaptivă pentru a îmbunătăți eficacitatea gestionării și calitatea guvernanței în timp;
- contribuiți la oferirea de oportunități educaționale (inclusiv cu privire la metodele de gestionare);
- Să contribuie la dezvoltarea sprijinului public pentru protecție.

² Această distincție se face deoarece nu toate ariile protejate vor conține date geologice semnificative, servicii ecosistemice, oportunități pentru mijloacele de subsistență locale etc., astfel încât astfel de obiective nu sunt universale, ci sunt adecvate ori de câte ori apar oportunități. Paginile următoare descriu caracteristicile distincte ale fiecărei categorii de gestionare care se adaugă la aceste obiective de bază. În unele cazuri, un obiectiv precum cercetarea științifică sau recreerea poate fi menționat deoarece este un obiectiv major al unei anumite categorii.

corespunzătoare categoriilor I-IV de gestionare a ariilor protejate IUCN". Recomandarea include, de asemenea, un paragraf referitor la ariile protejate din categoriile V și VI: "în categoriile V și VI, explorarea și extracția localizată ar fi acceptate numai în cazul în care natura și amploarea activităților propuse de proiectul minier indică compatibilitatea activităților proiectului cu obiectivele ariilor protejate". Aceasta este o recomandare și nu este în niciun fel obligatorie pentru guverne; în prezent, unele interzic mineritul în ariile protejate din categoriile I-IV, iar altele nu.

Categoria Ia: Rezervație naturală strictă

Categoria Ia sunt arii protejate strict, rezervate pentru a proteja biodiversitatea și, eventual, caracteristicile geologice/geomorfolofice, unde vizitarea, utilizarea și impactul oamenilor sunt strict controlate și limitate pentru a asigura protecția valorilor de conservare. Astfel de arii protejate pot servi drept zone de referință indispensabile pentru cercetarea științifică și monitorizare.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Conservarea ecosistemelor, speciilor (aparitii sau agregări) remarcabile la nivel regional, național sau global și/sau caracteristici ale geodiversității: aceste atribute vor fi fost formate în cea mai mare parte sau în întregime de forțe non-umane și vor fi degradate sau distruse atunci când vor fi supuse unui impact uman, cu excepția celui foarte redus.

Alte obiective

- Păstrarea ecosistemelor, speciilor și elementelor de geodiversitate într-o stare cât mai puțin perturbată posibil de activitatea umană recentă;
- Să asigure exemple de mediu natural pentru studii științifice, monitorizarea mediului și educație, inclusiv zone de referință din care este exclus orice acces evitabil;
- Minimizarea perturbărilor prin planificarea și implementarea atentă a activităților de cercetare și a altor activități aprobate;
- Conservarea valorilor culturale și spirituale asociate cu natura.

Caracteristici distinctive

Zona ar trebui, în general:

- Să dispună de un set complet de specii native preconizate în densități semnificative din punct de vedere ecologic sau să fie capabile să le readucă la astfel de densități prin procese naturale sau intervenții limitate în timp;
- Au un set complet de ecosisteme native preconizate, în mare parte intacte, cu procese ecologice intacte sau procese care pot fi restaurate cu o intervenție minimă de gestionare;

- să fie lipsite de intervenția directă semnificativă a omului modern, care ar putea compromite obiectivele de conservare specificate pentru zonă, ceea ce implică, de obicei, limitarea accesului oamenilor și excluderea așezărilor;
- Nu necesită intervenții substanțiale și continue pentru a-și atinge obiectivele de conservare;
- să fie înconjurată, atunci când este posibil, de utilizări ale terenurilor care contribuie la realizarea obiectivelor de conservare specificate ale zonei;
- să fie adecvate ca sit de monitorizare de referință pentru monitorizarea impactului relativ al activităților umane;
- Să fie gestionate pentru o vizitare relativ scăzută de către oameni;
- Să poată fi gestionate astfel încât să asigure o perturbare minimă (în special în cazul mediului marin).

Zona poate avea o semnificație religioasă sau spirituală (cum ar fi un natural sacru), atât timp cât conservarea biodiversității este identificată ca obiectiv principal. În acest caz, zona ar putea conține situri care ar putea fi vizitate de un număr limitat de persoane implicate în activități religioase în conformitate cu obiectivele de gestionare a zonei.

Rolul în peisaj/peisaj marin

Zonele de categoria Ia sunt o componentă vitală a setului de instrumente de conservare. Pe măsură ce Pământul devine din ce în ce mai influențat de activitățile umane, rămân din ce în ce mai puține zone în care aceste activități sunt strict limitate. Fără protecția care însoțește desemnarea Ia, rapid nu ar mai exista astfel de zone. Ca atare, aceste zone contribuie în mod semnificativ la conservarea prin:

- Protejarea unora dintre bogățiile pământului care nu vor supraviețui în afara unor astfel de medii strict protejate;
- Furnizarea de puncte de referință pentru a permite măsurarea și monitorizarea impactului pe termen lung și de referință a schimbărilor induse de om în afara acestor zone (de exemplu, poluarea);
- Furnizarea de zone în care ecosistemele pot fi studiate într-un mediu cât mai curat posibil;
- Protejarea serviciilor ecosistemice suplimentare;
- Protejarea siturilor naturale care sunt, de asemenea, de importanță religioasă și culturală.

Ce face ca categoria Ia să fie unică?

Alocarea categoriei este o chestiune de alegere, în funcție de obiectivele de gestionare pe termen lung, adesea cu un număr de opțiuni alternative care ar putea fi aplicate în orice sit. Caseta următoare prezintă câteva dintre principalele motive pentru care Categoria Ia poate fi aleasă în situații specifice față de alte categorii care urmăresc obiective similare.

Categorია la difერა de celelalte categorii următoarele moduri:	
Categoria Ib	Ariile protejate de categoria Ib vor fi, în general, mai mari și mai puțin strict protejate împotriva vizitelor umane decât cele de categoria Ia: deși nu fac, de obicei, obiectul turismului de masă, acestea pot fi deschise unui număr limitat de persoane pregătite pentru călătorii autonome, cum ar fi pe jos sau cu barca, ceea ce nu este întotdeauna cazul în Ia.
Categoria II	Ariile protejate de categoria II combină, de obicei, protecția ecosistemelor cu recreerea, sub rezerva zonării, la o scară care nu este potrivită pentru categoria I.
Categoria III	Ariile protejate de categoria III sunt, în general, centrate pe o anumită caracteristică naturală, astfel încât obiectivul principal al gestionării este menținerea acestei caracteristici, în timp ce obiectivele la vizează în general un ecosistem întreg și procesele ecosistemice.
Categoria IV	Ariile protejate de categoria IV protejează fragmente de ecosisteme sau habitate, care adesea necesită intervenții continue de gestionare pentru a fi menținute. Pe de altă parte, zonele din categoria Ia ar trebui să se autosustină în mare măsură, iar obiectivele lor exclud o astfel de activitate de gestionare sau rata de vizitare obișnuită în categoria IV. Ariile protejate de categoria IV sunt, de asemenea, adesea create pentru a proteja anumite specii sau habitate, mai degrabă decât obiectivele ecologice specifice ale categoriei Ia.
Categoria V	Ariile protejate de categoria V sunt, în general, peisaje culturale sau peisaje marine care au fost modificate de oameni de-a lungul a sute sau chiar mii de ani și care depind de intervenția continuă pentru a-și menține calitățile, inclusiv biodiversitatea. Multe arii protejate de categoria V conțin așezări umane permanente. Toate cele de mai sus sunt incompatibile cu categoria Ia.
Categoria VI	Ariile protejate de categoria VI conțin zone naturale în care conservarea biodiversității este legată de utilizarea durabilă a resurselor naturale, ceea ce este incompatibil cu categoria Ia. Cu toate acestea Ariile protejate mari de categoria VI pot conține în limitele lor zone de categoria Ia, ca parte a zonării managementului.

Aspecte de luat în considerare

- Există puține zone din lumea terestră și marină care nu poartă amprenta acțiunii umane anterioare, deși, în multe cazuri, locuitorii originali nu mai sunt prezenți. Prin urmare, în multe cazuri, zonele de categoria Ia vor necesita un proces de restaurare. Această restaurare ar trebui să se realizeze prin procese naturale sau prin intervenții limitate în timp: dacă este necesară o intervenție continuă, zona ar fi mai potrivită pentru o altă categorie, cum ar fi IV sau V.

- Există puține zone care nu se află sub un anumit tip de proprietate legală sau cel puțin tradițională, astfel încât găsirea unor locuri care exclud activitatea umană este adesea problematică.
- Unele acțiuni umane au o amploare regională și globală care nu este limitată de granițele ariilor protejate. Acest lucru este cel mai evident în cazul poluării climatice și atmosferice, precum și al bolilor noi și emergente. Într-o ecologie din ce în ce mai modificată, poate deveni din ce în ce mai dificil să se mențină zonele virgine prin neintervenție.
- Multe situri naturale sacre sunt gestionate în mod analog ariilor protejate Ia din motive spirituale și culturale și pot fi situate atât în ariile protejate de categoria V, cât și în cele de categoria VI.

Categoria Ib: Zona sălbatică

Ariile protejate de categoria Ib sunt, de obicei, zone mari nemodificate sau ușor modificate, care își păstrează caracterul și influența naturală, fără locuire umană permanentă sau semnificativă, care sunt protejate și gestionate astfel încât să își păstreze starea naturală.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Protejarea integrității ecologice pe termen lung a zonelor naturale care nu sunt perturbate de o activitate umană semnificativă, care nu dispun de infrastructură modernă și în care predomină forțele și procesele naturale, astfel încât generațiile actuale și viitoare să aibă posibilitatea de a experimenta astfel de zone.

Alte obiective

- Asigurarea accesului public la niveluri și de un tip care să mențină calitățile sălbatice ale zonei pentru generațiile prezente și viitoare;
- Să permită comunităților indigene să își mențină stilul de viață și obiceiurile tradiționale bazate pe sălbăticie, trăind la o densitate scăzută și folosind resursele disponibile în moduri compatibile cu obiectivele de conservare;
- Protejarea valorilor culturale și spirituale relevante și a beneficiilor non-materiale pentru populațiile indigene sau non-indigene, cum ar fi singurătatea, respectul pentru locurile sacre, respectul pentru strămoși etc.;
- Pentru a permite desfășurarea de activități educaționale și de cercetare științifică cu impact redus și minim invazive, atunci când astfel de activități nu pot fi desfășurate în afara zonei sălbatice.

Caracteristici distinctive

Zona ar trebui, în general:

- să fie lipsită de infrastructură modernă, dezvoltare și activitate extractivă industrială, inclusiv, dar fără a se limita la drumuri, conducte, linii electrice, turnuri de telefonie mobilă, petrol și gaze

platforme, terminale offshore de gaze naturale lichificate, alte structuri permanente, minerit, dezvoltare hidroenergetică, extracție de petrol și gaze, agricultură, inclusiv pășunat intensiv, pescuit comercial, aeronave care zboară la joasă altitudine etc., de preferință cu acces motorizat extrem de restricționat sau inexistent.

- să se caracterizeze printr-un grad ridicat de integritate: să conțină un procent mare din întinderea inițială a ecosistemului, să aibă ansambluri faunistice și floristice indigene complete sau aproape complete, să păstreze intacte sistemele prădător-predător și să includă mamifere mari.
- Să fie de dimensiuni suficiente pentru a proteja biodiversitatea, pentru a menține procesele ecologice și serviciile ecosistemice, pentru a menține refugii ecologice, pentru a proteja împotriva impactului schimbărilor climatice și pentru a menține procesele evolutive.
- să ofere oportunități remarcabile de singurătate, de care să se bucure odată ce s-a ajuns în zonă, prin mijloace de transport simple, liniștite și neintruzive (de exemplu, nemotorizate sau accesul motorizat foarte reglementat, atunci când este strict necesar și în conformitate cu obiectivele biologice enumerate mai sus).
- să fie lipsită de utilizarea sau prezența umană inadecvată sau excesivă, care va diminua valorile sălbătăciei și, în cele din urmă, va împiedica o zonă să îndeplinească criteriile biologice și culturale enumerate mai sus. Cu toate acestea, prezența umană nu ar trebui să fie factorul determinant în decizia de a stabili o zonă de categoria Ib. Obiectivele-cheie sunt integritatea biologică și absența infrastructurii permanente, a industriilor extractive, a agriculturii, a utilizării motorizate și a altor indicatori ai tehnologiei moderne sau durabile.

Cu toate acestea, în plus, acestea pot include:

- Zonele oarecum perturbate care pot fi readuse la starea de sălbăcie și zonele mai mici care ar putea fi extinse sau ar putea juca un rol important într-o strategie mai amplă de protecție a sălbătăciei, ca parte a unui sistem de arii protejate care include sălbăcie, în cazul în care obiectivele de gestionare pentru aceste zone oarecum perturbate sau mai mici sunt compatibile cu obiectivele stabilite mai sus.

În cazul în care integritatea biologică a unei arii naturale este asigurată și obiectivul principal enumerat mai sus este îndeplinit obiectivul de gestionare a ariei naturale poate trece la alte obiective, cum ar fi protejarea valorilor culturale sau recreerea, dar numai atât timp cât obiectivul principal continuă să fie asigurat.

Rolul în peisaj/peisaj marin

În multe privințe, zonele sălbatice joacă un rol similar cu cel al parcurilor naționale de categoria II în protejarea ecosistemelor mari și funcționale (sau cel puțin a zonelor în care mai multe aspecte ale unui ecosistem pot prospera). Rolurile lor specifice includ:

- Protejarea unor zone mari, în principal neatinse, în care procesele ecosistemice, inclusiv evoluția, pot continua fără a fi afectate de activitățile umane, inclusiv dezvoltarea sau turismul de masă;

- Protejarea serviciilor ecosistemice compatibile;
- Protejarea anumitor specii și comunități ecologice care necesită zone relativ mari de habitat neperturbat;
- Furnizarea unui "bazin" de astfel de specii care să contribuie la popularea zonelor gestionate în mod durabil din jurul ariei protejate;
- Oferirea de spațiu pentru un număr limitat de vizitatori pentru a experimenta sălbăcia;
- Oferirea de oportunități de răspuns la schimbările climatice, inclusiv schimbarea biomului.

Ce face ca categoria Ib să fie unică?

Categoria Ib diferă de celelalte categorii în următoarele moduri:	
Categoria Ia	Ariile protejate de categoria Ia sunt arii strict protejate, în general cu vizitare limitată de către oameni. Acestea sunt adesea (dar nu întotdeauna) relativ mici, spre deosebire de zonele Ib. De obicei, în categoria Ia nu ar exista locuitori umani, însă în multe arii protejate Ib are loc utilizarea de către comunitățile indigene și locale.
Categoria II	Ariile protejate de categoria Ib și II sunt adesea similare în ceea ce privește dimensiunea și obiectivul lor de a proteja ecosistemele funcționale. Cu toate acestea, în timp ce II include de obicei (sau intenționează să includă) utilizarea de către vizitatori, inclusiv infrastructura de sprijin, în Ib utilizarea de către vizitatori este mai limitată și se limitează la cei care au abilitățile și echipamentul necesare pentru a supraviețui fără ajutor.
Categoria III	Categoria III vizează protejarea unei caracteristici naturale specifice, ceea ce nu este obiectivul categoriei Ib. Ariile protejate de categoria III sunt adesea destul de mici și, la fel ca cele de categoria II, vizează încurajarea vizitatorilor, uneori în număr mare; siturile Ib, pe de altă parte, sunt în general mai mari și descurajează doar vizitatorii specialiști.
Categoria IV	Ariile protejate de categoria IV sunt, de obicei, relativ mici și cu siguranță nu sunt ecosisteme funcționale complete, iar majoritatea vor avea nevoie de intervenții regulate de gestionare pentru a-și menține biodiversitatea asociată: toate aceste atribute sunt opusul condițiilor din Ib.
Categoria V	Ariile protejate de categoria V cuprind peisaje culturale și peisaje marine, modelate de intervenția umană (de obicei pe termen lung) și care conțin, de obicei, comunități umane stabile considerabile. Categoria Ib ar trebui să fie într-o stare cât mai naturală posibil și ar conține peisaje culturale numai dacă intenția este de a le readuce la condiții apropiate de cele naturale.
Categoria VI	Categoria VI se bazează pe stabilirea unor regimuri interne de zonare și gestionare pentru a sprijini utilizarea durabilă; deși zonele sălbatice includ uneori o utilizare tradițională limitată de către populațiile indigene, acest lucru este mai degrabă incident față de obiectivele de gestionare decât o parte intrinsecă a acestor obiective.

Aspecte de luat în considerare

- Unele zone sălbatice includ pășunatul animalelor de către popoarele nomade și ar putea fi necesar să se facă distincții între pășunatul intensiv și cel neintensiv; cu toate acestea, acest lucru va pune probleme în cazul în care oamenii doresc să crească densitatea animalelor.

Categoria II: Parcul național

Ariile protejate de categoria a II-a sunt zone naturale sau aproape naturale de mari dimensiuni, puse deoparte pentru a proteja procesele ecologice la scară largă, împreună cu complementul de specii și ecosisteme caracteristice zonei, care oferă, de asemenea, o bază pentru oportunități spirituale, științifice, educaționale, recreative și de vizitare compatibile din punct de vedere ecologic și cultural.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Protejarea biodiversității naturale, împreună cu structura ecologică de bază și procesele de mediu care o susțin, precum și promovarea educației și a activităților recreative.³

Alte obiective:

- Gestionarea zonei pentru a perpetua, stare cât mai naturală posibil, exemple reprezentative de regiuni fiziografice, comunități biotice, resurse genetice și procese naturale neafectate;
- Menținerea unor populații și ansambluri viabile și funcționale din punct de vedere ecologic de specii indigene la densități suficiente pentru a conserva integritatea și rezistența ecosistemelor pe termen lung;
- Să contribuie în special la conservarea speciilor cu arie largă de răspândire, a proceselor ecologice regionale și a rutelor de migrație;
- Gestionarea utilizării de către vizitatori în scopuri inspiraționale, educaționale, culturale și recreative la un nivel care să nu provoace o degradare biologică sau ecologică semnificativă a resurselor naturale;
- Luarea în considerare a nevoilor populațiilor indigene și ale comunităților locale, inclusiv utilizarea resurselor pentru subzistență, în măsura în care acestea nu vor afecta negativ obiectivul principal de gestionare;
- Să contribuie la economiile locale prin turism.

Caracteristici distinctive

Zonele de categoria II sunt, de obicei, mari și conservă un "ecosistem" funcțional, deși, pentru a putea realiza acest lucru, este posibil ca aria protejată să trebuiască să fie completată de o gestionare înțeleasă în zonele înconjurătoare.

- Zona ar trebui să conțină exemple reprezentative de regiuni naturale majore, precum și caracteristici biologice și de mediu sau peisaje, în care speciile de plante și animale indigene, habitatele și siturile geodiversității au o semnificație spirituală, științifică, educațională, recreativă sau turistică deosebită.
- Zona trebuie să aibă o dimensiune și o calitate ecologică suficiente pentru a menține funcțiile și procesele ecologice care vor permite speciilor și comunităților indigene să persiste pe termen lung cu o intervenție minimă de gestionare.
- Compoziția, structura și funcția biodiversității ar trebui să fie într-o mare măsură într-o stare "naturală" sau să aibă potențialul de a fi readuse într-o astfel de stare, cu un risc relativ scăzut de invazii reușite ale speciilor alogene.

Rolul în peisaj/peisaj marin

Categoria II oferă oportunități de conservare la scară largă în care procesele ecologice naturale pot continua perpetuu, oferind spațiu pentru evoluția continuă. Acestea sunt adesea puncte de plecare esențiale pentru proiectarea și dezvoltarea coridoarelor biologice la scară largă sau a altor inițiative de conservare a conectivității necesare pentru acele specii (cu rază mare de acțiune și/sau migratoare) care nu pot fi conservate în întregime într-o singură arie protejată. Prin urmare, rolurile lor cheie sunt:

- Protejarea proceselor ecologice la scară largă, care nu vor fi atinse de ariile protejate mai mici sau de peisajele culturale;
- Protejarea serviciilor ecosistemice compatibile;
- Protejarea anumitor specii și comunități care au nevoie de zone relativ mari de habitat neperturbat;
- Furnizarea unui "bazin" de astfel de specii care să contribuie la popularea zonelor gestionate în mod durabil din jurul arii protejate;
- Să fie integrat cu utilizările terenurilor sau apelor din jur pentru a contribui la planurile de conservare la scară largă;
- Să informeze și să entuziasmeze vizitatorii cu privire la necesitatea și potențialul programelor de conservare;
- Sprijinirea dezvoltării economice compatibile, în special prin recreere și turism, care poate contribui la economiile locale și naționale și, în special, la comunitățile locale.

Zonele de categoria II ar trebui să fie protejate mai strict atunci când funcțiile ecologice și compoziția speciilor indigene sunt relativ intacte; peisajele înconjurătoare pot avea diferite grade de utilizare consumatoare sau non-consumatoare, dar în mod ideal ar trebui să servească drept tampon pentru aria protejată.

³ Rețineți că denumirea de "parc național" nu este legată exclusiv de categoria II. Există locuri numite parcuri naționale în toate categoriile (și există chiar unele parcuri naționale care nu sunt deloc arii protejate). Denumirea este utilizată aici deoarece este descriptivă pentru ariile protejate din categoria II din multe țări. Faptul că o zonă este denumită parc național este independent de abordarea sa de gestionare. În special, termenul "parc național" nu ar trebui să fie folosit niciodată ca o modalitate de depozitare a oamenilor de pământurile lor.

Ce face ca categoria II să fie unică?

Categoria II diferă de celelalte categorii în următoarele moduri:	
Categoria Ia	În general, categoria II nu va fi conservată la fel de strict ca categoria Ia și poate include infrastructură turistică și vizitare. Cu toate acestea, ariile protejate de categoria II vor avea adesea zone centrale în care numărul vizitatorilor este strict controlat, ceea ce se poate apropia mai mult categoria Ia.
Categoria Ib	Vizitarea în categoria II va fi probabil destul de diferită de cea din zonele naturale, cu mai multă infrastructură (trasee, drumuri, cabane etc.) și, prin urmare, probabil un număr mai mare de vizitatori. Ariile protejate de categoria a II-a vor avea adesea zone centrale în care numărul de vizitatori este strict controlat, care se pot apropia mai mult de categoria Ib.
Categoria III	Managementul în categoria III se concentrează în jurul unei singure caracteristici naturale, în timp ce în categoria II este axată pe menținerea unui întreg ecosistem.
Categoria IV	Categoria II vizează menținerea integrității ecologice la scara ecosistemului, în timp ce categoria IV vizează protejarea habitatelor și specii individuale. În practică, ariile protejate de categoria IV vor fi rareori suficiente de mari pentru a proteja un întreg ecosistem, iar distincția dintre categoriile II și IV este, prin urmare, într-o anumită măsură, o chestiune de grad: siturile de categoria IV sunt probabil destul de mici (mlaștini individuale, fragmente de pădure, deși există și excepții), în timp ce cele de categoria II sunt probabil mult mai mari și cel puțin destul de autosusținere.
Categoria V	Ariile protejate de categoria II sunt, în esență, sisteme naturale sau în curs de refacere a sistemelor naturale, în timp ce ariile protejate de categoria V sunt peisaje culturale și trebuie păstrate în această stare.
Categoria VI	Categoria II nu va permite, în general, utilizarea resurselor decât în scopuri de subzistență sau recreative minore.

Aspecte de luat în considerare

- Conceptele de naturalitate se dezvoltă rapid, iar unele zone care anterior erau considerate naturale sunt acum din ce în ce mai mult considerate peisaje culturale într-o anumită măsură - de exemplu, peisajele de savană în care focul a fost folosit pentru a menține mozaicurile de vegetație și, astfel, populațiile de animale pentru vânătoare. Limitele dintre ceea ce este

considerate și gestionate ca aparținând categoriilor II și V se pot schimba în timp.

- Comercializarea terenurilor și a apelor din categoria II creează provocări în multe părți ale lumii, în parte din cauza percepției politice conform căreia resursele sunt "blocate" în parcurile naționale, cu o presiune tot mai mare pentru utilizări recreative sporite și lipsa de conformitate de către operatorii turistici, dezvoltarea sistemelor de acvacultură și maricultură și tendințele de privatizare a acestor zone.
- Problemele legate de populațiile stabilite în ariile protejate propuse pentru categoria II, problemele legate de strămutare, despăgubiri (inclusiv pentru comunitățile de pescari strămutate din ariile protejate marine și de coastă), opțiunile alternative de subzistență și schimbarea abordărilor de gestionare sunt toate teme emergente.

Categoria III: Monument sau caracteristică naturală

Ariile protejate **de categoria III** sunt rezervate pentru a proteja un monument natural specific, care poate fi o formă de relief, un munte marin, o peșteră submarină, o caracteristică geologică precum o peșteră sau chiar o caracteristică vie precum o livadă străveche. Acestea sunt, în general, arii protejate destul de mici și au adesea o valoare ridicată pentru vizitatori.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Protejarea caracteristicilor naturale deosebite și a biodiversității și habitatelor asociate acestora.

Alte obiective

- Pentru a asigura protecția biodiversității în peisaje sau peisaje marine care au suferit altfel major;4
- Protejarea siturilor naturale specifice cu valori spirituale și/sau culturale, în cazul în care acestea au și valori de biodiversitate;
- Conservarea valorilor spirituale și culturale tradiționale ale sitului.

Caracteristici distinctive

Ariile protejate de categoria III sunt, de obicei, situri relativ mici care se concentrează pe una sau mai multe caracteristici naturale importante și pe ecologia asociată, mai degrabă decât pe un ecosistem mai larg. Acestea sunt gestionate în același mod ca cele din categoria II. Termenul "natural" utilizat aici se poate referi atât la caracteristicile naturale în întregime (cea mai frecventă utilizare), cât și, uneori, la caracteristicile care au fost influențate de om. În acest din urmă caz, aceste situri ar trebui

4 Constatând că protecția unor situri culturale specifice poate oferi adesea refugii de habitat natural sau seminatural în zone care, altfel, au suferit modificări substanțiale - de exemplu, copacii străvechi din jurul templelor.

au, de asemenea, întotdeauna importante atribute de biodiversitate asociate, care ar trebui să fie reflectate ca prioritate în obiectivele lor de gestionare, în cazul în care acestea urmează să fie clasificate ca arie protejată mai degrabă decât ca sit istoric sau spiritual. Ariile protejate de categoria III ar putea include:

- **Caracteristici geologice și geomorfologice naturale:** cum ar fi cascade, stânci, cratere, peșteri, paturi de fosile, dune de nisip, forme de rocă, văi și caracteristici marine, cum ar fi munți marini sau formațiuni de corali;
- **Caracteristici naturale cu influență culturală:** cum ar fi locuințele din peșteri și potecile antice;
- **Situri natural-culturale:** cum ar fi numeroasele forme de situri naturale sacre (crânguri sacre, izvoare, cascade, munți, golfuri marine etc.) importante pentru unul sau mai multe grupuri religioase;
- **Situri culturale cu ecologie asociată:** atunci când protecția unui sit cultural protejează, de asemenea, o biodiversitate semnificativă și importantă, cum ar fi siturile arheologice/istorice care sunt inextricabil legate de o zonă naturală.

Atributele de conservare a naturii ale ariilor protejate de categoria III se împart în două tipuri principale:

- Biodiversitatea care este legată în mod unic de condițiile ecologice asociate caracteristicii naturale - cum ar fi zonele de pulverizare ale unei cascade, condițiile ecologice din peșteri sau speciile de plante limitate la stânci.
- Biodiversitatea care supraviețuiește datorită prezenței valorilor culturale sau spirituale în sit, care au menținut un mediu natural sau habitat seminatural într-un ecosistem modificat - cum ar fi unele situri naturale sacre sau situri istorice care au zone naturale asociate. În aceste cazuri, criteriile cheie pentru includerea ca arie protejată vor fi (i) valoarea sitului ca o contribuție la conservarea la scară largă și (ii) prioritizarea conservării biodiversității în cadrul planurilor de gestionare.

Categoria III a fost sugerată ca oferind o abordare de gestionare naturală pentru multe situri naturale sacre, cum ar fi pădurile sacre. Deși siturile naturale sacre se regăsesc în toate categoriile și pot beneficia de o gamă largă de abordări de gestionare, acestea pot fi deosebit de potrivite pentru gestionarea ca monumente naturale.

Rolul în peisaj/peisaj marin

Categoria III urmărește mai degrabă să protejeze neobișnuitul decât să ofere componente logice într-o abordare la scară largă a conservării, astfel încât rolul lor în strategiile peisagistice sau ecoregionale poate fi uneori mai degrabă oportunist decât planificat. În alte cazuri (de exemplu, sistemele de peșteri), aceste situri pot juca un rol ecologic esențial identificat în cadrul unor planuri de conservare mai ample:

- Monumentele naturale importante pot constitui uneori un *stimulent* pentru protecție și o *oportunitate* pentru educația ecologică/culturală chiar și în zonele în care

alte forme de protecție sunt respinse din cauza presiunii populației sau a dezvoltării, cum ar fi siturile sacre sau culturale importante și, în aceste cazuri, categoria III poate conserva eșantioane de habitat natural în peisaje culturale sau fragmentate.

Ce face ca categoria III să fie unică?

Deoarece vizează protejarea unei anumite caracteristici, categoria III este probabil cea mai puternic influențată dintre toate categoriile de percepții umane cu privire la ceea ce este valoros într-un peisaj sau peisaj marin, mai degrabă decât de orice alte evaluări cantitative de valoare. Acest lucru este mai puțin aplicabil în ariile protejate de categoria III desemnate pentru caracteristici geologice, unde identificarea sistematică este posibilă. Gestionarea se concentrează de obicei pe protejarea și menținerea anumitor caracteristici naturale.

Faptul că o zonă conține un monument natural important nu înseamnă că va fi gestionată în mod inevitabil ca fiind de categoria III; de exemplu, Marele Canion din Arizona este gestionat ca fiind de categoria II, deși este unul dintre cele mai faimoase monumente naturale din lume, deoarece este și o zonă mare și diversă, cu activități recreative asociate, ceea ce o face mai potrivită pentru un model de categoria II. Categoria III este cea mai potrivită în cazul în care protecția caracteristicii este singurul obiectiv sau obiectivul dominant.

Categoria III diferă de celelalte categorii următoarele moduri:	
Categoria Ia	Categoria III nu se limitează la peisajele naturale și virgine, ci ar putea fi stabilită în zone care sunt altfel peisaje culturale sau fragmentate. Vizitarea și recreerea sunt adesea încurajate, iar cercetarea și monitorizarea sunt limitate la înțelegerea și menținerea unei anumite caracteristici naturale.
Categoria Ib	
Categoria II	Managementul categoriei III nu pune accentul pe protecția întregului ecosistem, ci pe anumite caracteristici naturale; în rest, categoria III este similară categoriei II și gestionate în același mod, dar la o scară mai mică, atât în ceea ce privește dimensiunea, cât și complexitatea gestionării.
Categoria IV	Managementul de categoria III nu pune accentul pe protecția speciilor sau habitatelor cheie, ci pe anumite caracteristici naturale.
Categoria V	Categoria III nu se limitează la peisajele culturale, iar practicile de gestionare se vor concentra probabil mai mult pe o protecție mai strictă a caracteristicilor specifice decât în cazul categoriei V.
Categoria VI	Categoria III nu vizează utilizarea durabilă a resurselor.

Aspecte de luat în considerare

- Uneori va fi dificil să se stabilească atributele de conservare ale siturilor de categoria III, în special în cazurile în care pot exista presiuni pentru acceptarea siturilor în cadrul unui sistem de arii protejate pentru a contribui la protejarea valorilor culturale sau spirituale.
- Nu toate monumentele naturale sunt permanente - în timp ce unii copaci sacri au supraviețuit timp de o mie de ani sau mai mult, aceștia vor muri în cele din urmă - într-adevăr, mulți copaci sunt considerați a fi sacri în parte pentru că sunt deja foarte bătrâni. Nu este clar ce se întâmplă cu o arie protejată de categoria III dacă monumentul său natural cheie moare sau se degradează.
- Uneori este dificil să se stabilească granițele dintre un monument natural și un sit cultural, în special atunci când vestigiile arheologice sunt incluse în categoria III.
- Unele "monumente" aparente pot necesita protecția unui ecosistem mai larg pentru a supraviețui - de exemplu, o cascadă poate necesita protecția unui întreg bazin hidrografic pentru a-și menține debitul.

Categoria IV: Habitat/zonă de gestionare a speciilor

Ariile protejate de categoria IV vizează protejarea anumitor specii sau habitate, iar gestionarea reflectă această prioritate. Multe arii protejate de categoria IV vor necesita intervenții regulate și active pentru a răspunde cerințelor anumitor specii sau pentru a menține habitatele, dar aceasta nu este o cerință a categoriei.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Menținerea, conservarea și refacerea speciilor și habitatelor.⁵

Alte obiective:

- Protejarea modelelor de vegetație sau a altor caracteristici biologice prin abordări tradiționale de gestionare;
- Protejarea fragmentelor de habitate ca componente ale strategiilor de conservare la scara peisajului marin sau a peisajului rural;
- Să dezvolte educația și aprecierea publicului cu privire la speciile și/sau habitatele în cauză;
- Să ofere un mijloc prin care locuitorii din mediul urban să poată intra în contact regulat cu natura.

Caracteristici distinctive

Ariile protejate de categoria IV contribuie, de obicei, la protecție sau la refacere:

- 1) specii de floră de importanță internațională, națională sau locală;
- 2) specii de faună de importanță internațională, națională sau locală, inclusiv faună rezidentă sau migratoare; și/sau 3) habitate. Pentru

dimensiunea zonei variază, dar poate fi adesea relativ mică; aceasta nu este însă o caracteristică distinctivă. Gestionarea va diferi în funcție de necesități. Protecția poate fi suficientă pentru menținerea anumitor habitate și/sau specii. Cu toate acestea, deoarece ariile protejate de categoria IV includ adesea *fragmente* dintr-un ecosistem, este posibil ca aceste arii să nu fie autonome și să necesite intervenții de gestionare regulate și active pentru a asigura supraviețuirea habitatelor specifice și/sau pentru a satisface cerințele anumitor specii. Există o serie de abordări adecvate:

- **Protecția anumitor specii** pentru a proteja anumite specii țintă, care vor fi de obicei amenințate (de exemplu, una dintre ultimele populații rămase);
- **Protecția habitatelor**: menținerea sau refacerea habitatelor, care vor fi adesea fragmente de ecosisteme;
- **Gestionarea activă pentru menținerea speciilor țintă**: menținerea populațiilor viabile ale anumitor specii, care ar putea include, de exemplu, crearea sau întreținerea habitatului artificial (cum ar fi crearea recifului artificial), hrănirea suplimentară sau alte sisteme de gestionare activă;
- **Gestionarea activă a ecosistemelor naturale sau seminaturale**: pentru a menține habitatele naturale sau seminaturale care sunt fie prea mici, fie prea profund modificate pentru a fi autonome, de exemplu, în cazul în care erbivorele naturale sunt absente, acestea pot trebui înlocuite cu animale sau prin tăiere manuală; sau în cazul în care hidrologia a fost modificată, poate fi necesară drenarea sau irigarea artificială;
- **Gestionarea activă a ecosistemelor definite din punct de vedere cultural**: pentru a menține sistemele de gestionare culturală acolo unde acestea au o biodiversitate asociată unică. Intervenția continuă este necesară deoarece ecosistemul a fost creat sau cel puțin modificat substanțial prin gestionare. *Scopul principal* al gestionării este menținerea biodiversității asociate.

Gestionarea activă înseamnă că funcționarea generală a ecosistemului este modificată prin, de exemplu, oprirea succesiunii naturale, furnizarea de hrană suplimentară sau crearea artificială de habitate: de exemplu, gestionarea va include adesea mult mai mult decât simpla abordare a amenințărilor, cum ar fi braconajul sau speciile invazive, deoarece aceste activități au loc în aproape toate ariile protejate din orice categorie și, prin urmare, nu sunt diagnosticate. Ariile protejate de categoria IV vor fi, în general, accesibile publicului.

Rolul în peisaj/peisaj marin

Ariile protejate de categoria IV joacă frecvent un rol în "acoperirea lacunelor" din strategiile de conservare prin protejarea speciilor sau habitatelor cheie din ecosisteme. De exemplu, acestea ar putea fi utilizate pentru:

⁵ Aceasta este o schimbare față de orientările din 1994, care defineau categoria IV ca fiind arii protejate care necesită intervenții regulate de gestionare. Modificarea a fost făcută deoarece aceasta a fost singura categorie care a fost definită în funcție de procesul de gestionare, mai degrabă decât de obiectivul final și deoarece, în acest fel, rezervațiile mici menite să protejeze habitate sau specii individuale tind să se încadreze în afara sistemului de categorii.

- Protejarea populațiilor de specii aflate în pericol critic de dispariție care necesită intervenții speciale de gestionare pentru a asigura supraviețuirea;
- Protejarea habitatelor rare sau amenințate, inclusiv a fragmentelor de habitat;
- Asigurați stâlpii (locuri de hrănire și odihnă pentru speciile migratoare) sau locurile de reproducere;

Categorica IV diferă de celelalte categorii următoarele moduri:	
Categoria Ia	Ariile protejate de categoria IV nu sunt strict protejate de utilizarea umană; cercetarea științifică poate avea loc, dar în general ca obiectiv secundar.
Categoria Ib	Ariile protejate de categoria IV nu pot fi descrise ca fiind "sălbatic", astfel cum sunt definite de IUCN. Multe dintre acestea vor face obiectul unor intervenții de gestionare care sunt în contradicție cu conceptul de arii naturale de categoria Ib; cele care rămân negestionate vor fi probabil prea mici pentru a îndeplini obiectivele categoriei Ib.
Categoria II	Ariile protejate de categoria IV vizează conservarea anumitor specii sau habitate și, în consecință, pot fi nevoite să acorde mai puțină atenție altor elemente ale ecosistemului, în timp ce ariile protejate de categoria II vizează conservarea ecosistemelor pe deplin funcționale. În anumite circumstanțe, categoriile II și IV se pot asemăna foarte mult între ele, iar distincția este parțial o chestiune de obiectiv - și anume, dacă obiectivul este de a proteja, în măsura posibilului, întregul ecosistem (categoria II) sau este axat pe protejarea câtorva specii sau habitate cheie (categoria IV).
Categoria III	Obiectivul zonelor din categoria IV este de natură mai mult biologică, în timp ce categoria III este specifică sitului și mai mult orientată morfologic sau cultural.
Categoria V	Ariile protejate de categoria IV urmăresc să protejeze speciile țintă și habitatele identificate, în timp ce categoria V urmărește să protejeze peisajele marine/peisajele de ansamblu cu valoare pentru conservarea naturii. Ariile protejate de categoria V vor avea, în general, caracteristici socio-culturale care pot fi absente în categoria IV. În cazul în care zonele din categoria IV pot utiliza abordări tradiționale de gestionare, acest lucru va fi explicit să fie menținerea speciilor asociate ca parte a unui plan de gestionare și nu mai larg ca parte a unei abordări de gestionare care include o gamă largă de activități cu scop lucrativ.
Categoria VI	Intervențiile de gestionare în ariile protejate de categoria IV vizează în primul rând menținerea speciilor sau a habitatelor, în timp ce în arii protejate de categoria VI, acestea au ca scop corelarea conservării naturii cu utilizarea durabilă a resurselor. Ca și în cazul categoriei V, ariile protejate din categoria VI sunt în general mai mari decât cele din categoria IV.

- Să ofere strategii și opțiuni flexibile de gestionare în zonele tampon din jurul ariilor protejate mai stricte sau coridoare de conservare a conectivității între acestea, care sunt mai acceptabile pentru comunitățile locale și alte părți interesate;
- Menținerea speciilor care au devenit dependente de peisajele culturale în care habitatele lor originale au dispărut sau au fost modificate.

Ce face ca categoria IV să fie unică?

Categoria IV oferă o abordare de gestionare utilizată în zonele care au suferit deja modificări substanțiale, necesitând protecția fragmentelor rămase, cu sau fără intervenție.

Aspecte de luat în considerare

- Multe arii protejate de categoria IV există în peisaje aglomerate și peisaje marine, unde presiunea umană este comparativ mai mare, atât în ceea ce privește potențiala utilizare ilegală, cât și presiunea vizitatorilor.
- Ariile protejate de categoria IV, care se bazează pe intervenții regulate de gestionare, au nevoie de resurse adecvate din partea autorității de gestionare și pot fi relativ întreținere costisitoare, cu excepția cazului în care gestionarea este realizată în mod voluntar de comunitățile locale sau de alți actori.
- Deoarece protejează, de obicei, o parte a unui ecosistem, gestionarea pe termen lung a ariilor protejate din categoria IV necesită o monitorizare atentă și un accent și mai mare decât de obicei pe abordările ecosistemice globale și pe gestionarea compatibilă în alte părți ale peisajului natural sau marin.

Categoria V: Peisaj protejat/ peisaj marin

O arie protejată în care interacțiunea dintre oameni și natură de-a lungul timpului a produs o zonă cu caracter distinct, cu o valoare ecologică, biologică, culturală și peisagistică semnificativă și în care salvagardarea integrității acestei interacțiuni este vitală pentru protejarea și susținerea zonei și a valorilor sale asociate de conservare a naturii și de altă natură.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Să protejeze și să susțină peisajele importante/peisajele marine și valorile asociate de conservare a naturii și alte valori create de interacțiunile cu oamenii prin practici tradiționale de gestionare.

Alte obiective

- Menținerea unei interacțiuni echilibrate între natură și cultură prin protejarea peisajului și/sau a peisajului marin și a abordărilor tradiționale de gestionare asociate, a societăților, culturilor și valorilor spirituale;

- Să contribuie la conservarea la scară largă prin menținerea speciilor asociate peisajelor culturale și/sau prin oferirea de oportunități de conservare în peisaje intens utilizate;
- Să ofere oportunități de distracție, bunăstare și activitate socio-economică prin recreere și turism;
- Să furnizeze produse naturale și servicii de mediu;
- Să ofere un cadru care să susțină implicarea activă a comunității în gestionarea peisajelor valoroase sau peisajele marine și patrimoniul natural și cultural pe care acestea le conțin;
- Să încurajeze conservarea agrobiodiversității⁶ și a biodiversității acvatice;
- Să acționeze ca modele de durabilitate, astfel încât să poată fi învățate lecții pentru o aplicare mai largă.

Caracteristici distinctive

Ariile protejate de categoria V rezultă din interacțiunea biotică, abiotică și umană și trebuie să aibă următoarele caracteristici *esențiale*:

- Peisaj și/sau peisaj marin de coastă și insular de înaltă și/sau distinctă calitate peisagistică și cu habitate, floră și faună asociate semnificative și caracteristici culturale asociate;
- O interacțiune echilibrată între oameni și natură, care a rezistat în timp și este încă integră sau în care există speranțe rezonabile de restabilire a acestei integrități;
- Modele unice sau tradiționale de utilizare a terenurilor, de exemplu, evidențiate în sistemele agricole și forestiere durabile și în așezări care au evoluat în echilibru cu peisajul lor.

Următoarele sunt caracteristici *de dorit*:

- Oportunități de recreere și turism în concordanță cu stilul de viață și activitățile economice;
- Organizații sociale unice sau tradiționale, evidențiate în obiceiurile, mijloacele de trai și credințele locale;
- Recunoașterea de către artiști de toate tipurile și în tradițiile culturale (în prezent și în trecut);
- Potențial de refacere ecologică și/sau peisagistică.

Rolul în peisaj/peisaj marin

În general, ariile protejate de categoria V joacă un rol important în conservarea la scară peisajelor naturale/marine, în special ca parte a unui mozaic de modele de gestionare, desemnări de arii protejate și alte mecanisme de conservare:

- Unele arii protejate de categoria V acționează ca un tampon în jurul unui nucleu de una sau mai multe arii strict protejate, pentru a contribui la asigurarea faptului că activitățile de utilizare a terenurilor și a apei nu amenință integritatea acestora;
- Ariile protejate de categoria V pot acționa, de asemenea, ca habitat de legătură între mai multe alte arii protejate.

Categoria V oferă contribuții unice la diversității biologice. În special:

- Specii sau habitate care au evoluat în asociere cu sistemele de management cultural și care pot supraviețui numai dacă aceste sisteme de management sunt menținute;
- Să ofere un cadru atunci când obiectivele de conservare trebuie îndeplinite pe o suprafață mare (de exemplu, pentru prădătorii de top) în peisaje aglomerate cu o gamă largă de modele de proprietate, modele de guvernare și utilizare a terenurilor;
- În plus, sistemele tradiționale de gestionare sunt adesea asociate cu componente importante ale agrobiodiversității sau biodiversității acvatice, care pot fi conservate numai prin menținerea acestor sisteme.

Ce face ca categoria V să fie unică?

Categoria V diferă de celelalte categorii următoarele moduri:	
Categoria Ia	Se preconizează intervenția umană. Categoria V nu prioritizează cercetarea, deși poate oferi oportunități de a studia interacțiunile dintre oameni și natură.
Categoria Ib	Ariile protejate de categoria V nu sunt "sălbatic", așa cum sunt definite de IUCN. Multe vor fi supuse intervenției manageriale în detrimentul conceptului de categorie Ib.
Categoria II	Categoria II urmărește reducerea la minimum a activității umane pentru a permite "o stare cât mai naturală posibil". Categoria V include o opțiune de interacțiune umană continuă.
Categoria III	Categoria III se concentrează pe caracteristici specifice și valori unice și subliniază monumentalitatea, unicitatea și/sau raritatea caracteristicilor individuale, în timp ce acestea nu sunt necesare pentru ariile protejate de categoria V, care cuprind peisaje mai largi și mai multe valori.
Categoria IV	Categoria V vizează protejarea peisajelor naturale și marine care au valoare pentru biodiversitate, în timp ce categoria IV vizează adesea în mod specific protejarea speciilor și habitatelor țintă identificate. Ariile protejate din categoria V vor fi adesea mai mari decât cele din categoria IV.
Categoria VI	Categoria VI pune accentul pe necesitatea de a lega conservarea naturii în zonele naturale de sprijinirea mijloacelor de trai durabile: în schimb, categoria V pune accentul pe valorile rezultate din interacțiunile pe termen lung dintre oameni și natură în condiții modificate. În categoria VI, accentul se pune pe utilizarea durabilă a produselor și serviciilor de mediu (de obicei vânătoare, pășunat, gestionarea resurselor naturale), în timp ce în categoria V accentul se pune pe utilizări mai intensive (de obicei agricultură, silvicultură, turism). Categoria VI va fi de obicei mai "naturală" decât categoria V.

⁶ A se vedea definiția din anexă.

Aspecte de luat în considerare

- Fiind un model relativ flexibil, categoria V poate oferi uneori opțiuni de conservare atunci când ariile protejate mai stricte nu sunt fezabile.
- Ariile protejate de categoria V pot încerca să mențină practicile actuale, să restabilească sistemele istorice de gestionare sau, poate cel mai frecvent, să mențină valorile cheie ale peisajului, acomodându-se în același timp cu dezvoltarea și schimbările contemporane: deciziile în acest sens trebuie luate în planurile de gestionare.
- Accentul pus pe interacțiunile dintre oameni și natură de-a lungul timpului ridică o întrebare conceptuală pentru orice arie protejată din categoria V: în ce punct al continuumului temporal ar trebui să se concentreze gestionarea? Și, într-o zonă creată pentru a proteja valorile bazate pe sisteme tradiționale de gestionare, ce se întâmplă atunci când tradițiile se schimbă sau se pierd?
- Având în vedere că aspectele sociale, economice și de conservare sunt parte integrantă a conceptului de categorie V, definirea unor măsuri de performanță pentru toate aceste valori este importantă pentru măsurarea succesului.
- Deoarece oamenii sunt administratorii peisajului sau peisajului marin în ariile protejate de categoria V, sunt necesare orientări clare privind măsura în care luarea deciziilor poate fi lăsată pentru locuitorii locali și în ce măsură ar trebui să prevaleze un interes public mai larg atunci când există un conflict între nevoile locale și cele naționale.
- Cum se distinge categoria V de gestionarea durabilă în peisajul mai larg? Ca zonă cu valori excepționale? Ca exemplu de bune practici în materie de gestionare? Categoria V este probabil cea mai rapidă dintre abordările de gestionare a ariilor protejate.
- Există încă doar câteva exemple de aplicare a categoriei V în zonele de coastă și marine în care o abordare de tip "peisaj marin protejat" ar putea fi cea mai adecvată opțiune de gestionare și sunt necesare mai multe exemple (a se vedea, de exemplu, Holdaway undated).

Categoria VI: Arie protejată cu utilizare durabilă a resurselor naturale

Ariile protejate de categoria VI conservă ecosisteme și habitate, împreună cu valorile culturale asociate și sistemele tradiționale de gestionare a resurselor naturale. Acestea sunt, în general, de mari dimensiuni, cu cea mai mare parte a suprafeței în stare naturală, în care o parte este supusă gestionării durabile a resurselor naturale și în care utilizarea non-industrială la nivel scăzut a resurselor naturale, compatibilă cu conservarea naturii, este considerată unul dintre obiectivele principale ale zonei.

Înainte de a alege o categorie, verificați mai întâi dacă situl corespunde definiției unei arii protejate (pagina 8).

Obiectiv primar

- Protejarea ecosistemelor naturale și utilizarea durabilă a resurselor naturale, atunci când conservarea și utilizarea durabilă pot fi reciproc avantajoase.

Alte obiective

- Să promoveze utilizarea durabilă a resurselor naturale, luând în considerare dimensiunile ecologice, economice și sociale;
- Să promoveze beneficii sociale și economice pentru comunitățile locale, acolo unde este cazul;
- Să faciliteze securitatea între generații a mijloacelor de subsistență ale comunităților locale - asigurând astfel că aceste mijloace de subsistență sunt durabile;
- Să integreze alte abordări culturale, sisteme de credințe și viziuni asupra lumii în cadrul unei game de abordări sociale și economice ale conservării naturii;
- Să contribuie la dezvoltarea și/sau menținerea unei relații mai echilibrate între oameni și restul naturii;
- Să contribuie la dezvoltarea durabilă la nivel național, regional și local (în ultimul caz, în principal pentru comunitățile locale și/sau populațiile indigene, în funcție de resursele naturale protejate);
- Să faciliteze cercetarea științifică și monitorizarea mediului, în special în ceea ce privește conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- Să colaboreze la furnizarea de beneficii persoanelor, în special comunităților locale, care trăiesc în interiorul sau în apropierea ariei protejate desemnate;
- Să faciliteze recreerea și turismul adecvat la scară mică.

Caracteristici distinctive

- Ariile protejate de categoria VI, unice în sistemul de categorii al IUCN, au utilizarea durabilă a resurselor naturale ca *mijloc de* conservare a naturii, împreună și în sinergie cu alte acțiuni mai comune celorlalte categorii, cum ar fi protecția.

7 Rețineți că acest lucru nu exclude neapărat activitățile de nivel scăzut, cum ar fi colectarea de produse forestiere nelemnoase.

- Ariile protejate de categoria VI vizează conservarea ecosistemelor și habitatelor, împreună cu valorile culturale asociate și sistemele de gestionare a resurselor naturale. Prin urmare, această categorie de arii protejate tinde să fie relativ mare (deși acest lucru nu este obligatoriu).
- Categoria nu este concepută pentru a găzdui recolte industriale la scară largă.
- În general, IUCN recomandă ca o parte din suprafață să fie păstrată în stare naturală⁷, ceea ce, în unele cazuri, ar putea implica definirea acesteia ca zonă de gestionare fără captură. Unele țări au stabilit un procent de două treimi; IUCN recomandă ca deciziile să fie luate la nivel național și uneori chiar la nivelul ariilor protejate individuale.

Rolul în peisaj/peisaj marin

- Ariile protejate de categoria VI sunt deosebit de adaptate aplicarea abordărilor peisagistice.
- Aceasta este o categorie adecvată pentru zonele naturale mari, cum ar fi pădurile tropicale, deșerturile și alte terenuri aride, sistemele complexe de zone umede, zonele de coastă și marea liberă, pădurile boreale etc. - nu numai prin crearea de arii protejate de mari dimensiuni, ci și prin crearea de legături cu grupuri de arii protejate, coridoare sau rețele ecologice.
- Ariile protejate de categoria VI pot fi, de asemenea, deosebit de adecvate pentru conservarea ecosistemelor naturale atunci când există puține sau deloc zone neutilizate sau neocupate și când aceste utilizări și ocupații sunt în principal practici tradiționale și cu impact redus, care nu au afectat în mod substanțial starea naturală a ecosistemului.

Ce face ca categoria VI să fie unică?

Alocarea categoriei VI depinde de obiectivele de gestionare pe termen lung și, de asemenea, de specificul local caracteristici. Tabelul următor prezintă câteva dintre principalele motive pentru care categoria VI poate fi aleasă în situații specifice în raport cu alte categorii.

Aspecte de luat în considerare

- Protecția ecosistemelor naturale și promovarea utilizării durabile trebuie să fie integrate și reciproc avantajoase; categoria VI poate demonstra cele mai bune practici de gestionare care pot fi utilizate pe scară mai largă.
- Autoritățile de gestionare trebuie să dezvolte noi competențe și instrumente pentru a face față noilor provocări care apar din planificarea, monitorizarea și gestionarea zonelor de utilizare durabilă.
- De asemenea, este necesară dezvoltarea unor forme de guvernare adecvate pentru ariile protejate de categoria VI și pentru multiplele părți interesate care sunt adesea implicate. Conservarea la scară peisajului include în mod inevitabil un grup divers de părți interesate, ceea ce necesită aranjamente instituționale și abordări atente ale guvernării inovatoare.

Categoria VI diferă de celelalte categorii următoarele moduri:	
Categoria Ia	Ariile protejate de categoria VI conservă biodiversitatea, în special la scara ecosistemului și a peisajului, dar scopul nu ar fi acela de a le proteja strict de intervenția omului. Deși cercetarea științifică poate fi importantă, aceasta ar fi considerată o prioritate numai atunci când se aplică utilizării durabile a resurselor naturale, fie pentru a le îmbunătăți, fie pentru a înțelege cum să se reducă la minimum riscurile pentru durabilitatea ecologică.
Categoria Ib	În anumite cazuri, ariile protejate de categoria VI ar putea fi considerate aproape de "sălbăticie", însă promovează în mod explicit utilizarea durabilă, spre deosebire de situația din zonele naturale din categoria Ib, unde o astfel de utilizare va fi minimă și accesorie obiectivelor de conservare. De asemenea, acestea contribuie la menținerea serviciilor de mediu, dar nu numai prin conservarea exclusivă a naturii, deoarece utilizarea durabilă a resurselor naturale poate contribui, de asemenea, la protecția ecosistemelor, a habitatelor mari și a proceselor ecologice.
Categoria II	Ariile protejate de categoria VI vizează conservarea ecosistemelor, pe cât posibil complete și funcționale, a diversității speciilor și a diversității genetice, precum și a serviciilor de mediu asociate, dar diferă de categoria II prin rolul pe care îl joacă în promovarea utilizării durabile a resurselor naturale. Turismul poate fi dezvoltat în ariile protejate de categoria VI, dar numai ca o activitate foarte secundară sau atunci când acestea fac parte din strategiile socioeconomice ale comunităților locale (de exemplu, în ceea ce privește dezvoltarea ecoturismului).
Categoria III	Ariile protejate de categoria VI pot include printre obiectivele lor protecția unor caracteristici naturale sau culturale specifice, inclusiv a diversității speciilor și a diversității genetice, ori de câte ori utilizarea durabilă a resurselor naturale face, de asemenea, parte din obiective, dar acestea sunt orientate mai mult către protecția a ecosistemelor, a proceselor ecologice și a menținerii serviciilor de mediu prin protecția naturii și promovarea abordărilor de gestionare care conduc la utilizarea durabilă a resurselor naturale.
Categoria IV	Ariile protejate de categoria VI sunt orientate mai mult către protecția ecosistemelor, a proceselor ecologice și a menținerii servicii prin protecția naturii și promovarea utilizării durabile a resurselor naturale. În timp ce ariile protejate de categoria IV tind să acorde prioritate gestionării active, categoria VI utilizează durabilă a resurselor naturale.
Categoria V	Categoria V se aplică zonelor în care peisajele au fost transformate ca urmare a interacțiunilor pe termen lung cu oamenii; zonele din categoria VI rămân ecosisteme predominant naturale. Prin urmare, accentul în categoria VI se pune mai mult pe protecția ecosistemelor naturale și a proceselor ecologice, prin protecția naturii și promovarea utilizării durabile a resurselor naturale.

Relația dintre categoriile

- Categoriile nu implică o ierarhie simplă în ceea ce privește calitatea, importanța sau naturalețea
- Nici categoriile nu sunt neapărat egale în fiecare situație, ci mai degrabă ar trebui alese pentru a maximiza oportunitățile de conservare și, de asemenea, pentru a aborda amenințările la adresa conservării

Categoriile nu implică o ierarhie simplă, fie în ceea ce privește calitatea și importanța, fie în alte moduri - de exemplu gradul de intervenție sau de naturalețe. Dar nici toate categoriile nu sunt egale în sensul că toate vor fi la fel de utile în orice situație. Unul dintre principiile asociate definiției ariilor protejate prevede următoarele: *"Toate categoriile au o contribuție la conservare, dar obiectivele trebuie alese în funcție de situația specifică; nu toate categoriile sunt la fel de utile în orice situație"*.

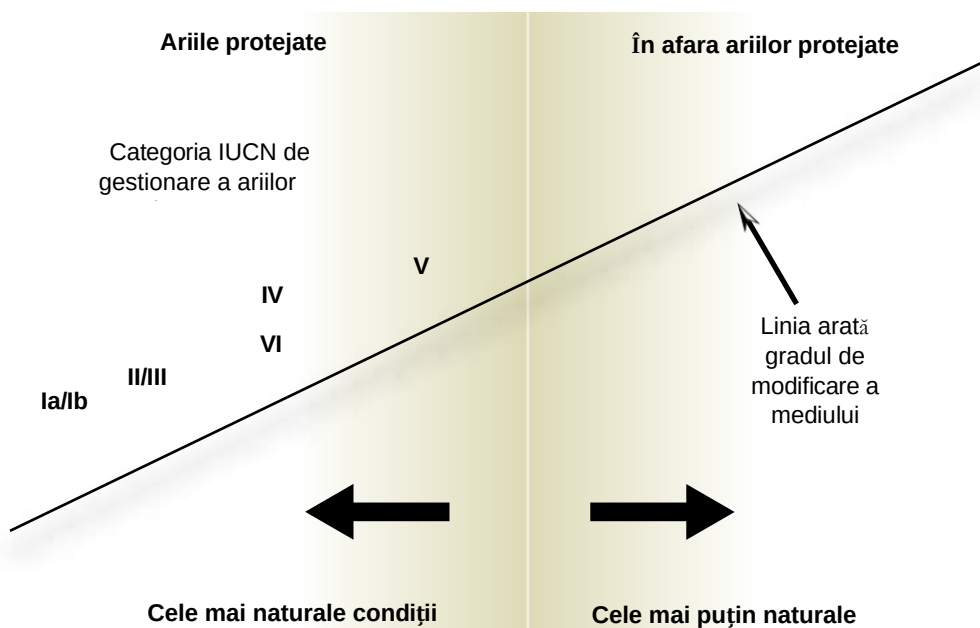
Acest lucru implică faptul că un sistem bine echilibrat de arii protejate ar trebui să ia în considerare utilizarea tuturor categoriilor, deși este posibil ca toate opțiunile să nu fie necesare sau practice în fiecare regiune sau țară. În marea majoritate a situațiilor, cel puțin

o proporție a ariilor protejate ar trebui să se afle în categoriile cele mai strict protejate, și anume I-IV. Alegerea categoriilor este adesea este o provocare complexă și ar trebui să fie ghidată de nevoile și urgența conservării biodiversității, de oportunitățile de furnizare a serviciilor ecosistemice, de nevoile, dorințele și convingerile comunităților umane, de modelele de proprietate funciară, de puterea guvernancei și de nivelurile de populație. Deciziile referitoare la ariile protejate vor face, de obicei, obiectul unor compromisuri ca urmare a utilizării concurente a terenurilor și a proceselor consultative. Este important ca obiectivelor de conservare să li se acorde atenția și importanța cuvenite în cadrul proceselor decizionale relevante.

Abordările și categoriile de gestionare nu sunt neapărat fixate pentru totdeauna și se pot schimba în cazul în care condițiile se schimbă sau în cazul în care o abordare este percepută ca eșuând; cu toate acestea, schimbarea categoriei unei arii protejate ar trebui să facă obiectul unor proceduri cel puțin la fel de riguroase ca și cele implicate în stabilirea arii protejate și a categoriei acesteia în primul rând.

Mulți oameni presupun că categoriile implică o gradație a naturaleții în ordinea de la I la VI, însă realitatea este mai complicată, așa cum se arată în figura 1 de mai jos, care încearcă să compare naturalețea medie a tuturor categoriilor.

Figura 1. Naturalitatea și categoriile de arii protejate IUCN

3. Guvernanță

Categoriile sunt independente de cine deține, controlează sau are responsabilitatea gestionării. Cu toate acestea, guvernanța este, de asemenea, foarte importantă. IUCN a identificat diverse tipuri de guvernanță pentru a ajuta la înțelegerea, planificarea și înregistrarea ariilor protejate. Această secțiune prezintă tipurile de guvernanță IUCN, explică legătura dintre acestea și categorii și analizează modul în care guvernanța de către populațiile indigene, comunitățile și organismele private pot contribui la sisteme de arii protejate.

Guvernanța ariilor protejate

IUCN recunoaște patru tipuri generale de guvernanță a ariilor protejate, oricare dintre acestea putând fi asociate cu orice obiectiv de gestionare:

- A. Guvernarea de către guvern
- B. Guvernanță partajată
- C. Guvernanță privată
- D. Guvernarea de către populațiile indigene și comunitățile locale

Definiția ariilor protejate și categoriile de gestionare ale IUCN sunt "neutre" în ceea ce privește tipurile de proprietate sau autoritatea de gestionare. Cu alte cuvinte, terenul, apa și resursele naturale din orice categorie de gestionare pot fi deținute și/sau gestionate direct de agenții guvernamentale, ONG-uri, comunități, populații indigene și părți private - singure sau în combinație. Atât IUCN, cât și CBD recunosc legitimitatea unei game de tipuri de guvernanță. În ceea ce privește persoanele care dețin autoritatea și responsabilitatea decizională și de gestionare a ariilor protejate, IUCN distinge patru tipuri generale de guvernanță a ariilor protejate:

Tipul A: Guvernarea de către guvern (la nivel federal/statal/ nivel subnațional sau municipal). Un organism guvernamental (cum ar fi un minister sau o agenție pentru parcuri care raportează direct guvernului) deține autoritatea, responsabilitatea și răspunderea pentru gestionarea ariei protejate, stabilește obiectivele sale de conservare (cum ar fi cele care disting categoriile IUCN), dezvoltă și pune în aplicare planul său de gestionare și, adesea, deține și terenurile, apa și resursele conexe ale ariei protejate. Organismele guvernamentale subnaționale și municipale pot fi, de asemenea, responsabile de cele de mai sus și/sau pot deține terenuri și resurse în ariile protejate. În unele cazuri, guvernul păstrează controlul asupra unei arii protejate - cu alte cuvinte decide *obiectivele* de gestionare a ariei - dar delegă planificarea și/sau sarcinile de gestionare zilnică unei organizații parastatale, unui ONG, unui operator privat sau comunității. În conformitate cu cadrul juridic și guvernanța unui stat, poate exista sau nu obligația legală de a informa sau consulta părțile interesate înainte de a înființa arii protejate și de a face sau punerea în aplicare a deciziilor de gestionare. Abordările participative sunt însă din ce în ce mai frecvente și, în general, de dorit.

Măsurile de responsabilizare variază, de asemenea, în funcție de țară.

Tipul B: Guvernanță partajată. Sunt utilizate mecanisme și procese instituționale complexe pentru a partaja autoritatea și responsabilitatea de gestionare între o pluralitate de actori guvernamentali și neguvernamentali (în mod formal și informal) abilitați. Guvernanța partajată, denumită uneori și co-management, se prezintă sub mai multe forme. În cadrul gestionării "colaborative", autoritatea și responsabilitatea decizională revin unei singure agenții, dar agenția respectivă este obligată - prin lege sau politică - să informeze sau să consulte alte părți interesate. Participarea la gestionarea colaborativă poate fi consolidată prin atribuirea unor organisme cu mai multe părți interesate

responsabilitatea de a elabora propuneri tehnice pentru reglementarea și gestionarea ariilor protejate, care urmează să fie prezentate în cele din urmă

către o autoritate decizională pentru aprobare. În cadrul gestionării "comune", diverși actori fac parte dintr-un organism de gestionare cu autoritate și responsabilitate decizională. Deciziile pot necesita sau nu consens. În oricare dintre aceste cazuri, odată ce deciziile privind gestionarea sunt luate, punerea lor în aplicare trebuie delegată organismelor sau persoanelor convenite. O formă specială de guvernanță partajată se referă la ariile protejate transfrontaliere, care implică cel puțin două sau mai multe guverne și, eventual, alți actori locali.

Tipul C: Guvernanță privată. Guvernanța privată cuprinde ariile protejate aflate sub control și/sau proprietate individuală, cooperativă, ONG sau corporativă și gestionate în conformitate cu scheme non-profit sau cu scop lucrativ. Exemple tipice sunt suprafețele achiziționate de ONG-uri în mod explicit pentru conservare. De asemenea, mulți proprietari individuali de terenuri urmăresc conservarea din respect pentru teren și din dorința de a-i menține valorile estetice și ecologice.

Sistemele de stimulare, cum ar fi veniturile din ecoturism și vânătoare sau reducerea taxelor și impozitelor, sprijină adesea acest tip de guvernanță. În toate aceste cazuri, autoritatea de gestionare a terenurilor și a resurselor protejate revine proprietarilor, care stabilesc obiectivul de conservare, elaborează și pun în aplicare planuri de gestionare și rămân responsabili de decizii, sub rezerva legislației aplicabile. În cazurile în care nu există o recunoaștere oficială din partea guvernului, responsabilitatea ariilor protejate private față de societate poate fi limitată. O anumită responsabilitate, de exemplu în ceea ce privește securitatea pe termen lung, poate fi negociată cu guvernul în schimbul unor stimulente specifice (ca în cazul serviciilor sau al trusturilor funciare).

Tipul D: Guvernarea de către populațiile indigene și comunitățile locale. Acest tip include două subseturi principale: (1) zone și teritorii ale populațiilor indigene stabilite și administrate de populațiile indigene și (2) zone conservate de comunități stabilite și administrate de comunitățile locale. Aceste subseturi, care nu pot fi separate în mod clar, se aplică atât popoarelor și comunităților sedentare, cât și celor mobile.

IUCN definește acest tip de guvernanță ca fiind: *arii protejate în care autoritatea și responsabilitatea gestionării revin populațiilor indigene și/sau comunităților locale, prin intermediul diferitelor forme de instituții și reguli cutumiare sau legale, formale sau informale.* Acestea pot fi relativ complexe. De exemplu, resursele terestre și/sau marine pot fi deținute și gestionate colectiv, în timp ce alte resurse pot fi gestionate individual sau pe bază de clan. Popoare sau comunități indigene diferite pot fi responsabile de aceeași zonă în momente diferite sau de resurse diferite în cadrul aceleiași zone. Regulile se împletesc, în general, cu valorile culturale și spirituale.

Norme cutumiare și organizațiile care gestionează resursele naturale nu au adesea nicio recunoaștere legală sau putere de sancționare. Cu toate acestea, în alte cazuri, popoarele indigene și/sau comunitățile locale sunt pe deplin recunoscute ca autoritate legitimă responsabilă de ariile protejate enumerate de stat sau dețin titluri legale asupra terenurilor, apelor sau resurselor.

Indiferent de structură, mecanismele de guvernanță necesită

Tabelul 3. "Matricea IUCN a ariilor protejate": un sistem de clasificare a ariilor protejate care cuprinde atât categoria de gestionare, cât și tipul de guvernanță

Tipuri de guvernanță Protejat categorii de domenii	A. Guvernarea de către guvern			B. Guvernanță partajată			C. Guvernanță privată			D. Guvernarea de către populațiile indigene și comunitățile locale	
	Ministerul sau agenția federală sau națională responsabilă	Ministerul sau agenția subnațională responsabilă	Management delegat de guvern (de exemplu, unui ONG)	Gestionarea transfrontalieră	Managementul colaborativ (diverse forme de influență pluralistă)	Management comun (consiliu de administrație pluralist)	Declarate și gestionate de proprietarii individuali de terenuri	... de către organizații non-profit (de exemplu, ONG-uri, universități)	... de către organizații cu scop lucrativ (de exemplu, proprietari de societăți, cooperative)	Arii protejate și teritorii ale populațiilor indigene - înființate și gestionate de populațiile indigene	Zone conservate de comunități - declarate și gestionate de comunitățile locale
Ia. Rezervație naturală strictă											
Ib. Zonă sălbatică											
II. Parcul național											
III. Natura Monument											
IV. Gestionarea habitatelor/speciilor											
V. Peisaj protejat/ peisaj marin											
VI. Arie protejată cu utilizare durabilă a resurselor naturale											

zona aflată sub controlul populațiilor indigene și/sau al comunităților locale dispune de instituții și reglementări identificabile care sunt responsabile pentru atingerea obiectivelor ariei protejate.

Cele patru tipuri de guvernanță descrise mai sus sunt luate în considerare împreună cu categoriile de gestionare în următoarea matrice (adaptată după Borrini-Feyerabend et al., 2004).

Rețineți că tipurile de guvernanță descriu diferitele tipuri de autoritate și responsabilitate de gestionare care pot exista pentru ariile protejate, dar nu sunt neapărat legate de proprietate. În unele dintre tipurile de guvernanță - de exemplu, ariile protejate de stat și private - guvernanța și proprietatea vor fi adesea aceleași. Cu toate acestea, în alte cazuri, acest lucru va depinde de legislația fiecărei țări: de exemplu, multe arii protejate ale populațiilor indigene și arii conservate de comunități se află pe terenuri aflate în proprietatea statului. În ariile protejate mari și complexe,

în special în categoriile V și VI, pot exista mai multe tipuri de guvernanță în limitele unei arii protejate, eventual sub umbrela unei autorități generale. În cazul majorității ariilor protejate marine, proprietatea poate reveni statului, care va gestiona direct sau va delega gestionarea comunităților, ONG-urilor sau altor entități. Cu toate acestea, multe zone marine în care legile cutumiare ale populațiilor indigene sunt recunoscute și respectate de societatea în general. În apele internaționale și în Antarctica, unde nu există o singură autoritate statală, ariile protejate vor trebui, în mod inevitabil, să fie supuse unui tip de guvernanță comună.

Înregistrarea tipurilor de guvernanță

IUCN sugerează ca tipul de guvernanță al unei arii protejate să fie identificat și înregistrat în același timp cu obiectivul său de gestionare (categoria) în statisticile naționale de mediu și în sistemele contabile, precum și în bazele de date privind ariile protejate. În unele

Decizia privind tipul de guvernanta poate fi la fel de delicata și complexă sau chiar mai delicată decât identificarea categoriei, iar una dintre acestea o poate informa și influența pe cealaltă; de asemenea, este probabil ca multe arii protejate să își schimbe tipul de guvernanta în timp. După cum s-a menționat, în cazul ariilor protejate de mari dimensiuni, pot exista mai multe tipuri de guvernanta în limitele unei singure arii protejate.

Luând în considerare guvernanta în scopul raportării către baza de date mondială privind ariile protejate, IUCN WCPA propune adoptarea unei structuri bidimensionale. Deși obiectivele de gestionare a categoriilor pot fi elaborate și atribuite fără a ține seama de guvernanta, compararea ariilor protejate și a eficacității acestora va fi mult îmbunătățită prin includerea tipului de guvernanta, precum și a categoriei de gestionare în viitoarele baze de date. Categoriile de arii protejate nu sunt taxonomice, spre deosebire de tipurile de guvernanta; cu toate acestea, se poate realiza cu ușurință o clasificare bidimensională atât pentru obiectivele de gestionare (de exemplu, categoriile I-VI), cât și pentru tipul de guvernanta (de exemplu, A-D, conform descrierii de mai sus). Utilizând denumirile în litere folosite mai sus, de exemplu, Parcul Național Yellowstone (SUA) ar putea fi descris ca fiind categoria II-A; Mornington Wildlife Sanctuary (Australia) ar putea fi II-C; Parcul Național Snowdonia (Regatul Unit) V-B; iar Insula Coron (Filipine) ca o combinație de I-D și V-D.

Calitatea guvernantei

Pentru ariile protejate din toate categoriile de gestionare, eficacitatea gestionării oferă o măsură a realizării reale a obiectivelor de conservare. Eficacitatea gestionării este, de asemenea, influențată de calitatea guvernantei, adică de "cât de bine" funcționează un regim de guvernanta. Cu alte cuvinte, conceptul de calitate a guvernării aplicat oricărei situații specifice încearcă să ofere răspunsuri la întrebări precum "Este aceasta o guvernare 'bună'? și 'Poate fi 'îmbunătățit' acest cadru de guvernare pentru a obține atât beneficii din punct de vedere al conservării, cât și al mijloacelor de trai?"

"Buna guvernanta a unei arii protejate" poate fi înțeleasă ca un sistem de guvernanta care răspunde principiilor și valorilor alese în mod liber de către populația și țara în cauză și consacrate în constituția acestora, în legislația privind resursele naturale, legislația și politicile privind ariile protejate sau practicile culturale și legile cutumiare. Acestea ar trebui să reflecte principiile de bună guvernanta convenite la nivel internațional (de exemplu, Graham et al., 2003). Acordurile și instrumentele internaționale au principii și valori de guvernanta, cum ar fi CDB, Convenția de la Aarhus, Convenția ONU de combatere a deșertificare, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Declarația ONU privind drepturile popoarelor indigene. O serie de procese internaționale și regionale au fost, de asemenea, esențiale pentru stabilirea acestei agende, inclusiv Congresul mondial al parcurilor din 2003 din Africa de Sud, primul Congres al ariilor marine protejate din 2005 din Australia și al doilea Congres latino-american al ariilor protejate din 2007 din Argentina. Pornind de la acestea și de la experiența de pe teren, IUCN a explorat

un set de principii generale pentru buna guvernanta a ariilor protejate, inclusiv:

- **Legitimitate și voce** - dialog social și acorduri colective privind obiectivele și strategiile de gestionare a ariilor protejate pe baza libertății de asociere și de exprimare, fără discriminare legată de gen, etnie, stiluri de viață, valori culturale sau alte caracteristici;
- **Subsidiaritatea** - atribuirea autorității de gestionare și a responsabilității instituțiilor cele mai apropiate de resursele în cauză;
- **Echitate** - partajarea echitabilă a costurilor și beneficiilor legate de crearea și gestionarea ariilor protejate și asigurarea unei căi de atac imparțiale în caz de conflict;
- **Să nu facă rău** - să se asigure că costurile de înființare și gestionare a ariilor protejate nu creează sau agravează sărăcia și vulnerabilitatea;
- **Direcție** - promovarea și menținerea unei viziuni inspirate și coerente pe termen lung pentru aria protejată și obiectivele sale de conservare;
- **Performanță** - conservarea eficientă a biodiversității, răspunzând în același timp preocupărilor părților interesate și utilizând în mod rațional resursele;
- **Răspunderea** - existența unor linii de responsabilitate clar delimitate și asigurarea unei raportări și a unei răspunderi adecvate din partea tuturor părților interesate cu privire la responsabilităților lor;
- **Transparență** - asigurarea faptului că toate informațiile relevante sunt disponibile pentru toate părțile interesate;
- **Drepturile omului** - respectarea drepturilor omului în guvernarea ariilor protejate, inclusiv a drepturilor generațiilor viitoare.

Guvernarea de către populațiile indigene și comunitățile locale, precum și guvernarea privată sunt discutate mai detaliat în continuare.

Guvernarea de către popoarele indigene și comunitățile locale

O notă privind terminologia: conceptele de guvernanta ale populațiilor indigene și ale comunităților locale sunt încă în evoluție și diferă în întreaga lume. Unele popoare indigene doresc ca teritoriile lor să fie clar distinse de cele comunităților locale. În alte cazuri, popoarele indigene și comunitățile locale coabitează și cogestionează zone, iar în alte cazuri popoarele indigene folosesc termenul "zone conservate de comunități" din motive practice, de exemplu atunci când termenul "indigen" nu este recunoscut. Există diferențe regionale similare în ceea ce privește termenul "teritoriu". Atât în rândul populațiilor indigene, cât și în rândul comunităților locale, există cazuri în care se utilizează termenul "zonă conservată", iar în altele se preferă termenul "arie protejată":

folosim aici o serie de termeni. Mai jos rezumăm conceptele și includem o descriere a teritoriilor popoarelor indigene și a ariilor protejate.

Deși unele dintre ariile protejate administrate de popoarele indigene și de comunitățile locale există de sute sau chiar mii de ani, recunoașterea lor de către guvernele naționale și includerea lor în sistemele naționale de arii protejate este un fenomen mult mai recent, care merită o atenție deosebită. Ariile protejate ale populațiilor indigene, teritoriile conservate ale populațiilor indigene și ariile conservate de comunități (pe care le rezumăm la Ariile conservate de populații indigene și comunități sau ICCA) au trei caracteristici esențiale:

- Populațiile indigene și/sau comunitățile locale relevante sunt preocupate îndeaproape de ecosistemele relevante - de obicei fiind legate de acestea din punct de vedere cultural (de exemplu, cauza valorii lor ca zone sacre) și/sau pentru că le susțin mijloacele de subsistență și/sau pentru că sunt teritorii ale lor tradiționale în temeiul dreptului cutumiar.
- Aceste popoare indigene și/sau comunități locale sunt actorii principali ("dețin puterea") în procesul decizional și în punerea în aplicare a deciziilor privind gestionarea ecosistemelor în cauză, ceea ce înseamnă că dispun de o instituție care exercită autoritate și responsabilitate și care este capabilă să aplice reglementările.
- Deciziile și eforturile de gestionare ale populațiilor indigene și/sau ale comunităților locale conduc și contribuie la conservarea habitatelor, a speciilor, a funcțiilor ecologice și a valorilor culturale asociate, deși intenția inițială ar fi putut fi legată de o varietate de obiective, nu neapărat direct legate de protecția biodiversității.

Există tot mai multe dovezi că ICCA care respectă definiția și standardele privind ariile protejate pot asigura conservarea eficientă a biodiversității, răspunzând la oricare dintre obiectivele de gestionare ale categoriilor IUCN, în special în locurile în care ariile protejate administrate de guvern sunt imposibil de pus în aplicare din punct de vedere politic sau social sau sunt susceptibile de a fi gestionate necorespunzător. ICCA încep să fie recunoscute ca parte a strategiilor de planificare a conservării, completând ariile protejate gestionate de guvern, ariile protejate private și diverse forme de guvernanță partajată (a se vedea <http://www.iccaforum.org/>). Totuși, acest lucru reprezintă mai mult excepția decât regula.

În prezent, majoritatea ICCA nu sunt recunoscute în mod oficial, protejate sau chiar evaluate ca parte a sistemelor naționale de arii protejate. În unele cazuri, pot exista motive întemeiate pentru aceasta - inclusiv reticența populațiilor indigene și/sau a comunităților locale în cauză de a deveni mai bine cunoscute sau deranjate, de exemplu atunci când situl are valori sacre care necesită intimitate sau când populațiile indigene în cauză aleg să își gestioneze

terenuri numai în conformitate cu legile cutumiare. Pe măsură ce țările se îndreaptă către o mai mare recunoaștere a ICCA-urilor, trebuie să se țină seama de aceste sensibilități. În funcție de situația specifică și de principalele preocupări ale populațiilor indigene sau ale comunităților locale în cauză, răspunsurile guvernamentale adecvate pot varia de la încorporarea ICCA în sistemul național de arii protejate, la recunoașterea "în afara sistemului", până la nici un fel de recunoaștere oficială. Această ultimă opțiune, desigur, ar trebui aleasă atunci când recunoașterea oficială poate submina sau perturba ICCA-urile relevante.

Majoritatea ICCA se confruntă cu forțe de schimbare formidabile, cărora le-ar putea rezista mai bine cu ajutorul unei recunoașteri și aprecieri oficiale, în special atunci când alternativa cea mai probabilă poate fi exploatarea, de exemplu, pentru lemn sau turism. În aceste cazuri, recunoașterea în cadrul sistemelor naționale de arii protejate, dacă ICCA îndeplinesc definiția și standardele ariilor protejate sau alte tipuri de recunoaștere oficială, poate oferi popoarelor indigene și comunităților locale garanții suplimentare în ceea ce privește terenurile lor. Totuși, această recunoaștere ar trebui să fie însoțită de acceptarea de către stat a faptului că ICCA sunt în mod inerent diferite de ariile protejate administrate de stat - în special în ceea ce privește instituțiile care le guvernează. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că recunoașterea oficială a ICCA poate aduce noi pericole, cum ar fi creșterea numărului de vizitatori și a atenției comerciale față de sit sau o mai mare interferență guvernamentală. De asemenea, populațiile indigene și comunitățile locale se tem că recunoașterea oficială a ICCA le poate coopta în sisteme mai mari asupra cărora nu au, practic, niciun control.

Deși se recunoaște din ce în ce mai mult rolul pozitiv pe care îl pot juca ICCA în menținerea biodiversității, există, de asemenea, îngrijorarea comunității de conservare că ICCA "slabe" ar putea fi adăugate la sistemele naționale de arii protejate ca o alternativă mai ieftină și mai oportună din punct de vedere politic la alte opțiuni de conservare. Există, de asemenea, îngrijorări cu privire la faptul că, pe măsură ce societățile se schimbă, abordările comunitare în materie de gestionare s-ar putea schimba și ele, iar unele dintre valorile și atitudinile tradiționale care au contribuit la conservarea biodiversității s-ar putea pierde în acest proces. ICCA oficiale care nu sunt în măsură să își mențină practicile tradiționale de conservare sunt mai rele decât ICCA informale, nerecunoscute.

În cele din urmă, și ținând cont de toate aspectele de precauție menționate mai sus, recunoașterea ICCA-urilor care îndeplinesc pe deplin definițiile și standardele privind ariile protejate în cadrul strategiilor naționale și regionale privind ariile protejate este una dintre cele mai importante evoluții contemporane în domeniul conservării. Au fost deja publicate unele idei inițiale privind criteriile de recunoaștere (Borrini-Feyerabend et al., 2004) și sunt așteptate dezvoltări ulterioare în cadrul seriei de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate IUCN/WCPA.

Teritoriile popoarelor indigene și ariile protejate

În special în regiuni precum America Latină, America de Nord, Oceania, Africa, Asia și Arctica, multe arii protejate desemnate oficial sunt în același timp terenuri și ape ancestrale ale popoarelor, culturilor și comunităților indigene. IUCN a adoptat și a promovat de mult timp politici privind ariile protejate care respectă drepturile și interesele populațiilor indigene și a elaborat instrumente și abordări pentru a facilita recunoașterea și punerea în aplicare a acestora.

În conformitate cu politicile sale, IUCN aplică următoarele principii de bună guvernanță în ceea ce privește ariile protejate care se suprapun cu terenurile, apele și resursele tradiționale ale populațiilor indigene:

- Ariile protejate stabilite pe terenuri, teritorii și resurse indigene ar trebui să respecte drepturile proprietarilor, custozilor sau utilizatorilor tradiționali asupra acestor terenuri, teritorii și resurse;
- De asemenea, gestionarea ariilor protejate ar trebui să respecte instituțiile și legile cutumiare ale populațiilor indigene;
- Prin urmare, ariile protejate ar trebui să recunoască proprietarii sau custozii indigeni ca deținători ai competențelor legale în zonele lor și, prin urmare, să respecte și să consolideze exercitarea autorității și controlului asupra acestor zone de către populațiile indigene.

În ultimii ani au avut loc multe evoluții importante în ceea ce privește ariile protejate care se suprapun cu terenurile, apele și resursele populațiilor indigene. În primul rând, IUCN a adoptat, la congresele sale mondiale privind conservarea, politici specifice privind ariile protejate și drepturile popoarelor indigene. În al doilea rând, la nivel național, multe țări au adoptat și aplicat noi cadre juridice și politici relevante pentru drepturile popoarelor indigene, cu implicații importante pentru ariile protejate. La nivel internațional, mai multe instrumente, cum ar fi *Programul CDB de privind ariile protejate*, precum și Declarația ONU privind drepturile popoarelor indigene, au fost adoptate și au schimbat semnificativ peisajul politic în ceea ce privește popoarele indigene și ariile protejate.

În urma acestor evoluții politice, au avut loc schimbări importante și pe teren. Multe arii protejate declarate de stat care se suprapun cu terenurile, apele și resursele populațiilor indigene au intrat în acorduri de guvernanță partajată și au trecut la autogestionarea de către populațiile indigene. În țări precum Canada, Australia, Noua Zeelandă și mai multe țări din America Latină, multe arii protejate noi au fost create la cererea sau la inițiativa proprietarilor indigeni, sau prin acorduri comune cu guvernele. În astfel de cazuri, drepturile indigene asupra terenurilor și resurselor, precum și administrarea terenurilor de către indigeni, sunt caracteristici esențiale.

Multe populații indigene consideră că ariile protejate sunt un instrument foarte util pentru ele, deoarece pot consolida

protecția teritoriilor, terenurilor și resurselor lor împotriva amenințărilor externe, oferă noi oportunități de utilizare durabilă, consolidează protecția bazată pe cultură a locurilor critice și consolidează instituțiile indigene pentru gestionarea terenurilor. În astfel de condiții, drepturile popoarelor indigene Ariile protejate sunt un fenomen important și în creștere, care este probabil să se extindă în întreaga lume.

Nu toate terenurile, teritoriile și resursele indigene corespund pe deplin definiției zonelor protejate, însă unele dintre acestea corespund și pot fi considerate "arii protejate". În consecință, ariile protejate ale populațiilor indigene pot fi definite ca fiind:

"spații geografice clar definite, în cadrul terenurilor și apelor ocupate și utilizate în mod tradițional de un anumit popor, națiune sau comunitate indigenă, care sunt dedicate și gestionate în mod voluntar, prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente, inclusiv prin dreptul și instituțiile lor cutumiare, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii și a serviciilor ecosistemice asociate, precum și protecția comunităților care o locuiesc și a culturii, mijloacelor de subsistență și creațiilor lor culturale".

Principalele caracteristici distinctive ale ariilor protejate ale popoarelor indigene sunt legate de acordurile socio-politice care sunt stabilite între popoarele indigene și autoritățile naționale pentru administrarea terenurilor și resurselor de pe teritoriile popoarelor indigene. Practic, aceste caracteristici sunt următoarele:

1. Acestea se bazează pe drepturile colective ale poporului, națiunii sau comunității indigene respective la terenuri, teritorii și resurse, în contexte naționale;
2. Acestea sunt stabilite ca arii protejate în aplicarea dreptului la autodeterminare, exercitat în principal prin:
 - Autodeclararea ariei protejate de către poporul sau națiunea indigenă cu drepturi teritoriale colective asupra ariei;
 - Consimțământul liber, prealabil și în cunoștință de cauză al poporului, națiunii sau comunității cu drepturi teritoriale asupra zonei, în cazurile în care propunerea de desemnare este inițiată de agenții guvernamentale, organizații de conservare sau alți actori.
3. Acestea se bazează pe ocupația ancestrală sau tradițională;
4. Ocuparea, utilizarea și gestionarea sunt legate și dependente de structura socio-culturală și politică mai largă a unui popor sau a unei națiuni, care include dreptul și instituțiile sale cutumiare;
5. Acestea sunt autogovernate de instituții indigene pe teritoriile lor și în ariile protejate conținute de acestea, în conformitate cu acordurile stabilite cu autoritățile responsabile de ariile protejate la nivel de sistem.

IUCN recunoaște că ar trebui elaborate orientări specifice privind

întreaga problemă a teritoriilor popoarelor indigene și a ariilor protejate și specii să se coordoneze cu organizațiile popoarelor indigene din întreaga lume pentru a transforma acest lucru în realitate.

Etape posibile pentru a determina dacă un teritoriu al popoarelor indigene sau o ICCA este o "arie protejată" și pentru a o recunoaște într-un sistem național de arii protejate

- Determinați dacă zona și sistemul său actual de guvernanță se încadrează în definiția ariilor protejate a IUCN.
- Determinați dacă zona îndeplinește, de asemenea, criteriile unei arii protejate în temeiul legislației și politicii naționale.
- Dacă da, stabiliți dacă se încadrează în tipologia existentă a categoriilor de arii protejate din țara în cauză. Ar putea zona să se califice drept parc național, sanctuar, rezervație de vânătoare sau altă categorie existentă? În mod important, o astfel de categorie ar permite continuarea sistemului de guvernanță propriu comunității? Ar permite aceasta obiective de gestionare care pot fi diferite din punct de vedere conceptual și/sau practic de conservarea *in sine*?
- Atunci când legislația și politicile naționale sunt pe deplin compatibile cu practicile locale, agențiile de conservare ar trebui să acorde sau să recunoască în mod oficial faptul că autoritatea și competențele decizionale pentru stabilirea și gestionarea zonei ar trebui să revină populațiilor indigene și/sau comunităților locale în cauză. Este important un fapt care le va permite în mod direct să își pună în aplicare deciziile (ca în cazul în care o ordonanță pentru controlul pescuitului poate oferi suportul juridic necesar unui sanctuar marin declarat de comunitate).
- Atunci când există o incompatibilitate între guvernarea unei arii protejate de către popoarele indigene sau de către comunitate și legile și reglementările naționale privind ariile protejate, ar putea fi necesare ajustări juridice și politice ale dispozițiilor legale actuale, astfel încât popoarele indigene și comunitățile locale în cauză să își poată păstra sistemele de guvernare. Adesea, ceea ce cer popoarele indigene sau comunitățile locale este o garanție a drepturilor obișnuite de proprietate, utilizare și acces, sancționate printr-o demarcare a teritoriilor și resurselor. Pentru ca acest lucru să se întâmple, însă, poate fi necesar ca instituția care administrează zona să fie recunoscută ca organism juridic. Deoarece acest lucru poate afecta modul în care popoarele indigene și comunitățile locale se organizează și își gestionează zonele și teritoriile, este important ca acestea să stabilească astfel de aspecte.
- După eliminarea incompatibilităților, agenția poate iniția un proces de negociere, care se poate încheia cu un acord contractual între populațiile indigene și/sau comunitățile locale interesate și autoritățile naționale sau autoritățile subnaționale. Un astfel de acord contractual ar putea, de exemplu, să recunoască zona și să îi ofere o anumită formă de protecție juridică sau sprijin tehnic și financiar, inclusiv includerea ca parte autonomă a unei

sistemul național de arii protejate. În alte cazuri, aceasta poate transforma zona într-o arie protejată sub guvernanță partajată.

- Odată ce s-a ajuns la un acord între populațiile indigene și/sau comunitățile locale în cauză și autoritățile naționale sau subnaționale cu privire la recunoașterea zonei ca arie protejată, este posibil să fie necesară clarificarea și publicarea normelor și regulamentelor relevante. Aceasta poate implica simpla înregistrare a normelor cutumiare existente, fără intervenția agențiilor de stat, sau incorporarea de noi sfaturi, metode și instrumente în aceste norme. Normele ar trebui să specifice ce fel de zonare a terenurilor și a resurselor există, ce drepturi individuale și comunitare (inclusiv dreptul de proprietate) există, ce structuri instituționale gestionează zona, dacă și cum este permisă recoltarea durabilă a resurselor (de ex, cu limite privind cantitatea, speciile și anotimpurile) și ce procese ar trebui urmate pentru derecunoașterea zonei în cazul în care obiectivele sale de conservare convenite nu sunt îndeplinite. De asemenea, poate fi util să se clarifice și să se înregistreze subdiviziunea drepturilor și a responsabilităților între populațiile indigene și comunitățile locale în cauză și să se precizeze dispozițiile împotriva abuzului de drepturi și de putere din partea autorităților de la toate nivelurile.
- Ca parte a procesului de guvernanță, limitele trebuie să fie aplicate în mod eficient și protejate împotriva riscurilor externe amenințări. Ce fel de mecanisme locale și cutumiare de supraveghere și executare sunt recunoscute de stat? De exemplu, pot membrii popoarelor indigene și ai comunităților locale în cauză să aresteze infractorii? Este nevoie de ajutorul guvernului? Cine judecă în caz de controverse? Cine este responsabil pentru campaniile de informare necesare pentru ca publicul larg să respecte ICCA-urile și ariile protejate indigene? Răspunsurile la aceste întrebări sunt importante pentru ca aceste zone să rămână eficiente ca arii protejate de-a lungul timpului.

Private guvernanță

Ariile protejate private sunt un subset mare și în creștere al ariilor protejate din lume, care au reprezentanți în toate categoriile IUCN, dar care până acum au fost subreprezentate în ansamblul ariilor recunoscute de IUCN și raportate în WDPA.

Ariile protejate private nu sunt, în general, sub autoritate guvernamentală directă. Există trei entități responsabile de ariile protejate private, fiecare având implicații specifice de gestionare:

- Individual (zona este controlată de o singură persoană sau familie).
- ONG (zona se află sub controlul unei organizații caritabile fără scop lucrativ care funcționează pentru a promova o misiune specifică și care este controlată de obicei de un executiv, un consiliul de administrație și membrii abonați). În cazuri rare, acest lucru poate

inclusiv cooperativele (de exemplu, Comunitatea de conservare Ahuenco din Chile).

- Corporativă (zona se află sub controlul unei societăți private, societate cu scop lucrativ sau grup de persoane autorizate să acționeze ca o singură entitate, controlată de obicei de un executiv, un consiliu de supraveghere și, în cele din urmă, acționari individuali).

Fiecare dintre aceste subtipuri generale (și multitudinea de variații) are implicații specifice de gestionare. Popoarele indigene și comunitățile locale pot fi, de asemenea, proprietari oficiali și/sau în controlul asupra terenurilor și resurselor pe care doresc să le conserve. Cazul lor tocmai a fost discutat mai sus.

Ariile protejate private în categorii Ariile protejate private se pot încadra și se încadrează în toate categoriile. Unele persoane presupun că acestea sunt mai bine reprezentate în categoriile IV-VI; dar, de fapt, multe se încadrează în obiectivele de gestionare ale categoriilor I-III, poate în special cele deținute/gestionate de ONG-uri. Deși majoritatea apelor marine nu sunt proprietate privată, un număr tot mai mare de insule proprietate privată sunt protejate, inclusiv zonele lor de coastă și marine.

În prezent, majoritatea ariilor protejate private nu sunt înregistrate în WDPA și, prin urmare, sunt în mare măsură nerecunoscute de comunitatea mondială: de asemenea, acestea sunt adesea ignorate de guverne și nu sunt incluse în planificarea națională sau ecoregională. Acest lucru poate reflecta o lipsă de capacitate guvernamentală de a colecta date privind ariile protejate private sau faptul că administratorii/proprietarii ariilor protejate private sunt reticenti în a împărtăși informații în mod liber.

"Mijloace eficiente"

În majoritatea cazurilor, crearea unei arii protejate private - și gestionarea acesteia în vederea atingerii obiectivelor de conservare - este un act voluntar din partea proprietarilor de terenuri. Recunoașterea crescândă a oportunităților de realizare a obiectivelor de conservare pe terenuri private - și în special proliferarea mecanismelor și stimulentei în acest sens - a dus la o creștere dramatică a numărului și a extinderii ariilor protejate private. Aceste mecanisme și stimulente includ:

- Sisteme de desemnare voluntară a ariilor protejate, în cadrul cărora proprietarii de terenuri sunt de acord cu anumite obiective sau restricții de gestionare în schimbul asistenței sau al altor stimulente: Rezervațiile private de patrimoniu natural din Brazilia sunt un exemplu în acest sens.
- Renunțarea voluntară la drepturile legale de utilizare a terenului pe o proprietate privată, uneori pentru a obține avantaje (de exemplu, în terenurile învecinate) conferite de pierderea teoretică a valorii, sau pentru a asigura o protecție perpetuă, sau ca măsuri de compensare: mecanismele includ servituți de conservare și convenții și servituți aferente; și acorduri de gestionare a conservării.

- Contribuții caritabile, în cadrul cărora ONG-urile strâng fonduri private sau publice pentru achiziționarea de terenuri în vederea protejării sau primesc donații de terenuri direct de la donatori dornici: acest lucru include ONG-uri internaționale mari, precum The Nature Conservancy și Conservation International, precum și multe exemple naționale și locale.
- Retragerea din circuitul agricol, donațiile sau gestionarea de către o întreprindere a unei zone destinate conservării, stimulate de dorința de a avea relații publice bune, ca o concesiune sau o compensație pentru alte activități, deoarece este stipulat în certificarea "ecologică", ca o investiție în viitor sau datorită interesului personal al personalului.
- Renunțarea involuntară la unele drepturi de gestionare ca răspuns la restricții legale.

Sistemul de categorii are potențialul de a ajuta guvernele în monitorizarea activităților private de conservare, prin evaluarea atât a obiectivelor de gestionare a ariilor protejate private, cât și a eficacității acestora. În plus, în unele țări există garanții locale și naționale pentru a se asigura că ariile protejate private sunt gestionate în conformitate cu

la desemnare, reglementare sau proclamare. Semnificația practică și punerea în aplicare a acestor garanții variază foarte mult de la o țară la alta. (Există, de asemenea, exemple de autoreglementare a ariilor protejate private, cum ar fi programul de acreditare a fondului funciar în curs de dezvoltare din Statele Unite). Aplicarea sistemului de categorii IUCN prezentat în aceste orientări ar putea oferi guvernelor o bază comparativă pentru monitorizarea ariilor protejate private în cadrul strategiilor lor naționale de conservare.

Definiția IUCN a unei arii protejate precizează clar că aceste arii ar trebui gestionate în vederea conservării pe termen nelimitat și acesta este principalul criteriu care va stabili dacă o anumită arie de teren sau de apă proprietate privată este sau nu este o arie protejată. Un proprietar de terenuri care gestionează astăzi terenurile în scopul conservării, dar nu prevede dacă gestionarea va continua sau nu în viitor, contribuie cu siguranță la conservare, dar nu prin intermediul unei arii protejate recunoscute. Asigurarea securității pe termen lung este una dintre provocările cu care se confruntă ariile protejate private. Unele guvernele naționale au abordat această problemă prin introducerea legislației care prevede declararea unei arii protejate private un angajament obligatoriu din punct de vedere juridic în timp, deși, atunci când nu este cazul, pot fi necesare alte mecanisme. Acestea sunt încă în curs de dezvoltare și includ diverse sisteme de certificare, sisteme instituționalizate de declarare și presiune reciprocă. Este nevoie urgentă de continuarea lucrărilor privind măsurile necesare pentru integrarea mai completă a ariilor protejate private în sistemele naționale și inter-naționale de arii protejate.

4. Aplicarea categoriilor

Această secțiune descrie procesele de aplicare a categoriilor, inclusiv: alegerea și apoi convenirea celei mai potrivite categorii pentru o anumită situație; atribuirea categoriei pentru a îndeplini cerințele legale naționale și standardele și normele internaționale; și înregistrarea ariei protejate și a categoriei la Centrul mondial de monitorizare a conservării UNEP. Sunt discutate, de asemenea, aspecte privind verificarea categoriilor și soluționarea litigiilor.

Alegerea categoriei corecte

Odată ce o zonă a fost identificată ca arie protejată în conformitate cu definiția IUCN, următoarea etapă a clasificării constă în determinarea categoriei care corespunde cel mai bine obiectivelor generale de gestionare a ariei protejate.

Întrucât sistemul de categorii reflectă obiectivele de gestionare, rezultă că, odată ce a fost luată o decizie privind gestionarea unei arii protejate, categoria corectă ar trebui să fie evidentă. Acesta este uneori modul în care se întâmplă. Din păcate, în multe alte cazuri există, de asemenea, mult loc pentru confuzie: poate pentru că există mai multe obiective în cadrul unei arii protejate (poate în diferite părți ale ariei protejate); sau pentru că obiectivele ariei protejate evoluează și devin adesea mai complexe; sau pentru că există încă incertitudini cu privire la abordarea care funcționează cel mai bine. Aprobarea obiectivelor (poate reevaluarea obiectivelor inițiale) și elaborarea planurilor de gestionare sunt strâns legate de aprobarea unei categorii.

Multe persoane au solicitat IUCN o modalitate infailibilă de identificare a unei categorii, dar acest lucru este dificil. Există adesea mai multe moduri de abordare a gestionării în aceeași arie protejată, care poate fi, prin urmare, clasificată în moduri diferite. Ce se întâmplă dacă cea mai mare parte a unei arii protejate este gestionată într-un anumit mod, iar o parte a acesteia în alt mod? Există o dimensiune minimă sau maximă pentru anumite categorii? Sunt asociate cu anumite categorii desemnări internaționale precum Patrimoniul Mondial sau Ramsar? Cât de multă activitate umană este "permisă" în ariile protejate din diferite categorii? Următoarea secțiune încearcă să răspundă la aceste întrebări.

Trebuie reamintit faptul că multe țări au o legislație care stabilește în mod clar criteriile în baza cărora sunt identificate diferite tipuri de arii protejate: acestea pot fi sau nu egale cu categoriile IUCN. În acest din urmă caz, țările care doresc să își listeze corect ariile protejate în WDPA trebuie să stabilească relația dintre propriul lor sistem de clasificare și categoriile IUCN - multe au făcut deja acest lucru. În alte cazuri, guvernele au preluat categoriile IUCN și le-au perfecționat în funcție de condițiile specifice din țară. Atât timp cât procesul de rafinare nu subminează principiile de bază ale unei arii protejate sau ale unor categorii specifice, IUCN încurajează un astfel de proces. Prin urmare, alegerea categoriei va varia în funcție de condiții și de la o țară la alta și poate fi, uneori, un proces complicat - mai mult artă decât știință.

Dar, înainte de a intra în detaliile tehnice ale aplicării categoriilor de arii protejate, merită să ne gândim și la *motivele pentru care* sunt alese categoriile. Categorizarea poate avea loc în trei etape din viața unei arii protejate și, deși acest lucru nu ar trebui să influențeze rezultatul, poate face diferențe importante în proces. Categoriile pot fi selectate:

- Înainte de stabilirea ariei protejate, deciziile privind obiectivele de gestionare ar trebui să facă parte din procesul de planificare.
- După stabilirea ariei protejate, când obiectivele de gestionare au fost deja stabilite și alegerea categoriei adecvate se referă în principal la găsirea celei care se potrivește cel mai bine ariilor protejate în ansamblu; deși o analiză atentă a categoriilor în această etapă ar putea stimula, de asemenea, unele schimbări în obiectivele și activitățile de gestionare.
- Într-o arie protejată stabilită, în care există deja o categorie, dar fie gestionarea se schimbă pentru a aborda noile priorități și probleme de conservare, fie îndoiele cu privire la alegerea a categoriei corecte. Cu toate acestea, schimbarea unei categorii în majoritatea țărilor este reglementată de cadrul juridic privind ariile protejate și ar trebui să urmeze o evaluare cel puțin la fel de riguroasă ca cea aplicată la definirea categoriei existente în primul rând.

Cum se raportează obiectivul de gestionare la categorie?

- Categoria ar trebui să se bazeze pe obiectivul (obiectivele) primar(e) de gestionare a ariei protejate
- Obiectivul principal de gestionare trebuie să se aplice la cel puțin trei sferturi din aria protejată

CATEGORIA TREBUIE SĂ SE BAZE PE OBIECTIVUL (OBIECTIVELE) PRIMAR(E) DE MANAGEMENT:

ca enumerate pentru categoriile individuale în capitolul 2. (De asemenea, trebuie să corespundă definiției unei arii protejate). Aceasta presupune că agenția responsabilă de aria protejată este capabilă să decidă care este obiectivul principal al gestionării. Aceasta nu este neapărat o alegere ușoară; pe de altă parte, eșecul în acest sens sugerează că gestionarea în sine poate fi confuză și probabil ineficientă. În principiu, un bun proces de evaluare pentru identificarea categoriei potrivite ar trebui să implice principalele părți interesate și alte agenții care se ocupă de conservarea și gestionarea ariei protejate și ar trebui să se bazeze pe cele mai bune științe naturale și sociale disponibile. Identificarea unui obiectiv principal nu înseamnă că alte obiective nu sunt importante: aproape toate ariile protejate au valori multiple. În practică, nu este întotdeauna ușor să se facă o apreciere - exemplele următoare analizează unele dintre întrebările frecvente care apar:

- **Ecosistem sau habitat - categoria II sau IV?** Ariile protejate de categoria II ar trebui să conserve ecosisteme întregi, în timp ce categoria IV vizează în general conservarea speciilor sau fragmente de ecosisteme. De fapt, foarte puține arii protejate sunt suficient de mari pentru a proteja ecosisteme întregi, cu rutele de migrație asociate, funcțiile bazinelor hidrografice etc. Prin urmare, distincția între II și IV este adesea o chestiune de grad: o arie protejată de categoria II ar trebui să urmărească

protejează majoritatea funcțiilor naturale ale ecosistemului, în timp ce o arie protejată de categoria IV este, de obicei, fie un fragment de ecosistem (de exemplu, o baltă, un fragment de recif de corali sau o zonă mică de mlaștină), fie o zonă care se bazează pe intervenții regulate de gestionare pentru a menține o

ecosistem artificial (de exemplu, o pădure de copăcei sau o suprafață de pășune cosită regulat). Ariile protejate de categoria IV

sunt, în general, mai mici decât cele din categoria II, deși acest lucru nu este un diagnostic și există arii protejate mari din categoria IV.

- **Intervenție de gestionare sau peisaj cultural - categoria IV sau V?** O arie protejată de categoria IV este gestionată în primul rând pentru valorile sale de floră și faună, iar intervențiile precum împădurirea, vegetației, arderea prescrisă etc. sunt întreprinse în principal în acest scop: orice profit sau beneficii sociale rezultate din astfel de operațiuni sunt secundare. Intervențiile de gestionare în ariile protejate de categoria V vizează, dimpotrivă, susținerea mijloacelor de subsistență umane și nu sunt doar parte a unei strategii de gestionare a biodiversității. Prin urmare, o arie protejată de categoria V utilizează sisteme de gestionare culturală care au, de asemenea, o valoare pentru biodiversitate, cum ar fi pădurea de stejar de plută care este gestionată în principal pentru plută, dar care are, de asemenea, valori importante pentru viața sălbatică dacă este integrată într-o abordare peisagistică a conservării. În majoritatea ariilor protejate de categoria V, se combină adesea o serie de abordări de gestionare diferite.

- **Restaurarea unui peisaj cultural - categoria V sau altceva?** În mod normal, un peisaj cultural ar face parte din categoria V. Dar dacă scopul gestionării este de a readuce un peisaj cultural în ceva mult mai natural, atunci obiectivul de gestionare și, prin urmare, categoria s-ar putea încadra mai bine în altceva, cum ar fi categoria Ib, II sau IV. De exemplu, protejarea pădurilor relict utilizate anterior pentru pășunatul oilor, cu scopul de a le readuce la ceva asemănător ecosistemului forestier inițial, nu ar fi clasificată de obicei ca o arie protejată de categoria V. Protejarea unui recif de corali intens exploatat cu scopul de a-l readuce la un ecosistem mai curat nu ar fi, de asemenea, clasificată de obicei ca fiind de categoria V.

- **Monument natural sau ecosistem - categoria III sau II?**

Când este protecția unui monument natural echivalentă cu protecția unui ecosistem? În practică, este adesea o chestiune de dimensiune și de concentrare a obiectivelor de gestionare. A

o arie protejată care conține un monument natural important (în mod normal, categoria III), dar care este totuși gestionată în principal pentru funcțiile sale ecosistemice (în mod normal, categoria II) ar trebui să fie clasificată ca II și nu ca III - de exemplu, Marele Canion din Arizona este unul dintre cele mai mari monumente naturale din lume, dar parcul național este gestionat în principal pentru funcțiile sale ecosistemice și este clasificat ca II.

- **Utilizarea durabilă sau utilizarea accidentală de către comunitățile locale - când să se utilizeze categoria VI?** Multe categorii de arii protejate permit utilizarea umană limitată; de exemplu, multe arii protejate (Ib) și ecosisteme protejate (II) permit populației locale să desfășoare activități tradiționale la scară mică

activități de subsistență care sunt în armonie cu natura din aria protejată, cum ar fi (în funcție de acordurile individuale de gestionare) creșterea renilor, pescuitul, colectarea de produse forestiere nelemnoase și vânătoarea de subsistență limitată.

Dar, în aceste cazuri, obiectivul este conservarea naturii sălbatice sau a ecosistemelor, iar activitățile umane ar trebui să aibă un impact minim asupra acestora. În categoria VI, obiectivul de gestionare este durabil utilizare în sinergie cu conservarea naturii și se așteaptă ca activitățile să fie gestionate astfel încât să nu producă un impact substanțial asupra acestor ecosisteme. Diferența este parțial o chestiune de grad.

- **Peisajul cultural - ce nu face parte din categoria V?** Puține sau chiar nicio zonă terestră nu a fost modificată de societățile umane de-a lungul a sute sau mii (sau zeci de mii) de ani și multe ecosisteme acvatice au fost, de asemenea, modificate. S-ar putea spune că fiecare arie protejată din lume face parte din categoria V. Cu toate acestea, deși recunoaște rolul comunităților umane, IUCN face distincția între zonele în care speciile și ecosistemele sunt predominant naturale (de obicei, nu fac parte din categoria V) și cele în care nivelul de modificare este mai intens, cum ar fi zonele în care se practică agricultura pe termen lung sau procesele de gestionare care aduc schimbări majore ecologiei și diversității speciilor (de obicei, categoria V).

OBIECTIVUL PRINCIPAL AR TREBUI SĂ SE APLICE LA CEL PUȚIN TREI SFERTURI DIN POPULAȚIA PROTEJATĂ

ZONĂ - REGULA 75 PERCENT: multe arii protejate pot avea zone specifice în interiorul lor în care sunt permise alte utilizări: de ex:

- Cabane și tabere turistice în parcurile naționale de categoria II - cum este cazul multor arii protejate din savana africană;
- Sate care rămân în interiorul unor arii strict protejate - de exemplu, un sat rămâne în Parcul Național Cat Tien din Vietnam;
- Mici arii protejate strict într-un peisaj cultural gestionat ca fiind de categoria V - de exemplu, pădurile deținute de National Trust în Parcul Național Brecon Beacons, Țara Galilor, Regatul Unit;
- Zone în care pescuitul este permis în interiorul unei zone marine sau de apă dulce strict protejate - de exemplu, în Rezervația naturală Kosi Bay din KwaZulu Natal, Africa de Sud.

IUCN recunoaște acest lucru și recomandă ca până la 25 % din terenul sau apa din interiorul unei arii protejate să poată fi gestionată în alte scopuri, atât timp cât acestea sunt compatibile cu obiectivul principal al ariei protejate. În unele cazuri, procentul de 25 % poate fi mobil: de exemplu, Parcul Național Bwindi Impenetrable Forest din Uganda permite comunităților locale să colecteze plante medicinale și alte produse forestiere nelemnoase în zone special desemnate, care sunt mutate ocazional pentru a se asigura că speciile nu sunt supracolectate.

Cum este afectată categoria de mărimea ariei protejate?

- Nu există reguli stricte și rapide, dar unele categorii tind să fie relativ mai mari sau mai mici

Scara globală depinde adesea de alți factori, cum ar fi cantitatea de teren sau de apă disponibilă, densitatea populației etc. În ceea ce privește *scara relativă*, unele categorii sunt mai susceptibile de a fi mari sau mici, din cauza obiectivelor lor specifice de gestionare, dar ar putea exista excepții pentru aproape fiecare categorie. Pentru a facilita selecția, tabelul 4 de mai jos sugerează scara relativă a categoriilor și explică de ce, dar oferă și câteva excepții pentru a arăta că dimensiunea singură nu ar trebui să fie un factor determinant.

Poate o arie protejată să conțină mai categorii?

- Ariile protejate distincte imbricate în ariile protejate mai mari pot avea propria lor categorie
- Diferitele zone din ariile protejate mai mari pot avea propria lor categorie, dacă zonele sunt descrise și stabilite prin lege
- Diferitele arii protejate care alcătuiesc o arie protejată transfrontalieră pot avea categorii diferite

Aceasta este una dintre cele mai dificile întrebări referitoare la categorii. Răspunsul este că depinde; de proprietate, de guvernare și, într-o anumită măsură, de dorințele autorității sau autorităților din aria protejată.

Există trei situații în care ariile protejate unice sau contigue le pot fi atribuite categorii diferite:

Zone imbricate cu obiective multiple: arii protejate de categorii diferite sunt uneori "imbricate" în altele - adică o arie protejată mare poate conține în interior mai multe arii protejate mai mici. Cel mai comun model ar fi o arie protejată mare, mai puțin strict protejată, care conține în interior arii protejate mai mici, mai strict protejate. De exemplu, multe arii din categoria V conțin în interiorul lor arii din categoriile I și IV - posibil sub o gestionare complet diferită

autorități sau abordări de guvernare. Parcul natural regional Vercors din Franța (categoria V) conține în interiorul său Hauts Plateaux du Vercors (categoria IV). Acest lucru este în deplină concordanță cu aplicarea sistemului de categorii.

Atunci când se raportează ariile protejate "imbricate", este important să se evite dubla contabilizare și să se asigure că bazele de date nu supraestimează suprafața de uscat sau de mare care a fost desemnată. De exemplu, în Regatul Unit, parcurile naționale (categoria V), care acoperă aproximativ 9 % din Angliei și a Țării Galilor, includ un număr de rezervații naturale naționale (categoria IV), care acoperă aproximativ 0,7 % din suprafața parcurilor naționale.

Tabelul 4. Cum se raportează dimensiunea ariei protejate la categoria

Cat.	Dimensiune relativă	Explicație	Excepții
Ia	Adesea mici	Este întotdeauna dificil să se convină asupra unor zone strict protejate, cu excepția slab locuite: prin urmare, deși există zone la mare (de exemplu, în Australia), acestea sunt probabil o excepție.	Suprafețe mari în locuri cu o densitate scăzută a populației umane și un interes scăzut pentru turism.
Ib	De obicei mari	O parte din raționamentul zonelor sălbatice este că acestea oferă suficient spațiu pentru a experimenta singurătatea și ecosistemul natural la scară largă.	Zone relativ mici amenajate ca zone sălbatice în speranța că vor putea fi extinse în viitor.
II	De obicei mari	Conservarea proceselor ecosistemice sugerează că zona trebuie să fie suficient de mare pentru a conține toate sau majoritatea acestor procese.	Insulele mici pot fi efectiv ecosisteme și, prin urmare, categoria II din punct de vedere funcțional.
III	De obicei mici	Siturile mai mari care conțin monumente naturale ar proteja, în general, și alte valori (de exemplu, ecosisteme și/sau valori sălbatice).	
IV	Adesea mici	Dacă situl este înființat pentru a proteja doar specii sau habitate individuale, acest lucru sugerează că este relativ mic.	Zonele mai mari puse deoparte ca rezervații naturale, dar care necesită un management regulat pentru a rămâne funcționale, ar putea fi mai bine IV.
V	De obicei mari	Mozaicul de abordări diferite care se adună pentru a obține câștiguri de conservare în cadrul abordărilor peisagistice sugerează o zonă mai mare.	Unele minirezervații pentru rudele sălbatice ale culturilor sau rasele terestre pot necesita gestionare culturală.
VI	De obicei mari	Natura extensivă a gestionării sugerează că aceasta va fi, de obicei, o zonă mare.	Unele arii protejate marine de categoria VI sunt mici.

Zone diferite în cadrul ariilor protejate: zonarea este de obicei un instrument de gestionare în cadrul unei singure arii protejate și, în general, nu ar fi identificată printr-o categorie separată, dar și excepții. În unele arii protejate, părți ale unei singure unități de gestionare sunt clasificate *prin lege* ca având obiective de gestionare diferite și fiind arii protejate separate: de fapt, aceste "părți" sunt arii protejate individuale care formează împreună o unitate mai mare, deși toate se află sub o singură autoritate de gestionare. În cazul Australiei, de exemplu, zonarea este utilizată atât ca instrument de gestionare, cât și ca instrument de desemnare a ariilor protejate și este consacrată în regulament.

Astfel, parcului marin Marea Barieră de Corali din Australia i-a fost atribuită categoria VI în întregime, dar i s-au atribuit oficial și alte categorii care se referă la zonele de gestionare reglementate din cadrul parcului. Separarea zonelor în categorii diferite este un lucru care, de obicei, se încearcă doar pentru ariile protejate de mari dimensiuni și este la latitudinea guvernului în cauză, având în vedere condițiile descrise mai sus.

IUCN recomandă ca mai multe categorii să poată fi raportate în cadrul unei singure arii protejate mai atunci când sunt îndeplinite anumite condiții. Aceste condiții reflectă permanența și obiectivele sistemului de zonare. Două scenarii alternative sunt:

- **Zona "dură":** zonele pot fi atribuite unei categorii IUCN atunci când (a) sunt clar cartografiate; (b) sunt recunoscute prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente; și (c) au obiective de gestionare distincte și neechivoce care pot fi atribuite unei anumite categorii de arii protejate (regula celor 75 % nu este relevantă);
- **Zona "moale":** zonele nu sunt atribuite unei categorii IUCN atunci când (a) fac obiectul unei revizuii periodice, de exemplu prin intermediul unui proces de planificare a gestionării; (b) nu sunt recunoscute prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente; și (c) nu corespund unei anumite categorii de arie protejată (regula de 75 % se aplică la definirea categoriei generale pentru aria protejată).

Pentru a fi clar, categorizarea separată a zonelor este posibilă atunci când legislația primară descrie și delimitează zonele dintr-o arie protejată și nu atunci când legislația primară permite pur și simplu zonarea într-o arie protejată, de exemplu prin intermediul unui proces de planificare a gestionării. IUCN recomandă ca, în majoritatea cazurilor, să nu fie necesară atribuirea de categorii diferite zonelor din ariile protejate, dar poate fi relevantă în ariile protejate mai mari în care zonele individuale sunt ele însele arii protejate substanțiale de sine stătătoare.

Ariile protejate transfrontaliere: într-un număr tot mai mare de cazuri, există arii protejate pe ambele părți ale unei frontiere naționale sau federale, gestionate de autorități diferite, dar cu un anumit nivel de cooperare, variind de la acorduri informale la acorduri oficiale între guverne; acestea sunt cunoscute sub denumirea de arii protejate transfrontaliere (Sandwith et al., 2001). În multe cazuri, ariile protejate învecinate pot fi gestionate în

moduri diferite și, în consecință, vor avea categorii diferite. Deși este important ca abordările de gestionare din cadrul diferitelor componente ale unei arii protejate transfrontaliere să fie complementare, nu există niciun motiv pentru care acestea ar trebui să fie aceleași.

Figura 2 prezintă un exemplu de arbore decizional pentru a decide dacă o zonă este potrivită pentru a avea propria sa categorie.

Care este impactul proprietății și al responsabilității manageriale asupra categoriilor?

- Categoria nu este afectată de proprietate sau guvernanță

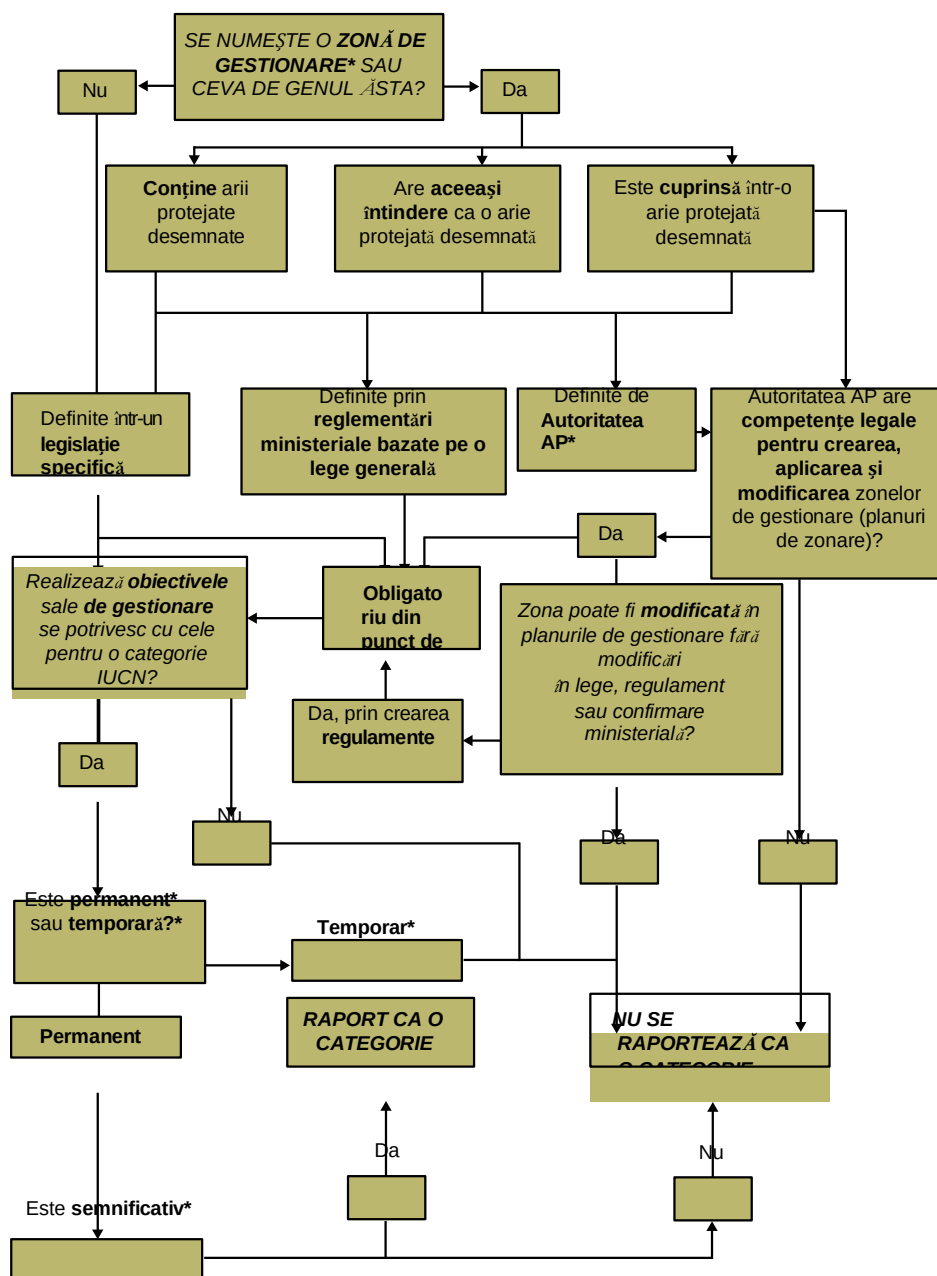
Orice structură de proprietate sau tip de guvernanță se poate regăsi în orice categorie, iar exemple din toate combinațiile pot fi găsite în întreaga lume. Există unele tendințe: zonele mari de protecție a ecosistemelor, cum ar fi categoria II, sunt mai susceptibile de a fi deținute și gestionate de stat, în timp ce zonele protejate de comunitate sunt probabil mai susceptibile de a face parte din categoriile mai puțin restrictive V și VI, dar și excepții. De exemplu, unele dintre cele mai strict protejate arii din lume sunt situri naturale sacre în care intrarea este interzisă tuturor, cu excepția câtorva persoane special desemnate sau, în unele cazuri, nu este permis accesul niciunui om.

Cum rămâne cu zonele din jurul ariilor protejate?

- Zonele tampon, coridoarele biologice etc. pot sau nu pot fi, de asemenea, arii protejate (și, prin urmare, eligibile pentru o categorie), în funcție de forma de gestionare și de recunoașterea de către stat

Planificatorii în domeniul conservării subliniază importanța conectării ariilor protejate prin coridoare biologice și stepping-stones (habitate simpatice utilizate de speciile migratoare) și a izolării acestora prin zone tampon. Din păcate, concurența pentru terenuri, presiunea populației și slaba guvernanță înseamnă că multe arii protejate rămân "insule" izolate. Abordarea acestei probleme se face prin proiecte de restaurare, pachete de compensare, rezervări, acorduri voluntare și modificări legislative este o provocare pe termen lung. Dacă acestor arii li se poate atribui sau nu o categorie depinde de faptul dacă se califică sau nu ca arii protejate în conformitate cu definiția IUCN. Unele arii protejate de categoria V au fost înființate pentru a servi drept zone tampon în jurul unor arii protejate mai stricte. Alte zone tampon și coridoare biologice nu sunt arii protejate, ci zone în care o combinație de acorduri voluntare și/sau pachete de compensare contribuie la protejarea integrității ariei protejate prin abordări peisagistice și conservarea conectivității. De exemplu, în unele țări, plantațiile comerciale de arbori sau pădurile naturale gestionate contribuie la protejarea zonelor protejate prin prevenirea conversiei terenurilor, însă niciuna dintre aceste utilizări nu se califică drept arie protejată.

Figura 2. Zone și categorii de arii protejate IUCN

* Zona de gestionare - de exemplu, zona tampon, zona sălbatică, zona de recreere, zona fără captură, zona centrală etc.

Autoritate responsabilă de ariile protejate - departament ministerial, agenție, ONG sau instituție comunitară recunoscută prin lege
Permanent - înscris în lege, stabilit și recunoscut, care face obiectul unei viziuni pe termen lung (de exemplu, zona centrală pentru speciile-cheie de reproducere)

Temporar - stabilit numai în scopuri de gestionare, temporar (de exemplu, pentru o perioadă limitată)

Semnificativ - de o scară și/sau proporție recunoscută și rezonabilă în peisajul mai larg

Cum se raportează alte denumiri internaționale de protecție la ariile protejate și categoriile IUCN?

- Majoritatea celorlalte denumiri internaționale de protecție nu sunt neapărat arii protejate recunoscute de IUCN, deși în practică multe sunt arii protejate
- Siturile din patrimoniul mondial, siturile Ramsar și siturile Natura 2000 pot avea orice categorie IUCN sau nu
- Rezervațiile biosferei ar trebui să aibă un nucleu foarte protejat (categoriile I-IV) și o zonă de gestionare durabilă în jurul său (categoria V/VI sau care nu este o arie protejată integral)

Există o serie de eforturi globale sau regionale pentru a defini conservarea zonelor de teren și apă, inclusiv:

- Patrimoniul mondial UNESCO - situri naturale și mixte, naturale și culturale, considerate de Comitetul Patrimoniului Mondial ca având o "valoare universală excepțională";
- UNESCO Man and the Biosphere (MAB) - rezervațiile biosferei sunt situri în care conservarea este integrată în utilizarea durabilă;
- Situri Ramsar - zone importante de apă dulce și ape de mare incluse pe lista Convenției Ramsar.

Stabilirea relației dintre aceste situri și ariile protejate IUCN este complicată și este descrisă în detaliu într-o secțiune ulterioară. Pentru unele dintre cele de mai sus (de exemplu, naturale din patrimoniul mondial), majoritatea siturilor enumerate sunt, de asemenea, arii protejate. Unele țări consideră aceste desemnări ca fiind automat arii protejate, în timp ce altele nu. Tendința generală pare să fie că atribuirea statutului de arie protejată integrală acestor desemnări este adesea cea mai bună modalitate de a asigura conservarea pe termen lung a valorilor sitului. În acest caz, alte desemnări pot conține și conține situri din toate categoriile IUCN: nu există o legătură specială între o desemnare precum statutul de patrimoniu mondial și una sau mai multe categorii IUCN.

O posibilă excepție ar fi rezervațiile biosferei MAB, care promovează utilizarea durabilă în jurul unui nucleu de terenuri sau ape foarte protejate. În general, o rezervație a biosferei ar avea: (a) o zonă centrală foarte protejată (de obicei de categoria I-IV); (b) o zonă tampon care ar putea fi de categoria V sau VI sau, alternativ, terenuri/apă gestionate care nu ar corespunde unei categorii IUCN; și (c) o zonă de tranziție care nu ar corespunde unei categorii IUCN.

Atribuire

Importanța procesului de atribuire a crescut pe măsură ce categoriile au început să fie aplicate ca instrumente de politică, precum și ca metode de măsurare. De exemplu, atunci când atribuirea unei anumite categorii implică restricții legale privind utilizarea terenurilor sau a apei sau dictează cine poate și cine nu poate locui în zonă, așa cum este cazul în unele țări, atunci decizia privind categoria care se aplică este mai importantă decât dacă acestea sunt pur și simplu utilizate ca instrument statistic. Procesul de atribuire depinde de țara sau organismul de conducere în cauză, însă secțiunea următoare prezintă câteva principii și o metodologie propusă.

Câteva principii de atribuire

Abordarea IUCN privind atribuirea categoriilor de gestionare a ariilor protejate se bazează pe o serie de principii, prezentate mai jos, referitoare la responsabilitate, implicarea părților interesate și garanții:

- **Responsabilitate:** utilizarea categoriilor este voluntară și niciun organism nu are dreptul de a impune. Statele au, de obicei, decizia juridică finală, sau cel puțin o responsabilitate globală, cu privire la utilizarea terenurilor și a apelor, astfel încât este logic ca statele să decidă și cu privire la categoria ariilor protejate.
- **Democrație:** cu toate acestea, IUCN îndeamnă statele să se consulte cu părțile interesate relevante în atribuirea categoriilor. Propunerile sunt prezentate mai jos. Procesele de democratizare și descentralizare au ca rezultat un număr tot mai mare de guvernele subnaționale care își asumă responsabilitatea pentru ariile protejate; în acest caz, guvernul local sau regional raportează de obicei guvernului central. În majoritatea ariilor protejate private sau comunitare, guvernele vor respecta adesea opiniile proprietarilor și ale organelor de conducere în ceea ce privește atribuirea, deși unele țări pot avea politici sau legi în acest sens.
- **Procedura de contestare:** multe părți interesate susțin ideea că ar trebui să existe o modalitate prin care deciziile privind categoriile să poată fi contestate. IUCN susține acest lucru, observând că deciziile finale privind gestionarea aparțin în continuare, de obicei, statului sau proprietarului terenului. Mai jos sunt prezentate câteva propuneri pentru posibile proceduri de soluționare a plângerilor.
- **Gestionarea datelor:** informațiile privind ariile protejate, inclusiv categoria, ar trebui raportate Centrului mondial de monitorizare a conservării UNEP, care coordonează baza de date mondială privind ariile protejate și compilează *Lista ONU a ariilor protejate*.
- **Verificare:** IUCN poate oferi consultanță cu privire la atribuire și uneori organizează misiuni individuale de consiliere în țări sau chiar în arii protejate individuale. De asemenea, IUCN are în vedere dezvoltarea unei forme de verificare sau a unui sistem de certificare pentru categoriile de arii protejate, pe bază voluntară, în cazul în care autoritatea de gestionare dorește să verifice dacă obiectivele de gestionare corespund categoriei atribuite.

Un proces de atribuire

Se recomandă ca misiunea să se bazeze pe patru elemente principale:

- Orientări bune pentru guverne și alte autorități responsabile de ariile protejate;
- Un proces convenit pentru atribuire;
- Un sistem de contestare a categoriilor atribuite, care urmează să fie elaborat;
- Un proces de verificare; care ar putea fi pus în aplicare la nivel național (de către un grup de experți, de exemplu) sau solicitat de la un organism independent, cum ar fi IUCN.

Primele trei sunt discutate mai jos: în prezent nu există un sistem de verificare, deși poate fi dezvoltat în timp.

Orientări bune pentru guverne și alte autorități responsabile de ariile protejate

Baza utilizării categoriilor o constituie orientările cuprinse în prezenta publicație. În plus, pot fi disponibile sau pot deveni disponibile orientări mai detaliate referitoare la aspecte specializate, de exemplu cu privire la:

- **Biomii:** de exemplu, păduri (Dudley și Phillips, 2006), arii protejate marine, ape interioare etc;
- **Categorii:** similare cu orientările elaborate pentru categoria V (Phillips, 2002), deja planificate pentru categoria Ib și categoria VI;
- **Regiuni:** similare cu orientările deja elaborate în Europa (EUROPARC și IUCN, 1999) și planificate pentru alte câteva regiuni, fie ca orientări, fie ca studii de caz;
- **Instrumente de selecție:** pentru identificarea categoriei și a tipului de guvernare;
- **Tipuri de guvernare:** există, de asemenea, interes pentru producerea de informații mai detaliate privind ariile protejate private, ariile conservate de comunități și ariile protejate ale populațiilor indigene.

Un proces convenit pentru repartizare

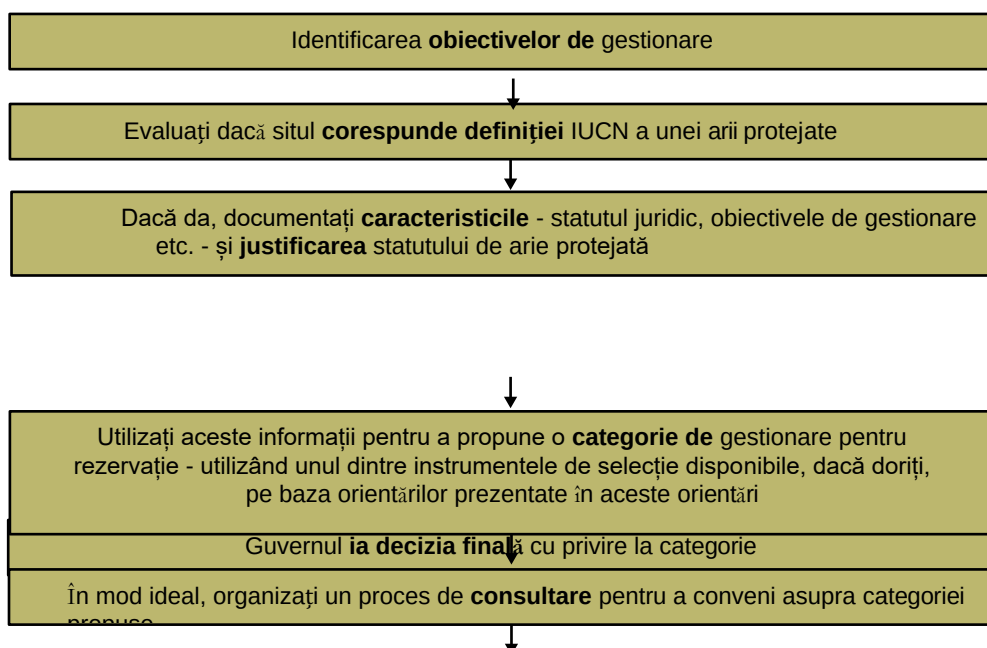
Figura 3 de mai jos prezintă o propunere de proces de atribuire: în mod ideal, acesta ar trebui să implice multe părți interesate, în special atunci când atribuirea unei anumite categorii va avea un impact asupra persoanelor care trăiesc în interiorul sau în apropierea ariei protejate sau asupra altor părți interesate. O opțiune ar fi ca un grup lucru național să revizuiască datele privind ariile protejate și s-a sugerat că un comitet național pentru IUCN ar putea fi un vehicul evident pentru aceasta. Măsura în care părțile interesate sunt implicate în aceste decizii aparține în cele din urmă guvernelor, iar IUCN nu poate decât să consilieze și să încurajeze. Există o serie de instrumente pentru a identifica cea mai bună categorie pentru un anumit sit. Uneori, întrebările referă la o serie întreagă de situri similare: de exemplu, în cazul în care un departament forestier încearcă să decidă care dintre rezervele sale forestiere ar trebui să fie recunoscute ca arii protejate; sau în cazul în care ariile protejate private încearcă să obțină recunoașterea ca arii protejate în cadrul sistemelor naționale; sau în cazul în care comunitățile sunt interesate să își transforme zonele de control al pescuitului în arii protejate.

Raportare

Odată ce o categorie este atribuită, guvernele sunt invitate să raporteze acest lucru Centrului mondial de monitorizare a conservării UNEP, astfel încât informațiile să poată fi incluse în baza de date mondială privind ariile protejate (WDPA) și în *lista ONU a ariilor protejate*. Raportarea este voluntară, dar este solicitată de o serie de rezoluții și politici ale Organizației Națiunilor Unite, cel mai recent în *Programul de lucru al CDB privind ariile protejate*.

Aceasta implică faptul că există așteptări ca guvernele să raporteze informații în mod regulat și precis, urmând modelul furnizat de UNEP-WCMC. De asemenea, UNEP-WCMC are obligația de a se asigura că informațiile sunt transferate corect și rapid în baza de date.

Figura 3. Procesul de atribuire a categoriilor de arii protejate

Consolidarea atribuirii categoriilor

Atribuirea categoriilor a fost în mod tradițional responsabilitatea guvernelor și s-a presupus că acestea și alții nu vor atribui în mod deliberat o categorie incorectă și că guvernele au capacitatea de a atribui corect categoriile. În ultimii câțiva ani, această relație a fost supusă unei examinări și unor întrebări din ce în ce mai intense, în special din partea unor grupuri industriale care sunt îngrijorate de cantitatea tot mai mare de pământ și apă "blocată" de alte forme de dezvoltare, dar și din partea comunităților locale, îngrijorate de pierderea drepturilor și a accesului. Unele guverne au solicitat, de asemenea, clarificări cu privire la atribuirea categoriei corecte unei anumite arii protejate, în special atunci când nivelurile de finanțare pentru ariile protejate au fost stabilite pe baza desemnării categoriei. S-a sugerat că un fel de procedură de soluționare a plângerilor sau de proces de verificare ar putea fi util pentru a oferi o garanție independentă că: (1) zona este cu adevărat o arie protejată; și (2) categoria corectă a fost atribuită. În cele din urmă, alegerea categoriei aparține fiecărui guvern, iar IUCN nu are dreptul sau nu dorește să impună decizii care ar trebui să fie luate la nivel național. Cu toate acestea, a existat un sprijin puternic pentru ca IUCN să ofere un cadru pentru ca guvernele și alții să consolideze și, dacă este necesar, să pună sub semnul întrebării atribuirea categoriei.

O opțiune este ca IUCN, sau o terță parte, să stabilească un proces de certificare sau de verificare menit să verifice atribuirea categoriilor - aceste aspecte sunt examinate mai detaliat în secțiunea privind eficacitatea gestionării, în principal în ceea ce privește cazurile particulare în care verificarea standardelor poate fi utilă proprietarilor gestionarilor ariilor protejate.

O altă problemă se referă la posibilitatea ca părțile interesate externe să conteste atribuirea unei categorii. Din nou, este de sperat ca astfel de cazuri să rămână rare, dar devine clar că trebuie să existe un sistem de abordare a acestui aspect în cadrul IUCN și al CMAP. IUCN WCPA intenționează să coopereze cu partenerii, inclusiv cu UNEP-WCMC, pentru a investiga opțiunile practice de punere în aplicare a unui anumit tip de procedură de reclamație în viitorul apropiat.

Un astfel de proces poate fi doar simbolic: guvernele au dreptul final de a spune cum este gestionată o arie protejată și cum este clasificată. Dar evaluările independente de acest tip s-au dovedit a avea o valoare politică importantă în situații similare, cum ar fi *Lista Ramsar Montreux* și Mecanismul de monitorizare reactivă din cadrul Convenției privind patrimoniul mondial.

IUCN recunoaște necesitatea de a ajuta guvernele și alte instituții să își sporească capacitatea în ceea ce privește înțelegerea și aplicarea categoriilor. În paralel cu lansarea noilor orientări privind categoriile, IUCN dezvoltă un proiect major privind consolidarea capacităților de aplicare a acestora.

În această versiune 2013 a categoriilor IUCN, am inclus rezultatul acestui proiect privind consolidarea capacităților - *Ghidul de bune practici al IUCN WCPA privind recunoașterea ariilor protejate și atribuirea categoriilor de gestionare și Tipuri de guvernare*. Aceste orientări pot fi găsite după pagina 86 din prezentul text.

5. Utilizarea categoriilor

Categoriile au fost concepute inițial ca o modalitate de clasificare și înregistrare a ariilor protejate - deja o uriașă sarcină. Treptat, noi utilizări au fost inclusiv, în special, un rol în planificarea sistemelor de arii protejate și în dezvoltarea unei politici coerente de conservare: după o reticență inițială, chiar membrii IUCN au aprobat această abordare prin recomandarea ca guvernele să interzică mineritul în ariile protejate din categoriile I-IV.

Utilizarea categoriilor de arii protejate IUCN ca instrument de planificare a conservării

Din punct de vedere istoric, categoriile de gestionare a ariilor protejate au fost utilizate de agențiile de gestionare pentru a clasifica, cu diferite grade de acuratețe, scopul unei anumite arii protejate, odată ce acesta a fost determinat prin planificarea conservării. IUCN recomandă ca categoriile de gestionare a ariilor protejate să fie utilizate, de asemenea, pentru a ajuta la proiectarea sistemelor de arii protejate cu diferite scopuri de gestionare (și tipuri de guvernanta) pentru a răspunde nevoilor biodiversității în peisaj sau peisaj marin. Pe măsură ce guvernele sunt chemate să identifice și să completeze lacunele din sistemele lor de arii protejate, planificatorii ar trebui să aplice întreaga gamă de categorii de gestionare a ariilor protejate atunci când identifică, desemnează și lansează gestionarea noilor arii protejate.

Context

Pe măsură ce utilizarea și consumul uman domină o mare parte din peisajele terestre și marine ale lumii, există o nevoie tot mai mare de a privi ariile protejate ca o *gamă* de practici de gestionare, mai degrabă ca locuri izolate, închise și restricționate. O abordare "unică" a gestionării biodiversității în ariile protejate nu numai că va crea conflicte cu alte nevoi ale societății, dar va limita opțiunile de gestionare pentru conservatori și suprafața de uscat și de mare disponibilă pentru protecția biodiversității. Diversitatea categoriilor de arii protejate poate fi utilizată pentru a aborda o necesitate ecologică a unei specii sau a unui ecosistem și pentru a echilibra această necesitate cu nevoile societății.

În conformitate cu acordurile CDB, guvernele s-au angajat să completeze sistemele de arii protejate reprezentative din punct de vedere ecologic, iar acest proces începe, de obicei, prin identificarea **lacunelor** sistemului actual - de obicei prin intermediul unei lacune ecologice analiză. În contextul conservării, analiza lacunelor este o metodă **identificare a biodiversității (de exemplu, specii, ecosisteme și procese ecologice) care nu este conservată în mod adecvat în cadrul unui sistem de arii protejate** sau prin alte măsuri de conservare eficiente și pe termen lung. Analizele lacunelor ecologice bine concepute identifică trei tipuri de lacune într-un sistem de arii protejate (Dudley și Parrish, 2006):

- **Lacune de reprezentare:** acoperire inexistentă sau insuficientă a unei specii sau a unui ecosistem de către o arie protejată;
- **Lacune ecologice:** sistemul de arii protejate nu reușește să capteze locuri sau fenomene care sunt esențiale pentru conservarea unei specii sau a unui ecosistem în timpul ciclului său de viață;
- **Lacune de gestionare:** ariile protejate acoperă geografic elementele de biodiversitate, dar nu reușesc să le protejeze din cauza gestionării insuficiente sau inadecvate.

Atunci când sunt identificate lacunele și sunt puse în aplicare acțiunile rezultate - cum ar fi propunerea de noi arii protejate și revizuirile a categoriilor de gestionare pentru ariile protejate existente - ar trebui luată în considerare întreaga gamă de categorii.

Atunci când se analizează categoriile de arii protejate *existente* pentru a determina tipul de protecție care va conserva cel mai bine biodiversitatea din aria protejată respectivă, nu există o ierarhie care să sugereze, de exemplu, că o arie protejată de categoria I este invariabil mai bună decât una de categoria II, III sau IV. Pe de altă parte, categoriile nu sunt pur și simplu interschimbabile. Categoriile singurul principiu care ar trebui să se aplice la atribuirea categoriilor este adecvarea scopului de gestionare atribuit unei arii protejate în cadrul sistemului în **raport cu nevoile ecologice ale speciei sau ecosistemului și cu amenințările la adresa acestora** în contextul întregului peisaj natural sau marin în care se găsește biodiversitatea respectivă.

Obiectivele ariei protejate trebuie, de asemenea, luate în considerare în momentul revizuirii și atribuirii unei categorii de gestionare. În unele cazuri, poate fi mai bine să se mărească strictețea protecției din cauza declinului stării ecologice sau de conservare a unei specii sau a unui ecosistem în cadrul ariei protejate sau în întreaga sa distribuție - de exemplu, o parte sau întreaga un protejat din categoria V ar putea fi redistribuit în categoria Ib. În altele, ar putea fi de fapt mai strategic să se transfere pentru a permite o mai mare flexibilitate în ceea ce privește utilizarea durabilă (de exemplu, de la o arie protejată de categoria II la una de categoria VI).

Creșterea rigurozității protecției va fi, de obicei, un răspuns la un declin continuu al biodiversității în cadrul unei arii protejate existente. Când ar putea resursele naturale managerii aleg o abordare mai puțin strictă a ariilor protejate în locul uneia mai restrânsă? Exemplele includ:

- Atunci când viabilitatea populației unei specii sau integritatea ecosistemului s-a îmbunătățit în întreaga sa distribuție și nu mai necesită o utilizare umană redusă și o protecție intensă.
- Atunci când este puțin probabil ca potențialele utilizări umane într-o categorie inferioară de arie protejată să afecteze sănătatea speciei sau a ecosistemului.
- Atunci când schimbarea categoriei crește dimensiunea ariei protejate în beneficiul speciilor și ecosistemelor țintă. De exemplu, în ceea ce privește protecția râurilor și a apelor dulci, poate fi mai eficient să se gestioneze mai mult dintr-un bazin hidrografic pentru funcția ecosistemului cu o protecție mai puțin restrictivă decât să se protejeze cursul principal al râului în categoria I sau II, în funcție de amenințările prioritare la adresa obiectivului biologic.
- Atunci când biodiversitatea a devenit adaptată la sistemele de gestionare culturală și absența acestor intervenții pune acum presiune asupra supraviețuirii sau viabilității speciilor.

Câteva considerații pentru atribuirea categoriilor de gestionare a ariilor protejate în planificarea sistemului de arii protejate

Nu există reguli stricte privind alegerea unei anumite categorii pentru o anumită arie protejată. Cu toate acestea, abordarea prioritară ar trebui să fie recunoașterea faptului că nu toate ariile protejate vor fi gestionate în același mod și că alegerea abordării de gestionare trebuie să se facă prin cântărirea diferitelor oportunități și presiuni legate de arie.

Unele principii generale sunt prezentate mai jos.

- **Începeți cu nevoile ecologice ale speciilor și ecosistemelor.** Opțiunile de gestionare ar trebui să fie determinate în primul rând de caracteristicile ecologice și istoricul de viață al speciilor și ecosistemelor. De exemplu, diferite specii au reacții diferite la perturbări și, în general, cele mai sensibile specii pot necesita o protecție mai puternică în cadrul abordărilor de gestionare mai restrictive.
- **Luați în considerare amenințările la adresa speciilor sau a valorilor ecosistemului.** Unele amenințări se pretează la o anumită abordare de gestionare. De exemplu, braconajul în ariile protejate marine poate fi abordat cel mai bine prin permiterea accesului comunităților locale de pescari la un nivel convenit de captură (de ex. arie protejată de categoria V sau VI), încurajându-i astfel să contribuie la controlul braconajului de către străini.
- **Luați în considerare obiectivele ariei protejate, desemnările internaționale existente și propuse și modul în care acestea contribuie la eforturile de conservare a biodiversității la nivel de peisaj, de țară și la nivel mondial.** Fiecare arie protejată existentă ar trebui să fi fost înființată pentru scopuri specifice scopuri. Cu toate acestea, atunci când abordarea planificării este extinsă pentru a lua în considerare nivelul peisajului și al țării, aceasta poate să fie necesară reconsiderarea scopurilor și obiectivelor inițiale. Desemnările internaționale precum Convenția patrimoniului mondial și Convenția Ramsar sunt utile în identificarea celei mai bune abordări pentru gestionarea unui sit.
- **Luați în considerare elaborarea și punerea în aplicare a unui proces de atribuire/revizuire a categoriilor de gestionare într-o țară.** O agenție națională pentru arii protejate ar trebui să dezvolte un proces oficial de revizuire și atribuire a categoriilor de gestionare. De exemplu, ca urmare a unei evaluări a lacunelor ecologice, agenția pentru arii protejate din Panama a revizuit categoriile de gestionare ale tuturor ariilor protejate din țară.
- **Nicio pierdere a caracterului natural, a funcției ecosistemului sau a viabilității speciilor.** Opțiunea de gestionare aleasă nu ar trebui, în majoritatea cazurilor, să ducă la o pierdere a naturalității actuale în cadrul ariei protejate (de exemplu, IUCN nu ar propune, în mod normal, o arie protejată de categoria V sau VI într-un sit mai mult sau mai puțin natural), deși pot exista excepții.
- **Luați în considerare peisajul și peisajul marin la atribuirea categoriilor.** Alegerea categoriei ar trebui să reflecte contribuția ariei protejate la mozaicul general al conservării

mai degrabă decât doar valorile sitului individual, adică obiectivele de gestionare pentru un anumit sit nu ar trebui să fie selectate în mod izolat. De exemplu, un lac interior ar putea fi important nu numai pentru populațiile rezidente, ci și ca loc de popas pentru păsările migratoare. În mod similar, recomandăm ca planificatorii de mediu să dezvolte un portofoliu diversificat de zone gestionate din toate categoriile IUCN pentru un anumit element de biodiversitate.

- **Părțile interesate sunt importante.** Opțiunile de gestionare ar trebui să ia în considerare nevoile, capacitățile și dorințele comunităților locale și, în general, ar trebui să fie selectate după discuții cu părțile interesate - obiectivele de gestionare care sunt susținute de comunitățile locale au mai multe șanse de reușită decât cele care sunt nepopulare sau care se opun.
- **Luați în considerare eficacitatea gestionării atunci când atribuiți categorii de arii protejate.** Managerii ar trebui să ia în considerare, de asemenea, eficacitatea actuală și probabilă a gestionării unei anumite zone atunci când recomandă scopul gestionării (categorii de arii protejate). Gestionarea inefficientă sau inexistentă a unei arii protejate de categoria I sau II (sindromul parcului de hârtie) poate avea un impact mai mic asupra conservării decât o arie protejată eficientă de categoria V sau VI, chiar dacă normele de gestionare din aceasta din urmă sunt mai puțin stricte.
- **Categoriile de gestionare mai restrictive nu sunt întotdeauna mai bune.** Oamenii de știință din domeniul conservării presupun adesea că categoriile I-IV reprezintă o conservare mai eficientă decât categoriile V-VI în desemnarea ariilor protejate. Acest lucru nu este întotdeauna adevărat; de exemplu, abordările mai puțin restrictive care acoperă zone mai mari pot fi uneori mai eficiente.
- **Utilizați categoriile ca instrument pentru planificarea în interiorul ariei protejate.** În cadrul unei singure arii protejate, pot fi convenite mai multe zone cu obiective de gestionare diferite, dacă acest lucru contribuie la gestionarea generală. Luați în considerare zonele temporare în cadrul ariilor protejate (de exemplu, pentru a permite exploatarea durabilă cu impact redus a produselor forestiere nelemnoase de către comunitățile locale).
- **Luați în considerare beneficiile societale ale diversificării portofoliului de categorii.** Luarea în considerare a unei varietăți de categorii de gestionare a ariilor protejate poate îmbunătăți adesea percepția publică asupra ariilor protejate și crește probabilitatea de succes a acestora - în special dacă oamenii recunosc că nu orice arie protejată înseamnă că resursele terestre, acvatice sau marine sunt "". Utilizarea anumitor categorii poate consolida angajamentul părților interesate pentru conservare și poate extinde opțiunile de desemnare a zonelor protejate (de exemplu, situri sacre pentru religia populației locale care reprezintă, de asemenea, contribuții semnificative la biodiversitate, cum este cazul Parcului Național Tikal, Guatemala).

Planificarea pentru climă schimbare

Încălzirea globală va afecta planificarea ariilor protejate în mai multe moduri. Schimbările climatice vor aduce o creștere temperaturii medii anuale, modificări ale regimului apei și, aproape sigur, o mai mare impredictibilitate. Este posibil să se producă schimbări fundamentale în atributele naturale care determină ecosistemele și habitatele, precum și în distribuția caracteristicilor naturale biotice. Zonele umede se pot usca în unele părți ale lumii, iar în alte părți zonele uscate pot deveni predispuse la inundații. Insulele joase și zonele de coastă vor fi mai vulnerabile la eroziune și la pierderea de terenuri și habitate ca urmare a creșterii nivelului mării și a condițiilor mai furtunoase. Speciile și habitatele aflate la limita arealului lor geografic sunt mai susceptibile de a fi afectate negativ de schimbările climatice globale. Ritmurile sezoniere ale plantelor și animalelor se vor schimba, de asemenea. Multe arii protejate sunt susceptibile de a fi afectate, putând pierde specii și ecosisteme; alte specii pot veni să le ia locul, deși este probabil ca multe dintre speciile mai puțin mobile sau adaptabile să se confrunte cu amenințări sporite de dispariție. Dar, în același timp, ariile protejate vor putea juca un rol în atenuarea schimbărilor climatice, oferind amortizoare împotriva evenimentelor climatice extreme (Stolton et al., 2008) și o rețea de habitate naturale care să ofere căi pentru migrația rapidă și spațiu pentru evoluție și adaptare (Dudley și Stolton, 2003).

Autoritățile și administratorii ariilor protejate încep să optiunile disponibile pentru reducerea impactului pe care schimbările climatice îl vor avea asupra ariilor protejate și pentru maximizarea beneficiilor pe care sistemele de arii protejate bine concepute le pot avea pentru societate în general în atenuarea impactului. În ceea ce privește obiectivele și categoriile de gestionare, acest lucru are o serie de implicații:

- Impactul probabil al schimbărilor climatice ar trebui luat în considerare la proiectarea sistemelor de arii protejate pentru a maximiza oportunitățile oferite de o gamă largă de modalități de gestionare abordări bazate pe o înțelegere a punctelor forte și a punctelor slabe ale diferitelor categorii în fața schimbărilor climatice. Acestea trebuie să fie recunoscute astăzi în planificarea sistemelor de arii protejate și a ariilor protejate individuale, pentru a fi pregătiți pentru schimbările din viitor (ținând cont de faptul că, de multe ori, încă nu știm cu certitudine care vor fi probabil aceste schimbări - astfel încât planificarea trebuie să includă flexibilitate).
- Conectarea ariilor protejate prin coridoare și rețele va deveni și mai esențială pentru a facilita deplasarea speciilor și a crește probabilitatea transferurilor naturale către locuri în care condițiile sunt mai potrivite pentru supraviețuire. Proiectarea unor arii protejate mai mari, cu o gamă mai largă de caracteristici biogeografice, va fi adecvată acolo unde acest lucru este posibil.
- Unele specii se pot confrunta cu dispariția totală dacă nu există locuri în zona de expansiune naturală potențială a acestora

acolo unde regimul climatic este potrivit pentru supraviețuirea lor. Prin urmare, ar putea fi necesar să se elaboreze sisteme de translocare a speciilor în locuri mai adecvate și să se îmbunătățească legăturile dintre eforturile de conservare *in situ* și cele *ex situ*.

- Este probabil ca schimbările climatice să implice o gestionare mai intervenționistă pentru a proteja apariția speciilor și a habitatelor. Acest lucru va ridica semne de întrebare cu privire la atribuirea categoriei și, probabil, o utilizare mai mare a abordărilor de tip categoria IV.
- Schimbarea condițiilor poate implica modificări ale gestionării în cadrul ariilor protejate individuale. În unele cazuri, condițiile mai aspre pot face ca peisajele culturale tradiționale să devină nesustenabile și, de asemenea, să amenințe speciile rămase, necesitând o trecere de la categoria V la, de exemplu, categoria Ib, asociată cu abandonul de către oameni. În alte situații, mediile anterior destul de virgine pot supraviețui doar cu ajutorul intervenției umane, iar o abordare de categoria Ia ar putea trebui să treacă la o abordare de categoria IV. Trebuie remarcat faptul că schimbările de categorie ar trebui să fie un eveniment rar și să facă obiectul unui proces la fel de riguros ca atribuirea inițială.
- Este posibil ca ariile protejate să trebuiască să fie relocalizate (de exemplu, dacă nivelul mării crește) sau să fie create noi arii protejate; în unele cazuri, ariile protejate existente pot deveni irelevante dacă speciile pe care au fost concepute pentru a le proteja nu mai pot supraviețui acolo. Ne-am obișnuit să privim ariile protejate ca pe niște entități fixe care rămân sacrosancte în viitorul previzibil, însă, în condițiile schimbărilor climatice, aceasta ar putea să nu mai fie cea mai eficientă modalitate de punere în aplicare a conservării.
- Ar trebui încurajată cercetarea privind schimbările climatice și ariile protejate. Aceste cercetări ar trebui, de asemenea, să ajute administratorii ariilor protejate să elaboreze răspunsuri adecvate și relevante la schimbările climatice.
- Ori de câte ori este posibil, ar trebui stabilite arii protejate mai mari, cu o gamă mai largă de caracteristici biogeografice, pentru a oferi spațiu pentru schimbări în aria de răspândire și protecție împotriva fenomenelor meteorologice extreme.

Cele mai multe dintre aceste strategii depășesc domeniul de aplicare al ghidului actual. Cu toate acestea, trebuie să acumulăm informații cu privire la meritele relative ale diferitelor categorii și la modul în care acestea pot fi utilizate mai eficient ca element-cheie al strategiilor globale de răspuns la schimbările climatice. Tabelul 5 prezintă o analiză preliminară a punctelor forte, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor pentru categorii din perspectiva schimbărilor climatice.

Tabelul 5. Analiză forță-slăbiciune-oportunitate-amenințare pentru categoriile din cadrul schimbărilor climatice

Categorie	Puncte forte	Slăbiciuni	Oportunități	Amenințări
Categoria Ia	Protecția strictă a unui mediu viran oferă date de referință pentru măsurarea schimbărilor și planificarea răspunsurilor.	Adesea destul de mici, deci cu o capacitate redusă de tamponare.	Tensiunile suplimentare pot necesita o intervenție mai mare din partea conducerii și trecerea, de exemplu, la o abordare de categoria IV.	Lăsarea unei arii protejate complet singură poate să fie o opțiune cu risc ridicat în fața schimbărilor de mediu.
Categoria Ib	În general, se consideră că suprafețele mari de habitat relativ nemodificat sunt cele mai capabile să absoarbă condițiile climatice în schimbare, având posibilitatea de a proteja ecosisteme întregi și procesele asociate.		O șansă de a menține zone foarte mari de habitat nemodificat, cu intervenție umană minimă, pentru a permite adaptarea naturală la schimbările climatice.	
Categoria II			Spațiu care să se concentreze asupra abordărilor ecosistemice, gestionarea activă fiind deja în vigoare pentru a facilita acest lucru.	
Categoria III	De obicei, site-uri iconice cu un grad ridicat de angajamentul față de protecția continuă.	Adesea prea mici pentru a absorbi impactul schimbărilor climatice.	Pot oferi "insule" de protecție în peisaje puternic alterate.	Multe arii protejate din categoriile II și III supraviețuiesc datorită veniturilor din turism, care pot fi amenințate de creșterea prețurilor la combustibil și de campaniile împotriva zborurilor de vacanță.
Categoria IV	Intervențiile de gestionare pentru menținerea habitatelor și speciilor țintă pot fi deja incluse în planurile de amplasament.	De obicei, fragmente de habitat, susceptibile de a avea o rezistență relativ scăzută la schimbările climatice.	Managementul uman este deja în vigoare, astfel încât acestea oferă un laborator util pentru testarea modificărilor în management.	Pierderea condițiilor necesare pentru specia protejată.
Categoria V	Strategii de gestionare pe termen lung în vigoare.	O parte a habitatului a fost deja modificată și poate slăbită (de exemplu, de prezența speciilor invazive).	Cooperarea cu comunitățile locale pentru a dezvolta strategii de gestionare adaptivă în peisaje culturale și peisaje marine.	abandonarea terenurilor din cauza schimbării condițiilor și, prin urmare, pierderea sistemelor culturale de care depinde biodiversitatea. Presiune suplimentară asupra resurselor din cauza condițiilor mai aspre.
Categoria VI	Angajamentul uman față de protecția pe termen lung.		Cooperarea cu comunitățile locale în vederea elaborării unor strategii de gestionare adaptivă pentru gestionarea durabilă.	Schimbarea climei face ca sistemele de gestionare durabile de până acum să fie mai puțin viabile.
Toate categoriile	Menținerea ecosistemelor sănătoase, care sunt considerate a fi cele mai bine adaptate pentru a face față impactului schimbărilor climatice. Menținerea potențialului adaptiv și a băncilor de gene <i>in-situ</i> .	Fixate într-un singur loc și, prin urmare, sensibile la schimbările climatice.	Schimbarea strategiilor de gestionare ca răspuns la schimbare, pe baza experienței dobândite în alte categorii și în gestionarea durabilă în afara ariilor protejate.	Schimbările climatice fac ca situl să devină nepotrivit pentru speciile și habitatele vizate.

Utilizarea categoriilor de arii protejate IUCN ca instrument pentru politica de conservare

Deși categoriile nu au fost concepute inițial ca instrumente de politică, în practică ele au fost frecvent utilizate ca atare, atât de către IUCN, cât și, mult mai frecvent, de către guverne și alte instituții. Cei care utilizează categoriile trebuie să fie conștienți de această realitate și să țină cont de ea în aplicarea lor. Există șase tipuri generale de utilizare a politicilor, cu diferite grade de statut oficial:

- **Politica descriptivă internațională:** când categoriile sunt adoptate oficial pentru înregistrare - unul dintre obiectivele inițiale ale sistemului de categorii. Categoriile au fost adoptate de sistemul ONU, de exemplu în *Lista ONU a ariilor protejate*⁸ și în *Programul de lucru al CDB privind ariile protejate* și în Baza de date mondială privind ariile protejate. La nivel internațional, a existat, de asemenea, o utilizare limitată a sistemului de categorii în cadrul instituțiilor și acordurilor globale, cum ar fi Forumul interguvernamental privind pădurile, Evaluarea resurselor forestiere a ONU și, de asemenea, în contextul rezervelor biosferei.
- **Politica prescriptivă internațională:** mai controversat, categoriile au fost utilizate într-un mod limitat pentru a sugera o politică internațională, inclusiv controale asupra anumitor intervenții de gestionare în cadrul ariilor protejate. Cea mai importantă a fost elaborarea unei "poziții de neacceptare a IUCN privind mineritul în categoriile I-IV". Această recomandare (numărul 2.82) a fost adoptată de Congresul mondial pentru conservare al IUCN de la Amman din 2000. Acesta a recomandat, *printre altele*, "*membrilor IUCN să interzică prin lege orice explorare și extracție de resurse minerale în ariile protejate care corespund categoriilor I-IV de gestionare a ariilor protejate IUCN*". Această recomandare a jucat un rol important în adoptarea de către Shell și ICMM a unui angajament de "interdicție" în siturile naturale din patrimoniul mondial. Aceasta a reprezentat o nouă aplicare a sistemului de categorii IUCN, prin faptul că a legat restricțiile privind utilizarea resurselor de sistemul în sine, dar a ridicat și întrebări importante cu privire la sistemului în aceste scopuri.
- **Politica regională:** două convenții și acorduri regionale au aplicat categoriile IUCN (Dillon, 2004). Acestea sunt Strategia și Planul de acțiune ale Rețelei Circumpolare a Ariilor Protejate (CPAN) privind conservarea florei și faunei arctice (CAFF) din 1996 și Convenția africană revizuită privind conservarea naturii și a resurselor naturale din 2003. În cazul Convenției africane, categoriile IUCN au avut o influență puternică asupra dezvoltării a Convenției revizuite și a oferit un cadru

pentru o serie de secțiuni, fiind inițial aprobată de un grup de lucru interinstituțional și apoi prezentată unui număr de experți guvernamentali africani, care au adaptat textul la contextul african. Articolul V din convenție definește o arie protejată ca fiind orice arie protejată desemnată și gestionată în principal pentru o serie de scopuri, iar apoi detaliază aceste scopuri făcând trimitere la cele șase categorii ale IUCN. Un alt exemplu de aplicare la nivel regional există în Europa, unde a fost pregătită o publicație a Federației CMAP/EUROPARC privind *interpretarea și aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate în Europa*, pentru a oferi orientări pentru contextul european.

- **Politica descriptivă națională:** o serie de țări au depus eforturi conștiente pentru a-și alinia clasificarea ariilor protejate existente la sistemul IUCN, fie prin modificarea categoriilor pentru a se potrivi direct sistemului, fie prin convenirea unor echivalenți, astfel încât comparațiile încrucișate să fie ușoare. Deși utilizarea categoriilor este voluntară, majoritatea țărilor aplică în prezent categoriile la unele, dacă nu la toate ariile lor protejate. Începând cu 1994, aproximativ 10% din legislația națională privind ariile protejate a utilizat categoriile IUCN. Aceasta include legislația din Australia, Brazilia, Bulgaria, Cambodgia, Cuba, Georgia, Ungaria, Kuweit, Mexic, Niger, Slovenia, Uruguay și Vietnam.
- **Politica națională prescriptivă:** un subset mai restrâns de țări au legat în mod explicit politicile de categorii, inclusiv nivelul de finanțare (de exemplu, Austria) sau politicile privind stabilirea în ariile protejate. Într-o serie de cazuri, țările au elaborat semnificația categoriilor în contextul național, păstrând cadrul inițial, dar furnizând detalii de politică - cum este cazul în Madagascar.
- **Politica ONG-urilor:** utilizarea de către ONG-uri este mai puțin oficială, dar totuși semnificativă. De exemplu, mai multe ONG-uri au în vigoare a "contabilizat" doar categoriile I-IV ca arii protejate, influențând astfel multe planuri ecoregionale sau bioregionale. ONG-urile au utilizat, de asemenea, categoriile IUCN în scopuri de advocacy, de exemplu pentru a face lobby în favoarea anumitor abordări de gestionare în ariile protejate.

Lecții învățate din aplicarea sistemului de categorii în politică

Experiența de până acum a oferit câteva lecții generale cu privire la utilizarea categoriilor ca politică:

- Categoriile au un potențial semnificativ de a influența politica și legislația privind ariile protejate la toate nivelurile, iar nivelul de aplicare a accelerat considerabil de la publicarea orientărilor din 1994;
- Se anticipează că importanța relativă a sistemului de categorii în influențarea deciziilor politice va crește, în special la nivel național, pe măsură ce CBD

8 Categoriile din 1994 au fost utilizate ca bază pentru compilarea versiunilor din 1997 și 2003 ale *Listei ONU*.

Programul de lucru privind ariile protejate este aplicat mai larg și mai eficient;

- Avantajele includerii sistemului de categorii în deciziile la nivel politic sunt că îi conferă sistemului greutate și credibilitate suplimentare și poate spori gradul de conștientizare și înțelegere a valorilor ariilor protejate;
- Cea mai eficientă utilizare a sistemului de categorii în deciziile la nivel politic a fost atunci când sistemul a fost aplicat într-un mod flexibil, ca răspuns la circumstanțe naționale sau regionale unice;
- Aplicarea sistemului de categorii oferă, de asemenea, recunoaștere în ceea ce privește standardele internaționale.

Cu toate acestea, există o serie de constrângeri în ceea ce privește aplicarea eficientă a sistemului de categorii în deciziile politice. Acestea includ:

- Validitatea și acuratețea procesului utilizat pentru atribuirea ariilor protejate categoriilor IUCN, în special categoriilor I-IV, a fost contestată, în special în ceea ce privește recomandarea de politică "nu" privind mineritul în categoriile I-IV ale IUCN și sugerând că utilizarea în politică implică o mai mare rigoare în aplicare decât a fost cazul în trecut;
- Lipsa de conștientizare și/sau înțelegere a sistemului de categorii IUCN;
- Precizia variabilă a datelor privind ariile protejate din baza de date mondială privind ariile protejate și din lista ONU a ariilor protejate;
- Lipsa de înțelegere și conștientizare a modului în care sistemul de categorii poate fi aplicat la nivel național și, de asemenea, în anumite biome.

Rezultă că eforturile viitoare de a utiliza categoriile în deciziile politice trebuie să se bazeze pe o înțelegere mai riguroasă și pe o aplicare obiectivă a acestor categorii.

6. Aplicații specializate

Ariile protejate cuprind o gamă foarte largă de biomi, modele de proprietate și motivații - toate acestea au un impact asupra modului în care sunt stabilite obiectivele de gestionare și, prin urmare, asupra categoriilor ulterioare care sunt aplicate. Această secțiune analizează mai în detaliu câteva cazuri particulare care au provocat confuzie în trecut: pădurile, ariile protejate marine și de apă dulce, siturile naturale sacre și rolul restaurării în protecție.

Pădure protejată arii protejate

Au existat confuzii cu privire la ariile protejate forestiere și, în special, cu privire la ceea ce "contează" ca arie protejată în biomiul forestier, în special atunci când astfel de informații sunt încorporate în colectarea mai largă de date privind resursele forestiere. Următoarele orientări (bazate pe Dudley și Phillips, 2006) abordează o serie de aspecte, inclusiv:

- Definiția unei păduri în contextul ariilor forestiere protejate;
- Aplicarea sistemului de categorii IUCN la păduri;
- Calcularea întinderii ariilor protejate forestiere;
- Care sunt zonele care nu se încadrează în definiția IUCN a unei arii forestiere protejate?
- Distanța coridoarelor biologice, a treptelor și a zonelor tampon în interior.

Definiția unei păduri în contextul ariilor forestiere protejate

Definiția se bazează pe cea a UNECE/FAO și adaugă interpretarea IUCN după cum urmează:

Definiția UNECE/FAO a pădurii

Pădure: Teren cu o acoperire a coronamentului de arbori (sau un nivel echivalent de populare) de peste 10 % și o suprafață de peste 0,5 ha.

Copacii ar trebui să poată atinge o înălțime minimă de 5 m la maturitate *in situ*. O pădure poate fi alcătuită fie din formațiuni forestiere închise, în care arbori de diferite etaje și subarboare acoperă o mare parte din sol, fie din formațiuni forestiere deschise, cu un strat de vegetație continuu, în care coronamentul arborilor depășește 10 %. Arboretele naturale tinere și toate plantațiile înființate în scopuri forestiere care nu au atins încă o densitate a coronamentului de 10 % sau o înălțime a arborilor de 5 m sunt incluse în categoria pădurilor, la fel ca și zonele care fac în mod normal parte din suprafața forestieră și care sunt temporar nepopulate ca urmare a intervenției umane sau a unor cauze naturale, dar care se așteaptă să revină la pădure.

Include: Pepinierele forestiere și livezile de semințe care fac parte integrantă din pădure; drumurile forestiere, suprafețele defrișate, semafoarele și alte zone deschise mici; pădurile din parcurile naționale, rezervațiile naturale și alte arii protejate, precum și cele care prezintă un interes științific, istoric, cultural sau spiritual deosebit; parazăpezi și perdele de protecție formate din arbori cu o suprafață mai mare de 0,5 ha și o lățime mai mare de 20 m; plantații utilizate în principal în scopuri forestiere, inclusiv plantații de lemn de cauciuc și arborete de stejar de plută.

Exclude: Terenuri utilizate predominant pentru practici agricole.

Alte terenuri împădurite: Teren fie cu o acoperire a coroanei (sau un nivel echivalent de înmulțire) de 5-10 % din arbori capabili să atingă o înălțime de 5 m la maturitate *in situ*; fie cu o acoperire a coroanei (sau un nivel echivalent de înmulțire) de peste 10 % din arbori care nu pot atinge o înălțime de 5 m la maturitate *in situ* (de exemplu, arbori pitici sau piperniciți); fie cu o acoperire de arbuști sau tufișuri de peste 10 %.

Orientări politice: Definiția UNECE/FAO ar trebui să fie utilizată în legătură cu pădurile din ariile protejate, cu următoarele rezerve:

- Pădurile de plantație al căror obiectiv principal de gestionare este lemnul rotund industrial, guma/rezina sau fructele *nu* trebuie luate în considerare;
- Terenurile readuse la starea de pădure naturală trebuie luate în considerare dacă obiectivul principal de gestionare este menținerea și protejarea biodiversității și a valorilor culturale asociate;
- "Pădurile culturale" ar trebui incluse, *dacă* sunt protejate în principal pentru biodiversitatea lor și pentru valorile culturale asociate.

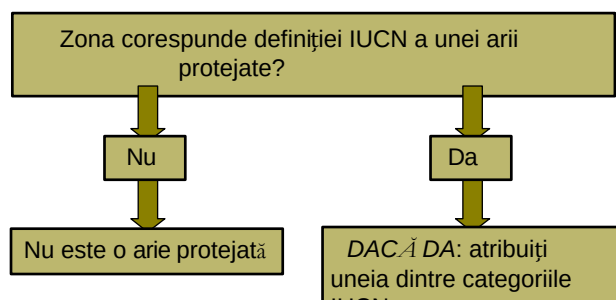
Aplicarea sistemului de categorii IUCN la păduri

O mare parte din potențiala confuzie cu privire la ceea ce este sau nu este o arie protejată poate fi evitată dacă se subliniază natura ierarhică a definiției, iar sistemul este aplicat secvențial. Pe scurt, categoriile trebuie aplicate zonelor forestiere protejate numai dacă zona în cauză este deja îndeplinește definiția unei arii protejate. Chiar și după o arie protejată a fost identificată corect, sunt posibile greșeli în ceea ce privește încadrarea acesteia în categoria respectivă. Apar două întrebări:

- **Cât din suprafața unei arii protejate trebuie să fie împădurită pentru a fi considerată arie protejată forestieră?** Unele păduri importante din cadrul ariilor protejate pot, de fapt, un habitat minoritar, cum ar fi pădurile reliefe, pădurile riverane și mangrovele. Acest lucru creează probleme de interpretare și de disponibilitate a datelor. Ar trebui statisticienii forestieri să diferențieze fracțiunile de arii protejate care conțin păduri?
- **Toată pădurea dintr-o zonă protejată este automat o arie protejată forestieră?** Unele arii protejate, în special categoriile V și VI, pot conține suprafețe de arbori care nu sunt păduri protejate, cum ar fi plantațiile exotice din multe zone protejate de categoria V din Europa. **Ac acestea nu corespund definiției unei păduri propuse pentru a fi utilizate în ariile protejate descrise mai sus**, dar în prezent sunt uneori înregistrate ca fiind "protejate" - și astfel pot apărea în statisticile oficiale ca "arii protejate forestiere".

Este important să se urmeze o procedură standardizată pentru a determina întinderea ariilor protejate forestiere, care să ofere date semnificative și exacte. Calculul ar trebui să urmeze secvența prezentată mai jos. Ariile protejate forestiere pot fi calculate ca un subset lipsit de ambiguitate al statisticilor naționale privind ariile protejate, capturând informații privind toate pădurile protejate, dar eliminând plantațiile din categoriile mai puțin strict protejate.

Orientarea și interpretarea politicilor: procesul de atribuire ar trebui, prin urmare, să *înceapă* cu definiția IUCN a unei arii protejate și apoi să fie *rafinat* prin trimitere la categoriile IUCN:

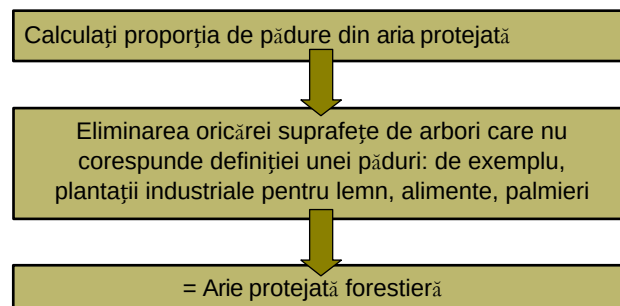

Prin urmare, *orice arie care pare să se încadreze într-una dintre categorii pe baza unei analize a practicilor sale de gestionare, dar care nu corespunde definiției generale a unei arii protejate, nu ar trebui să fie considerată arie protejată în sensul definiției IUCN.*

Calcularea întinderii ariilor protejate forestiere

Atunci când sunt necesare statistici care se referă în mod specific la păduri, este necesar să se identifice acea parte a ariilor protejate care conține păduri. Acest lucru va fi rareori simplu: multe arii protejate conțin unele păduri, chiar și "ariile protejate forestiere" nu sunt adesea în întregime păduri și, în plus, calculul trebuie uneori să ia în considerare pădurile din cadrul protecției peisajului la scară mai largă care nu îndeplinesc criteriile de identificare enumerate mai sus.

Orientarea politică: calcularea ariei protejate forestiere include următorii pași:

Care sunt zonele care nu se încadrează în definiția IUCN a unei arii forestiere protejate?

Există multe utilizări ale pădurilor - unele cu valori sociale și ecologice sau biologice ridicate - care nu se încadrează în definiția IUCN.

Orientări politice: următoarele *nu* sunt automat arii protejate forestiere:

- Păduri gestionate pentru protecția resurselor, altele decât biodiversitatea - de exemplu, păduri puse deoparte pentru protecția bazinelor hidrografice sau protecția apei potabile, controlul avalanșelor, bariere împotriva incendiilor, bariere împotriva vântului și controlul eroziunii;
- Păduri gestionate în principal ca o resursă comunitară - de exemplu, păduri gestionate pentru produse forestiere nelemnoase, lemn de foc și furaje, în scopuri recreative sau religioase;
- Pădurile gestionate ca o resursă strategică - de exemplu, ca sursă de rezervă de lemn în perioade de conflict;
- Păduri cu obiective primare de gestionare neclare, în urma cărora protecția biodiversității este considerată o prioritate egală sau mai mică, alături de alte utilizări;
- Păduri lăsate deoparte accidental - de exemplu, păduri în zona centrală sau pe acostamentul autostrăzilor, păduri menținute din motive militare sau de securitate.

Câteva exemple sunt prezentate în tabelul 6.

Tabelul 6. Exemple de arii forestiere protejate, precum și de păduri bine conservate care nu sunt arii forestiere protejate

Tip de pădure	Exemplu	Note
Exemple de arii protejate forestiere		
Arie protejată de categoria IUCN Ia	Rezervația naturală Wolong, Sichuan, China	O protejată strict, înființată în principal pentru a proteja panda gigant, inclusiv un centru de reproducere în captivitate.
Arie protejată de categoria a II-a IUCN	Parcul Național Huerquehue, Chile	Acest parc național este protejat în întregime (există unele proprietăți în interiorul său, dar excluse din aria protejată, care sunt utilizate pentru ecoturism). A fost înființat în principal pentru conservarea pădurilor unice de <i>Araucaria</i> (puzzle de maimuță).
Categoria IUCN III	Zona de utilizare multiplă Monterrico, Guatemala	Aceasta este o zonă de coastă cu cel mai mare bloc de mangrove rămas în țară, plus plaje de țestoase și mai multe comunități marine. Mangrovele sunt gestionate pentru protecție și pescuit artizanal.
Categoria IUCN IV	Rezervația faunistică Dja, Camerun	În sud-estul Camerunului, în Bazinul Congo. Multe persoane trăiesc în interiorul și în jurul ariei protejate, inclusiv triburi de <i>baka</i> (pigmei). Este necesară o gestionare activă pentru a controla comerțul cu carne de animale sălbatice și pentru a contribui la refacerea zonelor de pădure.
IUCN categoria V	Muntele Sugarloaf, Parcul Național Brecon Beacons, Marea Britanie	Pădurile de pe versantul muntelui sunt deținute și gestionate ca arie protejată de National Trust, un mare ONG britanic, deși pășunatul limitat al oilor este permis în cadrul ariei protejate a pădurii. Dealurile înconjurătoare sunt folosite pentru pășunatul oilor.
Categoria IUCN VI	Rezervația antropologică Talamanca Cabécar, Costa Rica	În această arie protejată este permisă o anumită utilizare a pădurii, în special de către populațiile indigene, însă cea mai mare parte a acesteia rămâne sub protecție strictă.
Exemple de păduri care nu sunt arii protejate		
Pădure în categoria IUCN V	Plantație forestieră în Parcul Național Snowdonia, Țara Galilor, Regatul Unit	Deși plantația se află în zona protejată de categoria V, aceasta este o plantație de lemn din specii exotice, în întregime comercială, deținută de stat și, ca atare, nu constituie o arie protejată forestieră.
Pădure gestionată pentru controlul mediului	Bazinul hidrografic Brisbane, Queensland, Australia	Unele părți ale bazinului hidrografic din jurul orașului Brisbane sunt ferite de exploatare forestieră și alte perturbări, pentru a menține alimentarea cu apă a orașului. Pădurea este strict conservată, dar nu ca zonă protejată, deoarece nu există un scop special de protecție a biodiversității, deși există și arii protejate care fac parte din bazinul hidrografic.
Pădure gestionată de comunitate	Comunitatea locală din Kribi, sud-vestul Camerunului	Populația locală gestionează o pădure în cadrul unui proiect facilitat de WWF. Pădurea urmărește să ofere beneficii atât populației locale, cât și mediului, dar nu este desemnată ca arie protejată (și nu are obiective speciale de protecție a biodiversității).
Pădure gestionată în scopuri multiple	Pădurile din Munții Jura, Elveția	Politica forestieră elvețiană pune accentul pe gestionarea în scopuri multiple, pe exploatarea forestieră selectivă și pe conservare. Jura este o resursă valoroasă atât pentru comunitățile locale, cât și pentru viața sălbatică. Cu toate acestea, regiunea în ansamblu nu este o arie protejată, deși există câteva arii protejate (de diferite categorii) în interiorul acesteia.
Păduri protejate accidental	Pădurile de la granița dintre Coreea de Sud și Coreea de Nord (zona de-militarizată)	Suprafețe mari de pădure sunt complet conservate prin excludere în scopuri de apărare, dar această situație s-ar putea modifica în cazul unei schimbări politice.

Atolul Aldabra din Seychelles, situat în vestul Oceanului Indian și încadrat în categoria Ia, oferă un laborator natural ideal pentru studiul ecosistemelor marine tropicale și al mediilor conexe (cum ar fi ierburile marine și mangrovele). © Sue Stolton

Imfolozi Wilderness Area (în Imfolozi Game Reserve, KwaZulu Natal, Africa de Sud) este o zonă de categoria 1b gestionată la nivel provincial, de la care a pornit impulsul de a crea alte zone sălbatice în Africa. Aici, "traseiștii" de la Wilderness Leadership School vizitează zona pe un traseu de cinci zile care utilizează practici de campare cu impact redus. © Vance G. Martin

Kaziranga este un parc național clasic de categoria a II-a. Celebru pentru rinocerul indian cu un singur corn, peisajul din Kaziranga poate fi admirat de turiști în plimbări cu elefantul sau cu barca pe râul Brahmaputra. © *Nigel Dudley*

Organ Pipe Cactus National Monument (categoria III) protejează cea mai mare parte a cactusului Organ Pipe care se găsește în Unite. © *Nigel Dudley*

Cu o suprafață mai mică de 1 km², rezervația naturală de categoria IV Insel Vilm are unele dintre cele mai vechi păduri de stejar și fag din Germania; vizitarea este strict controlată și o mare parte a insulei este închisă prezenței umane. © Sue Stolton

Parcul Național Snowdonia din Țara Galilor, de categoria V, protejează zone întinse de munți bătuți de vânt și vârfuri zimțate, într-un peisaj cultural dominat de impactul pastorației și al fostei industrii miniere. © Nigel Dudley

Rezervația de dezvoltare durabilă Mamirauá (categoria VI) din Brazilia face parte mare complex de conservare (peste 6 milioane de hectare) din bazinul Amazonului. Gestionarea sa echilibrează necesitatea de a conserva biodiversitatea, oferind în același timp opțiuni pentru îmbunătățirea mijloacelor de trai durabile ale populației locale. © *Jim Barborak*

Parcul național Grampians de categoria a II-a din Victoria, Australia, protejează 975 de specii vasculare; o treime din flora statului, dintre care 148 de specii sunt amenințate în Victoria. © *Nigel Dudley*

Apele extrem de productive protejate de Rezervația naturală Atol das Rocas (categoria Ia, Brazilia) oferă hrană unor specii precum tonul, peștii de mare, cetaceele, rechinii și țestoasele marine în timpul migrației lor către coasta estică a Atlanticului african. © *Pedro Rosabal*

Singurele zone de pădure tropicală rămase în Singapore sunt protejate în Rezervația naturală Bukit Timah (164 ha) și în Rezervația naturală adiacentă Central Catchment (aproximativ 2000 ha), ambele zone protejate de categoria IV. Împreună, acestea cuprind mai puțin de 4 % din pădurea tropicală originală. © *Nigel Dudley*

Rezervația Biosferei Kogelberg a fost prima Rezervație a Biosferei declarată în Africa de Sud și face parte din rețeaua mondială de Rezervații ale Biosferei a UNESCO. Rezervația se mândrește cu 1300 de specii de plante diferite în 10 000 km² - cea mai mare diversitate de plante din lume. © Nigel Dudley

Reserve de Geumbeul este o mică arie protejată comunitară din Senegal care protejează mangrovele de coastă, populațiile de reproducere ale unei țestoase gigantice și ale oryxului de sud (*Oryx gazella*). © Nigel Dudley

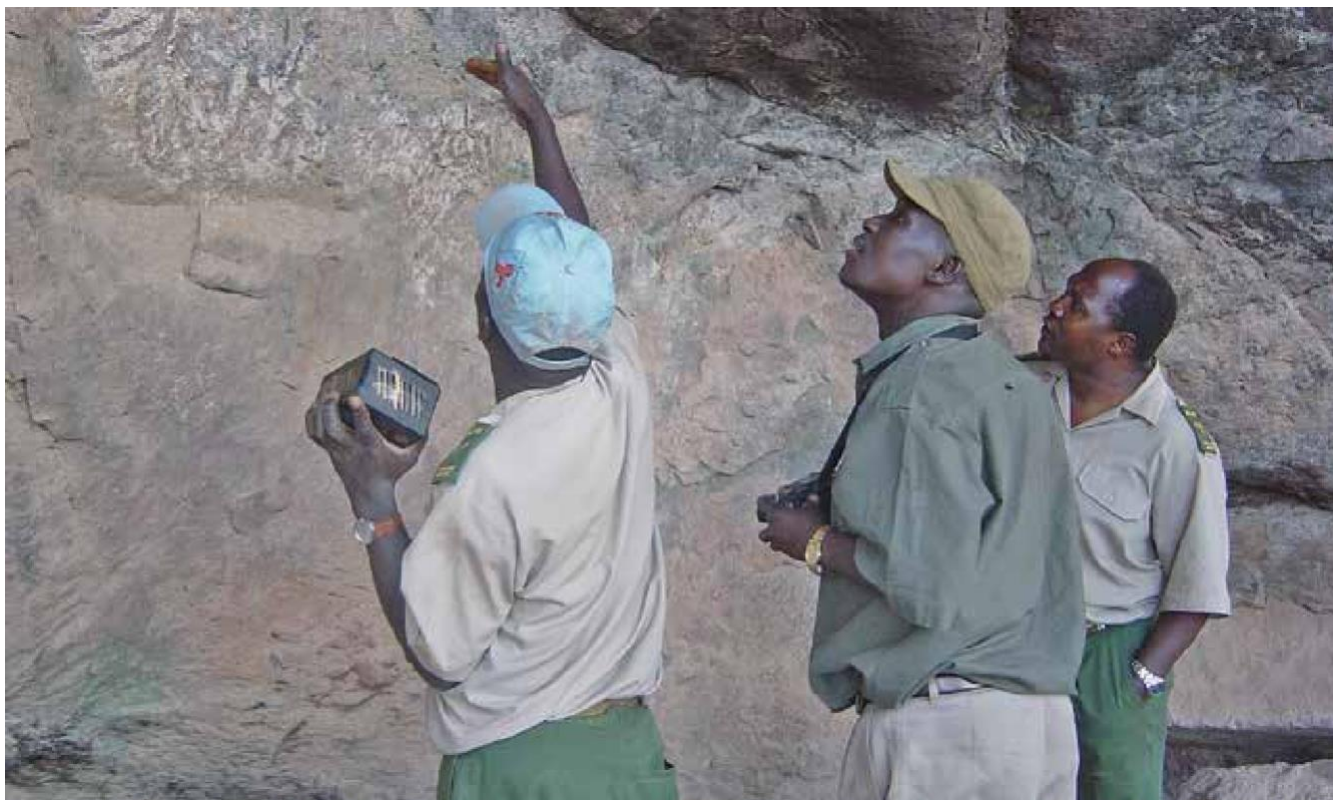
Discuții privind zonarea ariilor protejate în Catalonia, Spania. O rețea de arii protejate din diferite categorii contribuie la menținerea biodiversității acestui peisaj mediteranean bogat. © Nigel Dudley

Parcul Național Yellowstone (categoria II) din SUA este un peisaj modelat în permanență de forțele geologice. Yellowstone deține cea mai diversă și intactă colecție de gheizere, izvoare termale, bălți și fumarole de pe planetă. © Roger Crofts

S-a estimat că în Africa de Sud (Botswana, Namibia, Africa de Sud și Zimbabwe) există aproximativ 14 milioane de hectare de terenuri private aflate sub o formă sau alta de protecție sau gestionare durabilă a vieții sălbatice. © *Nigel Dudley*

Parcul Național Nyika (categoria II) din Malawi conține mai multe situri naturale sacre și, de asemenea, importante vestigii de artă rupestră, precum și niveluri ridicate de biodiversitate nativă. © *Nigel Dudley*

Tabelul 7. Distincția zonelor de conservare a conectivității, cum ar fi coridoarele biologice, stepping-stones și zonele tampon din interiorul și din afara ariilor protejate

Element	Descriere	Exemple
Coridor biologic	Zonă de habitat adecvat sau habitat în curs de restaurare, care leagă două sau mai multe arii protejate (sau care leagă un habitat important care nu este protejat) pentru a permite schimbul de specii, migrația, schimbul de gene etc.	Ariile protejate - Desemnarea unei păduri care leagă două păduri protejate existente ca arie protejată integral, cu o categorie IUCN Arii neprotejate - Suprafețe de pădure certificate pentru bună gestionare între ariile forestiere protejate - Suprafață de pădure care face legătura între două arii protejate, gestionată în mod voluntar și temporar de către proprietarul terenului în vederea protejării faunei sălbatice - Suprafețe de pădure acoperite de o servitute de conservare deținută de guvern sau organizație privată de conservare
Piatră de temelie ecologică	Zonă de habitat adecvat sau în curs de restaurare între două arii protejate sau alte tipuri importante de habitat, care oferă un habitat temporar păsărilor migratoare și altor specii.	Ariile protejate - Pădurile-relicvă gestionate pentru a oferi puncte de oprire pentru păsările migratoare Arii neprotejate - Păduri puse deoparte de agricultori în cadrul unor acorduri voluntare și al unor compensații guvernamentale pentru a oferi un habitat temporar păsărilor migratoare
Zona tampon	Zona din jurul unei arii protejate centrale care este gestionată pentru a contribui la menținerea valorilor ariei protejate.	Arie protejată - Pădurea de la marginea unei arii protejate care este deschisă utilizării comunitare în cadrul unor controale prietenoase cu natura care nu au impact asupra obiectivului de conservare. De obicei, o arie protejată de categoria V sau VI înconjoară un nucleu mai strict protejat (I-IV). În unele țări, zonele tampon sunt declarate legal ca făcând parte din aria protejată. Nu este o arie protejată - Zonă forestieră din afara unei arii protejate care este gestionată sensibil prin acorduri cu comunitățile locale, cu sau fără plăți compensatorii.

Distincția coridoarelor biologice, a pietrelor de sprijin și a zonelor tampon în interiorul și în afara ariilor protejate forestiere

IUCN sugerează, de asemenea, orientări pentru identificarea situațiilor în care unele habitate de legătură importante - cum ar fi coridoarele și zonele tampon - se încadrează sau nu în definițiile unei arii protejate (a se vedea tabelul 7 de mai sus).

Zone marine protejate

Prin natura lor, ariile marine protejate (AMP) prezintă o serie specială de provocări de gestionare care pot necesita abordări diferite față de ariile protejate din mediul terestru. Unele dintre caracteristicile specifice ale ariilor protejate din domeniul marin, care sunt adesea absente sau relativ neobișnuite pe uscat, sunt că:

- APM-urile sunt desemnate într-un mediu tridimensional fluid; în unele cazuri, diferite moduri de gestionare

abordările pot fi luate în considerare la diferite niveluri (a se vedea discuția de la punctul 3 de mai jos);

- Există de obicei fluxuri multidirecționale (de exemplu, marea, curenți);
- Regimul de proprietate este rareori aplicabil în mediul marin; de cele mai multe ori, zonele marine sunt considerate "bunuri comune" la care toți utilizatorii au dreptul de utilizare și acces;
- Protecția deplină poate fi necesară doar în anumite perioade ale anului, de exemplu pentru a proteja locurile de reproducere ale peștilor sau mamiferelor marine;
- Controlul accesului și al activităților în zonele de protecție marine este adesea deosebit de dificil (și adesea imposibil) de reglementat sau de aplicat, iar limitele sau restricțiile privind influențele externe pot fi rareori aplicate;
- Zonele marine protejate sunt supuse influențelor din jur și, în special, celor din aval, care apar adesea în afara zonei de control al gestionării și este chiar mai dificil să gestionezi zonele marine ca unități separate decât pe uscat;
- Scările la care are loc conectivitatea marină pot fi foarte mari.

În prezent există aproximativ 5 000 de APM și multe dintre acestea au fost încadrate în una sau mai multe categorii IUCN.

Cu toate acestea

aplicarea categoriilor în mediul marin este în prezent adesea inexactă.

În plus, în situațiile în care ariile protejate acoperă atât uscat, cât și mare, obiectivele marine nu sunt adesea luate în considerare la atribuirea categoriei sitului. Astfel de inconsecvențe între tipuri similare de APM reduc eficacitatea și relevanța sistemului ca schemă globală de clasificare. Această secțiune a orientărilor este menită să contribuie la creșterea acurateții atribuirii și a raportării.

Principii generale pentru aplicarea categoriilor la APM (sau la o zonă din cadrul unei APM)

1. Distincția dintre APM și alte zone care sunt gestionate pentru o anumită formă de conservare

Pentru ca o zonă să fie considerată arie protejată marină, aceasta trebuie să corespundă definiției generale IUCN a unei arii protejate; unele situri care sunt rezervate în principal în alte scopuri (de exemplu, în scopuri de apărare) pot avea valoare pentru biodiversitatea marină, dar nu ar fi clasificate ca arii protejate marine.

Definiția unei APM utilizată de IUCN începând cu 1999 a fost: *"Orice zonă de teren intertidal sau subtidal, împreună cu apele supraiacente și flora, fauna, caracteristicile istorice și culturale asociate, care a fost rezervată prin lege sau alte mijloace eficiente de protecție a unei părți sau a întregului mediu închis"* (Kelleher, 1999).

Noua definiție globală a ariilor protejate IUCN (a se vedea pagina 8) înlocuiește acum definiția din 1999 a APM în zonele marine. Deși pierde referința specifică la mediul marin, aceasta asigură o demarcație mai clară între siturile axate pe conservare și cele al căror scop principal este utilizarea extractivă, de exemplu, zonele de gestionare a pescuitului. Aceasta nu exclude includerea zonelor relevante de protecție a pescuitului, dar acestea trebuie să fie conforme cu noua definiție pentru a fi incluse ca APM de către IUCN/WCPA-Marine. Astfel, toate zonele maritime care sunt dedicate într-un fel sau altul conservării se vor califica, iar pentru cele care nu se califică, există claritate cu privire la modul în care trebuie să se procedeze pentru a obține recunoașterea oficială de către IUCN ca APM.

Ca și în cazul ariilor protejate terestre, există o gamă largă de tipuri de guvernare. De exemplu, au fost create numeroase APM mici gestionate de comunități, în special în Pacific și în Asia de Sud-Est. În prezent, acestea nu sunt întotdeauna recunoscute ca APM de către agențiile naționale și, prin urmare, pot să nu figureze pe listele naționale sau internaționale sau să nu fie alocate categorii. Un exemplu este Samoa de Vest, unde a fost creată o rețea de peste 50 de mici rezervații piscicole sătești în cadrul planului de gestionare a pescuitului sătesc (Sulu et al., 2002). Categoriile IUCN sunt menite să se aplice oricărui tip de abordare juridică sau de altă abordare de gestionare eficientă, și ariile protejate marine gestionate de comunitate pot fi

recunoscute ca arii protejate și clasificate în funcție de obiectivele lor de gestionare, cu condiția să îndeplinească definiția ariei protejate.

2. Protecție temporară

Unele situri, cum ar fi zonele de depunere a icrelor sau rutele de migrație pelagică, sunt de o importanță critică, iar speciile în cauză sunt extrem de vulnerabile în anumite perioade specifice și previzibile ale anului, în timp ce în restul anului acestea nu necesită o gestionare mai strictă decât zonele înconjurătoare. Irish Sea Cod Box, de exemplu, este conceput pentru a conserva stocurile de cod din Marea Irlandei prin restricționarea activităților de pescuit în timpul perioadei de depunere a icrelor. UE a încurajat crearea unor astfel de "casete" de conservare în cadrul cărora metodele de pescuit și/sau accesul sunt supuse unor controale sezoniere, cu normă întreagă, temporare sau permanente. Acestea ar putea fi considerate zone marine protejate dacă îndeplinesc definiția ariilor protejate.

3. Aplicarea categoriilor în zonele marine protejate zonate pe verticală

Într-un mediu marin tridimensional, câteva jurisdicții au introdus zonarea verticală (de exemplu, reguli diferite în coloana de apă față de cele permise pe fundul mării), ceea ce va duce la categorii IUCN diferite la adâncimi diferite în coloana de apă. Deși aceasta poate fi o modalitate de a urmări o protecție bentonică sporită, permițând în același timp pescuitul pelagic, ea creează dificultăți în ceea ce privește punerea în aplicare, iar zonarea verticală nu este ușor de indicat în bazele de date bidimensionale existente sau pe hărți. Mai important, este posibil ca legăturile dintre sistemele și speciile bentonice și pelagice să nu fie bine cunoscute, astfel încât exploatarea pescuitului de suprafață sau în ape medii poate avea efecte ecologice necunoscute asupra comunităților bentonice subiacente. WCPA-Marine descurajează zonarea tridimensională din aceste motive. Pentru puținele APM în care se întâlnește această situație, recomandarea actuală a IUCN este ca APM-urile

ar trebui să fie clasificate în funcție de cel mai puțin restrictiv dintre regimurile de gestionare. De exemplu, dacă sistemul bentonic este strict protejat, iar zona pelagică este deschisă utilizării gestionate a resurselor, compatibilă cu categoria VI, întregii zone ar trebui să i se atribuiască categoria VI. Acest lucru subestimează nivelul mai ridicat de protecție acordat (și întunecă obiectivul inițial de protecție bentonică). Cu toate acestea, doar câteva situri sunt afectate în acest mod, iar utilizarea celei mai puțin restrictive categorii reflectă probabil incertitudinea ecologică cu privire la eficiența unor niveluri mai ridicate de protecție bentonică în aceste circumstanțe.

4. Utilizarea zonării în zonele marine protejate cu utilizări multiple

De obicei, APM cuprind ecosisteme marine fluide și dinamice, au o mare diversitate de habitate și specii în cadrul unei zone și conțin specii marine foarte migratoare. Această complexitate dictează adesea necesitatea unor obiective multiple și a unor scheme de gestionare complexe. În mediul marin, acest lucru este deosebit de important, iar zonarea este recomandată în orientările de bune practici ale IUCN privind zonele marine protejate ca fiind cea mai bună modalitate de gestionare a zonelor marine cu utilizări multiple (Kelleher, 1999; Day, 2002).

APM-urile cu utilizare multiplă pot avea un spectru de zone în interiorul lor, fiecare tip de zonă având obiective diferite, unele dintre acestea permițând o mai mare utilizare și eliminare a resurselor decât altele (de exemplu, zonele de neexploatare sunt de obicei desemnate ca una dintre zonele unei APM cu utilizare multiplă).

CMAP a recunoscut problema gestionării zonelor în de categorii. Ca și în cazul ariilor protejate terestre, unitățile unice de gestionare din APM pot fi raportate și contabilizate separat, dacă:

- zonele în cauză au fost definite în legislația primară sau într-un plan de gestionare legiferat;
- aceste zone sunt clar definite și cartografiate;
- obiectivele de gestionare pentru zonele individuale sunt lipsite de ambiguitate, permițând atribuirea unei anumite categorii de arie protejată.

Se propune ca această abordare să fie utilizată numai pentru APM mari, cu utilizare multiplă, în care zonele sunt definite legal și reprezintă mai mult de 25 % din suprafața totală (a se vedea pagina 35 pentru o explicație a "regulii de 75 %").

Tabelul 9. Aplicarea categoriilor în ariile marine protejate

Categorie	Note referitoare la utilizarea în APM-uri
la	Obiectivul acestor APM este conservarea biodiversității și a altor valori într-o arie strict protejată. Zonele de neexploatare/rezervele marine sunt tipul specific de APM care atinge acest rezultat. Acestea au devenit un instrument important atât pentru protecția biodiversității marine, cât și pentru gestionarea pescuitului (Palumbi, 2001; Roberts și Hawkins, 2000). Acestea pot cuprinde o întreagă APM sau pot fi adesea o zonă separată în cadrul unei APM cu utilizări multiple. Orice eliminare a speciilor marine și orice modificare, extragere sau colectare a resurselor marine (de exemplu, prin pescuit, recoltare, dragare, minerit sau foraj) nu este compatibilă cu această categorie, cu excepții precum cercetarea științifică. Vizitarea umană este limitată, pentru a asigura conservarea valorilor de conservare. Stabilirea unor arii strict protejate în mediul marin este de o importanță fundamentală, în special pentru a proteja zonele de reproducere și de reproducere a peștilor și pentru a oferi zone de referință științifice care să fie cât mai puțin perturbate posibil. Cu toate acestea, astfel de zone sunt extrem de dificile de delimitat (utilizarea geamandurilor poate acționa ca dispozitive de agregare a peștilor, anulând valoarea zonei ca fiind neperturbată) și, prin urmare, dificil de aplicat. Atunci când se iau în considerare posibile zone de categoria la, utilizarea apelor înconjurătoare și, în special, influențele "în amonte" și aspectele conectivității marine ar trebui să facă parte din criteriile de evaluare. Zonele de categoria la ar trebui, de obicei, să fie considerate "nuclee" înconjurate de alte zone protejate în mod corespunzător (de exemplu, zona care înconjoară zona de categoria la ar trebui, de asemenea, să fie protejată astfel încât să completeze și să asigure protecția biodiversității zonei centrale de categoria la).
lb	Zonele de categoria lb din mediul marin ar trebui să fie situate cu peisaje marine relativ neperturbate, lipsite în mod semnificativ de perturbări, lucrări sau instalații umane și capabile să rămână astfel prin gestionare eficientă. Problema "sălbăciei" în mediul marin este mai puțin clară decât în cazul ariilor protejate terestre. Cu condiția ca aceste zone să fie relativ neperturbate și lipsite de influențe umane, calități precum "singurătatea", "aprecierea liniștii" sau "experimentarea unor zone naturale care își păstrează calitățile sălbatice" pot fi ușor atinse prin scufundări sub suprafață. Problema accesului motorizat nu este un factor atât de important ca în cazul zonelor sălbatice terestre, având în vedere întinderea uriașă a oceanelor și faptul că multe astfel de zone nu ar fi accesibile în alte condiții; mai importantă este însă reducerea la minimum a densității de utilizare pentru a asigura menținerea "senzației de sălbăcie" în zonele considerate adecvate pentru desemnarea în categoria lb. De exemplu, punctele fixe de acostare pot fi o modalitate de a gestiona densitatea și de a limita impactul asupra fundului mării, asigurând în același timp accesul.

Identificarea zonelor din APM ar trebui să se bazeze pe cele mai bune date științifice și raționamente disponibile și, de asemenea ar trebui să fie elaborate în urma consultării părților interesate relevante.

Cu titlu de exemplu, în tabelul 8 se propune modificarea rubricii pentru Marea Barieră de Corali din Lista ONU a ariilor protejate elaborată de UNEP- WCMC:

Tabelul 8. Categorizarea Marii Bariere de Corali

Zonă	IUCN categorii	Dimensiune (ha)
Parcul marin Marea Barieră de Corali care cuprinde:		34,440,000
Marea Barieră de Corali	Ia	86,500
Marea Barieră de Corali	II	11,453,000
Marea Barieră de Corali	IV	1,504,000
Marea Barieră de Corali	VI	21,378,000
Insulele Commonwealth ⁹		18,500

⁹ Rețineți că Insulele Commonwealth fac parte, din punct de vedere juridic, din Parcul marin GBR, în timp ce majoritatea celorlalte insule, care se află sub jurisdicția statului, nu sunt.

Tabelul 9. Aplicarea categoriilor în ariile marine protejate (cont.)

Categorie	Note referitoare la utilizarea în APM-uri
II	Zonele de categoria II reprezintă o provocare deosebită în mediul marin, deoarece sunt gestionate pentru "protecția ecosistemelor", cu dispoziții privind vizitarea, activitățile recreative și turismul natural. În mediul marin, utilizarea extractivă (a materialului viu sau mort) ca activitate-cheie nu este, în general, în concordanță cu obiectivele zonelor de categoria II. Acest lucru se datorează faptului că multe activități umane, chiar și la un nivel scăzut (cum ar fi pescuitul), sunt recunoscute în prezent ca fiind cauza reducerii ecologice a resurselor și, prin urmare, sunt considerate incompatibile cu protecția eficientă a ecosistemelor. În cazul în care astfel de utilizări nu pot fi gestionate în mod activ într-o zonă de categoria II pentru a se asigura îndeplinirea obiectivelor generale de protecție a ecosistemului, ar putea fi necesar să se analizeze dacă ar trebui permisă orice captură sau dacă obiectivele rezervației sau ale zonei din cadrul rezervației se aliniază mai realist la o altă categorie (de exemplu, categoria V sau VI) și ar trebui modificate. Conservarea naturii în zonele de categoria II din mediul marin ar trebui să poată fi realizată prin protecție și să nu necesite o gestionare activă substanțială sau manipularea habitatului.
III	Protecția monumentelor naturale sau a caracteristicilor din mediul marin poate servi unei varietăți de obiective. Protecția localizată a unor elemente precum munții submarini are o importanță valoare de conservare, în timp ce alte elemente marine pot avea o valoare culturală sau recreativă pentru anumite grupuri, inclusiv peisaje istorice/arheologice inundate. Categoria III este probabil să fie o desemnare relativ rară în ecosistemele marine.
IV	Zonele de categoria IV din mediul marin ar trebui să joace un rol important în protecția naturii și în supraviețuirea speciilor (incluzând, după caz, zone de reproducere, zone de depunere a icrelor, zone de hrănire/foraj) sau alte caracteristici esențiale pentru bunăstarea florei importante la nivel național sau local sau pentru fauna rezidentă sau migratoare. Categoria IV vizează protecția anumitor specii sau habitate, adesea prin intervenții active de gestionare (de exemplu, protecția habitatelor bentonice esențiale împotriva traulelor sau dragărilor). Regimurile de protecție care vizează anumite specii sau grupuri, în care alte activități nu sunt restricționate, ar fi adesea clasificate în categoria IV, de exemplu, sanctuarele pentru balene. Protecția limitată în timp, ca în cazul interdicțiilor sezoniere de pescuit sau al protecției plajelor de cuibărit a țestoaselor în timpul sezonului de reproducere, poate fi, de asemenea, clasificată în categoria IV. Spre deosebire de mediul terestru, unde categoria IV poate include fragmente de ecosisteme, în mediul marin, utilizarea acestei categorii oferă o posibilitate semnificativă de protecție a ecosistemelor la scară mai largă, cuprinzând cel mai adesea zone de interes de categoria I sau b și de categoria II.
V	Interpretarea conceptului de peisaj marin în ariile protejate stârnește un interes din ce în ce mai mare. Ariile protejate de categoria V subliniază importanța "interacțiunii dintre oameni și natură de-a lungul timpului", iar într-o situație marină, categoria V ar trebui să apară cel mai adesea în zonele de coastă. Conservarea practicilor de pescuit locale durabile și pe termen lung sau recoltarea durabilă a recifelor de corali, poate în prezența unor habitate de coastă modificate din punct de vedere cultural (de exemplu, prin plantarea de palmieri de nucă de cocos) ar putea constitui un mozaic de gestionare adecvat pentru a fi calificat drept categorie V.
VI	APM-urile care mențin habitate predominant naturale, dar permit colectarea durabilă a anumitor elemente, cum ar fi anumite specii alimentare sau cantități mici de corali sau scoici pentru comerțul turistic, ar putea fi identificate ca făcând parte din categoria VI. Momentul în care o zonă gestionată pentru extracția resurselor devine o arie protejată marină de categoria VI poate fi uneori greu de stabilit și va fi determinat în cele din urmă prin raportare la faptul dacă zona îndeplinește sau nu definiția generală a unei arii protejate, precum și dacă zona atinge o durabilitate ecologică verificabilă, măsurată prin parametri adecvați.

5. Aplicarea diferitelor categorii în APM-uri

Oricare dintre categorii poate fi aplicată în mediul marin, deși unele pot fi mai potrivite decât altele. Tabelul 9, deși nu este definitiv, oferă câteva indicații privind gama de abordări de gestionare și locurile în care acestea ar putea fi aplicate. Aceste orientări suplimentare ar trebui să fie citite împreună cu descrierile mai ample pentru fiecare categorie din prezentele orientări.

Amploarea activităților extractive și nivelul la care acestea sunt reglementate reprezintă un aspect important în stabilirea categoriei IUCN corespunzătoare unei APM (sau unei zone din cadrul unei APM). Activitățile extractive, inclusiv orice tip de pescuit, nu sunt compatibile cu obiectivele categoriilor Ia și Ib și este puțin probabil să fie compatibile cu categoria II.

6. Clasificarea APM-urilor în funcție de ceea ce fac și nu de titlul categoriei

Atribuirea unei APM unei categorii IUCN ar trebui să se bazeze pe luarea în considerare a obiectivelor de gestionare, mai degrabă decât pe denumirile categoriilor. Aceeași denumire sau titlu pentru o APM poate avea semnificații diferite în țări diferite. De exemplu, termenul "sanctuar", astfel cum este utilizat în contextul Statelor Unite, este o APM cu utilizare multiplă desemnată în temeiul National Marine Sanctuary Program (de exemplu, Florida Keys National Marine Sanctuary). Cu toate acestea, "sanctuar" are un sens foarte diferit în alte părți - în Regatul Unit, termenul a fost utilizat pentru a se referi la rezervații marine strict protejate în care orice utilizare extractivă este interzisă. Ca și în cazul ariilor protejate terestre și al apelor interioare, categoriile sunt independente de denumiri în APM.

Definiții: Zone umede interioare, sisteme de apă dulce și zone umede

Termenii de *ape interioare* (zone umede interioare), sisteme de apă dulce și pur și simplu zone umede sunt adesea utilizați în mod interschimbabil, dar există unele diferențe. Apele interioare sau zonele umede interioare se referă la toate sistemele acvatice nemarine, inclusiv sistemele interioare de apă salină și salmastră; includerea sistemelor de tranziție precum estuarele este o chestiune de interpretare. Zonele umede interioare este termenul utilizat de CBD. Din punct de vedere tehnic, apa dulce este definită ca fiind "apa care este, se referă la, trăiește în sau constă din apă nu saline". Prin urmare, din punct de vedere tehnic, acesta exclude sistemele interioare de apă salină și salmastră, însă în practică termenul este adesea utilizat ca echivalent al zonelor umede interioare. Convenția Ramsar definește zonele umede ca fiind "zone de mlaștină, fânețe, turbă sau apă, naturală sau artificială, permanentă sau temporară, cu apă statică sau curgătoare, dulce, salmastră sau sărată, inclusiv zonele de apă marină a căror adâncime la reflux nu depășește șase metri". În unele regiuni din lume, termenul de zone umede este înțeles în mod neoficial ca excluzând sistemele acvatice nevegetate, cum ar fi cursurile de apă, lacurile și apele subterane. În sensul prezentelor orientări, utilizăm termenul de ape interioare pentru a descrie varietatea de habitate acvatice și semi-acvatice, precum și speciile asociate acestora, care nu se încadrează în clasificările marine. Zonele umede naturale din apele interioare includ (modificat din Raportul de sinteză privind zonele umede și apele, Raportul de sinteză privind evaluarea ecosistemelor mileniului, tabelul 3.1):

- Râuri și cursuri de apă permanente și temporare;
- Lacuri permanente;
- Lacuri, mlaștini și mlaștini sezoniere, inclusiv zonele inundabile;
- Zone umede împădurite, mlaștini și mlaștini, inclusiv zonele inundabile;
- Zone umede alpine și de tundră;
- Izvoare, oaze și zone umede geotermale;
- Zone umede subterane, inclusiv peșteri și sisteme de ape subterane.

Arie protejată în apele interioare

Ecosistemele apelor interioare ocupă doar o mică suprafață a planetei, dar sunt probabil cele mai puternic afectate și amenințate de activitățile umane dintre toate biomele și habitatele. Guvernele și comunitatea de conservare și-au luat angajamentul de a conserva speciile și habitatele din apele interioare la un nivel egal cu cel al marine și terestre, dar aceste angajamente nu au fost încă îndeplinite pe deplin. În plus, prin conservarea acestor habitate de calitate, se oferă un serviciu esențial oamenilor care se confruntă cu o penurie tot mai mare de apă potabilă/utilizabilă. Prin urmare, aspectele legate de apele interioare trebuie să fie integrate în gestionarea tuturor

ariile protejate relevante, care, la rândul lor, trebuie gestionate în funcție de contextul lor bioregional și al bazinului hidrografic mai larg.

Complexitatea protecției apelor interioare

Relația dintre ariile protejate și conservarea apelor interioare este complexă. Există multe incompatibilități și provocări reale și percepute care apar atunci când se ia în considerare această relație, inclusiv:

- **Relația și rolul peisajului.** Sistemele de ape interioare fac parte din peisajul terestru mai larg, iar părți distincte sunt legate de bazinele lor hidrografice din amonte¹⁰ printr-o varietate de procese hidrologice subterane și supraterane. Perspectiva "îngrădirii" sistemelor de zone umede este, în majoritatea cazurilor, nefezabilă din punct de vedere tehnic, din motivele descrise mai jos. Cele mai eficiente arii protejate pentru conservarea apelor interioare vor face parte din managementul integrat al bazinelor hidrografice (IRBM), denumit uneori management integrat al bazinelor hidrografice. IRBM implică o strategie la scara peisajului atingerea simultană a obiectivelor de mediu, economice și sociale. IRBM este o formă a abordării ecosistemice, pe care statele părți la CDB s-au angajat să o pună în aplicare. Guvernele lumii s-au angajat, de asemenea, să planifice și să pună în aplicare gestionarea integrată a resurselor de apă (IWRM), care este similară în teorie cu IRBM, dar nu este legată geografic de bazinele hidrografice. În practică, din nefericire, IWRM și chiar IRBM nu au fost întotdeauna acordarea unei atenții adecvate conservării biodiversității apelor interioare.
- **Procese hidrologice.** "Motorul-cheie" în sistemele de ape interioare cu ape curgătoare (lotice) este regimul debitului¹¹: magnitudinea, frecvența, calendarul, durata și rata de schimbare a debitelor de apă. În sistemele cu apă stătătoare (lentic), variabila principală este de obicei hidroperioda: modelul sezonier și ciclic al apei. Atât regimul debitului, cât și hidroperioda caracterizează "hidropatronul" unui sistem. Pentru aproape toate sistemele de ape interioare, apa este generată "în afara" sistemului și pătrunde în acesta prin căile subterane și subterane și afluenților. Protejarea hidropatronului necesită protecția sau gestionarea care se extinde în amonte și în susul pantei și adesea chiar în bazinele hidrografice subterane.¹² În multe cazuri, poate fi necesară gestionarea transfrontalieră a apei, chiar dacă aria protejată în cauză se află într-un singur stat. În cazul majorității ariilor protejate existente, acest lucru se traduce prin colaborarea cu părțile interesate și partenerii în vederea gestionării regimurilor de debit în afara granițelor ariilor protejate.
- **Conectivitate longitudinală.** Cursurile de apă și rețelele de cursuri de apă au o dimensiune liniară, sau longitudinală, alături de dimensiuni laterale, verticale și temporale. Protejarea conectivității longitudinale

10 Un bazin hidrografic este definit aici ca fiind toate terenurile delimitate de o diviziune continuă de drenaj hidrologic-suprafață și situate în amonte de un punct specificat pe un curs de apă; sau, în cazul sistemelor cu bazin închis, toate terenurile care se drează către un lac.

11 Debitul este definit aici ca volumul de apă care trece printr-un anumit punct pe unitate de timp.

12 Echivalentul subteran al unui bazin hidrografic sau al unui bazin de captare a apelor de suprafață.

conectivitatea - legăturile dintre habitate, specii, comunități și procese ecologice între porțiunile din amonte și din aval ale unui coridor sau ale unei rețele de cursuri de apă - este adesea un obiectiv esențial al conservării apelor interioare și implică prevenirea sau eliminarea barierelor fizice și chimice.

Protejarea conectivității longitudinale este, de asemenea, considerată esențială pentru menținerea sistemelor reziliente în fața schimbărilor climatice. În schimb, conectivitatea artificială suplimentară, așa cum se întâmplă în cazul transferurilor între bazine, poate fi dăunătoare cauza invaziilor de specii exotice. Ariile protejate tradiționale sunt adesea privite mai degrabă ca poligoane decât ca caracteristici liniare și sunt rareori concepute în funcție de protecția și gestionarea conectivității longitudinale a canalelor cursurilor de apă. Adesea, canalele cursurilor de apă sunt utilizate pentru a delimita granițele ariilor protejate, fără a beneficia ele însele de protecție specifică.

- **Conectivitate laterală.** Conexiunile laterale dintre cursurile de apă și peisajul înconjurător sunt esențiale pentru sănătatea ecologică atât a cursurilor de apă, cât și a comunităților asociate din câmpiile inundabile și riverane. Aceste conexiuni sunt determinate în mare parte de procesele hidrologice descrise mai sus; interacțiunea dintre debitele cursurilor de apă și terenurile riverane creează condițiile dinamice care stau la baza habitatelor unice și bogate ale câmpiilor inundabile și ale zonelor umede riverane. Aceste

De asemenea, aceste terenuri contribuie cu materiale organice și anorganice esențiale la cursurile de apă și pot proteja habitatele acvatice de poluanți. Lățimea acestor zone variază foarte mult, de la benzi relativ înguste în zonele cu pante abrupte la câmpii inundabile extrem de mari. Ariile protejate pot juca un rol important în conservarea habitatelor ripare și de câmpie inundabilă și a conectivității acestora cu canalele râurilor.

- **Interacțiunile apă subterană-apă de suprafață.**

Protejarea speciilor și habitatelor apelor interioare de deasupra solului, de obicei necesită să se privească dincolo de hidrologia de suprafață. Sistemele alimentate cu apă subterană sunt comune în multe zone, necesitând protecția fluxurilor de apă subterană, precum și a apelor de suprafață. Majoritatea apelor de suprafață depind, de asemenea, de apele subterane (freatică) pentru funcționarea lor, indiferent dacă sunt sau nu alimentate de apele subterane. Apele subterane, cum ar fi cele din zonele carstice, oferă habitat pentru specii adesea specializate, precum și apă pentru milioane de oameni. Este posibil ca bazinele hidrografice subterane și bazinele de captare a apelor de suprafață să nu coincidă din punct de vedere spațial sau geopolitic, ceea ce adaugă un nivel suplimentar de complexitate la protejarea fluxurilor.

- **Amenințări exogene.** În general, apele interioare se află în punctele cele mai joase ale peisajului și, prin urmare, sunt afectate de perturbări care se propagă prin bazinele hidrografice și se transmit prin apă (de exemplu, poluare, eroziunea solului și eutrofizare). În timp ce toate ariile protejate trebuie să facă față amenințărilor care își au originea în afara granițelor lor, cele care conservă sistemele de ape interioare trebuie să abordeze în mod explicit amenințările din amonte și, în unele cazuri, chiar din aval (cum ar fi speciile invazive).

- **Excluderea de la resursele de apă interioară.** Comunitățile umane s-au stabilit întotdeauna în apropierea sistemelor de ape interioare, care furnizează o gamă largă de servicii ecosistemice esențiale. Dreptul fundamental de acces la apă dulce, atât în interiorul, cât și în amonte de ariile protejate, poate intra în conflict cu obiectivele unor categorii de arii protejate care limitează utilizarea resurselor umane.
- **Autorități de gestionare multiple.** În multe, dacă nu în majoritatea țărilor, responsabilitățile diferitelor agenții guvernamentale se suprapun și pot intra în conflict în ceea ce privește gestionarea resurselor de apă dulce, a speciilor din zonele umede, a habitatelor acvatice, a peisajelor înconjurătoare și a ariilor protejate. În consecință, gestionarea speciilor și habitatelor din apele interioare în cadrul unei arii protejate - care, după cum s-a menționat mai sus, va necesita probabil și gestionarea terenurilor și a apelor din afara ariei protejate - poate fi complicată de necesitatea de a coordona activitățile între mai multe autorități, unele dintre acestea având mandate în contradicție cu conservarea biodiversității.

Pe scurt, provocările abundă. În timp ce, în mod ideal, ariile protejate create pentru a conserva ecosistemele apelor interioare vor cuprinde bazine hidrografice întregi, în mod obișnuit combinațiile de arii protejate și alte strategii vor trebui aplicate într-un cadru IRBM. Ariile protejate existente desemnate și concepute pentru a proteja ecosistemele terestre conferă, fără îndoială, unele beneficii biodiversității zonelor umede prin gestionarea peisajului, dar există oportunități semnificative de a oferi o protecție sporită.

Proiectarea de noi arii protejate poate și ar trebui să includă de la bun început considerații privind apele interioare pentru a obține o mai bună integrare. Următoarele pagini oferă orientări introductive cu privire la modul în care gama de abordări diferite de gestionare a ariilor protejate reprezentate de categorii poate contribui mai bine la conservarea zonelor umede interioare.

Aplicarea noii definiții a AP

Noua definiție a AP - *Un spațiu geografic clar definit, recunoscut, dedicat și gestionat, prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii, a serviciilor ecosistemice asociate și a valorilor culturale* - include mai mult apele dulci decât definiția adoptată anterior, prin înlocuirea "*zonei de uscat și/sau de mare*" cu "*un spațiu geografic clar definit*". Ariile protejate care conservă în principal caracteristici ale apelor interioare, cum ar fi coridoarele fluviale sau lacurile, sunt acum clar acoperite de definiție. Aceasta include unele tipuri de arii protejate care sunt unice pentru ecosistemele apelor interioare, cum ar fi râurile care curg liber.¹³ O gamă largă de strategiile de conservare a apei menite să protejeze calitatea și cantitatea apei, cum ar fi gestionarea fluxurilor de mediu¹⁴ și aplicarea practicilor de gestionare înțeleaptă a utilizării terenurilor, nu intră în mod normal în definiția ariilor protejate. Acestea sunt menționate aici deoarece conservarea eficientă a sistemelor de apă interioară în cadrul

13 Râurile sălbătice și pitorești fac obiectul unei legislații separate în unele țări.

14 Calitatea, cantitatea și calendarul debitelor de apă necesare pentru menținerea componentelor, funcțiilor, proceselor și rezilienței ecosistemelor acvatice care furnizează bunuri și servicii oamenilor.

Tabelul 10. Exemple de arii protejate din diferite categorii care aduc beneficii apelor interioare

Categorie	Exemplu	Descriere
Ia	Rezervația naturală Srebarna (Bulgaria)	O rezervație a biosferei de 600 ha, sit al Patrimoniului Mondial (WHS) și sit Ramsar pentru protejarea lacului Srebarna, în câmpia inundabilă a Dunării. Rezervația a fost înființată în primul rând pentru proteja avifauna bogată, în special păsările de apă.
Ib	Avon Wilderness Park (Australia)	Un parc sălbatic de 39 650 ha care acoperă întregul bazin hidrografic al cursului superior al râului Avon, desemnat pentru conservare și recreere autonomă în conformitate cu Legea privind parcurile naționale.
II	Parcul Național Pantanal (Brazilia)	Parc național de 135 000 ha (și sit Ramsar) situat într-o depresiune mare care funcționează ca o deltă interioară. Zona cuprinde o regiune vastă de savană inundată sezonier, insule de tufișuri xerofite și păduri umede de foioase.
III	Lacul Ganga (Mongolia)	O zonă naturală de 32 860 ha (și sit Ramsar) care cuprinde un mic lac salmastru și lacuri asociate în estul Mongoliei, într-un peisaj unic care combină zone umede, stepă și dune de nisip. Regiunea lacurilor este foarte importantă pentru reproducerea și oprirea păsărilor de apă.
IV	Koshi Tappu (Nepal)	O rezervație naturală de 17.500 ha care se întinde de-a lungul râului Sapta Kosi și constă în zone întinse de nămol și mlaștini marginale. Rezervația conține ultima populație de bivoli de apă sălbatici din Nepal.
V	Big South Fork (SUA)	Acest râu național și zonă de recreere cuprinde 50 585 ha din Platoul Cumberland și protejează cursul liber Big South Fork al râului Cumberland și afluenții săi. Zona a fost protejată în mare parte pentru oportunități de recreere.
VI	Titicaca (Peru)	O rezervație națională de 36 180 ha a fost înființată pentru a proteja cel mai înalt lac navigabil din lume.

arii protejate se va realiza, în majoritatea cazurilor, numai prin utilizarea coordonată a unor astfel de strategii dincolo de limitele ariilor protejate.

Aplicarea categoriilor PA

În principiu, oricare dintre categorii se poate aplica zonelor cu obiective explicite de conservare a zonelor umede interioare. Exemple de arii protejate care au obiective clare legate de conservarea zonelor umede interioare se găsesc în cadrul fiecărei categorii IUCN (tabelul 10).

Apele interioare pot fi zonate pentru a permite diferite niveluri de utilizare. De exemplu, în Parcul Național Lacul Malawi (Malawi), metodele tradiționale de pescuit destinate capturării peștilor migratori

sunt permise în zone limitate, în timp ce în cea mai mare parte a parcului peștii rezidenți nu pot fi pescuiți.

Dacă și cum sunt legate categoriile de arii protejate la protecțiile bazate pe loc este specifică fiecărui caz. Tabelul 11 enumeră o serie de strategii bazate pe loc și identifică situațiile în care acestea sunt deosebit de compatibile, nu sunt incompatibile sau incompatibile cu categoriile de arii protejate IUCN. Aceste repartizări sunt generalități, existând excepții.

Siturile patrimoniului mondial, siturile Ramsar și rezervațiile biosferei sunt incluse deoarece au fost utilizate pe scară largă pentru să protejeze caracteristicile apelor interioare și pentru că au făcut din zonare un instrument de gestionare.

Tabelul 11. Compatibilitatea diferitelor strategii de protecție a apelor interioare cu categoriile IUCN

Tipul de arie protejată: în mod normal, descrierile se referă la aceste tipuri ca la entități izolate - toate pot fi încorporate ca parte a unor rezervații mai mari	Compatibilitatea cu categoria de arie protejată							Dacă apare în afara I-VI, probabilitatea contribuției la conservarea în IRBM*	Exemple
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI		
Desemnare/recunoaștere în cadrul unei convenții sau al unui program internațional									
Sit al patrimoniului mondial								Scăzut	Lacul Malawi (Malawi)
Sit Ramsar								Foarte ridicat	Zona de conservare Upper Navua (Fiji)
Rezervația biosferei								Înaltă	Lacul Dalai (China)
Mecanisme de protecție bazate pe locul de apă dulce									
Râu care curge liber								Înaltă	Râul Delaware superior (SUA)
Rezervație ripariană/tampon								Înaltă	Zona de conservare Douglas River/Daly River Esplanade (Australia)
Rezerva de câmpie inundabilă								Înaltă	Pacaya-Samiria (Peru)
Rezerva de pescuit/recoltă								Înaltă	Lubuk Sahab (Indonezia)
Rezervație de vânătoare în zonele umede								Moderat	Rezervația de vânat Ndumo (Africa de Sud)
Zonă restricționată pentru pescuitul recreativ								Moderat	Râul Onon (Mongolia)
Captare protejată de alimentare cu apă								Înaltă	Parcul Național Munții Rwenzori (Uganda)
Arie protejată de reîncărcare a acviferului								Înaltă	Zona umedă Susupe (Saipan)
Alte mecanisme locale cu potențiale beneficii pentru apa dulce									
Rezervație marină/zonă de gestionare litorală								Scăzut	Delta Dunării (România)
Pescuit închis sezonier								Moderat	Lacul Santo Antonio (Brazilia)
Rezervație forestieră								Moderat	Pădurea rezervată Sundarbans (Bangladesh)
Suprafața forestieră certificată								Moderat	Râul St. John superior (SUA)

Compatibil în special cu categoria ariilor protejate Nu este incompatibil cu categoria ariilor protejate
Nu este adecvat în mod special sau niciodată pentru categoria de arie protejată

*IRBM = managementul integrat al bazinelor hidrografice, a se vedea textul

Nu toate ariile protejate desemnate în întregime sau parțial pentru a proteja apele interioare, inclusiv majoritatea siturilor Ramsar, au categorii atribuite. În plus, multe arii protejate care contribuie la conservarea ecosistemelor apelor interioare nu au statut Ramsar. În consecință, în prezent nu este posibilă evaluarea globală a ariilor protejate existente care au obiective legate de apele interioare sau a modului în care le-au fost aplicate categoriile IUCN. Diferite tipuri de sisteme de ape interioare, cu diferite grade de integritate, se pot preta mai mult la anumite categorii de arii protejate decât la altele: Tabelul 12 face câteva sugestii.

Tabelul 12. Cele mai adecvate categorii de arii protejate pentru diferite tipuri de ecosisteme ale zonelor umede interioare

Tipul de ecosistem de apă dulce	Categoria IUCN							Exemple
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	
Sisteme fluviale								
Întregul bazin hidrografic								Parcul Național Kakadu (Australia)
Întregul râu/flău sau porțiuni importante								Râul Fraser Heritage (Canada)
Capul apelor								Rezervația forestieră Adirondack (Unite)
Cursul mijlociu și inferior								Parcul Național Doñana (Spania)
Zone ripare								Zona de conservare Douglas River/Daly River Esplanade (Australia)
Secțiuni de canale fluviale								Monumentul național Hippo Pool (Zambia)
Gorje								Zona de conservare Fish River Canyon (Namibia)
Cascade								Parcul Național Iguacu (Argentina/Brazilia)
Zone umede și lacuri								
Zone umede inundabile								Rezervația de dezvoltare durabilă Mamirauá (Brazilia)
Lacuri								Lacul Balaton (Ungaria)
Porțiuni de lacuri								Parcul Național Insula Rubondo (Tanzania)
Delte interioare								Okavango Delta Wildlife Management Area (Botswana)
Delte costiere								Rezervația Biosferei Delta Dunării (România)
Zone umede de coastă								Parcul Național Doñana (Spania)
Zone umede geotermale								Lacul Bogoria (Kenya)
Izvoare								Ash Meadows National Wildlife Refuge (SUA)
Zone umede alpine și de tundră								Zona umedă Bitahai (China)
Mlaștini de apă dulce								Mlaștina Busanga (Zambia)
Turbărie								Rezervația naturală națională Silver Flowe (Regatul Unit)
Zone umede subterane								
Ape carstice și peșteri								Mira Minde Polje și izvoarele aferente (Portugalia)

Protecția integrată a sistemelor de zone umede terestre și interioare

Este adesea dificil să se identifice o "arie protejată a apelor interioare", iar influența unei arii protejate asupra sistemelor acvatice poate avea legătură cu obiectivele sale de gestionare mai mult decât cu habitatele sale componente. Ariile protejate marine sunt ușor de identificat prin amplasarea lor. Cu toate acestea, sistemele de ape interioare acoperă întregul peisaj terestru și sunt prezente în aproape toate ariile protejate terestre. Anumite arii protejate, cum ar fi râurile care curg liber și multe situri Ramsar, ar putea fi calificate în mod clar drept "arii protejate ale apelor interioare", dar desemnarea altor situri poate fi ambiguă. Unii au inclus atât speciile terestre, cât și cele

obiective de gestionare a apelor dulci încă de la început, în timp ce altele, desemnate inițial pentru a proteja caracteristicile terestre, au ajuns în timp să includă obiective privind apele dulci. Parcul Național Kruger din Africa de Sud este un exemplu: desemnat inițial pentru a proteja fauna de mamifere mari, se estimează că zonele riverane și fluviale susțin 50 % din biota parcului, iar gestionarea include acum un obiectiv de gestionare a apelor interioare estimat la 30 %.

Deși unele arii protejate aduc beneficii sistemelor de zone umede interioare din interiorul lor, există numeroase alte exemple în care acest lucru nu se întâmplă. În multe cazuri, ecosistemele zonelor umede interioare

din cadrul ariilor protejate au fost modificate în mod deliberat pentru a furniza apă și energie hidroelectrică și chiar pentru a facilita observarea vieții sălbatice și alte forme de recreere. Este necesară integrarea aspectelor legate de zonele umede interioare în gestionarea tuturor ariilor protejate relevante, inclusiv a APM de coastă.

Gestionarea ariilor protejate terestre ar putea ține seama mai bine de apele interioare, de exemplu prin:

- Protejarea sau refacerea conectivității longitudinale și laterale a coridoarelor cursurilor de apă (de exemplu, eliminarea barierelor, reconectarea râurilor cu câmpiile inundabile, asigurarea faptului că drumurile și infrastructura asociată din ariile protejate nu fragmentează sistemele de cursuri de apă);
- Protejarea faunei native (de exemplu, interzicerea populării cu pești exotici sau a pescuitului excesiv);
- Protejarea florei native - în special în zonele riverane, care pot fi neglijate în cadrul unei arii protejate mai largi;
- Gestionarea activităților acvatice de agrement (de exemplu, restricționarea ambarcațiunilor motorizate și a evacuării de la bărci);
- Protejarea agresivă a calității apei (de exemplu, gestionarea atentă a evacuărilor punctiforme de la instalațiile de agrement);
- Protejarea debitelor apelor de captare, astfel încât utilizatorii din aval să se poată bucura de beneficiile serviciilor ecosistemice;
- Protejarea sau refacerea zonelor tampon riverane atât în interiorul unui parc, cât și de-a lungul frontierei parcului, în cazul în care un râu delimitează frontiera (și extinderea limitelor AP acolo unde este posibil, utilizând criterii adecvate pentru ecosistemele zonelor umede interioare - de exemplu, utilizarea limitelor bazinelor hidrografice, nu a canalelor râurilor, pentru delimitarea zonelor);
- Protecție specială pentru izvoarele sau bălțile sacre care au semnificație culturală.

În parte din cauza ambiguității persistente cu privire la faptul dacă o zonă este sau nu o "arie protejată a apelor interioare", separarea acestor componente în procesele de înregistrare precum WDPA rămâne o provocare. Măsurarea și interpretarea dimensiunii multor zone umede poate fi dificilă și, în multe cazuri, zonele umede variază foarte mult din cauza factorilor naturali (de exemplu, inundațiile sezoniere), iar în prezent, WDPA nu prevede măsurarea lungimii. Până când conservarea apelor interioare va fi sunt încorporate mai eficient în planurile de gestionare a ariilor protejate, iar aceste planuri de gestionare recunosc procesele și amenințările din afara limitelor ariilor protejate, întinderea geografică a sistemelor de ape interioare în cadrul ariilor protejate ne spune mai multe despre potențialul de conservare decât despre realitate.

Situri naturale sacre

Siturile sacre (inclusiv siturile și peisajele naturale sacre) care se încadrează în definițiile naționale și internaționale ale ariilor protejate pot fi recunoscute drept componente legitime ale sistemelor de arii protejate și pot fi atribuite oricăreia dintre cele șase categorii de arii protejate ale IUCN. În același timp, valorile culturale și spirituale ale ariilor protejate ar trebui să fie mai bine reflectate în întreaga gamă de categorii, din care acestea lipsesc în prezent sau sunt insuficient recunoscute.

Multe arii protejate conțin situri importante pentru unul și, uneori, pentru mai multe sisteme de valori religioase sau spirituale, incluzând atât situri naturale sacre, cât și monumente construite, precum mănăstiri, temple, sanctuare și trasee de pelerinaj. Chiar și în sistemele de arii protejate din țările cele mai secularizate ale Europei, care au fost stabilite folosind doar criterii ecologice, se estimează că între 20-35% includ valori culturale sau spirituale semnificative. Există țări și teritorii în care întreaga natură este sacră, iar ariile protejate pot forma entități mai mici ca parte a unor peisaje sacre mai mari. Managerii trebuie să se asigure că aceste valori spirituale sunt protejate alături de patrimoniul natural. Cu toate acestea, în prezent, siturile sacre nu sunt reflectate în mod eficient în desemnarea ariilor protejate și în planurile de gestionare, iar politicile și cadrele juridice existente nu sprijină în mod adecvat siturile (naturale) sacre. Există dovezi solide și răspândite conform cărora siturile naturale sacre asigură conservarea eficientă a biodiversității, adesea de sute de ani. Siturile sacre pot exista în ecosisteme mai mult sau mai puțin naturale, peisaje culturale sau peisaje gestionate, iar atunci când apar în arii protejate, acestea trebuie să fie pe deplin încorporate în strategiile de gestionare în cooperare cu grupurile religioase și comunitare relevante. Unele exemple sunt prezentate în tabelul 13.

Tabelul 13. Exemple de situri sacre în categoriile IUCN

Ia Rezervație naturală strictă: arie protejată gestionată în principal în scopuri științifice			
	Sri Lanka	Parcul Național Yala	Important pentru budiști și hinduși și care necesită un nivel ridicat de protecție din motive religioase.
	Federația Rusă	Yuganskiy Kanthy	Semnificativ pentru creștinism. Aria protejată a fost creată în jurul lacului Numto - un loc sacru al Khanty și Nenets - în regiunea Beloyarsk.
Ib Arie protejată: arie protejată gestionată în principal pentru protecția sălbăciei			
	Mongolia	Muntele Bogd Khan	Muntele este important pentru budism și, anterior, pentru șamanism. Muntele a fost desemnat oficial ca munte sacru către stat. Există dovezi ale declarării zonei sălbatice care datează din 1294.
	Mongolia	Dornod Mongol	Semnificativ pentru budism. Vangiin Tsagaan Uul (Muntele Alb din Vangi) este un vârf budist sacru din rezervație.
II Parc național: arie protejată gestionată în principal pentru protecția ecosistemului și recreere			
	Malawi	Parcul Național Nyika	Zonă mare care conține patru situri sacre, pe care localnicii încă le pot folosi pentru ceremoniile de producere a ploii.
	Japonia	Parcul Național Munții Kii și WHS	Mai multe temple șintoiste și budiste, locuri sacre și trasee de pelerinaj pentru ambele religii, utilizate continuu de peste un mileniu.
	India	Parcul Național Great Himalayan	Include multe locuri de importanță religioasă pentru hinduism.
III Monument natural: arie protejată gestionată în principal pentru conservarea unor caracteristici naturale specifice			
	Cambodgia	Sanctuarul de animale sălbatice Phnom Prich	O mică zonă din interiorul sanctuarului este o pădure sacră și, prin urmare, un monument natural (un alt exemplu sunt pădurile Kaya din Kenya).
	Federația Rusă	Munții de Aur din Altai	Sacru pentru indigenii din Altaia și pentru multe religii diferite, inclusiv budistă, creștină și islamică.
	Grecia	Peninsula Mount Athos WHS	Un bastion al creștinismului ortodox care include 20 de mănăstiri cuprinse într-un stat monahal și sute de așezări monahale mai mici, pustniciile și peșterile cu peste un mileniu de activitate monahală continuă.
	Spania	Rezervația naturală și parcul natural Montserrat	Munte sfânt care conține ermitaje antice și o mănăstire creștină care au fost un centru de pelerinaj încă din secolul al XIV-lea. Astăzi este cea mai vizitată arie protejată din Spania.
IV Arie protejată de gestionare a habitatelor/speciilor: arie protejată gestionată în principal pentru conservare prin intervenții de gestionare			
	Liban	Valea Qadisha și Pădurile Cedrilor lui Dumnezeu WHS	Pădure sacră pentru Creștină Maronită, care include o mănăstire importantă, ermitaje și reședințe ale autorităților religioase.
	Borneo	grădini <i>tembawang</i>	Unele locuri sacre vor necesita intervenții continue sau chiar să fie plantate, cum ar fi grădinile <i>tembawang</i> care conțin niveluri ridicate de biodiversitate.
	Sri Lanka	Peak Wilderness Park, (Sri Pada-Adams Peak)	Sit natural sacru pentru islam, budism, hinduism și creștinism, atrăgând mulți pelerini de toate aceste religii.

Tabelul 13. Exemple de situri sacre în categoriile IUCN (cont.)

V Peisaj protejat/peisaj marin: arie protejată gestionată în principal pentru conservarea peisajului/peisajului marin și pentru recreere			
	China	Parcul Național Xishuangbanna	Peisaj cu mai multe locuri sacre (crânguri și munți), care au fost administrate de mult timp de comunitate.
	România	Parcul Natural Vanatori Neamt	Inima spirituală a României, inclusiv 16 mănăstiri creștine, alături de o faună remarcabilă: populații de bizoni europeni, urși brunși și lupi.
VI Arie protejată cu resurse gestionate: arie protejată gestionată în principal pentru utilizarea durabilă a ecosistemelor naturale			
	Ecuador	Cayapas Mataje	Zonă utilizată în mod durabil, despre care se spune că conține cele mai înalte mangrove din lume și cunoscută pentru existența unor spirite importante, venerate de populația locală.
	SUA	Pădurea națională San Francisco Peaks	Sacru pentru peste o duzină de triburi de nativi americani.
	Egipt	St Catherine Area WHS - Mt Sinai	Muntele Sinai este sacru pentru iudaism, creștinism și islam. Mănăstirea antică Sfânta Ecaterina este un sit al patrimoniului mondial.

Acolo unde este posibil, custozii siturilor sacre ar trebui să participe la gestionarea acestora. Custozii tradiționali ai siturilor sacre ar trebui să comunice și să traducă valorile culturale și spirituale ale siturilor sacre pentru a contribui la stabilirea obiectivelor de gestionare. Siturile sacre oferă o excelentă oportunitatea de a se angaja în acest dialog și de a dezvolta sinergii durabile din punct de vedere ecologic și echitabile din punct de vedere social.

Siturile sacre și categoriile de arii protejate

Includerea formală sau nu a anumitor situri naturale sacre în sistemele naționale de arii protejate depinde de dorințele grupului religios și de faptul dacă obiectivele de gestionare a sitului îndeplinesc sau nu definiția UICN a unei arii protejate și cerințele unei anumite categorii. Aceasta implică faptul că grupul religios recunoaște și este de acord cu importanța menținerii biodiversității alături de valorile sacre ale sitului.

Trebuie să se acorde atenție pentru a se asigura că valorile culturale și spirituale nu pun în pericol valorile biodiversității și că, dimpotrivă, gestionarea unei arii protejate nu afectează valorile sacre ale sitului. Integrarea siturilor sacre, sau, în sens mai larg, percepția sacralității naturii, în planurile de conservare este posibilă numai atunci când este abordată dincolo de granițele ideologice, fizice și instituționale. Pe scurt, acesta este un proces care integrează cunoștințele și înțelepciunea cu conservarea biodiversității. Prin urmare, includerea siturilor sacre în toate categoriile de arii protejate se bazează pe valorile lor interculturale și transversale care, la rândul lor, pot produce sinergii echitabile între diversitatea spirituală, culturală și naturală în sprijinul unor obiective de conservare mai holistice.

Geodiversitate

"Geodiversitatea este varietatea de roci, minerale, fosile, forme de relief, sedimente și soluri, împreună cu procesele naturale care le formează și le modifică".

Multe arii protejate conțin geodiversitate importantă, iar unele arii protejate sunt desemnate în principal pentru valorile lor geodiversitare; în ambele cazuri, menținerea acestor valori necesită o atenție specială în politicile de gestionare. Geodiversitatea este inclusă în termenul "conservarea naturii" în definiția IUCN a unei arii protejate.

Geodiversitatea constituie fundamentul vieții pe Pământ și al diversității habitatelor și peisajelor naturale. Multe caracteristici geologice și forme de relief individuale au valori culturale sau emblematice pentru oameni, care influențează modul în care privim habitatele naturale sau seminaturale din jur.

De asemenea, geodiversitatea a avut o influență profundă asupra multor aspecte ale peisajelor culturale, ale mediului construit și ale activităților economice. Protecția geodiversității poate fi un răspuns la o serie de interese, inclusiv cele asociate cu situri fosilifere importante; situri de referință pentru geostiințe; caracteristici spectaculoase legate de turism; și forme de relief care au valori culturale sau spirituale deosebite. Geodiversitatea poate contribui la dezvoltarea economică durabilă prin turismul asociat cu caracteristicile geologice. Înțelegerea legăturilor funcționale dintre geodiversitate și biodiversitate este deosebit de importantă pentru gestionarea conservării în medii dinamice, unde procesele naturale (de exemplu, inundațiile, eroziunea și depunerile) mențin diversitatea habitatelor și funcțiile ecologice. Acest lucru este explicit în abordarea ecosistemică și este fundamental într-un moment în care multe ecosisteme se confruntă cu impactul schimbărilor climatice. Prin urmare, geodiversitatea este un element-cheie

considerare în gestionarea durabilă a terenurilor, râurilor și coastelor. Aceasta necesită abordări integrate pentru gestionarea patrimoniului natural, a terenurilor și a apelor la scara peisajului/ecosistemului, bazate pe înțelegerea și colaborarea cu procesele naturale și răspunsurile probabile ale acestora la schimbările climatice.

Deși categoria III oferă un obiectiv evident pentru protecția anumitor caracteristici geologice sau forme de relief, geodiversitatea poate fi, și este, protejată în toate categoriile IUCN și sub toate tipurile de guvernare. Câteva exemple sunt prezentate în tabelul 14.

Deși nu este definitiv, tabelul 15 de mai jos oferă câteva indicații cu privire la situațiile în care valorile geodiversității ar putea corespunde anumitor categorii de arii protejate IUCN.

Tabelul 14. Exemple de geodiversitate în diferite categorii de arii protejate IUCN

Categorie	Exemplu	Țara
Ia		
Ib		
II	Parcul Național Grand Canyon	Statele Unite ale Americii
III	Rezervația de conservare Jenolan Karst	Australia
IV		
V	Parcul Național Broomberg	MADAGASCAR

Restaurarea și categoriile de arii protejate IUCN

Categoria de arie protejată IUCN este aleasă în primul rând în funcție de obiectivul de gestionare, adică se referă mai degrabă la *obiectivele* de gestionare decât la *starea* actuală, astfel încât orice categorie poate face obiectul restaurării. Cu toate acestea, în practică, categoria inferă, de asemenea, de obicei, ceva despre statutul ariei protejate, iar restaurarea activă nu este, de obicei, potrivită pentru fiecare categorie de arie protejată. De exemplu, categorizarea în funcție de valorile sălbatice (Ib) nu este de obicei adecvată pentru o arie care vor necesita intervenții de gestionare activă pe termen nedefinit pentru a menține aceste valori. În unele situații, restaurarea într-o arie protejată poate fi o intervenție limitată în timp pentru a anula în timp ce în alte cazuri schimbările au fost atât de profunde încât va fi necesară o intervenție continuă, pe termen lung: aceasta este adesea

adevărat în cazul în care unele componente ecologice, cum ar fi speciile importante, au dispărut. Unele intervenții, cum ar fi controlul speciilor invazive și, în anumite habitate și condiții, arderea prescrisă, pot fi necesare în orice categorie. Sfaturile de mai jos descriu situația generală, dar există și excepții:

- **Restaurarea prin procese naturale ca urmare a protecției** (*mise en défens*): de exemplu, restaurarea pădurilor vechi prin eliminarea exploatarei forestiere sau a pășunatului presiune; refacerea stocurilor de pește sau a recifelor de corali prin restricționarea pescuitului; eliminarea presiunii de călcare în comunitățile de plante montane - potrivite pentru orice categorie de arie protejată.
- **Restaurarea prin intervenții limitate în timp pentru repararea daunelor din trecut**: una sau mai multe intervenții pentru repararea daunelor; de exemplu, reintroducerea speciilor dispărute; replantarea pentru a grăbi regenerarea pădurii; selectarea puieților; rădăria; îndepărtarea speciilor invazive - de obicei, nu este adecvată în ariile protejate strict protejate din categoriile Ia sau Ib, dar este de obicei adecvată în alte categorii.¹⁵

Tabelul 15. Indicații privind categoriile adecvate de arii protejate IUCN pentru diferite aspecte ale geodiversității

Aspectul particular al geodiversității luat în considerare	Categorie/categorii adecvate
Protecția vizează în primul rând un element individual de interes (monument natural, cum ar fi o cascadă sau o peșteră) sau un sit de valoare națională sau internațională pentru geostiințe.	În principal categoria III
Un ansamblu de forme de relief (de exemplu, sistemul de văi glaciare) și/sau procese, sau caracteristici geologice.	În principal categoriile Ia, Ib, II și V
Caracteristicile au potențial pentru interpretare și geoturism.	În principal categoriile II și III
Geodiversitatea este în sine o bază pentru habitate și specii (de exemplu, plante iubitoare de calciu sau specii adaptate la peșteri).	În principal categoriile Ia, Ib, II, IV, V și VI
Geodiversitatea are legături importante cu peisajele culturale (de exemplu, peșteri folosite ca locuințe sau forme de relief adaptate agriculturii pe terase).	În principal categoria V, dar și categoriile II și III
Geodiversitatea este baza pentru gestionarea durabilă (activități asociate cu procesele naturale, cum ar fi turismul în peșteri).	Compatibil în primul rând cu categoriile V și VI

¹⁵ Este posibil ca o arie protejată să fie recategorizată ca arie protejată de categoria Ia sau Ib dacă restaurarea are succes.

Tabelul 16. Ghid indicativ pentru restaurare în diferite categorii IUCN

Categorii IUCN						
Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Restaurarea prin procese naturale ca urmare a protecției						
		Restaurare activă, limitată în timp				
				Restaurare continuă pentru biodiversitate		
					Restaurare continuă pentru biodiversitate și nevoile umane	

- **Restaurarea ca proces continuu pentru conservarea biodiversității:** de exemplu, menținerea artificială nivelurile de apă într-o zonă umedă dintr-un bazin hidrografic care a suferit schimbări hidrologice majore; tăierea regulată a copacilor pentru a menține o pădure culturală importantă; utilizarea pășunatului animalelor domestice pentru a menține valorile biodiversității - în general, adecvat pentru categoriile IV-VI.
- **Restaurarea ca proces continuu atât pentru resursele naturale, cât și pentru biodiversitate:** de exemplu, recuperarea productivității după eroziunea solului, furnizarea de resurse pentru bunăstarea umană - adecvat pentru categoriile V-VI.

În cazurile în care distrugerea generală a habitatelor a avansat atât de mult încât înseși ariile protejate necesită o restaurare substanțială, poate fi rezonabil să se aștepte și să se vadă cât de reușite sunt proiectele de restaurare înainte de atribuirea unei categorii. Gradul necesar de restaurare și de gestionare activă poate crește în multe arii protejate în condițiile schimbărilor climatice.

7. Conservare internațională inițiative

Există o serie de încercări paralele de a proteja habitatele cheie în cadrul Organizației Națiunilor Unite sau al acordurilor regionale. De o importanță deosebită sunt Convenția privind diversitatea biologică, siturile naturale ale patrimoniului mondial UNESCO, rezervațiile UNESCO "Omul și biosfera" și siturile Ramsar. Următoarea secțiune analizează în special modul în care Ramsar și Patrimoniul Mondial se raportează la categoriile IUCN.

Patrimoniul mondial Convenție

Siturile din patrimoniul mondial cuprind unele dintre cele mai importante locuri culturale și naturale din lume, recunoscute de Convenția UNESCO privind patrimoniul mondial și care beneficiază de o protecție specială din partea țărilor gazdă. Acestea includ monumente precum Angkor Wat din Cambodgia sau piramidele din Egipt, precum și zone naturale excepționale, precum Parcul Național Serengeti din Tanzania sau Parcul Național Canaima din Venezuela. Guvernele nominalizează siturile pentru o posibilă includere pe Lista patrimoniului mondial, recunoașterea depinzând de o evaluare tehnică¹⁶, urmată de o revizuire și o decizie finală a membrilor Comitetului patrimoniului mondial. Adecvarea se bazează în parte pe faptul dacă situl are sau nu valori universale excepționale (OUV), un termen care se referă la combinația dintre acele valori de patrimoniu ale unui sit care demonstrează modul în care acesta are o valoare globală și cerința ca un sit să aibă integritate și gestionare eficientă. IUCN este recunoscută oficial în textul Convenției ca organism consultativ pentru toate

siturile naturale și mixte naturale-culturale. Aceasta implică efectuarea de evaluări tehnice ale tuturor siturilor candidate și, de asemenea, efectuarea de misiuni de monitorizare, după caz, pentru siturile existente care ar putea fi amenințate. Practic, toate siturile naturale din patrimoniul mondial sunt și arii protejate. În trecut, siturile din patrimoniul mondial erau listate separat pe *Lista ONU a ariilor protejate*, dar acest lucru a dus la suprapunere, deoarece multe dintre ele erau listate și în categoria lor IUCN.

Ce solicită Convenția Patrimoniului Mondial de la siturile naturale de pe Lista Patrimoniului Mondial

Următoarele note au scopul de a ajuta guvernele care iau în considerare

relația dintre siturile naturale ale patrimoniului mondial și sistemul de categorii de arii protejate al IUCN. Acestea nu acoperă siturile culturale, dintre care cele mai multe nu se vor afla în arii protejate (sau, dacă se află, vor fi astfel doar accidental).

Relația dintre patrimoniul mondial și ariile protejate în teorie

Versiunea 2008 a *Orientărilor operaționale* (OG) ale Convenției privind patrimoniul mondial explică ce este necesar în cadrul patrimoniului mondial (PM). Aceasta prevede că o zonă poate fi înscrisă pe lista patrimoniului mondial numai dacă situl îndeplinește criteriile relevante ale patrimoniului mondial și dacă sunt îndeplinite condiții stricte de integritate și conservare (punctul 88), ceea ce înseamnă că trebuie:

- Să includă toate elementele necesare pentru a exprima *valoarea universală excepțională* pentru care este propus pentru înscrierea pe lista WH;
- Să fie de dimensiuni adecvate pentru a asigura reprezentarea completă a caracteristicilor și proceselor care transmit semnificația sitului;

- Să nu sufere de efectele negative ale dezvoltării și/sau neglijării.

Siturile potențiale de patrimoniu mondial sunt evaluate în funcție de mai multe criterii, dintre care două (ecosistemele și biodiversitatea) sunt deosebit de relevante pentru ariile protejate. Punctele 94-95 descriu integritatea pentru aceste două criterii:

- **Criteriul ix (ecosisteme):** situl "trebuie să aibă dimensiuni suficiente și să conțină elementele necesare pentru a demonstra aspectele-cheie ale proceselor care sunt esențiale pentru conservarea pe termen lung a ecosistemelor și a diversității biologice pe care o conțin".
- **Criteriul x (biodiversitatea):** situl "trebuie să conțină habitate pentru menținerea celei mai diverse faune și flore caracteristice provinciei biogeografice și ecosistemelor luate în considerare".

OG recunoaște că "*nicio zonă nu este complet virgină și că toate zonele naturale sunt într-o stare dinamică și, într-o anumită măsură implică contactul cu oamenii. Activitățile umane, inclusiv cele ale societăților tradiționale și ale comunităților locale, au loc adesea în zone naturale. Aceste activități pot fi compatibile cu valoarea naturală excepțională a zonei în cazul în care sunt durabile din punct de vedere ecologic*" (punctul 90).

În cele din urmă, acesta include o secțiune intitulată "*Protecție și gestionare*" (punctele 96-118), care prezintă măsurile conservare pe termen lung a zonelor propuse pentru a fi luate în considerare în cadrul PM. În mod specific, alineatul 97 prevede că: "*Toate proprietățile înscrise pe Lista patrimoniului mondial trebuie să beneficieze pe termen lung de protecție și gestionare legislativă, de reglementare, instituțională și/sau tradițională adecvată pentru a asigura salvagardarea lor. Această protecție trebuie să includă în mod adecvat limitele delimitate*". Punctul 98 din OG mai adaugă că: "*Măsurile legislative și de reglementare la nivel național și local ar trebui să asigure supraviețuirea bunului și protecția acestuia împotriva dezvoltării și schimbărilor care ar putea avea un impact negativ asupra valorii universale excepționale sau integrității ... bunului. Statele părți ar trebui, de asemenea, să asigure punerea în aplicare deplină și eficientă a acestor măsuri*".

În ceea ce privește relația dintre siturile nominalizate și ariile protejate existente, OG precizează, la punctul 102, că: "*Limitele sitului nominalizat pot coincide cu una sau mai multe arii protejate existente sau propuse, cum ar fi*

ca parcuri naționale sau rezervații naturale, rezervații ale biosferei [...]. În timp ce astfel de zone de protecție stabilite pot conține mai multe zone de gestionare, numai unele dintre aceste zone pot îndeplini criteriile de înscriere". Această afirmație implică faptul că unele zone cu protecție juridică ar putea totuși să nu se califice pentru statutul de OM, adică unele forme de protecție juridică nu sunt suficient de restrictive pentru a satisface cerințele OG.

16 Toate siturile naturale sunt evaluate de IUCN, iar toate siturile culturale sunt evaluate de ICOMOS - Consiliul Internațional Monumentelor și Siturilor.

Astfel, deși OG nu spun că un sit trebuie să fie o "arie protejată" și nici nu fac referire la categoriile de arii protejate ale IUCN, se poate deduce că zonele care nu se află sub un anumit regim de protecție ar trebui excluse din siturile patrimoniului mondial (de exemplu, OG punctele 97 și 102): astfel, siturile naturale ale patrimoniului mondial ar trebui să fie gestionate în moduri echivalente cu cele dintr-o arie protejată, indiferent dacă sunt sau nu protejate în mod oficial. Aceasta este interpretarea aplicată de IUCN în rolul său consultativ.

Relația dintre siturile patrimoniului mondial și ariile protejate în practică

Existența unui regim de gestionare eficient este o cerință pentru înscrierea pe lista patrimoniului mondial și, în practică, acest lucru a însemnat că marea majoritate a siturilor naturale ale patrimoniului mondial sunt arii protejate. UNEP-WCMC pregătește fișe de date pentru toate siturile propuse pentru patrimoniul mondial, care menționează în mod explicit categoria IUCN PA în care se încadrează situl propus. Astfel, există o legătură clară între siturile naturale ale patrimoniului mondial și sistemul de categorii.

Această situație a evoluat în timp. În primii ani ai Convenției, unele situri naturale ale patrimoniului mondial includeau dezvoltări care nu ar fi acceptate astăzi

de către Comitetul patrimoniului mondial. Ca urmare, unele situri ale patrimoniului mondial conțin zone de utilizări incompatibile suficient de mari pentru a fi considerate zone clar definite în cadrul unui sit al patrimoniului mondial și nu doar intruziuni minore "preexistente" într-o arie protejată relativ netulburată. Teoretic, statele părți ar putea propune amendamente pentru a elimina unele dintre aceste zone din nominalizările lor mai vechi. Acest lucru se întâmplă în câteva cazuri, deși necesită o examinare atentă de la caz la caz¹⁷.

Majoritatea siturilor de patrimoniu mondial existente și nominalizate în prezent corespund limitelor ariilor protejate existente. În cazul în care există diferențe mari între ariile protejate care au valori similare și complementare, există posibilitatea înscrierii unei nominalizări în serie, iar astfel de nominalizări sunt din ce în ce mai frecvente (de exemplu, rezervațiile forestiere atlantice de pe coasta Discovery din Brazilia și ariile protejate din regiunea Cape Floral din Africa de Sud). Studiile de caz prezentate în tabelul 17 demonstrează modul în care această înăsprire a avut loc în ultimii 25 de ani. Noile situri WH s-au conformat treptat mai strict definiției IUCN a unei arii protejate, iar zonele care nu beneficiază de un regim de protecție au fost din ce în ce mai mult excluse. Cu toate acestea, continuă să existe unele excepții (de exemplu, Peninsula Valdés din Argentina) și încă nu este obligatoriu ca un sit al patrimoniului mondial natural să fie o arie protejată oficială dacă protecția și gestionarea adecvate pot fi asigurate prin alte mijloace.

Tabelul 17. Schimbarea în timp a relației dintre siturile naturale ale patrimoniului mondial și ariile protejate

Numele site-ului	WH criterii	IUCN cat.	Anul înscriș.	Discuții
Insulele Galapagos ECUADOR	vii, viii, ix, x	II (teren) IV (marin)	1978	Printre primele loturi de nominalizări depuse vreodată pentru înscrierea pe lista WH, limitele terestre nu exclud zonele agricole și de colonizare, rezultând un sit WH care include ferme de vite extinse și zone urbane dens populate. Situl a fost extins pentru a include o arie protejată marină în 2001, care conține un amestec de zone de utilizare multiplă cu intensitate redusă (scufundări, pescuit artizanal).
Marea Barieră de Corali AUSTRALIA	vii, viii, ix, x	V	1981	o zonă cu utilizări multiple, cu o varietate de utilizări permise, de la conservarea strictă la activități recreative, inclusiv pescuitul. În raportul său de evaluare a nominalizării, IUCN a sugerat ca limitele reale ale WH să fie limitate la zona centrală complet protejată (astfel de comentarii nu au fost observate în evaluarea nominalizării Galapagos), dar a sfârșit prin a recomanda, în același raport, ca nominalizarea propusă inițial să fie înscrisă.
Lacul Baikal RUSIA	vii, viii, ix, x	Ia, II, IV	1996	Acest sit este alcătuit din mai multe entități distincte de gestionare a conservării, împreună cu terenuri neconservate (de exemplu, zone de protecție costieră) cu o valoare limitată de conservare. Există o serie de utilizări potențial incompatibile, inclusiv pescuitul comercial, exploatarea forestieră, agricultura, vânătoarea și turismul. De asemenea, în sit există mai multe așezări mici. Recomandările inițiale privind limitele sitului WH au inclus o zonă mult mai întinsă, inclusiv orașe mari, dar în cele din urmă a fost înscrisă o zonă mai mică, cu mai puține utilizări conflictuale.

17 De exemplu, în Parcul Național Pirin din Bulgaria se ia în considerare în prezent excluderea zonelor stațiunilor de schi din situl existent al patrimoniului mondial.

Tabelul 17. Schimbarea în timp a relației dintre siturile naturale ale patrimoniului mondial și ariile protejate (cont.)

Numele site-ului	WH criterii	IUCN cat.	Anul înscri s.	Discuții
East Rennell INSULELE SOLOMON	ix	n/a	1998	Aproximativ 800 de persoane de origine polineziană locuiesc în acest sit. Se practică agricultura de subzistență, pescuitul și vânătoarea. Populația locală se bazează pe produsele forestiere pentru majoritatea materialelor de construcție. Terenul se află în proprietate tradițională, iar un lac cu apă dulce este considerat proprietate comună. Acesta a fost primul sit natural din patrimoniul mondial care a fost înscris pe lista patrimoniului mondial în timp ce se aflau sub un regim de gestionare cutumiară. În acest caz, Comitetul Patrimoniului Mondial, la recomandarea IUCN, a constatat că regimul de gestionare cutumiară a fost suficient de eficient pentru a asigura protecția valorilor naturale.
Peninsula Valdès ARGENTINA	x	II, IV, VI	1999	O colecție de șapte arii protejate distincte, împreună cu zone semnificative (de ex, >50%) proporție de terenuri private. Proprietarii de terenuri sunt încurajați să colaboreze prin intermediul unui exercițiu comun de planificare a gestionării, deși se pare că nu sunt obligați prin lege să facă acest lucru. Amenințările actuale includ lotizarea terenurilor în vederea dezvoltării rezidențiale de coastă. Acesta pare a fi un experiment în domeniul proprietății private a terenurilor în cadrul unui sit natural al WH.
Rezervații forestiere Atlantic Discovery Coast BRAZIL	ix, x	Ia, II	1999	O serie de opt arii protejate distincte întinse pe 450 km ² și înglobate într-o rezervație a biosferei de un milion ha - terenurile interstițiale sunt în mare parte proprietate privată.
Arii protejate din regiunea Cape Floral AFRICA DE SUD	ix, x	Ib, II, IV	2004	Înscrisul acestui sit în serie este rezultatul unui proces de mai mulți ani prin care nominalizarea inițială a statului parte nu a fost acceptată din cauza lipsei unui regim de gestionare consolidat pentru colecția de șapte arii protejate. Ca urmare, a fost depusă o propunere finală, care a îndeplinit cerințele tehnice ale IUCN și a fost înscrisă de Comitetul WH.
Rezervațiile de panda din Sichuan CHINA	x	n/a	2006	Limitele inițiale propuse de statul parte includeau orașe, zone agricole și lucrări de infrastructură publică. Revizuirile propunerii inițiale au avut loc pe parcursul a peste 10 ani. IUCN a solicitat revizuirea limitelor astfel încât să fie incluse doar ariile protejate principale. Limitele finale reflectă solicitarea IUCN.

Relația dintre siturile patrimoniului mondial și categoriile de arii protejate ale IUCN

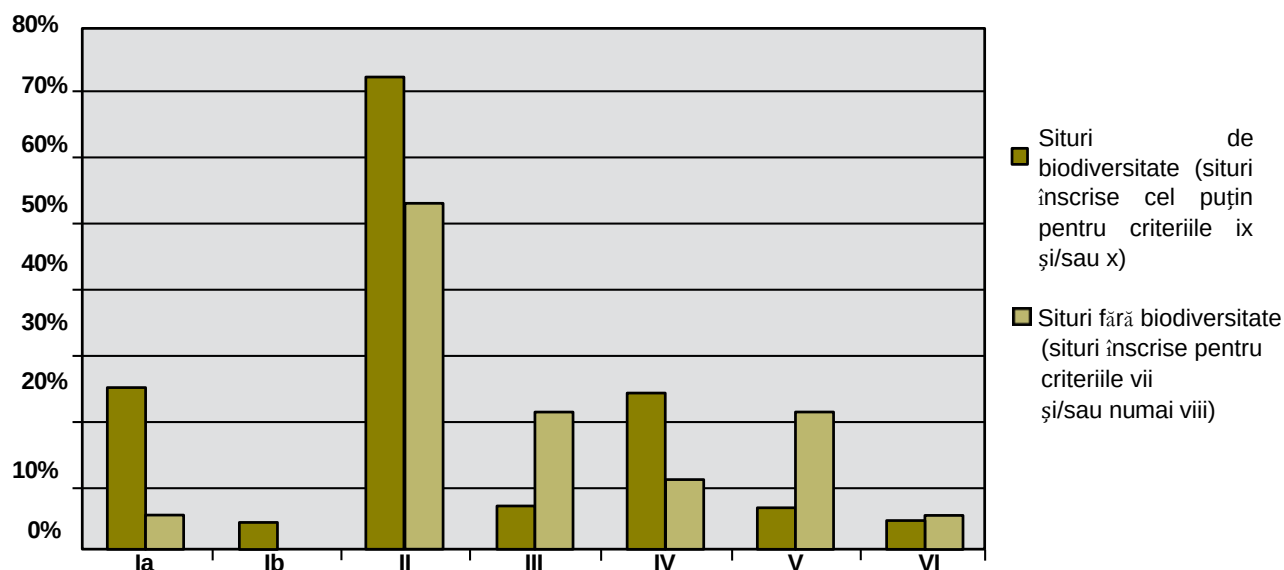
Rezultă că, dacă nu toate siturile naturale din patrimoniul mondial sunt arii protejate, nu toate vor avea categorii IUCN. Dar, în practică, majoritatea sunt arii protejate și majoritatea au categorii. Siturile naturale din patrimoniul mondial se regăsesc în toate categoriile IUCN, dar cu o tendință clară către obiectivele de gestionare mai strict protejate din categoriile Ia, Ib și II.

În iunie 2008, existau 166 de bunuri naturale și 25 de bunuri mixte ale patrimoniului mondial. Dintre acestea, 139 sunt înscrise în temeiul criteriilor ix și/sau x (și, prin urmare, se concentrează asupra aspectelor legate de biodiversitate/specii), fie exclusiv, fie în combinație cu criteriile vii și viii care nu țin de biodiversitate și sunt considerate situri de patrimoniu natural "biodiversitate". Figura 4 ilustrează frecvența de apariție a unei anumite categorii de arii protejate IUCN în cadrul siturilor de patrimoniu natural¹⁸.

Peste 70% din siturile din patrimoniul mondial enumerate pentru valorile biodiversității conțin (integral sau parțial) o arie protejată de categoria II. Unele dintre aceste situri pot conține, de asemenea, arii protejate din alte categorii (de exemplu, Te Wahipounamu din Noua Zeelandă este compus din mai multe arii protejate diferite, reprezentând cinci categorii diferite de arii protejate). Graficul arată că foarte puține situri WH de biodiversitate conțin arii protejate din categoriile V și VI (aceste categorii sunt reprezentate în opt și, respectiv, șase situri WH, din 128 de situri pentru care baza de date UNEP-WCMC atribuie o categorie de arie protejată). Dintre acestea, doar trei (2% din toate siturile de biodiversitate) sunt compuse exclusiv din arii protejate de categoria V sau VI - Marea Barieră de Corali din Australia (care este în schimbare), Parcul Național Banc d'Arguin din Mauritania (de exemplu, considerat de obicei categoria II) și Aria de conservare Ngorongoro din Tanzania. Acestea sunt în general situri mari: 348 700 km², 12 000 km² și, respectiv, 8 288 km².

18. Deoarece un sit WH poate fi compus din mai multe AP, cărora le sunt atribuite categorii diferite, cifrele nu ajung la 100 %. De asemenea, doar 128 din cele 139 de situri de biodiversitate și 38 din cele 47 de situri fără biodiversitate sunt încadrate într-o categorie de AP în baza de date WDPA.

Figura 4. Frecvența de apariție a categoriilor IUCN PA în siturile naturale de biodiversitate și non-biodiversitate ale WH

Concluzii

Pentru guvernele care intenționează să nominalizeze un sit natural al patrimoniului mondial:

- Toate siturile naturale din patrimoniul mondial trebuie să aibă un regim de gestionare eficient. Acest lucru implică faptul că aceste zone vor fi desemnate arii protejate în aproape toate cazurile.
- Nu există nicio regulă care să spună că acestor situri trebuie să li se atribue o categorie IUCN, dar, din nou, acest lucru este puternic încurajat și, de fapt, toate fișele WCMC pentru siturile naturale propuse pentru WH includ o categorie (categorii) IUCN care corespunde sitului propus. Majoritatea siturilor înscrise în conformitate cu criteriul (ix) sau (x) corespund categoriei I sau II IUCN; cu toate acestea, există excepții și orice categorie poate fi acceptată.

Convenția Ramsar

Convenția Ramsar încurajează părțile să desemneze și să gestioneze zonele umede importante într-un mod care să nu le modifice caracteristicile ecologice. Cele 158 de părți contractante (guverne) s-au angajat să "utilizeze în mod rațional" toate zonele umede de pe teritoriul lor (inclusiv râurile), să conserve "zonele umede de importanță internațională" (siturile Ramsar) și să coopereze la nivel internațional. Fiecare parte se angajează să realizeze un inventar al zonelor sale umede și să pregătească un "cadru strategic pentru lista Ramsar" pentru desemnarea și gestionarea sistematică și reprezentativă la nivel național a tipurilor de habitate ale zonelor umede. Convenția are multe beneficii pentru conservarea zonelor umede, deoarece creează o presiune morală asupra guvernelor membre pentru a stabili și gestiona

ariile protejate ale zonelor umede; stabilește standarde, oferă orientări și facilitează colaborarea în ceea ce privește utilizarea judicioasă; dispune de un sistem global trienal de raportare și monitorizare și încurajează participarea ONG-urilor, a comunităților locale și a populațiilor indigene.

Deși multe dintre zonele umede de importanță internațională (siturile Ramsar) au și alt statut de protecție (de exemplu, sunt arii protejate în temeiul legislației naturale, situri ale patrimoniului mondial sau rezervații ale biosferei UNESCO), nu există nicio *obligatie* ca siturile Ramsar să fie arii protejate **în temeiul legislației naționale**. Într-adevăr, acest lucru contribuie uneori la convingerea guvernelor să desemneze situri Ramsar atunci când acestea ar fi reticente în a le transforma în arii protejate naționale.

Protecția oferită de Convenție este ea însăși un suport juridic, dar în cadrul legislației neobligatorii și nu întotdeauna articulată atât de clar. De exemplu, *Criteriile pentru identificarea zonelor umede de importanță internațională* nu fac nicio referire la statutul de protecție. *Fișa informativă privind zonele umede Ramsar* implică faptul că statutul de protecție nu este obligatoriu, cu fraze precum: "Dacă a fost înființată o rezervație". *Manualul Convenției Ramsar* (2006) este explicit: "Desemnarea unei zone umede pentru lista Ramsar nu necesită în sine ca situl să fi fost declarat anterior protejată". De fapt, înscrierea pe lista Convenției Ramsar, în special în cazul siturilor supuse utilizării intensive de către comunitățile umane - fie pentru a extrage resurse, fie pentru a beneficia de funcțiile naturale ale zonelor umede - poate oferi protecția necesară pentru a asigura durabilitatea pe termen lung a acestora.

Acest lucru poate fi realizat cel mai bine prin elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de gestionare adecvat, cu participarea activă a tuturor părților interesate.

După cum s-a sugerat mai sus, includerea unei zone umede pe lista Convenției Ramsar, în special în cazul siturilor care fac obiectul unei utilizări intensive de către comunitățile umane, ar trebui să asigure **protecția necesară** pentru a asigura durabilitatea pe termen lung a acestora. Listarea în cadrul Convenției Ramsar conferă siturilor un statut superior, atrage mai multă atenție asupra lor și ar trebui să contribuie la conservarea și utilizarea lor înțeleaptă pe termen lung - dacă statutul Ramsar conferă sau nu protecție juridică suplimentară în țară depinde de deciziile guvernelor naționale și locale. Utilizările umane ale zonelor umede sunt compatibile cu înscrierea pe lista Ramsar, cu condiția să respecte conceptul Ramsar de "utilizare înțeleaptă" (utilizare durabilă) și să nu conducă la o modificare negativă a caracterului ecologic.

Secretariatul Ramsar a privit uneori Lista Ramsar ca pe un set de "arii protejate": de exemplu, documentul *Soluțiile de urgență durabile la durabilitate* oferă "o introducere la conceptul de zone umede de importanță internațională **ca rețea de arii protejate**" (sublinierea noastră). Unele părți consideră că includerea pe listă înseamnă, de fapt, că situl devine o arie protejată (indiferent dacă are sau nu o categorie IUCN), în timp ce altele nu.

Sistemul de categorii și siturile Ramsar

În versiunea inițială a categoriilor de gestionare, rezervațiile biosferei și siturile patrimoniului mondial au fost identificate ca o categorie de sine stătătoare, însă siturile Ramsar nu au fost identificate astfel. Ulterior, orientările din 1994 nu au tratat nicio desemnare internațională ca o categorie separată. Aceasta a fost a convenit, în cadrul celei de-a noua Conferințe Ramsar a părților (Rezoluția IX.22), să includă date privind categoria IUCN în baza de date a siturilor Ramsar. Din cele 84 de situri desemnate începând cu 1^a ianuarie 2007, 37 (44%) includ informații privind categoria IUCN. Siturile Ramsar sunt desemnate la nivel național. Sistemul de categorii IUCN este un mijloc de clasificare acestora pe baza obiectivelor de gestionare. Siturile Ramsar traversează această abordare, deoarece însuși conceptul încorporează ideea de o serie de obiective de gestionare. Pe de altă parte, unele situri Ramsar conțin adesea o serie de zone de management cu obiective de management diferite, fiecare dintre acestea putând corespunde unei categorii din sistemul IUCN. Unele situri pot cuprinde mai multe categorii diferite de utilizare.

Orientările IUCN oferă mai multe modalități prin care numeroasele situații diferite susceptibile de a fi întâlnite în siturile Ramsar pot fi reconciliate cu sistemul de categorii. Odată ce s-a stabilit că situl corespunde definiției IUCN a unei arii protejate, recomandăm o abordare în două etape:

- **Etapa I:** *identificarea dacă întregul sit Ramsar ar trebui să fie clasificat într-o categorie sau în mai multe categorii.*

Pentru a face acest lucru, este necesar să se stabilească care dintre cele trei posibilități teoretice se aplică:

1. *Există o singură autoritate de management pentru întregul sit Ramsar și, în scopuri juridice, întregul sit Ramsar este clasificat prin lege ca având un singur obiectiv primar de management.*

Zona ar fi atribuită unei singure categorii.

Deși orientările impun ca atribuirea să se bazeze pe scopul principal al gestionării, acestea recunosc, de asemenea, că planurile de gestionare conțin adesea zone de gestionare pentru o varietate de scopuri, pentru a ține seama de condițiile locale. Pentru a stabili categoria corespunzătoare, cel puțin trei sferturi, și de preferință mai mult, trebuie să fie gestionate pentru scopul principal; iar gestionarea zonei rămase nu trebuie să intre în conflict cu acel scop principal.

2. *Există o autoritate de management responsabilă pentru două sau mai multe zone care alcătuiesc situl Ramsar, însă fiecare dintre acestea are obiective de management separate, definite legal.*

Orientările recunosc această situație prin faptul că "ariile protejate de diferite categorii sunt adesea contigue, în timp ce uneori o categorie se "cuibărește" în interiorul alteia". Astfel, multe zone de categoria V conțin în interiorul lor zone de categoriile I și IV: unele se vor învecina cu zone de categoria II. De asemenea, unele zone de categoria II conțin zone de categoriile Ia și Ib.

În acest caz, părțile separate ale sitului Ramsar vor fi clasificate diferit.

3. *Există două sau mai multe autorități de management responsabile pentru zone separate, cu obiective de management diferite, care alcătuiesc împreună situl Ramsar.*

Și în acest caz, interpretarea corectă a orientărilor ar fi clasificarea separată a acestor zone.

- **Etapa 2:** *atribuirea unor părți ale sitului Ramsar unor categorii individuale.*

Sistemul de categorii poate fi aplicat la o serie de situații juridice și de gestionare diferite care caracterizează siturile Ramsar din diferite țări. Acest lucru este în deplină concordanță cu modul în care sistemul este destinat să fie aplicat. IUCN afirmă că ariile protejate ar trebui să fie înființate pentru a îndeplini obiective în concordanță cu obiectivele și nevoile naționale, locale sau private (sau o combinație a acestora) și abia apoi să fie etichetate cu o categorie IUCN în conformitate cu obiectivele de gestionare. Aceste categorii au fost elaborate pentru a facilita comunicarea și informarea, *nu* pentru a conduce sistemul.

Beneficii

Beneficiile unui sistem care poate fi aplicat la nivel internațional, într-un mod transparent, sunt semnificative. Principalul avantaj este că permite evaluări globale ale siturilor Ramsar existente. În plus, facilitează dezvoltarea și stabilirea în continuare a unui sistem de situri Ramsar în care fiecare țară își poate menține rețeaua individuală de situri Ramsar, dar care face parte în mod clar din cadrul global al ariilor protejate. De asemenea, permite rețelei de situri Ramsar să se raporteze și să contribuie la dezvoltarea unui sistem global cuprinzător, adecvat și reprezentativ de arii protejate.

Se intenționează să se elaboreze orientări mai detaliate privind legăturile dintre siturile Ramsar și categoriile de arii protejate ale IUCN.

Convenția privind diversitatea biologică

La cea de-a șaptea reuniune a Conferinței părților (COP 7) la CDB din 2004, 188 de părți au convenit asupra unui *program de lucru privind ariile protejate*, una dintre cele mai ambițioase strategii de mediu din istorie. Programul își propune să stabilească, până în 2010 (terestru) și 2012 (marin), "*sisteme naționale și regionale de arii protejate cuprinzătoare, gestionate eficient și reprezentative din punct de vedere ecologic*". Programul cuprinde peste 90 de acțiuni specifice, cu termene limitate, destinate statelor membre și altor părți.

În mod specific, programul "*recunoaște valoarea unui sistem internațional unic de clasificare a ariilor protejate și avantajul de a furniza informații comparabile între țări și regiuni și, prin urmare, salută eforturile continue ale UICN WCPA de a perfecționa sistemul de categorii al UICN și încurajează părțile, alte guverne și organizații relevante să atribuie ariilor lor protejate categorii de gestionare a ariilor protejate, furnizând informații coerente cu categoriile UICN perfecționate în scopul raportării*".

CBD a convenit asupra propriei definiții a unei arii protejate ca fiind: o *arie definită geografic care este desemnată sau reglementată și gestionată pentru a atinge obiective specifice de conservare*. Există un acord tacit între Secretariatul CBD și IUCN conform căruia cele două definiții înseamnă efectiv același lucru.

În mod semnificativ, Programul de lucru al CDB recunoaște în mod explicit categoriile de arii protejate ale IUCN:

La cea de-a noua Conferință a părților la CBD, din 2008, sprijinul pentru categorii a fost reafirmat și confirmat:

"9. Reafirmă punctul 31 din Decizia VII/28, care recunoaște valoarea unui sistem internațional unic de clasificare a ariilor protejate și avantajul de a furniza informații care sunt

Explorarea stabilirii unui sistem armonizat și a unui calendar pentru raportarea privind siturile desemnate în temeiul Convenției privind zonele umede, al Convenției privind patrimoniul mondial și al programului MAB al UNESCO, precum și al altor sisteme regionale, după caz, luând în considerare activitatea în curs de desfășurare a UNEP-WCMC privind armonizarea raportării și sistemul de categorii de gestionare a ariilor protejate al UICN în scopul raportării (sublinierea noastră)

comparabile între țări și regiuni și, prin urmare, salută eforturile actuale ale Comisiei Mondiale pentru Arii Protejate a UICN de a rafina sistemul de categorii al UICN și încurajează părțile, alte guverne și organizațiile relevante să atribuie ariilor lor protejate categorii de gestionare a ariilor protejate, furnizând informații coerente cu categoriile UICN perfecționate în scopul raportării".

Prin urmare, CDB oferă orientări clare conform cărora țările ar trebui să utilizeze sistemul de categorii IUCN în raportarea progreselor înregistrate în ceea ce privește crearea și menținerea sistemelor de arii protejate.

8. Eficacitatea categoriilor IUCN

IUCN a subliniat întotdeauna că categoria se bazează pe obiectiv și este independentă de eficacitate: dacă o arie protejată nu își îndeplinește obiectivul, aceasta nu este o scuză pentru trecerea la o altă categorie (ci mai degrabă creșterea capacității de gestionare). Însă multe părți interesate solicită o relație mai strânsă între categorii și eficacitate: secțiunea următoare explorează câteva opțiuni.

Evaluarea managementului și categoriile IUCN

Eficacitatea gestionării ariilor protejate a câștigat din ce în ce mai multă atenție ca element esențial în menținerea unui sistem de arii protejate de succes, iar *evaluarea* sau *aprecierea* gestionării este acum considerată a fi un instrument foarte util în creșterea eficacității, prin furnizarea de informații concise și practice informații pentru administratori și alte persoane. *Evaluarea eficacității gestionării este definită ca fiind evaluarea modului în care ariile protejate sunt gestionate* - în primul rând măsura în care acestea protejează valorile și ating scopurile și obiectivele. Termenul "eficacitatea gestionării" reflectă trei "teme" principale în gestionarea ariilor protejate:

- probleme de proiectare referitoare atât la siturile individuale, cât și la sistemele de arii protejate;
- adecvarea și oportunitatea sistemelor și proceselor de management;
- realizarea obiectivelor ariilor protejate, inclusiv conservarea valorilor.

Evaluarea este recunoscută în prezent ca o componentă a gestionării receptivă și proactivă a ariilor protejate, atât pentru a ajuta managerii să ia decizii de zi cu zi privind alocarea de timp și resurse și, de asemenea, din ce în ce mai mult ca etapă în raportarea progreselor înregistrate în materie de conservare în context internațional, prin convenții și acorduri precum CBD. În *Programul de lucru privind ariile protejate* al CBD, de exemplu, statele semnatare s-au angajat să dezvolte sisteme de evaluare a eficacității gestionării și să raporteze cu privire la 30 % din ariile lor protejate până în 2010.

Evaluarea eficacității managementului poate:

- Să permită și să sprijine o abordare adaptivă a gestionării;
- Asistență în alocarea eficientă a resurselor;
- Promovarea responsabilității și transparenței;
- Implicarea comunității și consolidarea sprijinului pentru ariile protejate.

Gama de motive pentru efectuarea unei evaluări, combinată cu marea diversitate a ariilor protejate - cu diferite valori și obiective, contexte culturale, regimuri de gestionare și provocări - înseamnă că nu este practic să se dezvolte un singur instrument de evaluare. Din acest motiv, IUCN-WCPA a decis să elaboreze un cadru comun (ediția a 2-a, Hockings et al., 2006), care oferă o bază coerentă pentru conceperea sistemelor de evaluare, oferă orientări cu privire la ceea ce trebuie evaluat

și oferă criterii generale pentru evaluare. Procesul de evaluare recomandat de IUCN este sintetizat în tabelul 18 de mai jos. Pe baza acestui cadru, pot fi utilizate o serie de "instrumente" de evaluare pentru a efectua evaluări la diferite scări și adâncimi.

Un număr mare de sisteme de evaluare a eficacității gestionării au fost dezvoltate în ultimii 10-15 ani, deși multe dintre acestea au fost aplicate doar în câteva arii protejate. Mai mult de 90 % din evaluările siturilor au fost efectuate utilizând sisteme compatibile cu cadrul IUCN-WCPA. Aceasta înseamnă că sistemele au o abordare de bază comună și criterii în mare parte comune, deși indicatorii și metodele de evaluare variază. Sistemele pot fi împărțite, în linii mari, în două tipuri principale:

(1) sisteme care utilizează în principal cunoștințele experților și (2) sisteme care utilizează monitorizarea datelor, anchetele părților interesate și alte surse de date cantitative sau calitative. Unele sisteme de evaluare combină ambele abordări ale evaluării, în funcție aspectul de gestionare evaluat. Sistemele bazate pe cunoștințele experților utilizează, în general, un chestionar

abordare prin care se solicită persoanelor cu cunoștințe detaliate despre

Tabelul 18. Elemente ale cadrului CMAP pentru evaluarea eficacității gestionării ariilor protejate

	Design		Adecvare/Adequacy		Livrare	
	Context	Planificare	Intrări	Procesul	Leșiri	Rezultate
Obiectivul evaluării	Importanță Amenințări Mediu politic	Proiectare și planificare	Resursele necesare pentru gestionare	Modul în care se realizează managementul	Punerea în aplicare a programelor și acțiunilor de gestionare	Măsura în care obiectivele au fost atinse
Criterii care sunt evaluate	Valori Amenințări Vulnerabilitate Părți interesate Context național	Legislație și politici Proiectarea sistemului Planificarea gestionării	Adecvarea resurselor disponibile pentru management	Caracterul adecvat al proceselor de gestionare	Rezultatele acțiunilor de gestionare	Efectele managementului în raport cu obiectivele

ariei protejate și a gestionării acesteia pentru a evalua diferite aspecte ale gestionării sau pentru a nominaliza caracteristici ale sitului, cum ar fi natura și semnificația valorilor ariilor protejate și a amenințărilor. Aceste evaluări pot fi susținute de o bază considerabilă de cunoștințe constând în rezultatele monitorizării și cercetării efectuate în sit. Această abordare a evaluării este adesea aplicată la evaluarea gestionării unui număr mare de arii protejate, adesea tuturor ariilor protejate dintr-o țară, deoarece este mai rapidă și mai puțin consumatoare de resurse decât abordarea prin monitorizare.

Relația dintre evaluare și atribuirea categoriei

Evaluarea poate acoperi două aspecte diferite ale ariilor protejate:

- dacă obiectivele convenite pentru aria protejată corespund categoriei atribuite. Acest aspect prezintă un interes mai mult decât academic în cazul în care politica sau legislația națională leagă procesul decizional (în ceea ce privește, de exemplu, finanțarea, utilizarea permisă a terenurilor, drepturile de vânătoare etc.) de desemnarea unei categorii.
- dacă aceste obiective sunt realizate în mod eficient.

Prima dintre acestea este practic o evaluare a intențiilor de gestionare. Scopul unor astfel de evaluări nu este de a evalua eficacitatea gestionării, ci de a clarifica obiectivele exprimate și puse în aplicare pentru gestionare. O astfel de abordare a fost dezvoltată de IUCN-WCPA în Europa și a fost utilizată pentru a "certifica" faptul că o arie protejată a fost categoriei corecte de arie protejată (în conformitate cu legislația și reglementările în vigoare) și dacă situl este gestionat în conformitate cu obiectivele de gestionare relevante pentru categoria respectivă. Deocamdată, nu există o metodologie scrisă, iar sistemul este în curs de dezvoltare. Acesta se concentrează în special asupra primelor două elemente din cadrul CMAP - context și planificare - și aproape deloc asupra ultimelor două elemente - realizări și rezultate.

A doua analizează mai în profunzime dacă aceste obiective au fost realizate în practică. În mod normal, aceste obiective sunt specificate la nivel național în legislația relevantă sau în alt sistem de guvernare (de exemplu, autoritatea tradițională pentru zone conservate de comunități) care oferă o orientare generală pentru gestionarea sitului. De exemplu, desemnarea ca arie protejată de categoria II înseamnă că zona ar trebui gestionată în principal pentru conservarea biodiversității, fără, sau utilizarea extractivă foarte limitată a resurselor. În unele cazuri, administratorii pot avea dificultăți în gestionarea sitului în strictă conformitate cu aceste obiective. S-a presupus că rezultatele evaluărilor eficacității gestionării nu ar trebui să fie utilizate ca bază pentru alocarea sau schimbarea categoriei în care este încadrată o arie protejată. Astfel, de exemplu, răspunsul adecvat la o evaluare a eficacității managementului care relevă o incapacitate de a controla resursele ilegale

într-o arie protejată de categoria II nu constă în trecerea sitului la categoria V (care permite un nivel de utilizare durabilă a resurselor), ci mai degrabă în încercarea de a adapta gestionarea pentru a atinge mai eficient obiectivele de gestionare specificate prin lege.

În viitor, IUCN va analiza cererea pentru o evaluare mai riguroasă a eficacității în contextul sistemului de categorii și va analiza implicațiile practice.

Anexă. Tipologie și glosar

Utilizatorii vor citi aceste orientări rând cu rând, încercând să facă aprecieri dificile, lucrând adesea în altă limbă decât limba lor maternă. Prin urmare, orientările trebuie să fie cât mai clare posibil, dar precizia este îngreunată de faptul că multe cuvinte utilizate în ecologie și conservare rămân vag definite și fac obiectul unor interpretări multiple. Ghidul

Glosarul din tabelul 19 este oferit pentru a oferi claritate și ar trebui să fie utilizat împreună cu definiția și descrierile categoriilor care urmează. Ori de câte ori a fost posibil, sursele utilizate s-au bazat pe definițiile anterioare ale UICN sau pe cele ale CDB și, prin urmare, ar trebui să fie familiare guvernelor și altor persoane care utilizează categoriile.

Tabelul 19. Definiția termenilor utilizați în orientări

Termen	Definiție	Sursă și note
Agrobiodiversitate	Include plantele sălbatice strâns legate de culturi (rude sălbatice ale culturilor), plantele cultivate (rase locale) și soiurile de animale. Agrobiodiversitatea poate fi un obiectiv al ariilor protejate pentru rudele sălbatice ale culturilor, rasele tradiționale și amenințate, în special cele care se bazează pe practici culturale tradiționale; și/sau rasele tradiționale și amenințate de animale, în special dacă acestea se bazează pe sisteme tradiționale de gestionare culturală care sunt compatibile cu "biodiversitatea sălbatică".	Sursă: Amend, T., J. Brown, A. Kothari, A. Phillips și S. Stolton (Eds). 2008. <i>Protected Landscapes and Agrobiodiversity Values (Peisaje protejate și valori ale agrobiodiversității)</i> . Volumul 1 din seria Values of Protected Landscapes and Seascapes. Heidelberg: Kasperek Verlag, în numele IUCN și GTZ.
Diversitatea biologică	Variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv, <i>inter alia</i> , ecosistemele terestre, marine și alte ecosisteme acvatice și complexele ecologice din fac parte; aceasta include diversitatea în cadrul speciilor, între specii și a ecosistemelor.	Sursă: CBD, articolul 2. Utilizarea termenilor http://www.cbd.int/convention/articles.shtml?a=cbd-02 Traduceri: text disponibil pe site-ul CBD în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă, spaniolă.
Biom	O parte importantă a mediului de viață al unei anumite regiuni (cum ar fi o pădure de brazi sau o pășune), caracterizată printr-o vegetație specifică și menținută în mare parte de condițiile climatice locale.	Sursă: Din Glosarul biodiversității din setul de instrumente de comunicare, educație și sensibilizare a publicului (CEPA) al CDB: http://www.cbd.int/cepa/toolkit/2008/cepa/index.htm
Zona tampon	Zone situate între ariile protejate principale și peisajul înconjurător sau peisajul marin, care protejează rețeaua de influențe externe potențial dăunătoare și care sunt în esență zone de tranziție.	Sursă: Bennett, G. și K.J. Mulongoy. 2006. <i>Revizuirea experienței cu rețele, coridoare și zone tampon ecologice</i> . Seria tehnică nr. 23. Montreal: Secretariatul CBD (SCBD).
Zona conservată de comunitate	Ecosisteme naturale și modificate, inclusiv biodiversitatea semnificativă, serviciile ecologice și valorile culturale, conservate în mod voluntar de populațiile indigene și de comunitățile locale și mobile prin legi cutumiare sau alte mijloace eficiente.	Sursă: Borrini-Feyerabend, G., A. Kothari și G. Oviedo. 2004. <i>Comunitățile indigene și locale și ariile protejate: Towards Equity and Enhanced Conservation</i> . Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 11. Gland și Cambridge: IUCN.
Coridor	Mod de menținere a conectivității ecologice sau de mediu vitale prin menținerea legăturilor fizice între zonele centrale.	Sursă: Bennett, G. și K.J. Mulongoy. 2006. <i>Revizuirea experienței cu rețele, coridoare și zone tampon ecologice</i> . Seria tehnică nr. 23. Montreal: SCBD.
Ecosistem	Un complex dinamic de comunități de plante, animale și microorganisme și mediul lor neviabil care interacționează ca o unitate funcțională.	Sursă: CBD, articolul 2. Utilizarea termenilor http://www.cbd.int/convention/articles.shtml?a=cbd-02 Traduceri: Arabă, chineză, engleză, franceză, rusă, spaniolă.

Tabelul 19. Definiția termenilor utilizați în orientări (cont.)

Termen	Definiție	Sursă și note
Servicii ecosistemice	Beneficiile pe care oamenii le obțin de la ecosisteme. Acestea includ servicii de aprovizionare, cum ar fi hrana și apa; servicii de reglementare, cum ar fi reglementarea inundațiilor, secetei, degradării terenurilor și bolilor; servicii de sprijin cum ar fi formarea solului și ciclul nutrienților; și servicii culturale cum ar fi beneficiile recreative, spirituale, religioase și alte beneficii nemateriale.	Sursă: Hassan, R., R. Scholes și N. Ash (Eds). 2005. <i>Ecosisteme și bunăstarea umană: Current State and Trends: Findings of the Condition and Trends Working Group v. 1 (Millennium Ecosystem Assessment)</i> . Washington DC: Island Press. Definiții în: Capitolul 1: Cadrul conceptual al AM.
Cadru	O structură la nivel înalt care stabilește un scop comun și o direcție pentru planuri și programe.	Sursă: Setul de instrumente de comunicare, educație și conștientizare publică (CEPA) al CDB: http://www.cbd.int/cepa/toolkit/2008/cepa/index.htm Această definiție provine din Glosarul CEPA, care este o versiune actualizată a unui glosar de comunicare elaborat de Grupul de produse IUCN CEC privind comunicarea corporativă, editat de Frits Hesselink în 2003.
Geodiversitate	Diversitatea de minerale, roci solide sau în derivă), fosile, forme de relief, sedimente și soluri, împreună cu procesele naturale care constituie topografia, peisajul și structura de bază a Pământului.	Sursă: McKirdy, A., J. Gordon și R. Crofts. 2007. <i>Land of Mountain and Flood: geologia și formele de relief ale Scoției</i> . Edinburgh: Birlinn.
Guvernanță	În contextul ariilor protejate, guvernanța a fost definită ca: "interacțiunile dintre structuri, procese și tradiții care determină modul în care este exercitată puterea, modul în care sunt luate deciziile cu privire la problemele de interes public și modul în care cetățenii sau alte părți interesate au un cuvânt de spus". Dispozițiile de guvernanță sunt exprimate prin cadre juridice și politice, strategii și planuri de gestionare; acestea includ dispozițiile organizatorice pentru urmărirea politicilor și planurilor și monitorizarea performanțelor. Guvernanța acoperă regulile de luare a deciziilor, inclusiv cine are acces la informații și cine participă la procesul de luare a deciziilor, precum și deciziile în sine.	Sursă: Borrini-Feyerabend, G., A. Kothari și G. Oviedo. 2004. <i>Comunitățile indigene și locale și ariile protejate: Towards Equity and Enhanced Conservation</i> . Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 11. Gland și Cambridge: IUCN.
Calitatea guvernanței	Cât de bine este guvernată o arie protejată - măsura în care aceasta răspunde principiilor și criteriilor de "bună guvernare" identificate și alese de popoarele, comunitățile și guvernele relevante (parte a moralității, identității culturale și mândriei lor) și, în general, legate de principiile adoptate de agențiile și convențiile internaționale.	Sursă: Borrini-Feyerabend, G. 2004. "Governance of protected areas, participation and equity", pp. 100-105 în Secretariat of the Convention on Biological Diversity, <i>Biodiversity Issues for Consideration in the Planning, Establishment and Management of Arii protejate și rețele</i> . Seria tehnică nr. 15. Montreal: SCBD.
Tipul de guvernanță	Tipurile de guvernanță sunt definite în funcție de "cine deține autoritatea și responsabilitatea de gestionare și poate fi tras la răspundere" pentru o anumită arie protejată.	Sursă: Borrini-Feyerabend, G. 2004. "Governance of protected areas, participation and equity", pp. 100-105 în Secretariat of the Convention on Biological Diversity, <i>Biodiversity Issues for Consideration in the Planning, Establishment and Management of Arii protejate și rețele</i> . Seria tehnică nr. 15. Montreal: SCBD.
In-situ conservare	Conservarea ecosistemelor și a habitatelor naturale și menținerea și refacerea populațiilor viabile de specii în mediul lor natural și, în cazul speciilor domesticate sau cultivate, în mediul în care acestea și-au dezvoltat proprietățile distinctive.	Sursă: CBD, articolul 2. Utilizarea termenilor http://www.cbd.int/convention/articles.shtml?a=cdb-02 Traduceri: Arabă, chineză, engleză, franceză, rusă, spaniolă.

Tabelul 19. Definiția termenilor utilizați în orientări (continuare)

Termen	Definiție	Sursă și note
Populații indigene și tribale	(a) Popoarele tribale din țările independente ale căror condiții sociale, culturale și economice le deosebesc de alte segmente ale comunității naționale și al căror statut este reglementat în întregime sau parțial de propriile obiceiuri sau tradiții sau de legi sau reglementări speciale; (b) popoarele din țările independente care sunt considerate indigene din cauza descendenței lor din populațiile care locuiau țara sau o regiune geografică din care face parte țara în momentul cuceririi sau colonizării sau al stabilirii granițelor actuale ale statului și care, indiferent de statutul lor juridic, își păstrează parțial sau integral propriile instituții sociale, economice, culturale și politice.	Sursă: Definiție aplicată la Convenția Organizației Internaționale a Muncii (OIM) nr. 169) privind popoarele indigene și tribale din țările independente. Popoarele indigene subliniază, de asemenea, că există un anumit grad de autodefinire în stabilirea a ceea ce constituie un anumit popor indigen sau tribal.
Eficacitatea gestionării	Cât de bine este gestionată o arie protejată - în primul rând măsura în care aceasta protejează valorile și atinge scopurile și obiectivele.	Sursă: Hockings, M., S. Stolton, F. Leverington, N. Dudley și J. Courrau. 2006. <i>Evaluarea eficacității: Un cadru pentru evaluarea eficacității gestionării ariilor protejate. Ediția a 2-a</i> . Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 14. Gland și Cambridge: IUCN. Traduceri: În curs de apariție în franceză și spaniolă.
Locul sacru	O zonă cu o semnificație spirituală deosebită pentru oameni și comunități.	
Sit natural sacru	Zone de pământ sau de apă care au o semnificație spirituală specială pentru popoare și comunități.	Sursă: Wild, R. și C. McLeod. 2008. <i>Situri naturale sacre: Orientări pentru administratorii ariilor protejate</i> . Seria de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate nr. 16. Gland și Cambridge: IUCN.
Guvernanță partajată arie protejată	Arie protejată desemnată de guvern, în care puterea de decizie, responsabilitatea și capacitatea de contabilizare sunt împărțite între agențiile guvernamentale și alte părți interesate, în special popoarele indigene și comunitățile locale și mobile care depind de zona respectivă din punct de vedere cultural și/sau pentru mijloacele lor de trai.	Sursă: Borrini-Feyerabend, G., A. Kothari și G. Oviedo. 2004. <i>Comunitățile indigene și locale și ariile protejate: Towards Equity and Enhanced Conservation</i> . Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 11. Gland și Cambridge: IUCN.
Parte interesată	Acele persoane sau organizații care sunt vitale pentru succesul sau eșecul unei organizații sau al unui proiect în atingerea obiectivelor sale. Principalele părți interesate sunt (a.) cele necesare pentru permisiune, aprobare și sprijin financiar și (b.) cele care sunt direct afectate de activitățile organizației sau proiectului. Părțile interesate secundare sunt cele care sunt afectate indirect. Părțile interesate terțiare sunt cele care nu sunt afectate sau implicate, dar care pot influența opiniile pro sau contra.	Sursă: Setul de instrumente de comunicare, educație și conștientizare publică (CEPA) al CDB: http://www.cbd.int/cepa/toolkit/2008/cepa/index.htm Această definiție provine din Glosarul CEPA, care este o versiune actualizată a unui glosar de comunicare elaborat de Grupul de produse IUCN CEC privind comunicarea corporativă, editat de Frits Hesselink în 2003.
Utilizarea durabilă	Utilizarea componentelor diversității biologice într-un mod și la un ritm care să nu conducă la declinul pe termen lung al diversității biologice, menținând astfel potențialul acesteia de a satisface nevoile și aspirațiile generațiilor prezente și viitoare. (Această definiție din CBD este specifică utilizării durabile în ceea ce privește biodiversitatea).	Sursă: CBD, articolul 2. Utilizarea termenilor http://www.cbd.int/convention/articles.shtml?a=cdb-02 Traduceri: Arabă, chineză, engleză, franceză, rusă, spaniolă.

Referințe

- Bishop, K., N. Dudley, A. Phillips și S. Stolton. 2004. *Speaking a Common Language - utilizările și performanțele sistemului IUCN de categorii de gestionare a ariilor protejate (Speaking a Common Language - the uses and performance of the IUCN System of Management Categories for Protected Areas)*. Universitatea Cardiff, IUCN și UNEP/WCMC.
- Borrini-Feyerabend, G., A. Kothari și G. Oviedo. 2004. *Comunitățile indigene și locale și ariile protejate: Către echitate și conservare sporită*. Seria de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate nr. 11. Gland și Cambridge: IUCN.
- Bridgewater, P., A. Phillips, M. Green și B. Amos. 1996. *Biosphere Reserves and the IUCN System of Protected Area Management Categories*. Canberra: Australian Nature Conservation Agency.
- Brockman, C.F. 1962. "Supliment la raportul Comitetului pentru nomenclatură". În: Adams, A.B. (Ed.) *Prima conferință mondială privind parcurile naționale*. Washington, DC: Serviciul Parcurilor Naționale.
- CBD. Fără dată. <http://www.cbd.int/programmes/cross-cutting/ecosystem/default.shtml>. Accesat la 24 august 2007. Chape, S., S. Blyth, L. Fish, P. Fox și M. Spalding. (Eds). 2003. *2003 United Nations List of Protected Areas*. Gland și Cambridge: IUCN și UNEP-WCMC.
- Davey, A.G. 1998. *Planificarea sistemului național pentru ariile protejate*. Seria de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate nr. 1. Gland și Cambridge: IUCN.
- Day, J. 2002. "Zonarea: Lessons from the Great Barrier Marine Park". *Ocean and Coastal Management* 45: 139-156. Dillon, B. 2004. "The Use of the Categories in National and International Legislation and Policy". *PARCURI* 14(3): 15-22.
- Dudley, N., L. Higgins-Zogib și S. Mansourian. 2006. *Dincolo de credință: Legătura dintre credințe și rețelele de arii protejate pentru a sprijini conservarea biodiversității*. Gland și Bath: WWF International și Alliance on Religions and Conservation.
- Dudley, N. și J. Parrish. 2006. *Closing the Gap: Crearea de sisteme de arii protejate reprezentative din punct de vedere ecologic*. Seria tehnică nr. 24. Montreal: Secretariatul CBD.
- Dudley, N. și A. Phillips. 2006. *Păduri și arii protejate: Orientări privind utilizarea categoriilor IUCN de gestionare a ariilor protejate*. Seria de orientări privind cele mai bune practici pentru ariile protejate nr. 12. Gland și Cambridge: IUCN.
- Dudley, N. și S. Stolton. 2003. "Ecological and socio-economic benefits of protected areas in dealing with climate change". În: Hansen, L.J., J.L. Biringer și J.R. Hoffman (Eds) *Buying Time: A user's guide to building resistance and resilience to climate change in natural systems*, pp. 217-233. Washington, DC: WWF US.
- Eidsvik, H. 1990. A Framework for Classifying Terrestrial and Marine Protected Areas. Bazat pe activitatea grupului de lucru CNPPA privind clasificarea, IUCN/CNPPA. Nepublicat.
- Elliott, H.B. (Ed). 1974. *A doua Conferință mondială privind parcurile naționale, Proceedings*. Morges: IUCN.
- EUROPARC și IUCN. 1999. *Orientări pentru categoriile de gestionare a ariilor protejate - interpretare și aplicare în Europa*. Grafenau: EUROPARC.
- Graham, J., B. Amos și T. Plumptre. 2003. *Principii pentru buna guvernare în secolul XXI*. Policy Brief Number 15. Ottawa: Institute on Governance.
- Hockings, M., S. Stolton, F. Leverington, N. Dudley și J. Courrau. 2006. *Evaluarea eficacității: Un cadru pentru evaluarea eficacității gestionării ariilor protejate*. Ediția a 2-a. Gland și Cambridge: IUCN.
- Holdaway, E. Fără dată. Realizarea legăturii dintre uscat și mare: The place for coastal protected landscapes in the marine environment (Locul peisajelor de coastă protejate în mediul marin). Wadebridge și Bangor: EUROPARC Atlantic Isles și Countryside Council for Wales.
- Holdgate, M. 1999. *The Green Web*. Londra: Earthscan.
- IUCN. 1974. *Clasificarea și utilizarea ariilor naturale și culturale protejate*. IUCN Occasional Paper No. 4. Morges: IUCN. IUCN. 1978. *Categorii, obiective și criterii: Raportul final al Comitetului și Criteriilor al CNPPA/IUCN*. Morges: IUCN. IUCN/WCMC. 1994. *Orientări pentru categoriile de gestionare a ariilor protejate*. Gland și Cambridge: IUCN.
- IUCN. 2004. *PARCURI* 14. (include 10 lucrări).
- Kelleher, G. 2002. *Orientări pentru ariile marine protejate*. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 3. Gland și Cambridge: IUCN.
- Palumbi, S.R. 2001. "Ecologia ariilor marine protejate". În: Bertness, M.D, S.M. Gaines și M.E. Hixon (Eds). *Marine Community Ecology*, pp.509-530. Sunderland, MA: Sinauer Associates.
- Phillips, A. 2002. *Orientări privind gestionarea ariilor protejate din categoria V IUCN: Protected Landscapes/Seascapes*. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 9. Gland și Cambridge: IUCN.
- Phillips, A. 2007. "O scurtă istorie a sistemului internațional de categorii de gestionare a ariilor protejate". Document pregătit pentru grupul de lucru al CMAP privind categoriile de arii protejate.

- Sandwith, T., C. Shine, L. Hamilton și D. Sheppard. 2001. *Arii protejate transfrontaliere pentru pace și cooperare*. Seria de orientări privind cele mai bune practici în materie de arii protejate nr. 7. Gland și Cambridge: IUCN.
- Stolton, S., N. Dudley și J. Randall. 2008. *Securitatea naturală: Ariile protejate și atenuarea pericolelor*. Seria Argumente pentru protecție. Gland: WWF International.
- Sulu, R., R. Cumming, L. Wantiez, L. Kumar, A. Mulipola, M. Lober, S. Sauni, T. Poulasi și K. Pakoa. 2002. "Status of Coral Reefs in the Southwest Pacific Region to 2002: Fiji, Nauru, Noua Caledonie, Samoa, Insulele Solomon, Tuvalu și Vanuatu". În: Wilkinson, C.R. (Ed.) *Status of Coral Reefs of the World 2002*. Townsville, Queensland: Australian Institute of Marine Science.

Ghid de bune practici al UICN WCPA privind recunoașterea ariilor protejate și atribuirea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare

Pregătit pentru IUCN GPAP și WCPA de Peter Shadie de la Odonata House Consulting și Nigel Dudley și Sue Stolton de la Equilibrium Research, în asociere cu și finanțat de Serviciul Parcului Național din Coreea

Prefață

Categoriile IUCN de gestionare a ariilor protejate oferă un cadru în jurul căruia se pot dezvolta sisteme naționale eficiente de arii protejate, bazate pe o gamă largă de abordări de gestionare. O nouă definiție a ariilor protejate și orientări revizuite pentru categorii, publicate în 2008 (Dudley, 2008), încurajează împreună multe guverne să revizuiască clasificarea sistemelor lor naționale de arii protejate. Orientările din 2008 includ, de asemenea, o descriere a patru tipuri de guvernare, despre care IUCN și Secretariatul Convenției privind diversitatea biologică (CBD) consideră că ar trebui să fie recunoscute și raportate alături de categorii.

Deși inițial au fost concepute ca o tipologie pentru a facilita clasificarea și raportarea, în timp, categoriile au servit din ce în ce mai mult ca un cadru pentru planificare și reprezintă standardul internațional în funcție de care ariile protejate gestionate este măsurată și performanța este evaluată de către IUCN, inclusiv pentru Lista Națiunilor Unite (ONU) a ariilor protejate. În plus, sistemul de categorii este utilizat pentru a semnaliza normele de protecție, pentru a construi sisteme robuste și flexibile de arii protejate și, în unele cazuri, pentru a determina alocarea de resurse suplimentare pentru gestionare. Interesul pentru categorii este în creștere și, prin urmare, rigoarea și utilitatea acestui produs emblematic al IUCN sunt supuse unei examinări tot mai atente. În ciuda utilizării în creștere a categoriilor, baza de date mondială privind ariile protejate (WDPA) raportează că doar 32% din suprafața totală protejată în 2010 a fost încadrată într-o categorie, deși acest procent a crescut de la doar 14% în 1990. În ceea ce privește tipul de guvernare, majoritatea zonelor protejate din WDPA sunt înregistrate ca fiind zone protejate deținute sau gestionate de guvern (76,9 %) sau zone gestionate în comun cu guvernul (13,5 %). Cu toate acestea, 49 % dintre acestea nu aveau încă înregistrat niciun tip de guvernare în 2010 (Bertzky et al., 2012) și există multe zone guvernate de populații indigene, comunități locale și proprietari privați care nu sunt nici listate, nici categorizate. În viitor, categoriile vor oferi, de asemenea, o platformă pentru procese mai formalizate privind eficacitatea gestionării. Atribuirea categoriilor este, de asemenea, parte integrantă a măsurării progreselor înregistrate în vederea atingerii obiectivului 11 de la Aichi, în care natura și calitatea gestionării și a guvernării sunt componente esențiale a angajamentului de a asigura protecția mediului terestru și marin.

Prin urmare, majoritatea ariilor protejate din lume trebuie să fie încadrate într-una dintre cele șase categorii de gestionare, iar jumătate dintre acestea trebuie să fie încadrate într-una dintre cele patru tipuri de guvernare recunoscute de IUCN și CBD. Ariile protejate nou desemnate trebuie să fie clasificate în mod similar de la de la început. Atribuirea este un proces care necesită o analiză și o judecată atentă pentru a fi precis și util. Guvernele și alte părți interesate solicită din ce în ce mai mult consultanță cu privire la atribuire și, în unele cazuri, au solicitat o verificare independentă din partea Comisiei Mondiale pentru Arii Protejate (CMAP) a IUCN. Astfel, sunt în curs de elaborare noi orientări și produse; orientările suplimentare privind ariile marine protejate (MPA) au fost publicate în 2012 pentru a facilita aplicarea categoriilor la ariile protejate de coastă și marine (Day et al., 2012), în timp ce prezenta anexă este destinată să ghideze procesul de atribuire pentru toate ariile protejate.

Prezenta anexă urmărește trei obiective:

- oferă *explicații* suplimentare privind atribuirea categoriilor și a tipurilor de guvernare, pe baza orientărilor din 2008;
- să ofere guvernelor și altor părți *orientări privind* cele mai bune practici în procesul de atribuire, pe baza experienței practice de aplicare a orientărilor în ultimii patru ani; și
- standardizarea *procesului* de atribuire a categoriilor și a tipurilor de guvernare, atât pentru autoevaluare, cât și pentru verificarea de către IUCN WCPA, prin includerea unor bune practici minime.

Salutăm aceste noi orientări și îndemnăm agențiile pentru arii protejate, comunitățile, fondurile caritabile și alte entități care gestionează arii protejate să le utilizeze pentru a consolida procesul de atribuire a categoriilor. De asemenea, adresăm mulțumiri sincere Serviciului Parcurilor Naționale din Coreea, Ministerului Mediului, Republica Coreea, pentru sprijinul financiar acordat pregătirii acestui document și colegilor din cadrul Biroului regional pentru Asia al IUCN pentru sprijinul acordat. Această anexă va contribui la asigurarea exactității și coerenței datelor privind ariile protejate care sunt raportate către WDPA și portalul său web www.protectedplanet.net. Numai prin înțelegerea mai precisă a modului în care este gestionat patrimoniul mondial de arii protejate putem măsura progresul nostru colectiv în ceea ce privește conservarea biodiversității prețioase a lumii.

Pentru informații privind categoriile IUCN de gestionare a ariilor protejate, accesați www.iucn.org/pacategory

Cuprins

Prefață.....	ii
Acronime și abrevieri.....	iv
Secțiunea 1: Introducere	1
Secțiunea 2: Contextul misiunii.....	3
Secțiunea 3: Procesul de atribuire.....	5
Introducere.....	5
3.1. Identificarea: A: arii protejate, B: categorii și C: tipuri de guvernare.....	6
3.2. Confirmarea atribuirii categoriilor și a tipurilor de guvernare.....	11
3.3. Raportarea ariilor protejate, a categoriilor și a tipurilor de guvernare.....	13
3.4. Verificarea procesului.....	14
Secțiunea 4: Întrebări frecvente privind atribuirea categoriei și a tipului de guvernare	15
Recunoștințe.....	17
Anexe.....	19
Anexa 1: Experiența cu atribuirea categoriilor în întreaga lume	19
Anexa 2: Declarații de conformitate cu definiția IUCN a unei arii protejate (Regatul Unit).....	23
Anexa 3: Model de evaluare a categoriilor (Coreea)	25
Apendicele 4: Cerințe privind datele WDPA.....	29
Apendicele 5: Model de justificare a atribuirii IUCN	31
Referințe	33
Figuri și casete Figuri	
1. Procesul de recunoaștere a ariilor protejate și de atribuire a categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare.....	5
Cutii	
1. Orientări: Definiția IUCN a unei arii protejate.....	3
2. Explicație: Lista verde a ariilor protejate a IUCN.....	3
3. Orientare: Categoria Resurse de formare.....	4
4. Orientări: Aplicarea definiției unei arii protejate - experiența Regatului Unit.....	7
5. Orientări: Aplicarea definiției ariilor protejate IUCN - situri aflate în proprietate privată.....	8
6. Explicație: Aplicarea definiției ariilor protejate IUCN - arii protejate indigene.....	9
7. Orientări: Elaborarea unui format standard pentru înregistrarea informațiilor despre amplasament - experiența coreeană.....	12
8. Orientări: Rolul comitetelor de experți - experiența Regatului Unit.....	13
9. Explicație: Definiția "furnizorilor de autoritate" atribuită de UNEP-WCMC.....	14

Acronime și abrevieri

CAT	Categorii șablon de evaluare
CBD	Convenția privind diversitatea biologică
FPIC	Consimțământ liber, prealabil și în cunoștință de cauză
GPAP	Programul global al IUCN privind ariile protejate ICCA
	Arie conservată de comunități și populații indigene
IUCN	Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
IUCN NC UK	Comitetul național IUCN pentru Marea Britanie
IPA	Arie protejată indigenă
Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
APM	Arii marine protejate
PoWPA	Programul de lucru al CDB privind ariile protejate
SoC	Declarație de conformitate (Regatul Unit)
TOR	Termeni de referință
UNDRIP	Declarația ONU privind drepturile popoarelor indigene (2008)
UNEP-WCMC	Centrul Mondial de Monitorizare a Conservării al Programului Națiunilor Unite
pentru Mediu WCPA	Comisia Mondială pentru Arii Protejate
WDPA	Baza de date mondială privind ariile protejate

Prezenta publicație se bazează pe recomandările din Orientările din 2008 pentru a oferi **explicații și orientări** suplimentare privind atribuirea categoriilor și tipurilor de guvernare, standardizând astfel abordarea pentru a atinge un nivel de coerență la nivel mondial. Simbolurile sunt utilizate în întreaga publicație pentru a marca în mod clar diferitele tipuri de consiliere furnizate.

Explicație Afișată de pictograma

Ghid Afișat de pictograma **Cele**

mai bune practici Afișat de

Secțiunea 1: Introducere

Prezenta anexă la *Orientările pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate ale UICN* (Dudley, 2008) (denumite în continuare Orientările din 2008) stabilește definiția, categoriile de gestionare și tipurile de guvernare ale ariilor protejate. Orientările marine suplimentare reprezintă, de asemenea, o referință cheie, la care trebuie să se facă trimitere atunci când se aplică categoriile la orice arie protejată care include un biom marin sau de coastă (Day et al., 2012).

Orientările din 2008 au recomandat ca inițiativele de atribuire la nivel național sau la nivel de sit "să ia în considerare dezvoltarea și punerea în aplicare a unui proces de atribuire/revizuire a categoriilor de management într-o țară" și că, în mod ideal, "o agenție națională pentru arii protejate ar trebui să dezvolte un proces oficial de revizuire și atribuire a categoriilor de management" (pagina 44).

Prezenta anexă urmărește să contribuie la acest proces.

În plus, Orientările din 2008 menționează: "În cele din urmă, alegerea categoriei aparține guvernelor individuale, iar UICN nu are dreptul sau nu dorește să impună ceea ce ar trebui să fie decizii naționale. Cu toate acestea, a existat un sprijin puternic pentru ca UICN să ofere un cadru pentru ca guvernele și alții să consolideze și, dacă este necesar, să pună în discuție atribuirea categoriilor" (pagina 39). Prezentul ghid de bune practici privind procesul de atribuire este un răspuns la această solicitare.

Orientările din 2008 sugerează că atribuirea necesită o serie de etape, inclusiv furnizarea de orientări personalizate privind punerea în aplicare a categoriilor la nivel național; un proces convenit pentru atribuire; un sistem de contestare a categoriilor despre care se crede că au fost atribuite incorect; și, poate, un sistem de verificare. Cu toate acestea, puține informații au fost disponibile cu privire la procesul implicat dincolo de această schiță: de exemplu, cu privire la cine ar putea fi implicat; ce înseamnă consultarea părților interesate în practică și în ce etapă ar putea fi cel mai bine realizată; și ce tipuri de informații ar trebui să fie documentate.

Începând cu 2008, a existat un flux constant de guverne și alte instituții care au început să analizeze din nou atribuirea categoriilor și au apelat la consilierea UICN CMAP. UICN WCPA a răspuns la aceste solicitări în mai multe moduri. Elaborarea de orientări marine suplimentare (Day et al., 2012) a avut loc pe parcursul unui proces de cinci ani, iar publicația rezultată a fost tradusă în trei

limbi străine. UICN și partenerii săi au asigurat, de asemenea, continuarea traducerii Orientărilor din 2008. Acestea au fost publicate inițial în engleză, franceză și spaniolă, iar acum au fost traduse în arabă, chineză, germană, japoneză și coreeană și, într-o formă prescurtată, în vietnameză și în diferite limbi din țările baltice și Albania. Sfaturi, adesea pe o bază oarecum *ad hoc*, a fost acordată prin

atelier de experți (de exemplu, în China, Croația, Finlanda, Japonia, Iordania și Vietnam); vizite pe teren (inclusiv mai multe în Coreea de Sud); și informal prin consultări telefonice, corespondență și discuții (Islanda, Canada etc.). Regatul Unit a derulat un proiect major, *Putting Nature on the Map*,

pentru a oferi îndrumări privind domeniul de aplicare și procesul de atribuire a categoriilor, iar proiecte similare sunt în curs de dezvoltare în Franța, Finlanda, China și Japonia. Cu toate acestea, un astfel de proces consultativ *ad-hoc* nu poate fi susținut pe termen lung de o comisie IUCN formată din experți voluntari și, pe măsură ce cererile de îndrumare cresc, provocarea de a oferi consiliere consecventă crește.

Este necesară o abordare mai standardizată pentru a înăspri procesele de consiliere și verificare atunci când sunt solicitate. Multe țări au încercat, de asemenea, să dezvolte instrumente viabile de atribuire a categoriilor, cum ar fi arbori decizionali și matrici, cu diferite grade de succes (a se vedea discuțiile suplimentare din secțiunea 3 de mai jos și apendicele 1). Lecțiile învățate din aceste diverse încercări, inclusiv un raport special de evaluare din Coreea (Shadie et al., 2012), au fost utilizate în elaborarea volumului actual.

Prin urmare, prezenta anexă dezvoltă Orientările din 2008 prin conturarea unei abordări standard pentru atribuirea categoriilor IUCN de gestionare a ariilor protejate, împreună cu orientări concise privind procesul de urmat, metodologiile de atribuire și opțiunile de atribuire. Cu alte cuvinte, **documentul din 2008 explică ce este și ce nu este o arie protejată și descrie o serie de categorii de gestionare a ariilor protejate și tipuri de guvernare. Prezenta anexă oferă cele mai bune practici față de care IUCN consideră că aceste orientări ar trebui puse în aplicare. Orientările sunt voluntare și sunt oferite în spirit de îndrumare, deoarece IUCN nu are mandatul de a le impune.**

Această abordare este aplicabilă atât guvernelor care întreprind un proces de autoevaluare pentru a atribui categorii de arii protejate, cât și unei părți externe care întreprinde un exercițiu similar. Cele mai bune practici se pot aplica unei revizuirii aprofundate a tuturor ariilor protejate ale unei țări și/sau unei arii protejate individuale care se află în proces de determinare, reevaluare și raportare cu privire la propria categorie de gestionare. Cele mai bune practici oferă un cadru larg de referință la scară globală.

Punerea în aplicare va necesita îmbunătățiri la nivel regional și va lua în considerare, de exemplu, problemele de aplicare în anumite biome.

Prezenta anexă urmărește să ofere mai multe explicații, orientări și abordări bazate pe cele mai bune practici privind procesele și decizional pentru interpretarea orientărilor existente și nu urmărește reinterpretarea orientărilor din 2008. Acolo unde este necesar, cele mai bune practici extind orientările deja prezentate în orientările din 2008

Orientări. Cu toate acestea, am evitat în mod deliberat reformularea sau repetarea Orientărilor din 2008 și, în schimb, am făcut trimiteri la părțile relevante din anexă.

Această anexă a fost elaborată în urma unor discuții detaliate în cadrul IUCN WCPA și cu partenerii (inclusiv prin un eveniment Conservation Campus la Congresul mondial al conservării al IUCN din 2012), cu o serie de agenții de arii protejate și cu Centrul mondial de monitorizare a conservării al UNEP (UNEP-WCMC).

Secțiunea 2: Context pentru Sarcina

 Orientări: IUCN definește o arie protejată ca fiind: "Un spațiu geografic clar definit, recunoscut, dedicat și gestionat, prin mijloace legale sau alte mijloace eficiente, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii, cu serviciile ecosistemice și valorile culturale asociate" (Orientările din 2008, pagina 8).

Caseta 1: Definiția IUCN a unei arii protejate

Un imperativ în creștere

Până în prezent, nu a existat niciun proces convenit cu privire la modul de aplicare categoriilor și nicio documentație privind cele mai bune practici pe care țările sau alte părți să le poată utiliza pentru a-și evalua propriile procese sau pentru a solicita consultanță externă cu privire la această chestiune. Mai important, există tot mai multe dovezi că definiția unei arii protejate a fost aplicată în mod variabil (situație complicată și de faptul că definiția s-a schimbat odată cu publicarea Orientărilor din 2008) (Caseta 1). Toate aceste tendințe indică necesitatea unor orientări suplimentare pe baza cărora IUCN WCPA și alții să poată acționa în mod uniform. Acest lucru este în concordanță cu interesul IUCN de a trece de la orientări la

standarde pentru a susține o abordare mai profesionistă a practicii privind ariile protejate. Aspirațiile IUCN de a crea o listă verde IUCN a ariilor protejate sunt o reflectare a acestui fapt (caseta 2).

 Explicație: Lista verde IUCN a ariilor protejate are ca scop încurajarea, măsurarea și recunoașterea succesului anumitor arii protejate în atingerea excelenței în gestionare. Acesta este conceput pentru a ajuta guvernele naționale și partenerii lor comunitari să își îndeplinească angajamentele cheie în Planul strategic pentru biodiversitate 2011-2020 al CDB, în special obiectivul 11, și în Programul de lucru al CDB privind ariile protejate, care solicită guvernelor să convină asupra standardelor de guvernanță și gestionare.

Ariile protejate luate în considerare pentru Lista verde a IUCN vor îndeplini standardele convenite la nivel internațional, ținând seama de contextul local și național. Acestea vor demonstra rezultate de succes în ceea ce privește conservarea biodiversității, gestionarea eficientă și guvernanța echitabilă.

Lista verde a IUCN, care este un proces în întregime voluntar, este concepută având în vedere următoarele principii:

- simplitate în ceea ce privește procesul și desemnarea, fără nejustificate în ceea ce privește raportarea;

Caseta 2: Lista verde a ariilor protejate a IUCN

De ce faceți acest lucru?

Obiectivele categoriilor au fost precizate în capitolele introductive ale Orientărilor din 2008. Cele mai bune practici din acest volum vor consolida beneficiile legate de aceste scopuri. Atribuirea este sugerată de IUCN și promovată de CDB, majoritatea țărilor luându-și în serios obligațiile. Un număr tot mai mare de țări solicită, de asemenea, aprobarea "oficială" a punerii în aplicare categoriilor la o serie de niveluri (vizite pe teren, studii documentare etc.). La nivel mondial, datele sunt colectate de UNEP-WCMC, care gestionează Baza de date mondială privind ariile protejate (WDPA)¹, utilizând Orientările din 2008 ca standard de date în funcție de care sunt colectate datele privind ariile protejate.

sunt identificate zonele și sunt înregistrate obiectivul de gestionare și tipul de guvernanță. Datele sunt apoi utilizate de diverse organisme ale ONU, inclusiv CDB, pentru a raporta progresele înregistrate în ceea ce privește obiectivele și țintele Programului de lucru privind ariile protejate (PoWPA) și indicatorii Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului (ODM) privind acoperirea ariilor protejate. Datele stau, de asemenea, la baza *Raportului biennial privind planeta protejată*, care oferă o actualizare sumară a tuturor datelor privind ariile protejate din întreaga lume. Numai prin asigurarea unei înțelegeri mai exacte a scopurilor gestionării, datele globale pot începe să evalueze măsura în care sunt îndeplinite obiectivele globale privind biodiversitatea.

- recunoașterea diversității contextului de guvernanță și gestionare, a abordărilor și capacităților de raportare;
- evitarea concurenței nesănătoase între țări/agenții;
- celebrarea realizărilor managerilor și agențiilor; și
- Includerea diferitelor dimensiuni de gestionare (de exemplu, experiența vizitatorilor, sensibilizarea comunității, gestionarea faunei sălbatice etc.).

Această inițiativă este condusă și supravegheată de Programul mondial pentru arii protejate (GPAP) al IUCN, de personalul regional din domeniul ariilor protejate și de CMAP, în parteneriat cu agențiile de gestionare a ariilor protejate sau cu alte organisme de gestionare responsabile, inclusiv ariile protejate gestionate de sectorul privat și de comunitate. Această colaborare ar trebui să asigure independența și coerența procesului, recunoscând în același timp contextele regionale și permițând participarea deplină a partenerilor de gestionare. Procesul de elaborare a listei verzi a IUCN este în prezent în curs de dezvoltare, obiectivul fiind lansarea la Congresul mondial al parcurilor al IUCN din 2014.

¹ <http://www.unep-wcmc.org/world-database-on-protected-areas-wdpa>

Se pot distinge o serie de motivații suplimentare pentru atribuirea sistemului de categorii, care au legătură cu aceste beneficii:

- sprijinirea analizei lacunelor și a creării unor sisteme naționale echilibrate de arii protejate care să reflecte un spectru de obiective de gestionare a ariilor protejate și tipuri de guvernare;
- planificarea anuală pentru alocarea personalului și a bugetelor legate categoriile alocate (o serie de țări leagă finanțarea direct de tipul de categorie);
- creșterea vizibilității ariilor protejate ca fundamente esențiale pentru o dezvoltare mai durabilă;
- integrarea ariilor protejate în abordările la scară mai largă privind utilizarea terenurilor și planificarea spațiului marin;
- protejarea ariilor protejate împotriva dezvoltării nesensibile la mediu și a impactului acesteia;
- îmbunătățirea colectării de date pentru a construi o înțelegere comună a sistemelor de arii protejate și pentru a obține informații mai exacte privind categoriile și tipurile de guvernare, în vederea evaluării progreselor înregistrate în atingerea obiectivelor convenite la nivel național și internațional;
- consolidarea gestionării specifice categoriei la nivel de sit;
- comunicarea transparentă a obiectivelor de gestionare către diverse părți interesate;
- consolidarea bazei legislative și politice pentru ariile protejate (aplicarea categoriilor în lege); și
- sisteme de evaluare comparativă la nivel internațional în căutarea excelenței.

O atribuire mai precisă conduce la politici adaptate și mai coerente privind ariile protejate și la o mai bună raportare a acoperirii ariilor protejate și a abordărilor de gestionare la nivel local, național și internațional. În plus, atribuirea precisă poate orienta atât alocarea resurselor, cât și nevoile de dezvoltare a capacităților legate de obiectivele de gestionare a ariilor protejate.

Continuarea utilizării corecte a Orientărilor din 2008 este o parte importantă a capacității IUCN privind ariile protejate program de dezvoltare. Inițiativele recente includ orientări detaliate privind aplicarea categoriilor la ariile protejate marine (Day et al., 2012) și o serie de prezentări de formare generică, elaborate în colaborare cu IUCN

Orientări: IUCN WCPA a produs un set standard de prezentări PowerPoint (în prezent în limba engleză, dar alte sunt în curs de elaborare versiuni lingvistice), care pot fi utilizate pentru a prezenta Orientările 2008. Acestea pot fi descărcate de la www.iucn.org/pa_categoriespowerpoints

Caseta 3: Resurse de formare pe categorii

Biroul de programe pentru Europa de Sud-Est, au fost pregătite pentru a sprijini consolidarea capacităților (a se vedea caseta 3). Dezvoltarea celor mai bune practici completează alte inițiative ale UICN CMAP de recunoaștere și investiție în capacitatea și abilitățile persoanelor implicate în gestionarea ariilor protejate.

Principiile de bază pentru utilizarea Orientărilor din 2008

Mai multe principii de bază importante trebuie luate în considerare atunci când se utilizează această anexă:

- Toate procesele de atribuire trebuie să facă trimitere la Orientările din 2008, care au prioritate față de orice publicații anterioare, cum ar fi documentul privind orientările din 1994 (IUCN și WCMC, 1994).
- Deși orientările din 2008 sunt denumite în mod obișnuit "categoriile IUCN", acestea au trei componente:
 1. *identificarea* corectă a unei/unor arii protejate în raport cu definiția IUCN a unei arii protejate (a se vedea caseta 1); urmată de *atribuirea*;
 2. o categorie de management și
 3. un tip de guvernare.Procesele de atribuire trebuie să ia în considerare toate cele trei elemente, iar primul aspect de luat în considerare este dacă o arie corespunde definiției unei arii protejate. Definiția (a se vedea caseta 1) este detaliată frază cu frază în orientările din 2008 (paginile 8-9) și detaliată cu 11 principii conexe (pagina 10) pentru a se asigura că domeniul de aplicare și intenția definiției sunt aplicate cu exactitate. Odată ce statutul unei arii protejate este confirmat, pot avea loc procesele de atribuire a categoriei de gestionare și a guvernării.
- Scopul Orientărilor din 2008 a fost acela de a furniza orientări globale, generice, care ar trebui urmate pentru a asigura coerența internațională. Cu toate acestea, este recunoscut faptul că este puțin probabil ca orientările globale să se potrivească perfect fiecărei situații naționale. Procesele naționale și regionale de atribuire ar trebui să asigure respectarea intenției generale a orientărilor din 2008 atunci când se elaborează orientări, dar se așteaptă ca acestea să ofere un anumit nivel de interpretare națională/regională pentru a facilita atribuirea.
- IUCN a elaborat orientări suplimentare și sunt planificate alte orientări suplimentare privind gestionarea zonele de categoria II și VI. De asemenea, ar trebui să se facă referire la acestea atunci când se realizează clasificarea.

Secțiunea 3: Procesul de atribuire

Introducere

Capitolul 4 din Liniile directoare din 2008 se concentrează pe aplicarea categoriilor, de la atribuire până la raportare. Experiența acumulată până în prezent (a se vedea apendicele 1) arată că există o serie de motivații diferite pentru a întreprinde un proiect de atribuire și diferite tipuri de organizații care întreprind procesul, inclusiv ministere, agenții pentru arii protejate, ONG-uri, arii protejate individuale, comitete naționale ale UICN etc. Ca atare, fiecare proces va avea caracteristici și provocări diferite și va oferi diferite lecții învățat. Această secțiune urmărește să se bazeze pe orientările din 2008 pentru a se asigura că procesele de atribuire urmează cele mai bune practici și au un nivel de coerență la nivel mondial. Acestea fiind spuse, procesul este totuși o evaluare judecătorească bazată pe dovezi care necesită o anumită flexibilitate, iar aplicarea la nivel local, național și regional va diferi fără îndoială în întreaga lume.

Figura 11: Procesul de recomandare a ariilor protejate și de atribuire a categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare

Procesul de atribuire este împărțit aici în patru etape simple interconectate (a se vedea figura 1):

- identifica,
- confirmați,
- raport și, dacă este necesar,
- verificați.

Fiecare etapă este discutată mai jos, începând cu un set de **bune practici** (👉), susținut de note **explicative** (📖) privind

efectuarea fiecărei etape și **orientări** suplimentare (👉) furnizate în casete și anexe care ilustrează cele mai bune practici, studii de caz și instrumente dezvoltate pentru repartizare și raportare.

Experiența cu atribuirea categoriilor și a tipurilor de guvernare arată că un proces în patru etape, așa cum este prezentat în figura 1 este cel mai eficient mod de evaluare a datelor și de încorporare a opiniilor dintr-o serie de surse pentru a ajunge la o concluzie comună privind definiția, categoria și tipul de guvernare. Cele trei componente ale etapei de "identificare" necesită adunarea și revizuirea datelor și o analiză care poate indica o categorie și un tip de guvernare. Aceste procese implică adesea utilizarea unor instrumente de sprijinire a deciziilor, cum ar fi cheile și matricele, în plus față de recomandările din capitolul 2 din Orientările din 2008, care definește caracteristicile sau diagnosticale pertinente pentru fiecare categorie, și capitolul 3, care abordează guvernarea. Utilizarea instrumentelor și a diagnosticilor este utilă; cu toate acestea, rareori se poate conta 100% pe acestea pentru a identifica categoria sau tipul de guvernare. Din acest motiv, etapa de "confirmare" a deciziei de atribuire este recomandată pentru a revizui categoria indicativă/tipul de guvernare și pentru a exercita o judecată informată cu privire la categoria/tipul de guvernare care se potrivește cel mai bine. Etapa finală opțională de "verificare" oferă un nivel suplimentar de siguranță prin invitarea unui expert independent să revizuiască categoria și tipul de guvernare atribuite de către IUCN CMAP. Verificarea a fost efectuată de către IUCN WCPA într-o serie de cazuri. Aceste orientări privind cele mai bune practici prezintă un proces standardizat pe care IUCN WCPA va încerca să îl adopte pentru orice exercițiu de verificare viitoare.

Orientările din 2008 au inclus câteva principii de bază pentru atribuirea categoriilor (pagina 39), care sunt reluate mai jos, deoarece acestea oferă o bază bună pentru orice proiect de atribuire a categoriilor:

Abordarea IUCN privind atribuirea categoriilor de gestionare a ariilor protejate se bazează pe o serie de principii referitoare la responsabilitate, implicarea părților interesate și garanții:

- **Responsabilitate:** utilizarea categoriilor este voluntară și nimeni nu are dreptul de a le impune. Statele au, de obicei, decizia finală

decizie juridică, sau cel puțin o responsabilitate globală, cu privire la utilizarea terenurilor și a apelor, astfel încât este logic ca statele decidă și cu privire la categoria ariilor protejate.

- **Democrație:** cu toate acestea, IUCN îndeamnă statele să se consulte cu părțile interesate relevante în atribuirea categoriilor. Procesele de democratizare și descentralizare au ca rezultat un număr tot mai mare de guverne subnaționale care își asumă responsabilitatea pentru ariile protejate; în acest caz, guvernul local sau regional raportează de obicei guvernului central. În majoritatea zonelor conservate private sau comunitare, guvernele vor respecta adesea opiniile proprietarilor și ale organelor de conducere cu privire la deși unele țări pot avea politici sau legi în acest sens.
- **Procedura de contestare:** multe părți interesate susțin ideea că ar trebui să existe o modalitate prin care deciziile privind categoriile să poată fi contestate. IUCN susține acest lucru, menționând că deciziile finale privind gestionarea aparțin în continuare, de obicei, statului sau proprietarului terenului.
- **Gestionarea datelor:** informațiile privind ariile protejate, inclusiv categoria, ar trebui raportate Centrului mondial de monitorizare a conservării UNEP, care coordonează baza de date mondială privind ariile protejate și compilează Lista ONU a ariilor protejate.

3.1. Identificarea: A: arii protejate, B: categorii și C: tip de guvernare

Cele mai bune practici

Colectarea de informații despre ariile protejate dintr-o țară

- Procesul de recunoaștere a ariilor protejate și de atribuire a categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare ar trebui să se bazeze pe *Linii directoare 2008 pentru aplicarea categoriilor de arii protejate ale UICN*.
- Toate ariile protejate posibile, inclusiv cele gestionate de ONG-uri, persoane fizice și comunități, ar trebui să fie examinate în cadrul proceselor de atribuire a sistemelor naționale.
- Procesul de atribuire ar trebui să includă identificarea tuturor părților interesate relevante și acordul acestora de a lua parte la proces.
- Toate părțile interesate și titularii de drepturi implicați în proces ar trebui să ajungă la un consens larg care să confirme categoriile de gestionare și tipurile de guvernare.

Traducerea și interpretarea definiției IUCN ariei protejate, a categoriei de gestionare și a tipului de guvernare

- Traducerile liniilor directoare sau ale documentelor care oferă interpretări suplimentare ale atribuirii categoriilor și guvernării trebuie să fie conforme cu liniile directoare din 2008². Documentul⁴
- Pentru a asigura interpretarea corectă și consecventă a Liniilor directoare din 2008, în cazul în care se pregătește o nouă traducere, trebuie solicitată permisiunea Unității de publicații a IUCN. Formularele de permisiune pot fi solicitate de la IUCN (wcpa@iucn.org).
- Orice publicație privind utilizarea Orientărilor din 2008 trebuie trimisă la IUCN (wcpa@iucn.org) pentru a fi difuzată pe scară largă în cadrul rețelelor membrilor, Comisiei și partenerilor IUCN.

Utilizarea instrumentelor și metodologiilor pentru a sprijini procesele de atribuire

- Instrumentele și metodologiile ar trebui privite doar ca un ajutor în procesul de repartizare prin furnizarea unei categorii și a unui tip de guvernare orientative, care ar trebui testate prin alte procese consultative și de evaluare de către experți.
- Instrumentele și metodologiile dezvoltate pentru a facilita atribuirea ar trebui utilizate în mod consecvent în toate siturile luate în considerare în cadrul unui proces de atribuire.

² Orientările au fost deja traduse în mai multe limbi și pot fi accesate www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/gpap_capacity2/gpap_pub/gpap_catpub/?1662/Guidelines-for-applying-protected-areas-management-categories. Procesul descris pentru traduceri este același pentru toate publicațiile IUCN

Note explicative

3.1A: Site-ul corespunde definiției unui arie protejată?

Primul pas într-un proces de atribuire este să se identifice dacă un sit este o arie protejată în conformitate cu definiția IUCN (a se vedea caseta 1) - testul crucial înainte de a se putea lua orice alte măsuri. Presupunând că situl respectă definiția IUCN a unei arii protejate, procesul de atribuire poate trece apoi la determinarea unei categorii indicative și a unui tip de guvernare.

Fiecare frază din definiția IUCN ariei protejate este discutată în detaliu în Orientările din 2008 (paginile 8 și 9) și sunt prezentate principiile de aplicare a acestora (pagina 10). Aceste trei pagini ale Liniilor directoare din 2008 ar trebui să fie, prin urmare, de plecare pentru orice examinare a faptului dacă un sit corespunde sau nu definiției. Prin urmare, în multe țări, una dintre primele acțiuni în cadrul unui proces de atribuire poate fi necesitatea de a traduce Orientările din 2008 în limba locală. Interpretarea și subtilitatea semnificațiilor din cadrul Liniilor directoare din 2008 trebuie păstrate cu fidelitate în orice traducere; în mod ideal, noile traduceri ale liniilor directoare ar trebui să fie revizuite inter pares de către membrii regionali ai CMAP din cadrul IUCN sau de alți experți care au cunoștințe despre elaborarea și utilizarea Liniilor directoare din 2008 în regiunea respectivă context. Vicepreședinții regionali ai IUCN CMAP³ pot fi pentru ajutor și informații în vederea sprijinirii acestui proces.

În cazul în care un sistem național sau regional de arii protejate este evaluat în raport cu definiția IUCN, în majoritatea cazurilor ar fi inefficientă evaluarea individuală a fiecărei arii. Prin urmare, ar trebui efectuate analize documentare ale informațiilor colectate privind obiectivele de gestionare a grupurilor de arii protejate (de exemplu, arii statutare gestionate ca rezervații naturale sau parcuri naționale, sau grupuri de zone gestionate de un ONG sau rezervații comunitare gestionate conform obiceiurilor locale). Unele țări au adoptat un proces prin care grupuri de situri protejate în temeiul aceleiași baze legislative sau al aceluiași regim de guvernare pot fi evaluate în funcție de definiție (a se vedea caseta 4 pentru cazul Regatului Unit). Astfel de procese la scară largă pot evidenția probleme și inconsecvențe în ceea ce privește modul în care sistemele naționale sau regionale se aliniază la definiția IUCN a unei arii protejate, care pot necesita discuții suplimentare sau chiar modificări ale abordărilor de gestionare.

Chiar și cu informațiile suplimentare furnizate în Orientările din 2008, aplicarea unei definiții complexe la siturile gestionate pentru conservare din întreaga lume nu este neapărat ușoară. Acest lucru poate fi deosebit de dificil, deoarece țările sunt, de asemenea, încurajate să recunoască și să raporteze întreaga serie de situri protejate tipuri de guvernare a zonei. Scopul și obiectivele de gestionare în

 Orientări: Rețeaua de arii protejate din Regatul Unit (Regatul Unit) este caracterizată de multe arii protejate mici zone adeseori învecinate între ele, dar aflate sub diferite acorduri de guvernare și proprietate. În prezent, aproape 8 900 de arii protejate din Regatul Unit sunt listate în baza de date mondială privind ariile protejate, iar un proiect (2010-2014) de actualizare a datelor va duce probabil la listarea multor altora.

Primul pas în acest proiect a fost revizuirea conformității cu definiția unei arii protejate. Deoarece au fost implicate atât de multe situri, o inovație a proiectului a fost declarațiilor de conformitate (SoC), care descriu în detaliu de ce o anumită desemnare corespunde definiției IUCN a unei arii protejate. (De obicei, astfel de declarații sunt necesare doar atunci când există un anumit grad de ambivalență sau incertitudine cu privire la faptul că o desemnare descrie pe deplin o arie protejată recunoscută de IUCN). Declarațiile se bazează pe un chestionar simplu (a se vedea apendicele 2) care evidențiază unele dintre punctele cheie ale definiției ariei protejate; cei responsabili cu completarea SoC-urilor sunt îndrumați către Liniile directoare din 2008 și către un manual elaborat special pentru proiectul de atribuire din Regatul Unit (IUCN NCUK, 2012). O comisie de evaluare a categoriilor WCPA din Regatul Unit, înființată sub auspiciile Comitetului național al IUCN pentru Regatul Unit, în colaborare cu vicepreședintele regional pentru Europa al WCPA al IUCN și cu șeful GPAP al IUCN, colaborează cu părțile responsabile pentru a oferi consultanță cu privire la elaborarea SoC-urilor și, în cele din urmă, verificarea conformității cu definiția ariilor protejate IUCN.

Ariile protejate deținute și/sau gestionate de guvern sunt adesea prevăzute în legislație sau în planuri de gestionare, astfel încât evaluarea acestora în raport cu definiția unei arii protejate este de obicei simplă. Zonele aflate în proprietate privată și, în special, zonele deținute și/sau gestionate de comunitățile indigene sau locale există adesea de sute sau chiar mii de ani. Interpretarea scopului acestor zone în raport cu conceptul și definiția recentă a unei arii protejate nu este întotdeauna simplă (a se vedea casetele 5 și 6). Cu toate acestea, este de dorit, în majoritatea cazurilor, să se asigure că aceste zone sunt recunoscute, celebrate și incluse în rapoartele naționale și internaționale privind eforturile de conservare (presupunând că proprietarii/administratorii acestor zone doresc o astfel de recunoaștere națională/internațională).

3 Pentru detalii privind vicepreședinții regionali www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/gpap_wcpa/gpap_steeringcommittee/

Participarea părților interesate și a titularilor de drepturi⁴ ar trebui facilitată pentru a contribui la exercițiul de colectare a informațiilor și pentru a evalua opiniile și nivelul de consens cu privire la categoria atribuită sau propusă. "Părțile interesate" sunt definite în Orientările din 2008 (pagina 83). Părțile interesate relevante pot include: proprietarii/reprezentanții proprietarilor (de exemplu, atunci când sunt implicați mai mulți proprietari) ai zona protejată; administratorii zonei; reprezentanți ai părților interesate locale (de exemplu, rezidenți, utilizatori de resurse, întreprinderi care depind de aria protejată, oameni de știință, ONG-uri locale de conservare); membri ai UICN WCPA și ai altor comisii de experți; etc. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită implicării titularilor de drepturi, inclusiv a populațiilor indigene sau a proprietarilor tradiționali ai terenurilor din ariile protejate. Participarea populațiilor indigene și a comunităților locale sau tradiționale la procesul de atribuire este esențială, iar principiile Declarației ONU privind drepturile popoarelor indigene (UNDRIP) trebuie respectate. Ar trebui să se ia în considerare aspecte precum informațiile sensibile sau locațiile pe care titularii de drepturi ar putea dori să le protejeze, dar să nu le divulge publicului, precum și modalitatea de a asigura o protecție adecvată împotriva intereselor externe nedorite sau presiuni. Ar trebui utilizate procese incluzive și oportune pentru a reconcilia punctele de vedere ale părților interesate și ale titularilor de drepturi în vederea obținerii unui consens, acolo unde este posibil, cu privire la categoria atribuită.

Orientări: Un element al definiției care ar putea ridica probleme deosebite pentru siturile aflate în proprietate privată în cazul în care proprietatea poate fi cumpărată, vândută sau moștenită, este expresia "pe termen lung". În Regatul Unit, expresia "pe termen lung" a fost definită în mod specific pentru ariile protejate deținute și gestionate de ONG-uri ca atunci când un ONG "își poate demonstra angajamentul față de conservarea naturii printr-o istorie bine stabilită, de exemplu existând de cel puțin 25 de ani, și are o declarație de misiune care arată în mod clar angajamentul pe termen lung față de conservarea naturii pe situri clar delimitate aflate în proprietatea sa și/SAU gestionarea sitului este finanțată de [o organizație care solicită] includerea unei clauze care să demonstreze angajamentul pe termen lung al gestionării (adică 25 de ani sau mai mult) față de conservarea naturii" (IUCN NCUK, 2012, pagina 25). Deși această specificitate nu interzice ca siturile care nu corespund definiției să fie considerate arii protejate, ea contribuie la furnizarea unor orientări naționale privind ceea ce se consideră a fi pe termen lung în contextul Regatului Unit. Alte țări, cum ar fi Elveția, aplică amplificări similare.

Cel mai important, atunci când aveți de-a face cu mai multe părți interesate, este important să clarificați rolurile și responsabilitățile tuturor cei implicați în revizuirea și apoi confirmarea categoriilor și a atribuțiilor de guvernare.

O altă complexitate în aplicarea definiției ariilor protejate IUCN se referă la terenurile care se află sub regimul tradițional regimuri de gestionare și sunt înțelese din punct de vedere filosofic într-un mod diferit de multe arii protejate de stat. Definiția IUCN încearcă să țină cont de acest lucru, însă este nevoie de sensibilitate și flexibilitate contextuală pentru a interpreta acest lucru de la caz la caz. După cum au subliniat bătrânii din subtribul Kūhi din Confederația Qashqai, Iran, la Congresul Mondial al Parcurilor din 2003, diferitele perspective culturale trebuie luate în considerare atunci când se aplică definiția: "*Noi, populațiile pastorale, am considerat întotdeauna terenul nostru ceea ce voi numiți "arie protejată". Întotdeauna am îmbrățișat "conservarea" nu ca pe o activitate profesională, ci ca pe o datorie intimă și o mândrie a fiecărui membru al triburilor noastre, ca pe inima mijloacelor noastre de subzistență, deoarece însăși subzistența noastră depinde de* it. *Vă aud vorbind despre ecosisteme, peisaje și conectivitate. Întotdeauna am știut despre asta fără să folosim termenii voștri. Modelele noastre de migrație transferă semințe. Modelele noastre de pășunat modelează peisajul. Supraviețuim pe pământurile noastre; cunoaștem și avem grijă de diversitatea plantelor și animalelor. Ne rugăm pe acest pământ și păzim numeroasele sale locuri sacre. Pentru că pământul ne oferă și bunăstare spirituală. Dar nu mai putem face acest lucru singuri. În lumea de astăzi, avem nevoie de concursul guvernelor noastre și de tot sprijinul pe care ni-l pot oferi oamenii*" (regretatul Sayyaad Soltani, Consiliul bătrânilor din subtribul Kūhi al Confederației Qashqai, Iran, extras din discursul adresat plenarei Congresului Mondial al Parcurilor, Durban 2003 (tradus de Aghaghia Rahimzadeh), citat în Dowie, 2009).

4 Abordările de conservare bazate pe drepturi sunt susținute de multe organizații internaționale, inclusiv IUCN. IUCN a elaborat o declarație de politică privind drepturile și a adoptat un cadru privind conservarea și drepturile omului (http://www.iucn.org/about/work/programmes/social_policy/sp_themes_hrands/scpl_cihtr/ - accesat la 20/11/2012)

Explicație: Există două căi principale prin care terenurile deținute și/sau gestionate de indigeni sunt recunoscute "oficial" ca arii protejate:

1. recunoașterea de către autoritățile de gestionare a ariilor protejate
2. raportarea proprie a unei arii protejate către o autoritate de încredere

Mai jos sunt prezentate exemple ale modului în care ambele pot fi realizate.

În realitate, recunoașterea de către o autoritate de gestionare a ariilor protejate a ariilor protejate deținute/gestionate de comunitățile indigene este adesea legată de răspunsul unei comunități la o amenințare externă la adresa proprietății/gestionării lor tradiționale. A deveni parte a unei rețele poate contribui la garantarea drepturilor și la asigurarea continuității mijloacelor de subsistență și a tradițiilor. Acest proces de recunoaștere "oficială" poate simplifica procesul de asigurare a faptului că un sit corespunde definiției unei arii protejate, de atribuire a categoriei și de înregistrare a sitului în registrele naționale și internaționale date privind ariile protejate. Ariile protejate indigene (IPA) din Australia, de exemplu, au utilizat de categorii încă de la început; avantajele acestui sistem au fost percepute de toate părțile. După cum a consemnat IUCN într-o revizuire a utilizării categoriilor în 2004, "grupurilor indigene ... le-a plăcut ideea de a adopta un sistem recunoscut la nivel internațional, deoarece au considerat că acesta le consolidează statutul de administratori legitimi ai ariilor protejate și, astfel, îi implică într-o agendă de importanță internațională, ceea ce au avut dificultăți în a obține în Australia. Din perspectiva altor părți interesate (de exemplu, guvernul și ONG-urile), sistemul de categorii al IUCN a conferit conceptului IPA mai multă credibilitate și paritate cu sistemul principal de arii protejate și, prin urmare, criticile acestora au fost oarecum diminuate. Din punctul de vedere al guvernului Commonwealth, care este finanțatorul și promotorul inițiativei, acest sistem a oferit, de asemenea, o mai mare încredere în faptul că merită să se investească în IPA cu bani puțini pentru conservare" (Bishop et al., 2004, paginile 142-143). Alte exemple de utilizare a

conceptul de arie protejată pentru a menține societățile umane tradiționale poate fi găsită în Stolton și Dudley, 2010.

O nouă inițiativă, Registrul ariilor protejate indigene și comunitare (ICCA) (www.iccregistry.org), a fost dezvoltată ca răspuns la recunoașterea crescândă a faptului că comunitățile locale și populațiile indigene joacă un rol semnificativ în protejarea și menținerea biodiversității și a serviciilor ecosistemice, dar nu a existat o modalitate coerentă de a măsura și documenta valorile și rolurile comunităților în conservare. Registrul, folosind aceeași structură ca WDPA, stochează două tipuri de informații: (1) informații descriptive, cum ar fi principalele habitate din cadrul ICCA și caracteristicile de gestionare ale comunității sau comunităților care trăiesc în interiorul sau în apropierea ICCA și (2) informații spațiale, cum ar fi dimensiunea și localizarea zonei. Se preconizează că registrul va fi conectat la WDPA pentru un acces îmbunătățit la informații privind ariile protejate și ICCA și va servi ca un mecanism de creștere a informațiilor în WDPA privind diversele forme de guvernare a ariilor protejate. Registrul aderă la principiul consimțământului liber, prealabil și informat (FPIC), conform căruia comunitățile trebuie să își dea consimțământul înainte de a participa la un proiect care le poate afecta. Un grup consultativ este în curs de înființare pentru a asigura validarea comunităților care se înregistrează; acest lucru va menține credibilitatea procesului. Dintre cele trei elemente definitorii ale ICCA înregistrate în registru, al treilea este "Deciziile și eforturile voluntare de gestionare ale comunității în cauză conduc la conservarea biodiversității sau, cel puțin, sunt pe cale de a o face, habitatele, speciile, funcțiile ecologice și valorile culturale asociate, indiferent de obiectivele inițiale de gestionare percepute de comunitate" - este similară definiției IUCN a unei arii protejate.

Ghiduri importante privind recunoașterea și sprijinirea ICCA sunt acum disponibile la CBD (Kothari et al., 2012).

Caseta 6: Aplicarea definiției ariilor protejate IUCN - arii protejate indigene

3.1B: În ce scop este gestionată aria protejată și ce categorie de gestionare IUCN descrie cel mai bine această gestionare?

Categoriile descriu șase scenarii (deși prima categorie este subîmpărțită în două) care înglobează, în măsura în este posibil pentru un sistem global de clasificare, gama de obiectivele de gestionare întâlnite în ariile protejate din întreaga lume. În Orientările din 2008, fiecare categorie este definită în funcție de obiectivul (obiectivele) principal(e), o serie de alte obiective, caracteristici distinctive sau diagnostice, abordări de gestionare, rolul în peisaj sau peisaj marin, ceea ce face ca categoria să fie unică (în comparație cu celelalte categorii) și aspecte specifice care trebuie luate în considerare la atribuirea categoriei (Orientările din 2008, paginile 13-23).

Aceste descrieri (care sunt acoperite în aproximativ 1,5 pagini fiecare) și elaborările suplimentare furnizate în Orientările din 2008 (de exemplu, relația dintre dimensiune și categoria de gestionare de la pagina 36) sunt esențiale ca punct de plecare în atribuirea de categorii ariilor protejate individuale sau grupurilor de arii protejate.

O distincție importantă care trebuie făcută atunci când se elaborează orientări la nivel regional, național sau de biom este că denumirile asociate fiecărei categorii ar trebui evitate ca instrument de identificare rapidă pentru a corela ariile protejate cu categoria IUCN. După cum se menționează în orientările din 2008, "s-a constatat că termenul "parc național", care exista cu mult înainte de sistemul de categorii, se aplică în mod deosebit ariilor protejate mari din categoria II. Cu toate acestea, este adevărat,

că multe dintre parcurile naționale existente în întreaga lume au obiective foarte diferite de cele definite în categoria II" (pagina 11). În continuare, orientările menționează și oferă exemple arii protejate descrise la nivel național ca "parc național" în întreaga lume, care includ arii protejate care se încadrează în toate cele șase categorii de gestionare a ariilor protejate.

Prin urmare, obiectivele de gestionare ar trebui să fie considerate în sens larg și să includă protecția juridică, inclusiv legile cutumiară, viziunile strategice care prezintă intențiile de gestionare, politicile de gestionare, planurile și subplanurile de gestionare, sistemele de zonare, permisele și interdicțiile activităților, concentrarea personalului și a bugetului, precum și atributele fizice ale ariei (ariilor) protejate. În unele cazuri, inspecția pe teren poate fi utilizată ca modalitate de colectare a informațiilor suplimentare, în special pentru a evalua diagnosticul specific fiecărei categorii și pentru a clarifica aspectele relevante pentru atribuirea categoriei.

Procesul de atribuire a unei categorii va varia în funcție de faptul dacă se face pentru un singur sit, pentru o serie de situri cu aceleași caracteristici sau pentru mai multe situri în cadrul unei evaluări la nivel național/regional.

Un singur sit sau un număr restrâns de situri: Concentrarea pe unul sau doar câteva situri poate fi necesară în cazurile în care categoria nu este ușor de atribuit (unde, de exemplu, se poate părea că se aplică mai multe descrieri ale categoriilor) sau în situațiile în care atribuirea anterioară este absentă, considerată inexactă, sau contestată, sau în cazul în care circumstanțele s-au schimbat și necesită o revizuire a categorizării. În aceste cazuri pot fi necesare studii documentare sau chiar vizite la fața locului, precum discuții cu părțile interesate.

Situri multiple: Categorizarea mai multor arii protejate poate fi o sarcină descurajantă atunci când o țară are câteva mii de arii protejate mici, cum este cazul în cea mai mare parte a Europei, sau în țări mari precum China, Australia sau Statele Unite. În aceste cazuri, atribuirea categoriilor poate fi abordată prin subdivizarea procesului de categorizare pe regiuni, state sau tipuri de arii protejate. Această din urmă opțiune (și anume abordarea din punctul de vedere al tipului de arie protejată) se va dovedi probabil cea mai rapidă și fiabilă metodă, mai degrabă decât pe bază regională sau statală, cu excepția cazului în care există diferențe mari între teritorii în ceea ce privește scopul și obiectivele ariilor protejate.

În unele cazuri, pot fi elaborate recomandări generice pentru diferitele tipuri de arii protejate dintr-o țară/regiune. De exemplu, în manualul din Regatul Unit, elaborat de Comitetul național al IUCN pentru Regatul Unit (IUCN NCUK, 2012), au fost sugerate categorii *indicative* pentru mai multe tipuri de arii protejate (de exemplu, categoria V pentru parcurile naționale și categoria IV pentru rezervațiile naturale naționale). Textul precizează că orientările furnizate "deși sunt doar *orientative*, oferă o idee despre tipurile de categorii care ar putea fi selectate pentru anumite

arii protejate în Regatul Unit" (IUCN NCUK, 2012, pagina 37). Prin urmare, clasificarea ar putea căuta abateri de la această regulă generală, mai degrabă decât să trateze fiecare sit ca un proces separat. Este demn de remarcat faptul că acest exercițiu de aplicare generică a categoriilor la grupuri largi de arii protejate poate dezvălui adesea deficiențe și inconsecvențe în proiectarea sistemelor naționale de arii protejate. Atunci devine

o decizie națională fie de a accepta faptul că sistemele se îndepărtează într-o anumită măsură de categoriile IUCN, fie de a întreprinde reforme pentru a alinia mai bine sistemele și categoriile.

În alte cazuri, au fost elaborate chei și arbori de decizie. Cheile dicotomice sunt un instrument familiar pentru conservatori și sunt utilizate în principal pentru identificarea plantelor sau a animalelor.

Acestea constau, de obicei, într-o serie de întrebări, fiecare dintre ele oferind posibilitatea de a alege între două sau mai multe caracteristici, și sunt aplicate într-un proces de eliminare pentru a identifica caracteristicile care se aplică sau nu unei anumite specii. Deși nu este întotdeauna atât de ușor de utilizat pe cât implică această definiție, dezvoltarea de chei, matrici și arbori de decizie pentru a ajuta la identificarea faptului dacă o arie corespunde definiției unei arii protejate și care dintre categorii i se potrivește cel mai bine a fost o

element comun al multora dintre proiectele de atribuire a categoriilor din întreaga lume. Cu toate acestea, o serie de provocări în utilizarea unei astfel de abordări. În special, categoriile nu sunt ierarhice; ele se bazează pe un anumit set de priorități de gestionare pentru fiecare categorie, iar circumstanțele individuale în care sunt atribuite categoriile pot diferi în funcție de țară, biom, regiune etc., toate acestea putând face foarte dificilă formularea unei dihotomii simple între o caracteristică a categoriei și alta. De exemplu, arborii decizionali nu se potrivesc cu ușurință acelor arii protejate în care populațiile indigene se bazează pe arii protejate pentru subzistență. Ariile protejate de categoria II, de exemplu, sunt gestionate pentru a se asigura că "funcțiile lor ecologice și compoziția speciilor native sunt relativ intacte" (Orientările din 2008, pagina 16). Aceasta înseamnă că, în general, "nu li se va permite utilizarea resurselor ..." (pagina 17). Cu toate acestea, se recunoaște, de asemenea, că, acolo unde este cazul, un obiectiv de gestionare a ariilor protejate de categoria II ar trebui să fie, de asemenea, "luarea în considerare a nevoilor populațiilor indigene și ale comunităților locale, inclusiv utilizarea resurselor pentru subzistență, în măsura în care acestea nu vor afecta negativ obiectivul principal de gestionare" (Orientările din 2008, pagina 16). Într-adevăr, se recunoaște acum că, în multe ecosisteme aparent naturale, populațiile indigene au influențat compoziția speciilor pe perioade lungi de timp. Prin urmare, definirea unei arii protejate de categoria II pe baza neutilizării resurselor naturale nu va funcționa în multe cazuri, deoarece deciziile de gestionare sunt mai nuanțate.

Astfel, instrumentele simple de sprijinire a deciziilor pot fi un ajutor în procesul de atribuire, dar nu trebuie considerate ca fiind definitive. Prin urmare, procesul de confirmare a categoriei (a se vedea secțiunea 3.2 de mai jos) reprezintă un element calitativ al procesului de atribuire.

3.1C: Cine ia deciziile de gestionare și ce tip de guvernanta IUCN descrie cel mai bine acest lucru?

IUCN definește guvernanta ca fiind "interacțiunile dintre structuri, procese și tradiții care determină modul în care sunt exercitate puterea și responsabilitățile, modul în care sunt luate deciziile și modul în care cetățenii sau alte părți interesate au un cuvânt de spus" (Borrini-Feyerabend et al., 2013). Majoritatea ariilor protejate incluse în WDPA nu au niciun tip de guvernanta raportat: în 2010, 49% dintre ariile protejate nu aveau niciun tip de guvernanta înregistrat în WDPA (Bertzky et al., 2012). Cu toate acestea, probabil că acest lucru nu corespunde realității de pe teren, unde o proporție tot mai mare din rețeaua mondială de arii protejate este gestionată de comunități locale, fonduri caritabile ale populațiilor indigene, persoane fizice și companii. Tipuri de guvernanta nu se referă în mod explicit la cine deține terenul sau apa în cauză, nici la cine deține responsabilitatea finală (care este, de obicei, guvernul), ci la cine este responsabil pentru deciziile generale de gestionare și dacă această responsabilitate este deținută de un singur organism sau este partajată. WDPA a fost recent extins pentru a permite înregistrarea tipului de guvernanta alături de categoria de gestionare, în cadrul celor patru tipuri generale de guvernanta recunoscute de IUCN (menționate mai sus și în Orientările din 2008, pagina 26).

În multe cazuri, această distincție va fi, dar nu întotdeauna. Confuzia poate apărea în special în cazul guvernantei partajate: în ce etapă participarea unei game mai largi de părți interesate (din ce în ce mai frecventă în multe arii protejate gestionate de stat, de exemplu) devine ceva la fel de formal ca o abordare a guvernantei "partajate"? Este posibil ca astfel de decizii să trebuiască luate de la caz la caz, deși guvernanta partajată implică, de obicei, un anumit nivel de influență împuternicită din partea unei serii de parteneri și un acord de gestionare specific, mai degrabă decât simple consultări și schimburi de informații (care ar trebui să fie cele mai bune practici în cadrul tuturor formelor de guvernanta). Orientările privind guvernanta ariilor protejate oferă mai multe informații decât au fost disponibile anterior pentru a permite realizarea unei distincții și conțin, de asemenea, o cheie pentru a ajuta la identificarea celei mai exacte descrieri a guvernantei (Borrini-Feyerabend et al., 2013).

Măsura în care guvernele includ ariile protejate care nu sunt administrate de stat în lista oficială a ariilor protejate diferă foarte mult de la o țară la alta. În general, se pare că guvernele devin treptat mai deschise la recunoașterea ariilor protejate private, comunitare și ale populațiilor indigene, iar în unele țări, legislația privind ariile protejate permite acest lucru în mod explicit. Este posibil ca această evoluție să fi fost încurajată, în parte, de angajamentul de a identifica mai multe arii protejate convenit în Programul de lucru al CDB privind ariile protejate și de deciziile Conferinței părților de la Nagoya din 2010, în special în ceea ce privește obiectivul 11 de la Aichi. În cei 20 de ani dintre 1990 și 2010, proporția ariilor protejate strict guvernamentale înregistrate în WDPA a scăzut de la 95,8 % la 76,9 %, reflectând

tendință către o guvernanta mai variată sau cel puțin către raportarea tipului de guvernanta (Bertzky et al., 2012). Cu toate acestea, este încă necesară o acceptare mult mai largă a abordărilor de guvernare mai diversificate, iar UICN CMAP și partenerii trebuie să continue să sensibilizeze cu privire la importanța evaluării și atribuirii tipului de guvernare pentru a spori legitimitatea diferitelor abordări.

3.2. Confirmarea atribuirii de categorii și tipuri de guvernanta

Cele mai bune practici

Confirmarea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernanta

- Procesele de atribuire a autoevaluării pot identifica categorii indicative și tipuri de guvernanta; cu toate acestea, este util ca acestea să fie completate de un proces de confirmare independent și informat.
- Procesele de atribuire ar trebui să se bazeze pe dovezi și să fie documentate cât mai detaliat posibil pentru a asigura transparența procesului decizional.

Note explicative

Etapă 3.1 (a se vedea secțiunea de mai sus) a procesului de recunoaștere a ariilor protejate și de atribuire a categoriilor indicative de gestionare și a tipurilor de guvernanta poate fi considerată o abordare generală a aplicării orientărilor din 2008; în toate cazurile, este de dorit o a doua etapă pentru a confirma atribuirea unei categorii și a unui tip de guvernanta. Având în vedere că procesele anterioare vizează colectarea și sintetizarea informațiilor și, eventual, utilizarea unor sisteme de sprijinire a deciziilor, cum ar fi cheile, este de obicei important ca o evaluare calitativă suplimentară să analizeze aceste informații pentru a confirma categoria și tipul de guvernanta atribuite. Un astfel de proces permite, de asemenea, ca un proces de autoevaluare să fie completat de un proces de confirmare independent și informat.

Propunerile indicative la care s-a ajuns în etapă 3.1 trebuie verificate cu atenție și finalizate. Cei responsabili raportarea datelor privind ariile protejate (de obicei, un departament guvernamental) ar trebui să fie incluși în acest proces, iar etapele necesare pentru adoptarea formală a categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernanta la nivel național/subnațional bine articulate. Acesta este un pas crucial pentru a se asigura că rezultatele proiectului de atribuire sunt raportate în cele din urmă pentru a fi incluse în documente internaționale, cum ar fi Lista ONU a ariilor protejate și raportarea convențiilor (de exemplu, CBD, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului).

De asemenea, este important ca procesele decizionale să fie documentate în mod clar, atât pentru a asigura transparența, cât și pentru a furniza o înregistrare a procesului care poate oferi orientări utile pentru alții desfășurarea proceselor de atribuire și pentru atribuirile viitoare. Evaluările narative ar trebui să fie cât mai cuprinzătoare posibil și să documenteze în mod obiectiv dovezile pentru a judeca categoria și tipul de guvernare cele mai . Coreea, de exemplu, a elaborat un șablon de evaluare a categoriei, care a evoluat din abordările altor agenții, pentru a oferi un format standard de înregistrare a informațiilor despre sit și pentru a documenta dovezile în vederea confirmării atribuirii categoriei (a se vedea caseta 7 și appendicele 3).

Șablonul de evaluare a categoriilor, împreună cu declarațiile de conformitate elaborate în cadrul proiectului de atribuire din Regatul Unit (a se vedea caseta 4 și appendicele 2), au fost combinate pentru a dezvolta șablonul IUCN de fundamentare a atribuirii (a se vedea appendicele 5), care sugerează un format pentru înregistrarea deciziilor de atribuire a ariilor protejate individuale și ar putea fi revizuit ușor pentru a înregistra atribuirea mai multor situri.

Un singur sit sau un număr restrâns de situri: în aceste cazuri, confirmarea categoriei va necesita un consens larg între toate părțile interesate relevante și titularii de drepturi. Acest lucru poate fi realizat prin vizite la situri și întâlniri cu părțile interesate sau printr-o examinare amănunțită a documentației deținute la sediul central (de exemplu, atunci când mai multe situri sunt deținute/gestionate/coordonate de o singură organizație).

Site-uri multiple: în cazurile în care managerii sistemului național/regional/statal de arii protejate atribuie categoriile, este de obicei necesar să se înființeze un mic grup de lucru/comitet (a se vedea caseta 8) pentru a examina datele colectate și a asigura coerența în ceea ce privește aplicarea definiției ariei protejate și atribuirea unei categorii și a unui tip de guvernare. Astfel de comitete pot fi înființate fie de către furnizorii autorizați de date din cadrul

o țară (adică agenția sau organizația responsabilă cu gestionarea informațiilor privind ariile protejate la nivelul sistemului național, cel mai adesea ministerele și agențiile naționale sau ONG-urile cu responsabilități delegate) sau un ONG, comitetul național al UICN, agenția pentru parcuri etc. pentru a lucra în calitate de consilier extern al furnizorului de date. Comitetele ar trebui să se asigure că expertiza adecvată este angajată și că toate părțile interesate și titularii de drepturi sunt reprezentați în mod adecvat în cadrul procesului. Membrii comitetului ar trebui să aibă o bună cunoaștere a categoriilor 2008 (sau să fi beneficiat de formare din partea UICN CMAP sau a partenerilor în atribuirea categoriilor). În cazul în care nu este înființat în cadrul organizației oficiale de colectare a datelor dintr-o țară, comitetul de experți va trebui să asigure un bun parteneriat de lucru cu organizația de colectare a datelor pentru a asigura o tranziție fără probleme a datelor.

 Orientări: Un șablon de evaluare a categoriilor (CAT) a fost elaborat și perfecționat în ceea ce privește atribuirea categoriilor în Asia, în special în Coreea de Sud, pentru a înregistra informațiile și deciziile privind atribuirea categoriilor la nivel de amplasament.

CAT (a se vedea appendicele 3) înregistrează datele de bază privind aria protejată (de exemplu, numele, categoria IUCN actuală (dacă este cazul), desemnarea națională, dimensiunea, autoritatea de gestionare, temeiul juridic/cadrul). În cazul în care un sit are un plan de gestionare, se înregistrează obiectivele de gestionare (obiectivul principal și obiectivele generale). Cu toate acestea, având în vedere că multe situri nu au planuri de gestionare sau, în cazul în care există planuri, obiectivele de gestionare sunt adesea formulate foarte general (de exemplu, "conservarea biodiversității", "dezvoltare durabilă" etc.), CAT înregistrează, de asemenea, în detaliu valorile naturale, sociale și culturale ale ariei protejate și gestionarea in situ a acestor valori. CAT se încheie cu o explicație narativă a motivului pentru clasificarea categoriei specifice de gestionare.

Beneficiile utilizării unei abordări precum CAT includ:

- un format sistematic care analizează obiectivele și valorile ariilor protejate și modul în care acestea sunt gestionate in situ;
- un șablon comparabil pentru înregistrarea informațiilor specifice privind atribuirea categoriilor, care poate fi reprodus în mai multe locații; și
- transparența procesului decizional privind atribuirea categoriilor (acest lucru poate fi deosebit de important în cazul în care se dorește un proces de verificare a atribuirii categoriilor).

 Orientări: În Regatul Unit, a fost format un grup de evaluare a categoriilor pentru a confirma datele colectate și pentru a trece aceasta către colecții de date autorizate pentru ariile protejate din Regatul Unit*. Membrii comisiei de evaluare a categoriilor sunt numiți oficial de către vicepreședintele regional pentru Europa al IUCN WCPA și de către șeful IUCN GPAP, în strânsă consultare cu membrii Comitetului național al IUCN pentru Regatul Unit, care conduce proiectul. Toți membrii comisiei sunt familiarizați cu sistemul de categorii al IUCN și cu aplicarea acestuia.

Grupul analizează datele furnizate pentru recunoașterea ariilor protejate (în acest caz, declarațiile de conformitate) și alocările indicative ale categoriilor de gestionare și ale tipurilor de guvernare în lumina a trei rezultate preconizate:

- Dacă există un acord cu privire la date, acestea vor fi transmise direct colecțiilor de date autorizate pentru ariile protejate din Regatul Unit.
- În caz de dezacord cu privire la date, un membru al panelului va discuta acest lucru cu organizația furnizoare. Dacă există un acord, rezultatele vor fi transmise colecțiilor de date autorizate.
- În cazul în care nu se ajunge la un acord, cazul va fi trimis punctului focal al CMAP pentru Regatul Unit pentru consultanță și, ulterior, va fi înaintat colecțiilor de date autorizate cu detalii privind dezacordul și orice recomandări pentru acțiuni viitoare.

* Datele oficiale privind ariile protejate din Regatul Unit sunt colectate de agențiile naționale și transmise către Joint Nature Conservation Committee (JNCC), în calitate de punct focal pentru Agenția Europeană de Mediu (AEM). JNCC transmite datele către AEM pentru a fi incluse în baza de date comună europeană privind zonele desemnate (ECDDA), de unde ajung la UNEP-WCMC pentru a fi incluse în WDPA; cu toate acestea, în prezent, datele nu sunt verificate la agenția de origine. Datele privind ariile protejate neguvernamentale sunt deținute în mod diferit de organizațiile implicate

3.3. Raportarea ariilor protejate, a categoriilor și a tipurilor de guvernare

Cele mai bune practici

Categorii de gestionare a raportării și tipuri de guvernare

- Datele trebuie să includă toate informațiile solicitate de standardele de date ale UNEP-WCMC pentru includerea WDPA, inclusiv categoria și tipul de guvernare (a se vedea apendicele 4 pentru detalii).
- Raportarea datelor trebuie să respecte sistemul de "furnizori de autoritate" și protocoalele asociate, astfel cum au fost convenite cu UNEP-WCMC (a se vedea caseta 9). Toate datele de autoritate trebuie transmise direct la UNEP-WCMC pentru validare și actualizare la WDPA⁵.
- Acolo unde este cazul, registrul ICCA ar trebui utilizat pentru a raporta cu privire la zonele conservate de comunitățile indigene și de comunități, menționând cazurile în care acestea pot fi, de asemenea, incluse în WDPA.

Note explicative

Majoritatea țărilor păstrează date privind ariile protejate. Cu toate acestea, datele sunt adesea păstrate doar cu privire la ariile protejate desemnate prin legislație și, prin urmare, tind să le reprezinte doar pe cele de tip de guvernare A și B (adică tipurile de guvernare guvernamentală și de co-management). Acest lucru înseamnă adesea că ariile protejate cu tipul de guvernare C și D (zone private și zone conservate de indigeni sau comunități) nu sunt raportate.

În Orientările din 2008, IUCN încurajează țările (fie prin intermediul unei agenții naționale responsabile de datele privind ariile protejate, acolo unde aceasta există, fie prin intermediul organizațiilor individuale responsabile de gestionare) să atribuie categorii și tipuri de guvernare tuturor ariilor lor protejate (a se vedea etapa 3.1 din procesul de atribuire de mai sus) și să se asigure că acest lucru este raportat către WDPA. WDPA utilizează Orientările din 2008 ca standard pentru raportarea ariilor protejate care sunt incluse în standardele sale generale pentru încorporarea datelor în WDPA⁶ (a se vedea apendicele 4).

Pe lângă WDPA oficial, www.protectedplanet.net oferă o abordare de tip "știință cetățenească" pentru colectarea de date privind ariile protejate. Acest lucru este posibil prin intermediul unei funcții de editare disponibilă oricărui utilizator înregistrat pe www.protectedplanet.net. Editarea este adecvată numai în cazul modificărilor aduse informațiilor la nivel de sit ale ariilor protejate individuale de către orice persoană sau organizație care nu este în măsură să furnizeze informații cu autoritate

5 Abordările de conservare bazate pe drepturi sunt susținute de multe organizații internaționale, inclusiv IUCN. IUCN a elaborat o declarație de politică privind drepturile și a adoptat un cadru privind conservarea și drepturile omului (http://www.iucn.org/about/work/programmes/social_policy/sp_themes_hrands/scpl_cih/- accesat la 20/11/2012)

6 Standardele de date WDPA pot fi descărcate de la www.unep-wcmc.org/world-database-on-protected-areas-wdpa-data-standards_966.html.

actualizări direct la WDPA. Toate editările sunt stocate într-o "versiune comunitară". Acestea nu sunt incluse în WDPA, dar sunt afișate pe www.protectedplanet.net alături de datele oficiale din WDPA. Printre obiectivele încurajării participării comunității la www.protectedplanet.net se numără oferirea unui cuvânt de spus comunității, furnizarea unei alături de datele oficiale și oferind un mecanism de conectare a părților interesate cu guvernele și alți furnizori de date oficiale din WDPA. Mai multe informații privind site-ul web și aceste două versiuni ale datelor pot fi găsite la adresa www.protectedplanet.net/help

Explicație: Furnizorii de autoritate" sunt desemnați de UNEP-WCMC pentru a furniza date către WDPA. Autoritatea furnizorii sunt agențiile sau organizațiile responsabile de gestionarea informațiilor privind ariile protejate la nivelul sistemului național. Cel mai frecvent, acestea vor fi ministerele naționale și agențiile sau ONG-urile cu responsabilități delegate pentru gestionarea informațiilor privind ariile protejate din cadrul unei țări. Pentru convențiile internaționale, cum ar fi Patrimoniul Mondial sau Ramsar, autoritatea va aparține secretariatelor sau organizațiilor delegate. Autoritățile sunt atribuite la discreția UNEP-WCMC.

Sursă: <http://www.protectedplanet.net/help>

3.4. Verificarea procesului

Cele mai bune practici

O abordare standard pentru verificarea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare

- Procesele de verificare desfășurate de IUCN WCPA vor fi efectuate la cererea furnizorilor de autoritate, astfel cum sunt definiți de UNEP-WCMC.
- IUCN WCPA va oferi verificarea fie a:
 - categoria/tipul de guvernare atribuit unei singure arii protejate sau unui portofoliu de arii protejate și/sau
 - că procesele de atribuire respectă Orientările din 2008 și cele mai bune practici detaliate în prezenta anexă.
- Procesele de verificare desfășurate de IUCN WCPA trebuie să facă obiectul unui acord formal, inclusiv termeni de referință (TOR) detaiați, negociat și semnat între IUCN (sau reprezentanți ai IUCN) și organizația comitentului.

Note explicative

Multe țări, precum și manageri individuali de arii protejate au solicitat în ultimii ani ajutorul IUCN WCPA pentru a verifica procesele și deciziile de atribuire a categoriilor și tipurilor de guvernare, astfel încât acest proces suplimentar (și pur opțional) este, de asemenea, discutată aici. Verificarea implică un proces extern mai formal de furnizare de consiliere și de verificare atribuirii corecte a categoriilor/guvernării, la invitația unui guvern sau a altor părți interesate.

Verificarea este un pas total voluntar, adesea întreprins de agențiile de arii protejate sau de organizațiile de gestionare care nu au capacitatea de a implementa pe deplin categoriile. Pentru ca un proces de verificare să fie dezvoltat, ar trebui să se ajungă la un acord formal între IUCN WCPA (în mod normal, gestionat de IUCN GPAP) și organizația comisionară, sub formă TOR și contract, înainte de începerea misiunii. Trebuie remarcat faptul că toate costurile implicate în procesul de verificare va trebui să fie îndeplinit de către organizația de comisionare. Termenii de referință ar trebui să includă o prezentare clară a obligațiilor atât ale organizației comitentului, cât și ale UICN, în plus față de termenele pentru procesul de verificare, diseminarea raportului și publicitatea privind constatările, precum și responsabilitatea de a lua măsuri pentru procesul de verificare și pentru plata costurilor și taxelor. IUCN va documenta constatările verificării și dovezile care stau la baza aprecierii prin intermediul unui șablon de motivare a misiunii, astfel cum este prezentat în apendicele 5.

Secțiunea 4: Întrebări frecvente privind categoria și tipul de guvernare assignment

Următoarea secțiune încearcă să contureze și apoi să răspundă la unele dintre cele mai frecvente întrebări pe care le întâlnim atunci când vorbim despre categoria și atribuirea guvernării.

Problema	Comentariu/resursă
Explicația fiecărei categorii din Orientările din 2008 include atât obiective primare, cât și secundare. Care este diferența? =	Obiectivul principal este principalul factor determinant al categoriei. Alte obiective pot contribui la obiectivul principal sau, cel puțin, nu îl pot submina, dar sunt considerate mai puțin importante pentru a decide categoria din care face parte o anumită arie protejată (Orientările din 2008, capitolul 2).
Cum ar trebui interpretat procesul de atribuire în diferite biomi și în ecosisteme restaurate?	Categoriile sunt concepute astfel încât să fie suficient de solide pentru a putea fi aplicate în diferite biomi. Orientările din 2008 oferă îndrumări suplimentare privind aplicarea categoriilor într-o serie de biomi, cum ar fi biomiul de apă dulce, marin și forestier. A se vedea, de asemenea, orientările suplimentare pentru aplicarea categoriilor la ariile protejate marine (Day et al., 2012). Orientările din 2008 (paginile 67-68) se extind, de asemenea, asupra interpretării într-o serie de situații în care refacerea ecologică are loc prin intervenții de gestionare.
Cum funcționează regula celor 75 %?	O descriere detaliată a regulii de 75 % este furnizată în Orientările din 2008 (paginile 35 și 37) și într-un PowerPoint de formare (a se vedea caseta 3). Pe scurt, managementul primar trebuie să se aplice la cel puțin 75 % din aria protejată (iar restul ariei trebuie să fie compatibil cu obiectivul principal de conservare). Această dispoziție urmărește să abordeze realitatea că multe arii protejate includ zone mici cu utilizări destul de diferite de cele ale majorității zonei desemnate - de exemplu, zone, adesea la periferia parcului, cu infrastructură de gestionare (birouri, depozit de întreținere a vehiculelor etc.) sau zone, de asemenea, adesea la periferia parcului, cu infrastructură turistică mai intensă sau agricultură etc.
În luarea deciziilor privind atribuirea generală a categoriei, cum avem de-a face cu situri imbricate (adică atunci când diferite denumiri de arii protejate, adesea gestionate de autorități diferite, se suprapun unele peste altele) - de exemplu, situri de categoria IV în cadrul ariilor protejate de categoria V?	Diferitele zone din ariile protejate mai mari pot avea, de asemenea, propriile categorii, dar numai dacă sunt clar cartografiate și recunoscute prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente ca zone distincte și au obiective de gestionare distincte și neechivoce care pot fi atribuite unei anumite categorii de arie protejată (a se vedea Orientările din 2008, paginile 36-37 și, de asemenea, PowerPoints de formare). Diferitele categorii nu se aplică diferitelor zone din cadrul unei arii protejate, care sunt pur și simplu identificate într-un plan de gestionare și care s-ar putea schimba ulterior. Deoarece toate datele din WDPA sunt digitalizate, aceste diferențe pot fi ușor cartografiate și luate în considerare în rapoartele internaționale privind ariile protejate.
Există considerații speciale care trebuie luate în considerare la aplicarea Orientărilor din 2008 la ariile marine protejate?	În 2012 au fost publicate noi orientări suplimentare pentru aplicarea categoriilor la ariile protejate marine (Day et al., 2012). Orientările marine suplimentare se bazează pe orientările din 2008, dar le interpretează în context marin. Principala inovație constă în discutarea activităților adecvate diferitelor categorii de gestionare - de exemplu, pescuitul (recreativ, tradițional și comercial) este un aspect deosebit de important. De exemplu, este inclusă o discuție privind pescuitul cu capturare și eliberare, menționându-se că mulți pești sunt răniți și ulterior mor ca urmare a acestui tip de pescuit, astfel încât activitatea nu este considerată adecvată într-o arie protejată de categoria II.

Problema	Comentariu/resursă
Cum este afectat procesul de atribuire de ariile protejate transfrontaliere?	Ariile protejate transfrontaliere sunt discutate în Orientările din 2008 (pagina 37). Pe scurt, ariile protejate învecinate la nivel internațional pot avea o categorie sau o atribuție de guvernare diferită în cazul în care gestionarea sau guvernarea acestora diferă. În cazul în care există un acord privind ariile protejate transfrontaliere, este probabil ca acesta să implice o guvernare partajată.
Cum poate procesul de atribuire să influențeze deciziile privind proiectele de dezvoltare a minelor/petrolului/gazului?	Reprezentanții sectorului industriei extractive s-au angajat față de UICN WCPA să clarifice politica lor cu privire la ariile protejate și la categorii. IUCN are o politică clară privind resursele minerale și ariile protejate, astfel cum au fost definite de membrii săi. Această politică este încorporată în Recomandarea 2.823 a Congresului IUCN, aprobată în timpul Congresului mondial al conservării desfășurat la Amman, Iordania, în 2004. Aceasta prevede că toate explorările și extracțiile de resurse minerale în ariile protejate care corespund categoriilor I-IV de gestionare a ariilor protejate ale IUCN ar trebui interzise prin lege și că astfel de proiecte în siturile din categoriile V și VI ar trebui să fie supuse unor evaluări aprofundate ale impactului asupra mediului. Este important de remarcat faptul că majoritatea marilor companii multinaționale de petrol și gaze nu au aprobat politica de mai sus, deși câteva dintre ele și-au exprimat voluntar sprijinul limitat.
Al cui punct de vedere cu privire la date și la deciziile de atribuire ar trebui să prevaleze?	Standardele procesului de atribuire prezentate în această anexă vizează obținerea unui consens cu privire la categoriile atribuite și tipul de guvernare. Procese precum înființarea de comitete de experți naționali sau subnaționali și utilizarea de modele de justificare a atribuirii consolidează necesitatea de a lua decizii echilibrate, bazate pe dovezi. Standardele recunosc sursele "de autoritate" definite de UNEP-WCMC ca fiind acele organizații recunoscute oficial ca furnizori de date pentru Lista ONU a ariilor protejate (a se vedea caseta 9). Standardele procesului de atribuire sunt concepute pentru a sprijini procesele de autoevaluare de către orice parte interesată; cu toate acestea, orice serviciu de verificare al IUCN WCPA va fi oferit numai "furnizorilor de autoritate".
Cum clasifică siturile patrimoniului mondial și rezervațiile biosferei?	Toate siturile naturale noi și majoritatea siturilor existente din patrimoniul mondial sunt arii protejate și respectă definiția IUCN a unei arii protejate. La fel sunt și unele situri culturale, în special peisajele culturale din patrimoniul mondial. Unele țări au situri naturale de patrimoniu mondial mai vechi care nu sunt considerate arii protejate sau care conțin părți care nu sunt în afara ariilor protejate. Categoriile ar trebui să fie atribuite în mod similar altor arii protejate, menționându-se în același timp accentul special care se pune pe gestionarea menținerii caracterului universal excepțional al sitului ca bază pentru înscriere. Definiția IUCN ar trebui să se aplice, de asemenea, Rezervațiilor Omului și Biosferei ca parte a procesului de atribuire a categoriei. În majoritatea cazurilor, acest lucru s-ar aplica zonelor centrale și, în multe cazuri, și zonelor tampon (adesea cu categorii diferite); cu toate acestea, zonele de tranziție sunt adesea gestionate în scopul utilizării durabile și pot să nu fie conforme (a se vedea Orientările din 2008, capitolul 7, pentru discuții privind categoriile și denumirile internaționale).

Recunoștințe

Mulțumim din nou Serviciului Parcului Național din Coreea, Ministerului Mediului, Republica Coreea pentru finanțarea elaborării acestui document.

Grupul de evaluare inter pares:

Grazia Borrini-Feyerabend, Consorțiul ICCA/CEESP

Roger Crofts, Sibthorp Trust și vicepreședinte emerit al IUCN CMAP

Boris Erg, director, și Tomasz Pezold de la Biroul de programe al IUCN pentru Europa de Sud-Est Dan

Laffoley, vicepreședinte al IUCN WCPA Marine

Kathy MacKinnon, vicepreședintele CMAP al IUCN

Amy Milam, UNEP-WCMC

Aminata Ndoye, Ministerul Planificării Urbane și Descentralizării, Senegal Adrian Phillips,

Vicepreședinte Emerit al CMAP IUCN

Pedro Rosabal, Responsabil principal programe, IUCN-

GPAP Trevor Sandwith, Director, IUCN-GPAP

Andrej Sovinc, vicepreședinte regional IUCN CMAP, Pan-Europa

Edgard Yerena, Laboratorio de Areas Protegidas, Departamento de Estudios Ambientales, Universidad Simón Bolívar, Venezuela

Heo Hag-Young, Serviciul Parcurilor Naționale Coreene, Coreea de Sud Sanna-Kaisa Juvonen, Consilier superior, Cooperare internațională, Metsähallitus Natural Heritage Services

De asemenea, am dori să îi mulțumim colegului nostru Simon Hodgkinson, care a contribuit la clarificarea analizei de rentabilitate pentru un serviciu de verificare al IUCN WCPA (a se vedea secțiunea 3.4) și ale cărui cercetări au contribuit foarte mult la acest document;

Alan Anderson, șeful Rezervelor Scottish Wildlife Trusts, pentru că ne-a permis să folosim exemplul lor de declarație de conformitate completată (a se vedea apendicele 2); tuturor celor care au participat la Campusul de conservare pe tema categoriei la Congresul mondial al conservării al IUCN din 2012; și, în sfârșit, tuturor celor care au comentat propunerea inițială de proiect și schița documentului.

Apendicele 1: Experiența cu atribuirea categoriilor în întreaga lume

Atât înainte, cât și după publicarea orientărilor revizuite în 2008, țările au experimentat diferite abordări ale aplicării categoriilor; acestea variază de la procese interne relativ simple, cum ar fi traducerea documentelor-cheie prin ateliere și consultări, la sisteme mai elaborate de monitorizare externă. Un număr semnificativ de

un număr de țări solicită asistență externă, în principal din partea IUCN WCPA. Ne-am bazat pe această experiență vastă în timpul elaborării acestor standarde de atribuire. Următorul apendice sintetizează unele experiențe și lecții cheie învățate.

Țara	Procesul	Referință (acolo unde este disponibilă)
Australia	Elaborarea de orientări specifice fiecărei țări referitoare la orientările din 1994; în prezent se discută dacă acestea ar putea fi revizuite.	Australian Nature Conservation Agency (1996); Application of IUCN Protected Area Management Categories (Aplicarea categoriilor IUCN de gestionare a ariilor protejate), proiect de manual, iulie 1996
Austria	Vizita pe teren a specialiștilor CMAP în Parcul Național Hohe Tauern, la invitația autorităților parcului, pentru a investiga și confirma o schimbare de categorie de la V la II, care a dus la o scrisoare oficială de confirmarea statutului de către președintele CMAP. Pentru un parc național de categoria a II-a din Austria este disponibilă o finanțare de stat mai mare.	Misiunea evaluatorilor IUCN -WCPA în Parcul Național Hohe Tauern, Austria, pentru a evalua statutul categoriei de management IUCN 08-10 august 2006
Regiunea Balcanilor de Vest	Atelier de o săptămână organizat de biroul IUCN pentru Europa de Sud-Est din Croația pentru a instrui persoane din Croația, Serbia, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Muntenegru și Albania, inclusiv prelegeri și exerciții practice. Definițiile categoriilor de arii protejate din 2008 au fost traduse în croată.	http://www.dzsp.hr/zasticena-podrucja/kategorije-zasticenih-podrucja/iucn-kategorije-zasticenih-podrucja-251.html
Canada	Elaborarea de orientări detaliate privind aplicarea categoriilor în Canada; aceste orientări au fost elaborate în timpul orientărilor (și, de exemplu, s-au bazat pe rezultatele procesul de consultare), dar a fost publicat înainte ca acestea să fie finalizate.	CCEA (2008); Canadian Guidebook for the Application of the IUCN Protected Area Categories, Canadian Council on Ecological Areas, CCEA Occasional Paper 18, Secretariatul CCEA, Ottawa, Ontario, Canada
Columbia	Invitarea unui specialist extern al UICN în materie de CMAP să prezinte detalii privind orientările din 2008 în cadrul primei conferințe naționale privind ariile protejate, ceea ce a condus la decizia de a efectua o revizuire a categoriei în întreaga țară.	
Costa Rica	Procesul de reatribuire planificat.	
China	Traducerea categoriilor în chineză și planuri în curs de desfășurare pentru revizuirea atribuțiilor în lumina Orientărilor din 2008, inclusiv organizarea unui atelier în 2012.	

Țara	Procesul	Referință (acolo unde este disponibilă)
Finlanda	Un atelier de lucru de o zi organizat de Metsähallitus Natural Heritage Services, organismul de stat responsabil cu ariile protejate, Ministerul Mediului și Comitetul național al IUCN din Finlanda, la care au participat administratori, funcționari ai Ministerului Mediului, părți interesate, reprezentanți ai titularilor de drepturi și cercetători, pentru a examina aspectele cheie legate de atribuirea categoriilor. Discuții cu specialiștii IUCN WCPA din Finlanda cu privire la aspecte specifice Finlandei referitoare la atribuirea categoriilor. Atelier de trei zile organizat de proiectul Barents Protected Area Network pentru a discuta categoriile în contextul regiunii euro-arctice Barents (Norvegia, Suedia, Finlanda și nord-vestul Rusiei). Elaborarea unui document privind procesul de categorizare în Finlanda, în curs de desfășurare. Consultări cu o largă participare a diferiților actori implicați.	
Franța	Un atelier de o zi organizat de comitetul național al IUCN din Franța, la care au participat numeroși specialiști în arii protejate, cu o serie de prezentări din partea unor specialiști externi cu privire la opțiunile de realocare. Rezultatul este o decizie de a întreprinde un proces complet de schimbare a categoriei în întreaga Franță.	
Germania	Traducerea în limba germană a documentului privind categoriile din 2008.	Europarc Deutschland. Richtlinien für die Anwendung der IUCN-Managementkategorien für Schutzgebiete: BfN și IUCN
Islanda	O cerere de asistență pentru determinarea categoriei din partea unei companii de consultanță care efectua un exercițiu de planificare a gestionării unei arii protejate; consultanța a fost oferită prin intermediul unei conferințe telefonice și prin citirea literaturii relevante. Rezultatul a fost o decizie privind atribuirea categoriei, care este acum consacrată în cadrul politicii Islandei.	
Japonia	Traducerea categoriilor în limba japoneză și planuri în curs de desfășurare pentru revizuirea atribuțiilor în lumina Orientărilor din 2008, inclusiv un atelier de formare de o zi la Tokyo.	
Iordania	Atelier de lucru al administratorilor de arii protejate și al altor persoane, organizat de biroul IUCN din Iordania pentru a realiza o clasificare a principalelor arii protejate din țară. Raportul atelierului a fost apoi trimis unui specialist extern al CMAP pentru a verifica dacă au fost atribuite categoriile corecte (unele dintre ariile protejate, dar nu toate, au fost vizitate de specialist în trecut), rezultând într-o scrisoare de confirmare a atribuirii categoriei din partea președintelui de CMAP.	
Coreea, Republica Coreea	O serie de 3-4 misiuni pe teren ale specialiștilor IUCN pentru a oferi consultanță privind realocarea categoriilor, în special schimbarea managementului în cadrul unei serii de parcuri naționale gestionate de Serviciul Parcurilor Naționale din Coreea de la categoria V la II. Rapoarte scrise după fiecare misiune, utilizând un model standardizat, având ca rezultat aprobarea oficială a modificărilor categoriilor de către președintele CMAP.	Shadie, P, H Y Heo, S Stolton și N Dudley (2012); Arie protejată Management Categories and Korea: Experience to date and future directions, IUCN și KNPS, Gland, Elveția și Seul, Republica Coreea

Țara	Procesul	Referință (acolo unde este disponibilă)
Kuwait	Misiune pe teren în majoritatea ariilor protejate și a ariilor protejate propuse din Kuwait pentru a identifica categoriile care urmează să fie incluse în politica Kuwaitului și în Atlasul biodiversității din Kuwait. Scopul final al proiectului este ca ariile protejate și categoriile lor de gestionare să fie aprobate oficial de IUCN. În curs de desfășurare.	
Lao PDR	Proiectul legat de Strategia forestieră 2020 a Laosului a vizat consolidarea capacității de utilizare a categoriilor IUCN și adaptarea acestora pentru a crea un sistem național de arii protejate mai solid. A fost elaborat un manual pentru a ajuta la atribuirea categoriilor adecvate ariilor protejate din Laos și la utilizarea sistemului de categorii pentru a dezvolta un sistem îmbunătățit de zonare în cadrul ariilor protejate.	Shadie, P, H Kim și X Tsechalicha (2008); Review of Lao PDR National Protected Areas: Tools for applying the IUCN Protected Area Categories, IUCN Asia, Bangkok
Panama	O serie de ateliere în țară conduse de un specialist regional al IUCN pentru a conveni asupra unui proces de atribuire a categoriilor.	
Spania	Metodologia detaliată de atribuire a categoriilor dezvoltată de biroul Europarc Spania: publicată atât în spaniolă, cât și în engleză și utilizată pe scară largă în Spania. Aceste orientări au fost publicate înainte de revizuirile din 2008 și, de exemplu, utilizează vechea definiție a unei arii protejate.	EUROPARC-Spania (2008); Procedure for Assignment IUCN Protected Areas Management Categories, Fundacion Fernando Gonzalez Bernaldez, Madrid
Suedia	A început procesul de actualizare a categoriilor IUCN. În curs de desfășurare.	
Turcia	A fost organizat un atelier de lucru pentru a spori capacitatea în ceea ce privește categoriile IUCN și pentru a analiza utilitatea acestora în contextul turc. Un manual elaborat în urma atelierului a oferit orientări suplimentare privind aplicarea sistemului în Turcia.	Thomas, L. (2005); Aplicarea ariei protejate IUCN Management Categories System: proiect de manual turc. WCPA
Vietnam	Atelierul organizat în Hoi An a vizat în special Cu Lao Cham, o arie protejată marină și o rezervație a biosferei, pentru a înțelege Categoriile IUCN, tipurile de guvernare și planificarea gestionării; inclusiv traducerea definițiilor cheie în vietnameză.	
MAREA BRITANIE	Proces de realocare inițiat și întreprins de Comitetul național al IUCN în asociere cu guvernul Regatului Unit și alți parteneri. Include pregătirea unui manual detaliat pentru atribuirea în condițiile din Regatul Unit (și anume, în ceea ce privește desemnările existente în Regatul Unit); mai multe ateliere de lucru pentru a conveni asupra relației dintre anumite desemnări legale și definiția ariilor protejate IUCN; și întâlniri individuale cu principalele părți interesate. În curs de desfășurare.	IUCN NCUK (2012); Putting nature on the map - identifying protected areas in the UK: A handbook to help identify protected areas in the UK and assign the IUCN management categories and governance types to them, IUCN National Committee for the United Kingdom, UK

Anexa 2: Declarații de conformitate cu definiția IUCN a unei arii protejate (Regatul Unit)

A se vedea caseta 4 pentru discuții

Introducere în declarațiile de conformitate

Declarațiile de conformitate sunt o inovație a proiectului "Putting Nature on the Map" al Comitetului național al IUCN pentru Regatul Unit (IUCN NCUK). Proiectul a elaborat orientări, în contextul Regatului Unit, privind utilizarea definiției IUCN a unei arii protejate și atribuirea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernare asociate (IUCN NCUK, 2012). Ghidul sugerează ca pentru un sit de conservare sau un grup de situri să se elaboreze declarații de conformitate scurte, dar autoritare. Îndrumările pentru completarea declarațiilor includ:

- Pentru grupurile de situri desemnate pentru conservare în temeiul unui act legislativ sau al unei politici publice prioritare, declarațiile ar trebui să se concentreze asupra faptului dacă siturile corespund definiției IUCN a unei arii protejate. Pentru siturile statutare denumirile, declarațiile de conformitate ar trebui să examineze toată legislația relevantă, concentrându-se pe prioritatea acordată pentru conservarea naturii pe termen lung. Pentru siturile care nu

acoperite de legislație, declarațiile ar trebui să analizeze importanța pentru conservarea naturii a tuturor pozițiilor de politică publică relevante care afectează în mod specific zona sau zonele respective.

- De asemenea, declarațiile ar trebui să ofere o scurtă prezentare generală a obiectivelor actuale de gestionare, în special în ceea ce privește prioritizarea conservării naturii, să rezume exemple de practici actuale de gestionare care demonstrează prioritatea acordată conservării naturii, precum și ambiția și viziunea pentru conservarea naturii în viitor.
- Pe lângă revizuirea legislației sau a politicii în raport cu definiția IUCN a unei arii protejate, declarațiile de conformitate pot, de asemenea, să atribuie siturilor categorii de gestionare și tipuri de guvernare ale IUCN. În cazul în care se procedează astfel, trebuie furnizate dovezi justificative.

Modelul SoC este prezentat mai jos, urmat de un exemplu completat din Scoția.

Principalele elemente ale definiției IUCN	elementului în raport domeniile evaluate
Site-urile sunt situate în zone geografice clar definite?	
Sunt acestea recunoscute, dedicate și gestionate pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii? NB "natura" include toate nivelurile de biodiversitate, precum și geodiversitatea, formele de relief și valorile naturale mai generale.	
Obiectivul principal de gestionare este conservarea naturii? Pot fi prezente și alte obiective de aceeași importanță, dar acestea nu intră în conflict (adică prioritatea este conservarea naturii).	
Desemnarea sitului previne sau elimină, dacă este necesar, orice exploatare sau practică de gestionare care ar dăuna obiectivelor desemnării?	
Scopul desemnării sitului este de a menține sau, în mod ideal, de a crește gradul de naturalețe al ecosistemului protejat?	
Este asigurată conservarea naturii pe termen lung prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente? De exemplu, legislația națională sau legislația/acordul/convenția legală internațională, normele tradiționale sau politica ONG-urilor.	

Declarație de conformitate pentru rezervațiile naturale Scottish Wildlife Trust (SWT)

Scottish Wildlife Trust (SWT) a fost înființată în 1964 pentru a lua toate măsurile necesare în vederea conservării faunei, florei și a tuturor obiectelor de istorie naturală aflate în custodie în întreaga Scoția.

Cu peste 33.000 de membri, dintre care câteva sute sunt

implicat activ în activități de conservare la nivel local, este cel mai mare organism de voluntariat care lucrează pentru toate speciile sălbatice din Scoția. Trustul deține sau administrează peste 120 de rezervații naturale pe o suprafață de peste 20 000 de hectare de teren și desfășoară campanii la nivel local și național pentru a se asigura că viața sălbatică este protejată și îmbunătățită pentru ca generațiile viitoare să se poată bucura de ea.

Principalele elemente ale definiției IUCN	Discutarea elementului în legătură cu rezervațiile naturale SWT
Site-urile sunt situate în zone geografice clar definite?	Da. Fiecare dintre cele 121 de rezervații naturale SWT are un hotar, iar acesta este cartografiat digital. Șaptezeci și cinci de rezervații naturale sunt, în întregime sau parțial, situri de interes științific special (SSSI), o denumire legală utilizată în Scoția, Anglia și Țara Galilor, iar fiecare SSSI are o limită notificată legal. În Scoția, acestea sunt disponibile publicului în Registrul SSSI.
Sunt acestea recunoscute, dedicate și gestionate pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii? NB "natura" include toate nivelurile de biodiversitate, precum și geodiversitatea, formele de relief și valorile naturale mai generale.	Da. Memorandumul de asociere al SWT stipulează: "Scopul pentru care a fost înființat Trustul este de a promova conservarea biodiversității Scoției în beneficiul generațiilor prezente și viitoare", conform competențelor sale, "Trustul poate; să protejeze și să îmbunătățească gama de habitate și specii native prin gestionarea rezervațiilor naturale". Pentru acele rezervații naturale ale SWT care sunt, de asemenea, în întregime sau parțial, SSSI, această desemnare este deschisă (adică permanentă). SSSI individuale sunt desemnate pentru una sau mai multe caracteristici naturale specifice - plante, animale, roci și forme de relief. Gestionarea trebuie să acorde prioritate acestor caracteristici, dar poate sprijini și conservarea altor habitate, specii, roci și forme de relief.
Obiectivul principal de gestionare este conservarea naturii? Pot fi prezente și alte obiective de aceeași importanță, dar acestea nu intră în conflict (adică prioritatea este conservarea naturii).	Da. Politica de dezvoltare a rezervelor de faună sălbatică (iunie 2012) prevede că "Scottish Wildlife Trust va achiziționa și va menține o rețea de rezerve de faună sălbatică pentru a proteja o reprezentare largă a faunei sălbatice din întreaga Scoție și pentru a acționa ca exemple pentru alții și în beneficiul publicului, inclusiv pentru distracție, informare și educație". De asemenea, "funcția prioritară a rezervațiilor ar trebui să fie protecția și ameliorarea vieții sălbatice din Scoția". Pentru acele rezervații SWT care sunt și SSSI, obiectivul prioritar al desemnării și gestionării SSSI este conservarea naturii.
Desemnarea sitului previne sau elimină, dacă este necesar, orice exploatare sau practică de gestionare care ar dăuna obiectivelor desemnării?	Da. Politica de dezvoltare a rezervelor de faună sălbatică (iunie 2012) prevede că "funcția prioritară a rezervelor ar trebui să fie protecția și ameliorarea faunei sălbatice scoțiene". Unele rezervații naturale sunt achiziționate pentru a preveni dezvoltarea. În plus, 75 de rezervații naturale SWT au desemnări statutare SSSI, unele multiple, inclusiv zone de protecție specială (14), arii speciale de conservare (23), sit Ramsar (10), rezervații naturale naționale (2), arii pitorești naționale (11) și sit al patrimoniului mondial (1). Pentru acele situri care sunt, de asemenea, SSSI, autoritățile de desemnare dispun de diverse mijloace legale și de altă natură pentru a preveni sau elimina practicile care ar împiedica realizarea obiectivului (obiectivelor) de conservare a naturii dintr-un sit.
Scopul desemnării sitului este de a menține sau, în mod ideal, de a crește gradul de naturalitate al ecosistemului protejat?	Da. Memorandumul de asociere al SWT stipulează în cadrul atribuțiilor sale că "Trustul poate; să protejeze și să îmbunătățească gama de habitate și specii native prin gestionarea rezervațiilor naturale". Pentru acele rezervații naturale care sunt, de asemenea, SSSI, autoritățile de desemnare monitorizează și raportează starea SSSI (monitorizarea standardelor comune) și iau măsuri pentru a aduce elementele în stare favorabilă.
Este asigurată conservarea naturii pe termen lung prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente? De exemplu, legislație/acord/convenție națională sau internațională, norme tradiționale sau politica ONG-urilor.	Da. Obiectivul pe termen lung al Trustului este de a se asigura că viața sălbatică este protejată și îmbunătățită pentru ca generațiile viitoare să se poată bucura de ea. Fiecare rezervație are un plan de gestionare a rezervației (RMP) care descrie conservarea, valoarea faunei sălbatice și istoria sitului. RMP-urile sunt actualizate în mod extensiv pe un ciclu de 10 ani și revizuite anual. Nouăzeci de rezervații SWT pentru viața sălbatică beneficiază de acorduri de gestionare pe 25 de ani cu Heritage Lottery Fund. Pentru aceste Rezervațiile naturale SWT care sunt și SSSI, acestea sunt stabilite prin lege (Scoția: Nature Conservation (Scotland) Act 2004 (cu modificările ulterioare); Anglia și Țara Galilor: Wildlife and Countryside Act 1981 (cu modificările ulterioare)). Aceste legislații sunt revizuite și actualizate periodic pentru a aborda problemele emergente.

Apendicele 3: Model de evaluare pe categorii (Coreea)

A se vedea caseta 7 pentru discuții

CAT dezvoltat pentru a fi utilizat în Coreea de Sud este prezentat mai jos, împreună cu un exemplu completat din Parcul Național Hallasan.

Șablon de evaluare a categoriei (CAT)

Numele persoanei protejate zonă	
Categoria IUCN (actuală)	
Desemnare	
Mărime	
Autoritatea de management	
Temei juridic(cadru)	
Obiectiv de gestionare	
▪ Obiectivul principal	
▪ Obiectiv general	
Valori naturale, sociale și culturale	
Gestionarea in situ - context național și regional	
Motivul clasificării	

Exemplu de CAT finalizată din Coreea: Parcul Național Hallasan

Denumirea ariei protejate	Parcul Național Hallasan
Categoria IUCN (actuală)	II (desemnată inițial ca fiind categoria V)
Desemnare	Parcul Național
Mărime	15 311,2 ha (în urma mai multor modificări ale limitelor și ajustări ale suprafețelor)
Autoritatea de management	Biroul Parcului Național Hallasan, Provincia Specială Autoguvernată Jeju
Temei juridic(cadru)	Desemnat ca parc național la 24 martie 1970. Parcul face, de asemenea, parte din Insula vulcanică Jeju și din situl Patrimoniului Mondial Lava Tubes (2007), a fost desemnat Rezervație a biosferei (2002) și, de asemenea, sit Ramsar (2008)
Obiectiv de gestionare	
Obiectivul principal: Conform planului de gestionare ariei protejate (2006-2010), obiectivul principal este conservarea ecosistemului. Alte obiective: Există trei obiective secundare: Protecția resurselor naturale; Utilizarea durabilă (de exemplu, utilizarea vizitatorilor fără consum); Participarea și parteneriatul (cu comunitățile locale și alte părți interesate).	
Valori naturale, sociale și culturale	
De origine vulcanică, Insula Jeju este cel mai sudic teritoriu al Coreei de Sud. Parcul Național Hallasan este situat în centrul insulei Jeju, protejând o altitudine cuprinsă între 600 și 1.950 de metri - cel mai înalt punct din Coreea. Parcul ocupă 8,3% din insulă. Topografia sa a fost formată prin câteva sute de erupții și fluxuri de lavă, rezultând un peisaj pitoresc de cratere și oreum (conuri de scorie), cascade, vârfuri și văi. Parcul are o importanță științifică datorită distribuției verticale a unei flore diverse, de la subtropicale la alpine. Atunci când parcul a fost desemnat, existau activități de pășunat în multe zone ale parcului, inclusiv în zona subalpină. Cu toate acestea, activitățile de pășunat au fost eliminate treptat, iar în prezent nu este permisă nicio utilizare consumatoare a resurselor în parc. Terenurile private din parc au fost achiziționate progresiv de către stat, iar în prezent doar 2,2% din suprafață rămâne în proprietate privată și este utilizată pentru pădure și pășunat. Există trei temple și alte două situri importante din punct de vedere cultural, care acoperă aproximativ 9,8% din parc. Vârful muntelui Hallasan este desemnat și administrat ca parte a sitului de patrimoniu mondial "Insula vulcanică Jeju și tuburile de lavă". Parcul se află în biotul pădurilor temperate, subtropicale de foioase și subarctice de conifere. Vegetația variază de la păduri de foioase veșnic verzi la 600 m, prin păduri de foioase între 600 și 1.400 m, până la o zonă subalpină la peste 1.400 m. În Hallasan se găsesc două mii de specii înregistrate de plante asociate cu diferite intervale climatice. Parcul are 90 de specii endemice pentru Coreea, dintre care 56 sunt specii endemice pentru Jeju. Parcul include zone importante de păduri subalpine de conifere veșnic verzi, dominate de bradul coreean endemic. Majoritatea celor 20 de specii de mamifere de pe insulă (dintre care patru sunt endemice) locuiesc în rezervație. Speciile includ <i>Jeju Mustela sibirica coreana</i>, <i>Jeju Rhinolophus ferrumequinum</i>, <i>Jeju Crocidura lasiura</i>, <i>Jeju Apodemus agrarius</i>, <i>Jeju Micromys minutus</i> și <i>Myotis formosus</i>. Parcul este important pentru speciile sale de păsări rezidente (29%) și migratoare. Speciile de păsări pe cale de dispariție includ <i>Aquila chrysaetos</i>, <i>Aegypius monachus</i>, <i>Buteo buteo</i>, <i>Pernis apivorus</i>, <i>Terpsiphone atrocaudata</i>, <i>Falco subbuteo</i>, <i>Falco tinnunculus</i> și <i>Pitta brachyura</i>. Parcul conține, de asemenea, mai multe specii de reptile și insecte pe cale de dispariție.	

Gestionarea in situ - context național și regional

- *Procese ecologice la scară largă*

Deși Jeju este o provincie autonomă specială, activitățile de conservare din Hallasan sunt guvernate în același mod ca restul parcurilor naționale din Coreea de Sud și sunt desfășurate în conformitate cu legile relevante, cu planul național pentru parcurile naturale și cu planul de gestionare a Parcului Național Hallasan (2006-2010). În plus, există un plan de gestionare pentru întregul sit al patrimoniului mondial natural (2009-2020), care este raționalizat cu alte instrumente de planificare.

59,7% din parc (91,62km²) se află în zona de conservare a naturii, care are o biodiversitate bogată și este gestionată strict; restul parcului se află în zona de mediu natural. Facilitățile comerciale sunt interzise, iar activitățile comerciale se desfășoară numai cu permisiunea autorității parcului, atât timp cât nu dăunează mediului natural al parcului.

Cercetarea și monitorizarea se concentrează în jurul lacului Baengnokdam, aproape de vârful muntelui, iar activitățile de restaurare sunt efectuate în regulat. Din 2002 până în 2007, biroul parcului a efectuat un studiu al resurselor naturale în întreaga zonă a parcului: Au fost înregistrate 1.800 de specii de plante și 4.000 de specii de faună. În plus, a fost creată o bază de date științifice cuprinzătoare.

Faptul că nu există rezidenți în parc și că zona este aproape în totalitate proprietate publică face ca planificarea conservării zonei să fie o sarcină mai simplă decât în multe alte arii protejate din Coreea, cu proprietate și utilizare multiple. Situl are 94 de angajați, împărțiți aproximativ între gestionarea resurselor de conservare (53%) și gestionarea vizitatorilor (41%). Activitățile de cercetare și monitorizare sunt realizate de un institut de cercetare independent care își desfășoară activitatea în întregul sit WH și care este administrat de provincie.

- *Promovarea educației și a recreerii*

Aproximativ 980.000 de persoane vizitează parcul pentru recreere, drumeții și alpinism. Aproximativ 50% dintre acești vizitatori sunt turiști în Jeju, dintre care aproximativ 3% sunt străini. Vizitatorii parcului au la dispoziție o serie de facilități, inclusiv 5 birouri ale parcului, 1 centru pentru vizitatori, 1 camping, 5 parcuri, 7 adăposturi și 6 trasee.

Principala provocare în materie de gestionare a parcului este numărul tot mai mare de vizitatori. De la desemnarea sa ca parc național în 1970, numărul vizitatorilor a crescut treptat și a ajuns la 980 000 în 2009. Situl face parte din singura desemnare a Patrimoniului Mondial natural din Coreea, o poziție care a atras, de asemenea, un număr crescut de vizitatori. Pentru a echilibra conservarea și utilizarea durabilă de către vizitatori, accesul în cea mai mare parte a parcului este strict controlat; unele trasee au fost închise (aproximativ 30% din suprafața totală a traseelor), iar accesul în zona principală a muntelui și a lacului este restricționat. În mod previzibil, vizitatorii sunt nemulțumiți de închiderea potecilor, deși este recunoscut faptul că parcul protejează ecosisteme, geologie și sisteme fragile de importanță internațională. Se efectuează lucrări considerabile de restaurare și monitorizare a traseelor din parc și există planuri de a deschide noi trasee în viitor.

Există un program activ de relații publice pentru sensibilizarea comunităților cu privire la conservare, iar în parc funcționează diverse ghizi de ecoturism. Până în prezent, o sută nouăzeci de mii de vizitatori au vizitat centrul pentru vizitatori, care a fost deschis în 2009.

Motivul clasificării

Atunci când Hallasan a fost declarat parc național pentru prima dată, în anii 1970, zona era deschisă pentru pășunatul vitelor și cailor; atribuirea categoriei V peisaj cultural părea astfel justificată. De atunci, animalele domestice au fost eliminate, iar administrația parcului a depus eforturi considerabile pentru refacerea habitatului.

După cum reiese din împărțirea activităților de gestionare a parcului între conservare și recreere și din obiectivele generale de gestionare, parcul reflectă din ce în ce mai mult criteriile categoriei II. Viziunea și obiectivele declarate ale Hallasan evidențiază din nou o intenție de gestionare care urmărește să echilibreze conservarea ecosistemelor și a speciilor cu utilizarea și înțelegerea adecvată de către vizitatori. 100% din parcul este zonat fie ca zonă de conservare a naturii, fie ca zonă de mediu natural. Hallasan este, de asemenea, un parc relativ mare care protejează o zonă centrală a ecosistemului insulei Jeju. Altitudinea variată a parcului conservă o succesiune de biomi, de la pădurea veșnic verde cu frunze late până la cea subalpină, conservând astfel în mod eficient procesele ecologice diverse și la scară largă.

Multiplele desemnări internaționale ale parcului - Patrimoniul mondial, Rezervație a biosferei, Ramsar - împreună cu faptul că include cel mai înalt munte din Coreea fac din parc o destinație turistică majoră. Hallasan este, de asemenea, luat în considerare pentru statutul de Geoparc. Această recunoaștere internațională consolidează valorile de biodiversitate și geodiversitate ale parcului. În mod clar, gestionarea este puternic orientată către protecția acestor valori. Deoarece obiectivele vizează în primul rând conservarea și recreerea, utilizarea categoriei II pare să fie justificată.

Recomandări

Deși caracteristicile fizice ale parcului, împreună cu obiectivele generale de gestionare a Hallasan, sunt conforme cu categoria II, s-a considerat că există posibilități de adaptare suplimentară a gestionării pentru a consolida obiectivele categoriei II. Orientările IUCN menționează că categoria II ar trebui "să ofere o bază pentru oportunități spirituale, științifice, educaționale, recreative și pentru vizitatori, compatibile din punct de vedere ecologic și cultural". Dezvoltarea centrului pentru vizitatori, ecoguidele și gestionarea traseelor reprezintă pași importanți către acest obiectiv; cu toate acestea, scăderea satisfacției vizitatorilor în urma închiderea mai multor trasee importante (din cauza deteriorării căii de rulare) și lipsa de interpretare a vizitatorilor cu privire la funcțiile ecosistemice ale parcului ar trebui abordate. Regimul puternic de reglementare pentru vizitatori este lăudabil în ceea ce privește protecția, însă riscă să piardă sprijinul publicului. Ar putea fi explorate oportunități de a oferi tururi limitate și ghidate în zone mai sensibile și de a se bucura de parc în momente diferite ale zilei - de exemplu, plimbările la apus de soare sau plimbările de seară pot fi fezabile fără a deteriora mediile sensibile.

Direcția de gestionare pe teren este puternic axată pe categoria II, însă cadrul legislativ și de planificare a gestionării sugerează un accent mai slab pus pe categoria II. Se recomandă elaborarea unor planuri de gestionare mai personalizate pentru anumite parcuri și alinierea mai puternică a obiectivelor de gestionare la categoria II. În mod similar, Legea privind parcurile naturale și zonarea ar trebui revizuite pentru a reflecta mai bine categoria II. De exemplu, diferențele dintre zonele de conservare a naturii (zone centrale) și zonele de mediu natural (zone tampon) ar trebui să fie mai clare și să se bazeze pe valorile și obiectivele de gestionare, nu pe intensitatea gestionării sau pe alți factori.

Supremația fizică a muntelui Hallasan pentru toți cei care locuiesc și vizitează Jeju și faptul că o mare parte din centrul insulei este protejată oferă parcului ocazia perfectă de a-și valorifica rolul în protejarea și menținerea funcțiilor ecologice și a serviciilor ecosistemice pentru întreaga insulă. În viitor, este necesar să se pună mai mult accentul pe acest rol în cadrul programelor de cercetare, monitorizare, gestionare, extindere și interpretare.

Numărul tot mai mare de vizitatori ai Hallasan trebuie monitorizat cu atenție pentru a reduce impactul. Există preocupări cu privire la impactul vizual și fonic al micilor sisteme de monorail care urmează traseele parcului până în părțile înalte ale parcului. Dezvoltarea viitoare a infrastructurii pentru vizitatori și gestionare trebuie să țină seama de obiectivele de categoria II.

Apendicele 4: Cerințe privind datele WDPA

O serie de date sunt înregistrate pe WDPA pentru a oferi o înțelegere cuprinzătoare a fiecărei arii protejate. Pe lângă categoria IUCN și tipul de guvernare, alte cerințe privind datele sunt enumerate mai jos (începând cu 2012). Pentru o prezentare mai completă a

explicarea atributelor și a cerințelor privind datele din WDPA, consultați http://www.unep-wcmc.org/world-database-on-protected-areas-wdpa-data-standards_966.html. Tabelele din standardele de date WDPA privind cerințele sunt prezentate mai jos.

Cerințe privind datele WDPA

Cerință	Numele câmpului	Nume și prenume	Definiția atributului
Minimum	WDPAID	WDPA ID	Un număr unic de identificare atribuit de UNEP-WCMC. În cazul în care unei arii protejate i-a fost deja atribuit un ID WDPA, acesta trebuie inclus în actualizările transmise. Dacă o arie protejată nu este deja inclusă în WDPA, UNEP-WCMC va atribui noi ID-uri și le va raporta furnizorului de date.
Minimum	WDPA_PID	WDPA ID părinte	ID părinte este atribuit de UNEP-WCMC zonelor legale ale unei arii protejate, prin urmare numai înregistrările care reprezintă zone din WDPA vor avea ID WDPA_PID. ID-ul WDPA al ariei protejate globale sau "mamă" devine ID-ul WDPA Parent al zonei.
Minimum	NUME	Nume și prenume	Numele ariei protejate, în caractere latine (inclusiv accentele). Șirurile numerice, adresele, acronimele și abrevierile nu sunt acceptate.
Nucleu	NUME_ORIGINE	Nume original	Numele ariei protejate în orice limbă acceptată de codarea UTF 8.
Minimum	ȚARĂ	Țara	Țara, teritoriul sau altă unitate administrativă de interes geografic în care se află jurisdicțional o arie protejată, conform codului său ISO 3166-1 alfa-3.
Nucleu	SUB_LOC	Locație subnațională	Subdiviziunea de principiu în care se află geografic o arie protejată, dată de un cod subnațional ISO 3166-2 (de exemplu, regiune autonomă, teritoriu de peste mări, dependență, posesie etc.), atât timp cât nu are deja un cod ISO 3166-1 alfa-3 caractere, caz în care ar trebui raportată ca țară.
Minimum	DESIG	Desemnare	Tipul de arie protejată stabilită sau recunoscută în mod legal/oficial (de exemplu, Parque Nacional, sit al patrimoniului mondial etc.), susținută de codarea UTF 8.
Nucleu	DESIG_ENG	Denumirea engleză	Tipul de arie protejată stabilită sau recunoscută legal/oficial, tradus în limba engleză.
Minimum	DESIG_TYPE	Tipul de desemnare	Descrie dacă o arie protejată este "națională" sau "internațională" prin denumire. Internațional se aplică ariilor protejate desemnate în temeiul unei convenții, al unei comisii sau al unui acord regional, cum ar fi ASEAN Heritage, Barcelona, OSPAR, HELCOM, Natura2000, RAMSAR, UNESCO World Heritage sau Man and Biosphere Programme.
Nucleu	IUCN_CAT	Categoria IUCN	Clasificarea categoriei de gestionare IUCN (Ia, Ib, II, III, IV, V sau VI) adoptată pentru ariile protejate naționale. Pentru raportarea ariilor protejate internaționale, este acceptată opțiunea de a include mențiunea "Nu se aplică". Pentru ariile protejate naționale în cazul cărora nu a fost adoptată o categorie IUCN, se poate introduce mențiunea "Neinformat".
Minimum	MARINĂ	Marină	Ariile protejate marine, astfel cum sunt definite pentru WDPA, cuprind orice porțiune a mediului marin, în întregime sau parțial, în funcție de localizarea geografică și de strategia de gestionare a unei arii protejate. Fie "1" pentru Adevărat, fie "0" pentru Fals. Ariile protejate marine și terestre mixte ar trebui să fie raportate ca "1".
Minimum	REP_M_AREA	Zona marină raportată (km ²)	Dacă "Marine" este "1", suprafața marină raportată trebuie să fie dată ca fiind întinderea marină totală a ariei protejate în kilometri pătrați.

Cerință	Numele câmpului	Nume și prenume	Definiția atributului
Minimum	REP_AREA	Suprafața raportată (km ²)	Întinderea totală a ariei protejate, inclusiv zonele marine (dacă este cazul) și terestre, în kilometri pătrați.
Minimum	STATUT	Statutul	Statutul juridic sau "oficial" actual al protejate. Fie "propusă", fie "desemnată".
Minimum	STATUS_YR	Stat Anul	Anul în care statutul actual a fost decretat oficial.
Îmbunătățit	GOV_TYPE	Tipul de guvernare	O descriere a structurii de guvernare a unei arii protejate, redactată ca unul dintre cele 11 subtipuri de guvernare, descrise în Orientările IUCN privind ariile protejate.
Îmbunătățit	MANG_AUTH	Autoritatea de management	Organizația (organizațiile) sau agenția (agențiile) responsabilă(e) de gestionarea ariei protejate.
Îmbunătățit	MANG_PLAN	Planul de gestionare	Trimiterea la un plan de management oficial pentru aria protejată sub forma unui link către documentul (documentele) online sau a unei referințe bibliografice complete.
Îmbunătățit	NO_TAKE	Nu luați	Se enumeră atunci când o parte sau întreaga arie protejată marină este , ceea ce înseamnă că capturarea peștilor sau a resurselor vii este strict interzisă în zona interzisă.
Îmbunătățit	NO_TK_AREA	Zonă fără captură	Suprafața totală a zonei de interdicție în kilometri pătrați.

Note:

- Un atribut "de bază" reprezintă orice informație considerată prioritară pentru analiza și raportarea privind ariile protejate și, prin urmare, este prioritară pentru integrarea în WDPA.
- Un atribut "minim" reprezintă informațiile care sunt necesare cu orice set de date spațiale pentru a fi integrate în WDPA.
- Un atribut "îmbunătățit" reprezintă informații care sunt considerate în prezent suplimentare, specializate sau greu de obținut, dar care au fost totuși identificate ca fiind un element-cheie al informațiilor.

Cerințe privind informațiile despre sursă, bazate pe standardele ISO obligatorii privind metadatele

Cerință	Titlu	Definiție
Minimum	Titlul setului de date	Titlul setului de date furnizat ca actualizare a WDPA.
Minimum	Partea responsabilă	Organizația, firma de consultanță, guvernul național, compania privată sau altă entitate care revendică dreptul de proprietate/autoritate asupra datelor sau care furnizează datele în numele entității care deține dreptul de proprietate/autoritate.
Minimum	Partea responsabilă E-mailuri de contact	E-mail-urile de contact ale persoanei (persoanelor) și organizației (organizațiilor) asociate cu resursa.
Minimum	Data	Data de referință, sub forma unui an cu patru cifre, care indică momentul în care setul de date a fost actualizat sau creat ultima dată înainte de includerea în WDPA.
Minimum	Set de date Limbă	Limba (limbile) utilizată (utilizate) în setul de date (înainte de traducerea în limba engleză sau transliterarea în caractere latine).
Minimum	Set de date Set de caractere	Numele complet al standardului de codificare a caracterelor utilizat pentru setul de date.
Minimum	Coordonați Sistemul	Denumirea și parametrii sistemului de coordonate al setului de date original, inclusiv, după caz, datum, elipsoid sau proiecție. WDPA se bazează pe Geographic Coordinate System: World Geodetic Survey (WGS) 1984.
Opțional	Scară	Scala datelor sursă dată ca numitor al fracției reprezentative. De exemplu, la o scară de 1:150000, numitorul ar fi 150000.
Opțional	Liniamet	Informații despre un eveniment, o schimbare sau o transformare în viața unui set de date, inclusiv procesul utilizat pentru crearea și menținerea setului de date, inclusiv datele asociate fiecărui eveniment.
Opțional	Mențiune	Textul recomandat pentru a fi utilizat ca referință pentru setul de date de pe www.protectedplanet.net .
Opțional	Disclaimer	Avertismente/exceptii la utilizarea datelor, afișate pe www.protectedplanet.net .

Apendicele 5: Șablon de fundamentare a misiunii IUCN

INFORMAȚII DE BAZĂ	
Denumirea ariei protejate	
Data înființării	
Categoria IUCN (actuală)	
Desemnare	
Suprafață (ha)	
Autoritatea de management	
PARTEA A: ESTE O ARIE PROTEJATĂ?	
Diagnostic	Justificare bazată pe dovezi
O zonă geografică clar definită zonă	
Obiectivul principal pentru înființare și gestionare este conservarea naturii (alte obiective secundare)	
Desemnarea zonei vizează prevenirea sau atenuarea impactului negativ asupra obiectivului principal de conservare a naturii.	
Protecția pe termen lung a naturii este consolidată prin mijloace juridice sau alte mijloace eficiente	
PARTEA B: OBIECTIVE DE GESTIONARE ȘI CATEGORIE	
Diagnostic	Justificare bazată pe dovezi
Temei juridic (cadru)	
Obiectiv de gestionare	
Obiectivul principal	
Obiective secundare	

Valori naturale, sociale și culturale	
(rezumat al valorilor conservate)	
Gestionarea in situ - context național și regional	
(rol convenit al ariei protejate la nivel național și regional) (nivel larg de sprijin și consens din partea părților interesate și a titularilor de drepturi)	
Categorie verificată	(diagnostice-cheie în sprijinul deciziei)
Justificare pentru tipul de categorie	
Synopsis care să contureze dovezile și diagnosticele care susțin categoria atribuită	
PARTEA C: TIPUL DE GUVERNANȚĂ	
Diagnostic	Justificare bazată pe dovezi
Temeiul juridic pentru guvernare	
Tipul de guvernare verificat	
Guvern	
Partajat	
Privat	
Comunitatea indigenă/locală	

Referințe

- Bertzky, B., Corrigan, C., Kemsey, J., Kenney, S., Ravilious, C., Besançon, C. și Burgess, N. (2012). *Protected Planet Report 2012: Urmărirea progreselor către obiectivele globale pentru ariile protejate*. Gland, Elveția: IUCN, și Cambridge, Regatul Unit: UNEP- WCMC. http://www.unep-wcmc.org/ppr2012_903.html.
- Bishop, K., Dudley, N., Phillips, A. și Stolton, S. (2004). *Vorbind o limbă comună. Utilizările și performanțele sistemului IUCN de categorii de gestionare a ariilor protejate*. Gland, Elveția: IUCN. http://cmsdata.iucn.org/downloads/speaking_common_language.pdf.
- Borrini-Feyerabend, G., N. Dudley, T. Jaeger, B. Lassen, N. Pathak Broome, A. Phillips și Sandwith, T. (2013). Guvernanța ariilor protejate: De la înțelegere la acțiune. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 20, Gland, Elveția: IUCN. xvi + 124pp.
- Day J., Dudley, N., Hockings, M., Holmes, G., Laffoley, D., Stolton, S. și Wells, S. (2012). *Guidelines for Applying the IUCN Protected Area Management Categories to Marine Protected Areas (Linii directoare pentru aplicarea categoriilor de gestionare a ariilor protejate ale IUCN la ariile marine protejate)*. Gland, Elveția: IUCN. [http://www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/gpap_capacity2/gpap_bpg/?11131/](http://www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/gpap_capacity2/gpap_bpg/?11131/Guidelines-for-Applying-the-IUCN-Protected-Area-Management-Categories-to-Marine-Protected-Areas)
- Guidelines-for-Applying-the-IUCN-Protected-Area-Management-Categories-to-Marine-Protected-Areas. Dowie, M. (2009). *Conservation Refugees*. Cambridge, Massachusetts și Londra: MIT Press.
- Dudley, N. (ed.) (2008). *Linii directoare pentru aplicarea categoriilor de arii protejate IUCN*. Gland, Elveția: IUCN. <http://www.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/paps-016.pdf>.
- IUCN și WCMC. (1994). *Linii directoare pentru categoriile de gestionare a ariilor protejate*. Gland, Elveția: IUCN.
- IUCN NCUK. 2012. *Putting nature on the map - identificarea ariilor protejate din Regatul Unit: Un manual pentru a ajuta la identificarea ariilor protejate din Regatul Unit și la atribuirea categoriilor de gestionare și a tipurilor de guvernanță IUCN pentru acestea*. Comitetul național al IUCN pentru Regatul Unit <http://portals.iucn.org/2012forum/sites/2012forum/files/pnotm.pdf>.
- Kothari, A. cu Corrigan, C., Jonas, H., Neumann, A. și Shrubb, H. (eds.) (2012). *Recunoașterea și sprijinirea teritoriilor și zonelor conservate de populațiile indigene și de comunitățile locale: Prezentare globală și studii de caz naționale*. Seria tehnică nr. 64. Montreal, Canada: Secretariatul Convenției privind diversitatea biologică. <http://www.cbd.int/ts/>.
- Shadie, P., Heo, H.Y., Stolton, S. și Dudley, N. (2012). *Categorii de gestionare a ariilor protejate și Coreea: Experiență până în prezent și direcții viitoare*. Gland, Elveția: IUCN și Seoul, Republica Coreea: KNPS.
- Stolton, S. și Dudley, N. (2010). *Argumente în favoarea ariilor protejate: Multiple Benefits for Conservation and Use*. Londra: Earthscan.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ
PENTRU CONSERVAREA NATURII

SEDIU MONDIAL
Rue Mauverney 28
1196, Gland, Elveția
Tel: +41 22 999 0000
Fax: +41 22 999 0002
www.iucn.org

